



Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

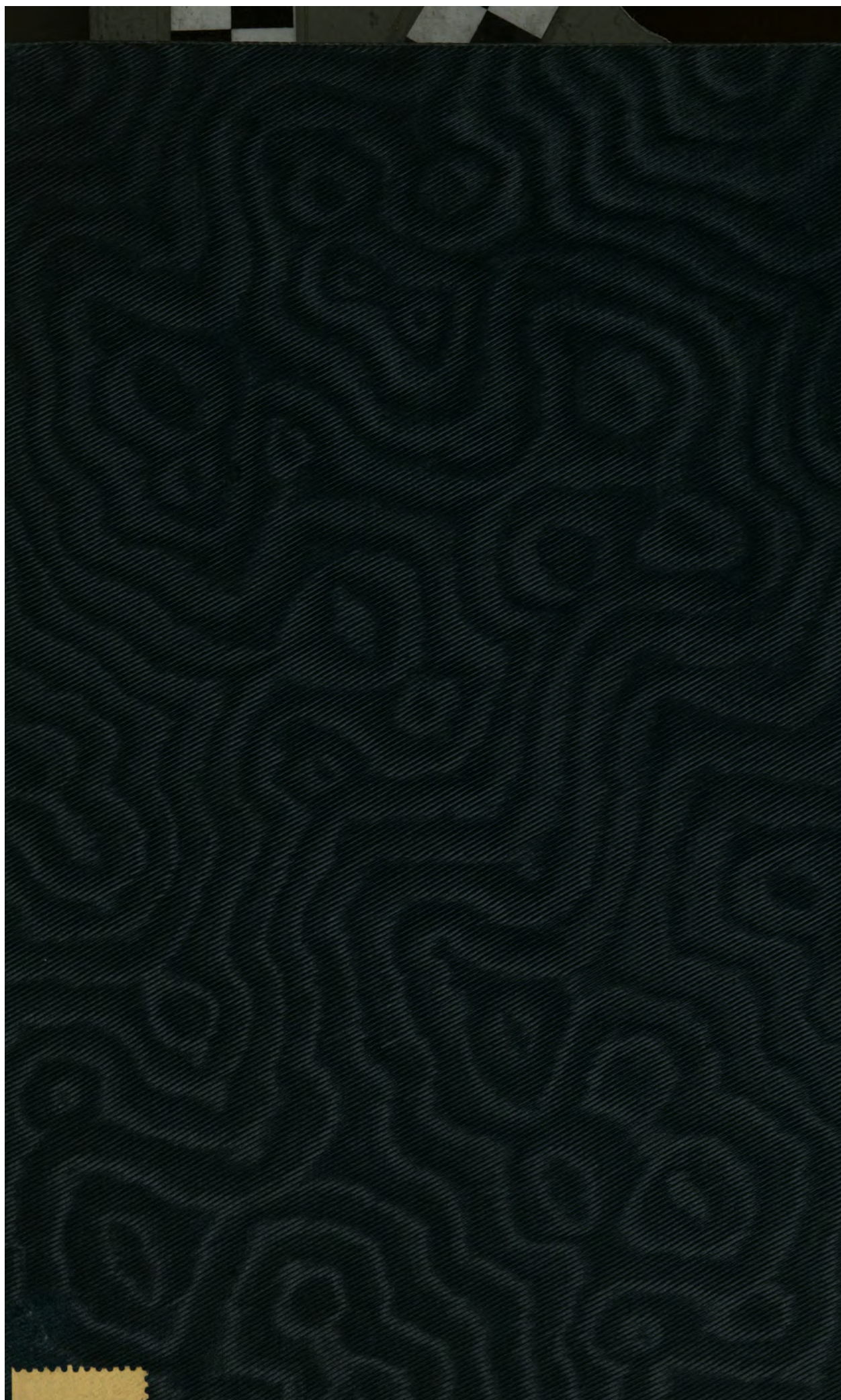
This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries
and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

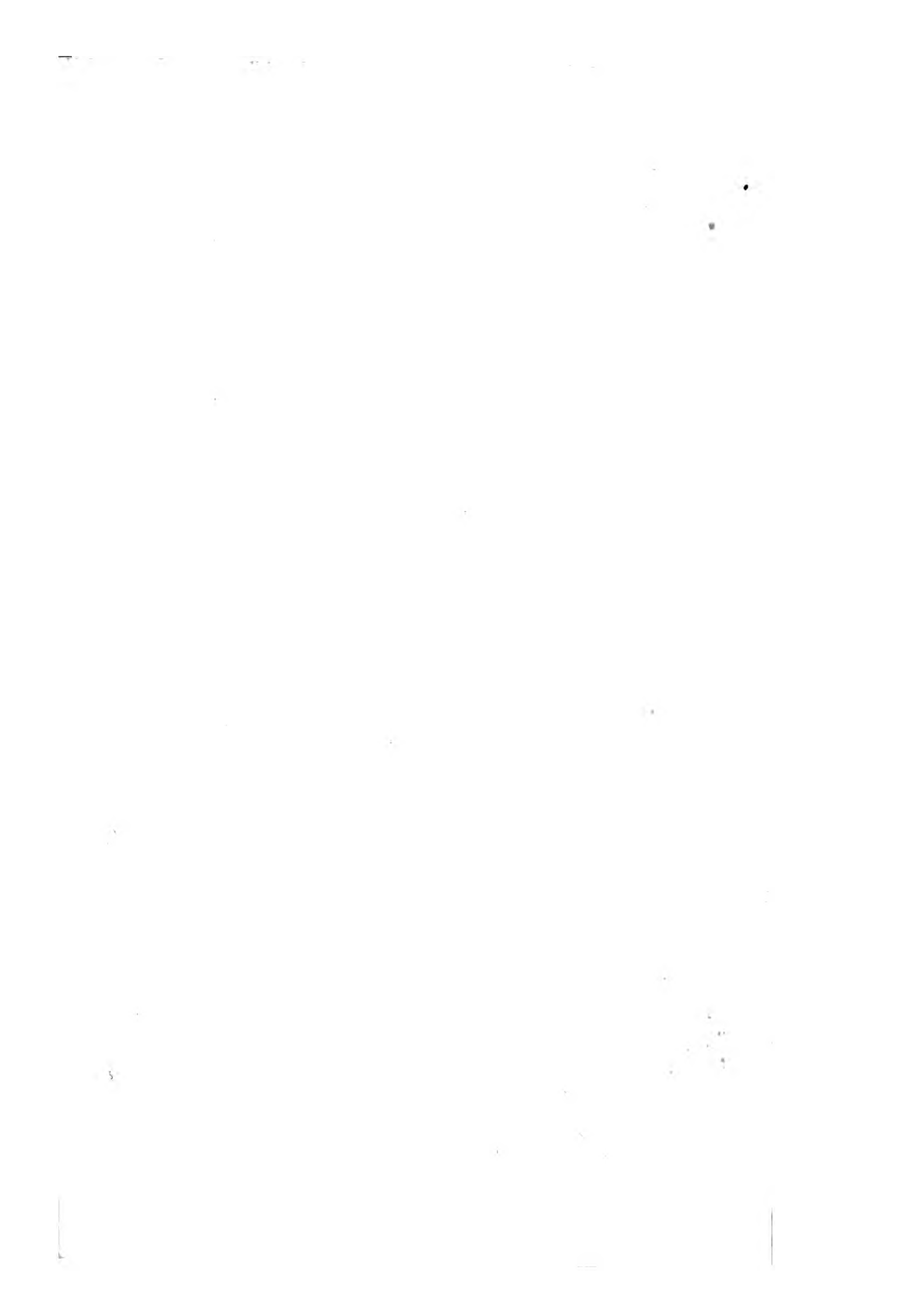
<http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks>



This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-
ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.







نہایت عمدہ ہے۔
معالجات احسانی یہ کتاب عجیب فن
طب کی کتاب ہے۔

ترجمہ اردو علاج الامراض مشہور کتاب
رسالہ فارورہ تفتاح رنگ و قوام بول میں
نادر کتاب۔

مرکبات احسانی۔ یہ کتاب مثل قرابادین
احسانی کے نافع و جامع ہے از تصنیفات
حکیم احسان علی مرحوم۔

علاج احسانی رسمین علاج بہائم و طیور
کے عمدہ نسخے مجرب لکھے ہیں اور شناخت
امراض بہائم کا بیان۔

مجموعہ میزان المادویہ و الفاظ الادویہ
و فرہنگ تفسیر یہ و مخزن الادویہ یہ ایک
مجموعہ نادر طب کا ہے۔

میزان اطباء اردو۔ مع رسائل مضمین
وقارورہ و دلائل بول۔

اکسیر القلوب ترجمہ مفرح القلوب
مولوی محمد نور کریم مرحوم نے حسب ایما
مالک مطبع ترجمہ فرمایا۔

عجالات مسیحی معالجہ امراض بائی و سوسو منہ
ضروری الطب اردو اس میں تاثیر و خواص
ادویہ مفردہ جداول میں لکھی ہیں مولفہ حکیم
مصاب لے صاحب بیس سترگ۔

فرسنامہ رنگین گھوڑوں کے علاج میں۔
کیسای عناصری ترجمہ قرابادین قادی
مترجم مولوی حکیم نور کریم معذور قرابادین قادی
کا اردو میں ترجمہ۔

تشریح الاحیاء یہ ایک مجموعہ اقسام علاج
امراض جلد یہ پچوڑا انجلیسی میں مرتبہ ڈاکٹر
میر فضل علی صاحب مطبوعہ مطبع علوی
مجمع البحرین یہ کتاب لاجواب تصنیف

حکیم محمد حیدر خان صاحب ساکن جالندھر ملازم
سرکار ریاست کیوڑ تھلہ سے یادگار ہے اس
کتاب لاجواب میں فن طب اکثری و یونانی
کو باہم متفق کیا ہے اس وقت تک ایسی
نادر کتاب نہ تھی مین نہیں آئی طبع جدید۔
مقالات احسانی۔ فن طب میں مثل
فخرن الادویہ کے ادویات کی تاثیرات میں
تشریح عمدہ کی ہو تصنیف حکیم محمد احسان علی مرحوم
علاج الموشی عمدہ عمدہ تداویہ و علاج امراض
جانور و مکی جسکو جناب مولوی ابوالحسن صاحب
انگریزی اکثری ایچ ہیل صاحب بہادر سے ترجمہ فرمایا
تریاق مسموم۔ رسالہ نادر و ممتحن حسین
سب قسم سانپوں کے زہر کا علاج اور دیگر
احصاف کی تصویریں ہیں۔

ترجمہ اردو۔ جلد اول قانون شیخ الرئیس
یعنی کلیات کا جو ٹبری کو شش طیب
حاذق مولوی غلام حسنین صاحب نے فرمایا

مجموعات علم و غیر کتابیہ زمانہ

عجالات المخلوقات تمامی مخلوقات کے عجالات
اور احوال اس میں مندرج ہیں بالقصورات
نہایت عمدہ۔

ایضاً رنگین۔
ترجمہ اردو مطلع العلوم و مجمع الفنون
از منشی زین العابدین خان مرحوم۔
مطلع العجالات ترجمہ معلومات الکاف
ایضاً۔ مع رنگ۔

انجلیز علیسوی اردو تراکیب عملیات
و نقوش و تقوید مطبوعہ طبع گلزار محمدی
عجالات و رنگ یعنی حالات ملک گلزار و کیفیت
یوسف خان گل پوش نامی سیاح مالک یورپ

کنز الاسرار - تصنیف حکیم بادی حسن صاحب
مراد آبادی مسائل طب میں -
بیج السخاقت علم طب کی کتاب نادر -
ناصر المعالجین احکیم محمد ناصر علی علم طب میں
مفردات ناصر علی مع تحکیم ایضاً -
رسالہ ختمہ الواقیہ کبھام الامراض البانیہ
ونادر رسالہ نذایر و بایں تصنیف جناب
حکیم سید افضل علی صاحب صنوی الخاطب
بہ شفاء الدولہ بہادر -
رسالہ تحقیقات طبیہ از روی مباحثہ حکما
یونانی وڈاکٹری کے حکما نام ارادۃ الطریق
لطالب منافع تحقیق -
رسائل و لائل مخمورہ و مضیضہ و دیامس و سباع المنیہ
و نافع البریہ احکام تنذیر لاصحاب الختمہ و البیضہ

سکندر شاہ نے حکم شاہ ۱۸۰۰ء ہجری میں
بہت سی کتابوں سے انتخاب کیا -
ازاد غریب تصنیف حکیم صادق علیخان ابن
حکیم محمد ترائف خان دہلوی مسافروں کے لیے
بذایر معالجہ ہر موسم کی ضروری لکھی گئی ہیں
خزن الادویہ - مع تحفہ المومنین فارسی
طب میں مشہور کتاب ہے -
قرابادین قادری فارسی تصنیف حکیم
محمد اکبر ازانی مصنف طب کبر و میزان الطب
وغیرہ سے مشہور کتاب ہے -
علاج الایدان - یہ کتاب فن طب میں
نایاب ہے تالیف حضرت حکیم عبدالحق صاحب
کے علاج امراض انسان کا خود انسان سے
بقی عبارت کتب محترکہ ثابت کیا ہے -

کتب طب اردو

ہوئے ہر ایک مطالب دقیق کو ساتھ معادہ
زبان کے تحریر کیا ہے -
قانون عمرت - مصنف حکیم عمرت حسین
صاحب رب نسخہ موجب ہیں -
تحفہ الاطباء - تصنیف حکیم شرف حسین
صاحب خیر آبادی نہایت عمدہ ہے -
قرابادین شفا فی - فرجاست میں نہایت
عمدہ اور بیشیل ترجمہ ہوا ہے -
قرابادین ذکائی - فارسی سے اردو میں
نہایت عمدہ ترجمہ ہوا ہے -
انیس الاطباء اس کتاب میں علم طب کی
تشریح ہر حکیم مولوی سید محمد صادق علیخان
میربات اکبری اردو یہ کتاب طب میں بہت
عمدہ ہے -
طب صنوی جکا بہ نسخہ مرصونہ کو حق میں شہادہ
رموز الحکمت تصنیف حکیم رجب علی صاحب

تشریح الاسباب معروف بمنظر العلوم
اردو از حکیم قاضی الہی بخش صاحب علم طب
میں عمدہ کتاب ہے -
رسالہ زبدۃ المفردات و نظم باریق
اردو از حکیم سید علی حسین صاحب مشتمل
بہ بیلیع نظم مفید اطباء -
زبدۃ الحکمت - فصول ربوہ کے روزمرہ
چیزوں کے کھانے کا بیان -
مفید الاجسام مع فوائد عجیبہ و غریبہ
غلاج الغربا اسکی کوڑیوں کی ذہنیت کام کرتی ہے
خزن الادویہ اردو و جلد ترجمہ مولوی
محمد نور کریم مرحوم کا -
زینت الخلیل فن معالجہ کھڑ و نہیں
منع نقادہ -
ایضاً مع رنگ -
ترجمہ طب کبر اردو یہ ترجمہ تمام خوبی

سدرم و قدر شربت تخم خباز می پنج درم و از آب آن تا چاه درم و قدر شربت آب خطمی نیز چاه درم و قدر شربت کبند
 پنج درم و قدر شربت فوج یعنی پودینه و گندناکیدرم است و قدر شربت کبریت یعنی گندکاز و دودانگ تا کثقال
 و قدر شربت تمر مندی از هفت مثقال تا شش مثقال و قدر شربت شونیز یعنی کلکوبنی تا دو درم است و قدر شربت
 زراوند طویل از دو درم تا دو مثقال و قدر شربت پوست بجز کبر تا سه درم و در طبوبات تا هفت مثقال و قدر شربت
 ترمس یعنی باقلای مصری با دو پیله درم تا پنج درم و سفردا و تا هفت مثقال و قدر شربت نیل و درم است
 و قدر شربت سرطان هنری سوخته سه مثقال و از قوام و بخته آن پنج مثقال و قدر خوراک زرد و بضمیر مرغ از پنج
 تا پانزده عدد و قدر شربت پیرایه خرگوش و دیگر پیرایه با نیم مثقال و قدر شربت عمل تا پانزده مثقال و قدر شربت شیرکاو
 از نیم طل تا یک طل است و قدر شربت شیر خرو شیر ناز و اوقیه تا نیم طل است و قدر شربت آب خیار تا یک طل است و
 قدر شربت سرکه تا هفت مثقال و قدر شربت شراب بکب از جبهه موقوف برای طبیب است و شراب کمنه آنرا گویند
 که تا یک سال تا دو سال برود گذشته باشد و چون مزاج مردم هندوستان ضعیف میباشد باید که اول کم از قدر
 شربت هتقال کند و سال و دم در دو کاسی اوزان متعارفه اوقیه بضمیر جبهه و تشدید با و محتانی هفت
 و نیم مثقال است پنج چهار خردل تا یک چهار و نیم باشد قوله دوازده باشد چو چار پنج و اوقیه کبرن و فتح آن
 سرب داگ چار طحصب و در هم در فارسی درم است سه و نیم باشد و ام چهارده باشد و ام خنچه است و یک
 رطل مراد از مطلق آن رطل از تعدادی است که در هتقال است و در شهر شاهی همان آب و نیم سیر مراد دارند و سیر
 اکبر شاهی که بفصل مروج است هفتاد و دو درم است تسخیر که بهندی رتی گویند شربت پنج است سیر شاهی
 عبارت از دایم خنچه بود سیر اکبری شش دایم خنچه سیر شاهی همانی چل دایم خنچه سیر عالمگیری چل و چهار دایم
 خنچه سیر فتح سیری چل و شش دایم خنچه شمع چار پنج است طحصب دو جو میانه است قیر اطر و طحصب
 ماسته شربت تسخیر است هتقال چار و نیم باشد من دو طل است

بسم الله الرحمن الرحیم

بعد حمد حکیم علی الاطلاق و نعت پاک سرور آفاق برشتاقان کشته جات و طالبان این ادبیا مخفی بباد که درین دنیا
 طیب ازل سیاه غم و الم در بضمیر مرغ خوشی با ندکی سوراخ فرخی روزگار از سوزن حجت قضا و قدرت ساخته و زرد
 تفکر را یک طرف نموده سپیدی تهیت نگارشته و سیاه شادمانی و گوگرد مرغی باون جهان مجوزن کوفته در بضمیر مرغ خوشی

مار و دریائی علاج آن بعد از تدبیر کلی بر موضع گزیده آن سرکه و گوگرد طلا کنند و غما و یک در صدف و عسجد گزشت
 اینجا هم مفید است و نوعی دیگر در دریاست که اگر زین او در سخت پیدا شود و سره بگیرد و خدر شود و بمیرد و
 علاجش مانند زهرهای سرد است و بسر که نگذرد طلا کردن و روشن عاقر قرحا مالیدن و فلفل سیاه با شراب خوردن
 کزوم دریائی علاج آن بعد از تدبیر کلی مثل صدف و عسجد و سحری باشد سنگ آبی و مساح و ماهی سیاه
 موضع گزیده اینها از غسل نمک بوره از منی طلا کنند پس نمک سرکه زین مالیده بشویند و میوه غلابی و گوی
 در روغن گاو نهند و پخته مساح و ینا قلعی است خصوصاً گزیده مساح را و همچنین گوشت مساح ترایان گزیده است
 و کسانیکه در امت سفر یا میکنند بگویند که هیچ دو آب را گزیدن سنگ آبی نیست بلکه هر چیزی که بر گزیده آن گشته شود
 فاسد میگردد پس تر نیست که موضع گزیده او را هر روز از آب گوشت بشویند و بعد از صحت خواهد یافت و بعضی موضع
 گزیده او بول میکنند و ایشان رطب بگویند و بر آن موضع نهند و اصل شخص مساح گزیده را در روغن کجند
 غرق نمایند و میگویند و قتی که مساح گزیده باشد در هر سال موضع گزیده او همانوقت شکافه میشود و اگر آنکه خالی
 جرحت را داغ کند و هرگاه که انسان جربی شیر بدن خود با لیس ما و میله بوی جربی در بدن است مساح قریب
 آن نمی آید **مقام ششتم** بر دو سائل حاصل اول در ذکر قدرت شربت فاو زهر که درین کتاب مذکور اند
 قدر شربت شام گاو کوهی قدری نژاده از شغال است و قدر شربت ترایا گاو کوهی از گزیدن انبی کشتقال است
 و ما زهره از گزیدن عقرب و اوم و دیگر سوک اما ضعیف عمل است و قدر شربت آن تا قیراط است و قدر شربت خاک صوفی
 و خاک غسیان و طین ختم کشتقال است و قدر شربت اجیل دریائی یک قیراط است و تا قی کند مکر باید داد و اگر قی نکند طلا
 خلاص از سم بود و قدر شربت جبر و ابی یعنی زبسی چهار دانگ قدر شربت فاو زهره یعنی زهره و زهره خود دو
 و قدر شربت فاو زهره خوانی از یک قیراط تا دوازده قیراط باید که بر روی سنگ همراه گلاب یا عرق کبوتره یا عرق سپید
 ساییده بدهند و قدر شربت جنطیانا و فلفل سیاه کشتقال قدر شربت حلیت یعنی انگوزه تا نیم شغال قدر شربت
 شبت یعنی سوبه تا هفت درم و از تخم آن تا سه درم و قدر شربت ترب از تخم آن یک درم و از آب آن تا سی درم و از
 جرم آن تا بت درم و قدر شربت نمک هندی تا یک نیم درم و قدر شربت جبر و ابی ترایا یک دانگ و آتشاسیدن
 آن بقدر یک افیون خورده باشد افع سمیت افیون است و قدر شربت دا چینی از دو درم تا پنج درم قدر شربت
 مغز جوز یعنی مغز گردگان تاده شغال است و قدر شربت بوره ارمنی از یک درم تا ده درم و قدر شربت آتشین
 کشتقال و شغال در مطبوخش پنج درم تا دو درم و قدر شربت جبر و ابی تره تیزک پنج درم و قدر شربت بزرگ نمکی

چون آب ترب و برگ آن بر عقرب اندازند بمیرد و اگر ترب پاره بر دوسو یاغ عقرب نهند بیرون نمی آید چون سخن
تخم میخ کسی تدبیر کند و را عقرب نزدیک می نیند و اگر میزد و کسرت دود کند و بنور سیگیزد و فیهی دوم در تدبیر سالان
در شکل است بر دوز و زورق زورق اول در علاجی که مخصوص با ایشان است تدبیر سالان دریا در غذا و دیگر احوال
مانند تدبیر سالان بر باشد و آنچه با ایشان مخصوص است این است که گاه باشد بعضی مردمان را در ابتدای ایام بوقت
نشستن و کشتی و دوازده غشیان وقتی حادث میشود پس هرگاه فی عارض شود بنزدیک تا خطاط خام بیرون آید
پس فراوان کند بسبب و به و اندر دمانند آن که معده قوی کند بنزد باید نمود و اگر اول مقویات معده تناول نمود به
سوار شود اولی و انبساط و وقتیکه خورده شود تخم کمر نس منع میکند غشیان را و همچنین فستقین و عدس بخورد
و سرکه بچینه اگر بخورند در میناب مفید بود و تجارت را از دماغ باز میدارد و خصوصاً اگر اندک بود و نیز با میسایا
و همچنین شربت سماق نیز نفع است و مالکین سفیداج در هر دو سو یاغ مینویسند و اگر زرد و طبعش سرد
صندل سفید و عود پوست ترنج و مانند آن در گلاب سرکه ساییده بر فم معده ضما کند تا وقتی باز دارد و اگر
ثقات سمیع شده که مکیدن لیموی ترش برای دوازده غشیان و هتوح که بنگام شستن کشتی عارض شود
بلوغ میناید و همچنین تمرندی خصوصاً افشردن آن و میناب نفع تمام دارد و تناول جمیع موصفات مکتوبه در میناب
نافع اند و از آن خاص فیروزه است که دارند آن در آب غرق نشود و صافقه با نرسد و انگشتری با قوت خود
و شستن از برافتن حاجات و رفع ضرر صافقه و غرق صافقه بود و در غرق الما است که از آن گویان آفریند و از آن جو
آب بیرون آید پس بخیل غفل در سرکه بچینه و صافقه و خلط ریزند و بعد از اوقات حریره از آن خود و شیر
تیار نموده بدیند و زورق دوم در ذکر بهر رای میگوید که مخصوص بدینا اند و علاج آنها مایه سرو شده خصوصاً و گاه
نمناک گذارشته باشد علاج آن قی کرکوت آب ترب پودینه تخمین پس شراب صرف خورند و بعد از قی معاین گرم
مانند کوفی سود دارد و گل نمونم سخت نیک باشد و از آن در صفت مفید بود و هرگاه در سگابی بقدر عدسی بعد از
هفت روز قاتل باشد علاج آن خوردن روغن گاو یا دانه چینی و طبایانی که هر یک شقیال شیر یا به خرگوش
نیم شقیال از آب بجزی تمام است علاج آن شیر بز و شیر خرو شیر زبان و آب برگ ختمی و جباری آب جبار و سرطان تهری
توان خورد و اگر از پشت بر باریان کرده خود مفید بود و بعد از تسکین ارض خربس سیاه غار بقون کثیر البوس
برابر بکوبند و بقدر دهم با قند آب بخورند و صفت عجمی سرخ بود و گویند بر جود و بر دم افتد و اگر نتواند بر سر نهد
و حضرت رساند علاجش تریاق کبیر و مشرق و بطیوس خورند و موضع نه غم با ننگ خاکستر و جویب بخورند و اگر نفع نکند

و شراب منجموع بکرم بسیار نافع است و در آب گرم شستن و بول کردن در آن بسیار مفید بود و پیرایه گوش
و نیز نافع است و اگر آب نارسیده و یک دام و نوشاورد و دام باریک سائیده و بکینیم با آب بنزداند و یک حصه
آن در تمام روز بنوشند و همچنین دو حصه دیگر در روز دوم و سوم خورد بسیار نفع دهد و کمر و تپش و شقی
و اگر نبات ترخ بقدر ناخن در قند سیاه حب بستر ملج نماید فایده میکند و کسی که نبات مشهور است بقدر که نتواند آب
سائیده و بهند موجب نبات است و خطیانا و شونیز و نیای حب است و چاکیم سفا گفته که بهر از پیاز و علاج
دیوانه هیچ یافتن طریق نیست که نیم من پیاز را آب گرفته در سه شبانه روز بیا شامند و در بین سر و بینی بر غش
و کمر مفید بود و اگر جگر سیگ یوانه بر موضع گردن او نهند و یا بریان کنند و بخوردن و بهند و در وقت
و تریاق اربعه سودمند بود و همین علاج گرگ دیوانه و شغال یوانه و پلنگ یوانه و اسود یوانه و روباه یوانه گردن
گرچه علاج آن بود و میانه یا شونیز و کبوتر خا و سائید و اگر بودینه خشک آب بودینه سبزه سائیده و بر موضع زخم ضایع
همین دویه میشود و گردیدن راسو علاج آن سیر و پیاز خورد و ضا و سائید و یا کرسنه و اخیرا ضا و نماید و خور
و اگر پوست راسو بکند بر آن موضع نهد و در ساکن شود و طریق و هم در بیان اشیا که مسافر را به راه دشوار است
سفر از واجبات است هرگاه کسی مبتلا برض دایمی باشد یا مستعد باشد بر حدوث مرض باید که همراه خود او دویه موافق
مرض نگاه دارد و همچنین ادویه گرم را در موسم سرما و ادویه سرد را در موسم گرما چاکیم فصلی از فصول الکثیر است اما یک فصل
مناسب طبع خود را و اگر در شای راه برض از امرض مبتلا شود بسیار که بمعالجه آن مشغول گردد و ادویه را که کثیر الوقوع
آن چون بهضیه و تب و مانند آن باید که همراه باشد و همچنین ادویه تقوی فی دماغ و جگر مانند دوا المسک و صمغ بار و دوا
و قرص کافور و غیره نیز همراه خود داشتن اولی و انسب است و کما بهشت طاروس گردیده مرغابی و مرغ خانگی و علق و شال
آن که حشرات را طعم کند بغایت حس است و نیز با خود داشتن شاخ گاو کوهی و تریاک گاو کوهی فایده هر حدی فی حیوانی
و موره و مار و خاک صوفی حمیده و خاک و غیاث و طین مخموم و نازیل و یائی و مثال آن غرویات است و در منع گردیدن
بهوام دارند و شای ندکوره و حضور آن برای مدولت عموم مشرب و قایم مقام تریاق فاروق است و داشتن بسیار ضل
باعث حفظ اذیت حشرات است و ادویه که دفع بهوام و طوط و حشرات میکند نیز با خود داشتن لازم است و همچنین گفته اند
که از تخم چوب انار و نارنج مرکب بودینه و قتل حلیت و شاخ و تخم حیوانات بهوام می گردید و از دوشاخ گوزن
انواع ماران میگیرند و همچنین از دوشاخ بزرگ و کوچک و کوه و کوه انسان و پاشیدن آن فایده دارد و در سوراخ مار عیث
هلاک است و از دود کردن عرق کرب و تخم خرمنخ و پیریز عرق بگریزد آب طلیت و خانه بخشن همین خاصیت دارد

گل ارمی کافور با سرکه صندل کند و گل با گیسین گاؤ ببالد و با ورق کنجد طلا کند و تبر بشو و ضاد نافع بود و ضاد جلیل
دریائی دافع الم است و ساعت و سهین علاج کس مورپردار و پشه و چون کس اسرگنده و باقی بار بر موضع گزیده بمالد
و در واد ساعت ساکن کند و عینک بوی علاج گزیدن آن تریان فاروق خوردن و شونیز با شربت شین
و رسوت و روغن گل طلا کردن هزار بار به علاج گزیدن آن اسرکه و روغن زر د طلا کند و چون او را بگوید بر گزیده
مفید بود و اگر جانور نه از پای و یا مانند آن بر عضو می سپرد و پایهای و نیشهای او در گوشت فرود و دوسوشن بسیار
پیش پاینده ضاد کند شفا یابد و چون زر آرد و نطویل پوست بچ که بر آرد ترش خطیانا با ما و اصل بخورد مفید بود و شربت
و بوزینه جراحات چنگال این حیوانات بر آرد و طلا کند بعد از آن بستر که بشوید پس زنگار چکر نقره و تو بال ترش و روغن گل
بمالد گزیدن آدمی علاج آن آرد با قلا و سرکه با پنج بادیان و شند با ساز و شند با خاکستر چو نیکو و سرکه طلا کند
اگر تورم شود و مردار سنگ و روغن گل و پیه و موم مرهم سازد و ضاد کند و همچنین است علاج گزیدن چهار پایان و دیگر گزیدن
گزگ و سگ غیر دیوانه در آن موضع سرکه بماند و بوی اینهی با سرکه طلا کند و با ساز و نمک با قلا و بادام تلخ بکوبند و
طلا کند گزیدن سگ **یوانه** علامت سگ یوانه آنست که گرسنه و تشنه باشد و از آب گزید و چشم آن سرخ بود
و افتادگی گوش و برآمدگی پشت و گزنگلی آواز باشد و چون مستان راه رود و بهر که سید حمله کند و سگان از او گزیدند
سگ یوانه بعد از آنکه بخت و بعضی با بعد از شش ماه حاتی مثل دیوانگی حادث شود و بعد از هفت سال نگرفته اند و چو آب
می ترسد و اگر گشتی این شخص بگزد و یا کسی پس مانده طعام و آب او بخورد او را همین حالت حادث میشود اگر با پیچان را
از زخم خون سگ یوانه آلوده کرده پیش سگ غیر دیوانه بنیازد اگر بخورد علامت گزیدن سگ یوانه او همین
بکوبند و یک شب بر زخم بنهند و پیش مرغ اندازد اگر گرفت کند و بخورد و میرد و علامت گزیدن سگ یوانه است علاج
تبریکلی جهت را تا بچهل روز ماتم شدن ندهند خروس بنهند و او به جلد ضاد کنند و نمک ترش و آب چغندر و بول
انسان و خاکستر تاک با سرکه بشویند و طلا نمایند جذب قوی میکنند پس مراحم کاکه مثل هم زنگار نهند و این ستر است
اما چون یک هفته بگذرد اگر استخوان خون است فصد باید کرد و تنقیه سودا بعد از توضیح مکرر باید نمود و ما بحسن باید داد و تقویت اعضا
رشیه از واجبات است و در فقره رغبت مانند صاحب انجولیا می کند و غذای چرب گوشت مرغ و ترغاله فربه خورد
و شیر و شربت کمنه بخشد و آب گهن تاب مناسب است و از جرع و خوردن ترش ها و هوای سرد بسیار پرهیز نماید
و گاه اندک طعام از سیر و پیاز باید کرد و حلیه نماید که آب خورد و الا بیم ملاک است و چون طرف آب از پوست گندار باشد
از خوردن آن قنابل نمیکند و بدست و نظری که جلد سگ یوانه ساخته باشند نیز سیر نمیکند و آب نیل از جرات است

دافع کرده بخورد و همین است علاج شکر و در بین مصدق و اهل هند و علاج زیمون مصدق را دست خوردن پسته میکنند
 و صحت مییابند و دیگر اگر است علاج آن قی کردن است به بزرگ جرج و جانی و شکر آب پنجه آتش جو و شیر و روغن
 و اجابات خوردن و شوربای چرب تناول نمایند و همین علاج نوره پترتال و صابون و دیگر طبایع است یعنی بجلاد و علاج
 آن قی کردن است از روغن کبجد و آب نیکرم پس چیزها سرد تر مانند شیر و دوغ و آتش جو و هند و روغن شنبه و روغن فام
 بکار برند و کبجد و ناجیل دریائی نیز مفید بود و گویند فادیه آن مغز جود است و دیگر حب اسلاطین یعنی جال کوه است
 علاج خاص آن قی کردن است از شیر و روغن زرد و بعد از آن دوغ و اشای باره و قابضه خوردن است و دیگر کباب
 سیاه است یعنی کنی علاج خاص آن قی کردن است آب ترش پودینه و کنجین بعد از آن شترخج ردن تناول معاجین
 حاره مانند کونی مفید است و تریاق اربعه نیز نافع است و دیگر سوا و موم و سیاه یعنی کباب گوشت های خسته که در صحن گرم
 منقش آن بهوشند که بجلات آن دفع نشده سرد گردد و علاج خاص آن قی کردن است آب نیکرم نمک بعد از آن کنجین
 سفر علی و مقویات معده و دوا المسک بخورد و گل مختوم نیز مفید بود و مصفیت کنجین سفر علی آب به یک آن آتش مفید
 یک تار سرکه نیم تا بقوام آرد و دیگر شیر فاست علاج خاص آن قی کردن است آب نیکرم و شند و روغن کبجد و نمک پس
 جوارش مصطک و جوارش عود با شراب صرف خوردن و اگر شیر و معده بسته باشد علامت آن غشی و عرق سرد و لرزه بود
 علاج آن خوردن مثقالی از پنبه یا حیوانات با سرکه که نه خصوصاً پنبه یا خرگوش با پنجه درم بود و پنبه اما موم ملزوم معروف
 از جمله شاهین مار است و آن اقسام میباشد علاج گردیدن آن به سوره یک در قواعد کلیه گذشت و پس در سبب او و خدایه
 ضام کردن و تریاق فاروق و مانند آن تناول نمودن حکایت با شراب خوردن و همچنین شیر با شراب بسیار نوشیدن
 و بهر سوره گندنا و پیاز با شراب و روغن زرد که نه نوشیدن مفید بود و سبب زهر مره بهر وضع گردیده نیز نافع است و نیز
 خرگوش و غیر آن که ملزوم باشد با سرکه مزج باب بخورد و خوردن کربنیل بقدریک طبل پسین جرم آن از مجربات است
 و در میان شیر شستن مفید بود و شوربای ضفدع نافع است و همچنین فماد کردن ضفدع که شکم آن دو پا به کرده باشد
 نیز نافع است عقرب نیز اقسام است علاج گردیدن آن بعد از تریاک شیر و شراب بخورد و از سر ضام کند و عقرب
 و بنده و با حلیت و سیر و کبریت و نمک بکوبد و بدان طلا کند و نیز گویند اگر ضفدع موش زنده بگیرد و بدو نمک بکشد
 موضع بند مفید بود و تریاق اربعه نیم مثقال با گلاب عرق گاو زبان و شربت انار بخورد و قد بر موضع مع عقرب
 شند و ضام و ناجیل دریائی برگزیده عقرب نافع الکم است در ساعت و بندن بندی چون در بدن خایه و ضام کنند
 مفید بود و تخم موم برای گردیدن عقرب از مجربات بعضی اجاست و نیز نور علاج گردیدن آن با خطمی الشعلب

آب گرم و اگر از غده باشد هر اوقات قدری بالای ترانچه‌ای که بر گزیده باشد سخت بر بند و مانع نفوذ سمیت شود اگر ممکن باشد
 قطع عضو کند یا داغ و بهیچا مت باشد طرک کند یا زکوب چسپاند و باید که محل زخم را بکند بعد از آنکه با بوی تر یا قیحه مضغ شود و یا
 یا بمضمضه و سبکه در روغن گل کرده یا بهیچمه بکند و این بهتر است و باید که آن شخص که می‌کند ناشتا نباشد و زخم را مندا
 شدن بد و فروسی بر این نموده همچنان گرم نگذارد و در موضع زخم بند بگذارد و می‌کند و او و چیزای مثل بنجیل
 که بر دو خاکستر خوب بنجیر و سرگین بر و شوم و پیاز و گوگرد و باسکه و عسل آمیخته ضما کند و موره مار و یناب قوی است باید که
 بر موضع گزیده مار بگذارد که چسپد و هر گاه جدا شود در شیر می‌اندازد تا شیر را بنجیر کند و اگر عسل نماید و چون جذب تمام
 کرده باشد با دیگر چسپد و در عین جذب هم لون او تغییر کرد و بعد از آن در شیر اندازد و بنجیل آید و در وقت حال زخم نارنج که مفشه
 کرده باشد و تخم لیمو و تخم ترنج نبات نفید است و آنچه در جمیع قسام بالخاصیت نافع است فادیه و زاجیل در یاقی جدا
 و تریاق فاروق و تریاق طین منجم و مشرود و لیس اند و علامت جودت تریاق آنست که نیدرم بخورد و خروش بد
 مار و یا یکی از دوام قتال بر مسلط کنند اگر خروس نیدر تریاق نیک با قوت است و بهر سیدن اجزای تریاق فاروق
 مشرود و لیس تهذیب است مگر مردمان که از اطراف می‌آیند آن هم فائده می‌کند قدر شربت تریاق فاروق در گزیدن و سبک
 و بوانه می‌تقال است و در گزیدن عقرب نیدرم و در گزیدن زنبور دالکی و نیم باسکه و قدر شربت مشرود و لیس قدری
 زیاده از تریاق فاروق است **صفت تریاق گل منجم** گل منجم حب الغار ایر ساسا می‌اوزن کوفته بخیه
 بروغن گا و جرب کنند و عسل سه وزن او و به بسند قدر شربت یکد رم و خاصیت او است که چون بهم خوردن آید
 و اگر قی ناید و لیل آن باشد که سم خورده است و فصد با دایمیکه در بدن منجم شسته باشد جایز نیست و اگر غشی افتد علاج
 غشی مشغول شوند و تقویت اعضای ریه نماید و از جمله سموم مشروب و معروفه افیون است **علاج خاص آن قی کردن**
 است از آب شربت شرب و نمک هندسی پس بشور و روغن خوردن دهند و آبی که فلوس مس در آن جوشانیده گس را انداخته
 باشند قی سهولت می‌آرد و چون کیدام کوئل بید بخور را در آب بامیده بنوشند ضرر سمیت افیون و دیگر قی می‌آرد
 همچنین نوشیدن فادیه بر فائده عظیم دارد پس شراب که در آن جذب بدست و در چینی انداخته باشند مفید بود و در حلیت
 و تریاق فاروق و مانند آن که در تبیر کلی گذشت مفید بود همچنین است علاج و ستوره و دیگر آرد و میخدر و سم دیگر و سبیل
 کوفته است علاج خاص آن قی کردن است آب نیکم شسته و نمک بوره از می‌پزی دی بهیچمه شربت فلفل نیک
 دهند و شراب صرف خوردن و حلیت و شراب فستقین نیز مفید بود و غذای شور بای چرب سم دیگر هم الفاربت علاج
 خاص آن قی کردن است بطین شربت و شراب عسل و بوق و اگر سحج عارض شود صفوف طین بروغن گل و شیر گا و

و رسوت صندل سرخ هر کید داشته ز کچور سه داشته چاکسو چهار داشته افیون داشته قرادانگ نیم داشته زرد چوبه یک داشته
 خاک میا داشته برگ نیم برگ کاجین هر یک پانزده عدد کوفته بخیمیه در آب حل نموده گوشتها مثل سینه بند و دو صبح یک حب همراه شیر
 مادرش میداشته باشد اگر حاجت باشد حجامت و علق بکار برند اگر بشو متفرج بود و در هم سفید آب سفید بود و بشو سیاه قرحی باشد
 مسحقه یعنی گنج چون عارض شود تنقیه مرضه کند بفضد سر و داسمال از طفل نیز خون بگیرند به حجامت و اسال
 علق و چون خاک و کیمله چون بر می خشک از هر یک یکدم نیلا تخته بیدام کشته شش دلم کوفته بخیمیه بر روغن سفید
 ببالد و ساعتی در آفتاب نشیند برای قروح سر و پست و طلایی که به تجربت احقر رسیده **صفت آن** آله خسته
 نیلا تخته سوخته مرج سیاه سوخته پوست خشناس سوخته قرادانگ بریان همه را با یک ساییده در روغن زرد
 که کصید و کیمید از آب شسته باشند در آن آمیخته طلا کنند و اگر آرد نخود یک ششت دانگی نیلا تخته بریان کرده با یک
 ساخته و در خیفات ترش آمیخته کف مال کنند تا ماند خمیر شود پس ببالد و بعد یک پاس نشویند نافع است و می باید که
 اول موی سر بر باشد بعد از آن دو اندک کور ببالد **طریق** نیم در سوم مشرو و به بلند و عه که مشهور اند اما آنچه مشهور باشد
 و یا آنچه برض اطباء آن نماید علاج آن از تدبیر کلی کنند و آن نیست که اگر سم از جمله مشرب و حال تیکه اند که خمیر شود
 می باید که از آب نیم گرم و روغن کجد کمرتی کند بعد از آن شیر گاو و روغن گاو و خور و اگر از شیر و روغن قی کنند نیز از آرد
 و منع خواب تا یک روز لازم است پس اگر گرم گرم است و این از حرارت معده تشنگی و خشکی دهن معلوم میشود در صورت
 لعاب سپون شیر تازه و دوع گاو و روغن بادام و صندل و گلاب بطبع بند می ماند آن هر کدام که باشد بر آب
 سر کنند و به بند و همچنین قرض کافور و مفرج بار و آتش جو بیاشامد و حوالی دل جگر خنده بارده صفا کنند و به
 گلاب و صندل تر کرده بر سینه گذارند و اگر بار دست و این از جیبی اعضا و سر و بدن عرق و نقل و صفا شود
 در صورت نیز سحر در این عوارض کمرتی کنند و شراب کهنه و شر و دیوس تریاق از بعد تریاق فاروق و دواء
 حار و مفرج حار و پیاز و سیر و جد و خطیانا و مانند آن باید داد و چون مخلصه کشیقان بند کافی بود بر اسم و مشرب
 طریق استعمال آنست که کشیقان زوی نمیکوب ساخته در نیم پالای آب جوشانند تا به نیمه آید صاف کنند و در روغن
 یار و عن گاو صاف نمایند و نیم گرم بیاشامند و غذا را بشیر گاو بخیمیه بندانند و هر عضو که یاده باشد اصلاح آن عضو
 دارند مثلاً اگر اثر فریجگر محسوس شود او به مدره بکار برند و اگر به معده شود مسهل نرم عمل آرند علی بن ابی القیاس بخور با
 مرغ خور و روغن زرد گوس و روغن گل مانند آن بر دل جگر صفا کند **صفت تریاق** از عجمه که خطیانا حار
 زراوند طویل هر یکی مساوی با وزن همه را کوفته بخیمیه بر روغن گاو چرب کنند و محسوس از روغن او به بیشتر قدر شربت کشیقان

باید کرد و غذا از بقولات سرد و موصفات کند و اگر گوشت هم بخورد در بقولات سخته خورد و دو سه روز قوی ال مانند
 عتاب عرق کیوڑه گلاب بخیل شربت انار مقرر کند و در آفتاب دودین و مانند آن احتراز نماید و هرگاه طفلی تب کند
 مروارید بسیار کوچک بقدیده ده دوازده دانه طفل را بلع کند و مروارید ساییده در آب برگ سفید لاله هر یک بقدر
 نیم نیم باشد یا یک شانه بخوراند و سره اندرون چشم کشد و دیننی و گوش مندا و اندرون حلق اندازد و بالکالین
 و چون برآمدن شمع کند آب عتاب عرق عنب الثعلب عرق گاوزبان نبات خوب کلان بقدر مناسب لطفیل دهد
 و تا بهتر شدن مرض برین تقصیر نباید کرد و گاهی نیز یک ضعف طفل عرق کیوڑه برسد و بند و چون جدی و برین
 دید نموده و روز چهارم هم گذشت که تمامه بر نیاید میباید که درین دوا انجیر زیاده نماید و گاهی عدس سلم و سدوس گندم و
 سرخ نیز اضافه نموده میشود و اگر انجیر فقط بخوراند و قدری زعفران در آن آمیزد و بنوشاند نیز مفید بود و آب گرم بسیار
 دارد و چا و صفت بطوری بر مرض گیرد که بخار برنش نرسد از برای بیرون آمدن شور و تفتیح سام سریع الاثر است
 و خاکسی بر بدن مرض پاشیدن همین افروارد و همین است تدبیر هرگاه شور بروز کند و باز ناپدید نشود و همچنین آب بایان
 و آب کرفس با نبات مفید بود و نزدیک سهال عدس مقشر مناسب است و مروارید که هم قاضی هم مخرج است مناسب
 تر است و اسهال اگر مزمن است در مضیورت مبادرت بحبس و از نه هر مهره مروارید و کبریا و بارتنگ باید کرد و اگر کافور
 شود این علامت بدست باید که چوب گز و صوج پیر که در شاهجهان آباد مشهور است دار کشمیری آید گرفته بخوراند و دو
 به بدن رساند و نزدیک عروق کمال بهوشی تدبیر تقویت دل پردارند و کشیدن شامضا بقدر اندر دوا و داج
 مانع بر آمدن جدی و حصیه است و چون براید باعث حفظ است و همچنین شیر است که نوشانیدن مانع بروز در اسهال
 و اگر بآید زیاده از چند دانه نمی باشد غذا و دقت بر آمدن برنج و شکر خفته و نخود شیرین و نان شیرین و کچوری ال منک
 و عدس همراه نان و عدس نیز بریان نموده میدهند و در موسم گرم آب تازه بر نوشانیدن و در موسم سرد عرق عنب الثعلب
 و یا عرق گاوزبان بجا آب میدهند و اگر آبله جدی بسیار بر آید و بجرحت و قرص انجامد و متعفن نشود قدر کافور و زعفران
 دیو در حل کرده استعمال کند نافع بود و خوابانیدن طفل بر ریگ گرم و یا خاکستر یا چکشی بر خاکشک دن آبله سریع الاثر است
 و در غرض کینه نمیکرد مالیدن از آلت خشک نشی میکند و اگر زهر خشک ریشه رطوبت باشد مانند زهر انگ سفید از زهر زرد
 و سنده و سائیده پاشند نوعی از جدی بود که آنرا حتما گویند و آن دانه های بزرگ سفید بود که زیاده چسبیده دانه
 نمی باشد و بی تب بوده هیچ حواس نفس برقرار میماند و این محتاج بجلاج نیست و اگر حاجت فست بکتر از علاج جدی
 حمزه یعنی سرخ بوده که باطفال عارض میشود اول تنقیه ضمه تعدیل خلط نمایند و پله سیاه چراییه و غیره تصفی خون دهند

اعصاب پشت طفل را بر وزن گل مانند آن بماند تسکین در شکم میکنند و آنچه در علاج بزرگان گذشت بکتر از آن
استمال باید کرد و **تولد و دیدار** یعنی گرمی که در مقعد طفل متولد میشود علاج آن رسوت نرگس کبیله بزرگ و فیه
تبت بدینند و سرگه همین او و بهر اسامیده و در زهره گاه و شسته بلبه آلوده حمل کنند گرمی را قتل کرده بر وزن آرد
و نارجل با شکر خورایند با نخاصیت نفع دارد و خا و موم شسته شیان سازد و پس از قتل طفل را بر کوا و غلطایت
انداک اندک با گشت و یا چیزی دیگر بخارند و مقابل چراغ دارند و هر گرمی که ظاهر شود وی بگیرند و اگر دوم غوغ کند
بر وزن و در وقت چرب کند خوردن گرم و خاردین بخل نماند خروج متعده اکثر اطفال را مقعد بیرون آید پس باید که
اول باغات دست او را بکنند اگر مشکل باشد غخت از موم و روغن شیر گاو چرب کنند تا دود بماند و بعد از آن پود
جفت بلوط کله را زرد و آب جوشانیده صفا نموده هر گاه نگیرد شود در آن نشاند و قتل آن را بر بند و رنگ بر کنند
البول فی الفراش کیه بول در فراش کند باید که سعد و کند و خولجان حقیقت بلوط با لاس گلهار حمله برابر
کوفته تخم سفوف سازند و بدیند و شک جند بدیند در روغن سوسن آمیخته بر نشانه صفا کنند از آشامی مرو و قتر
اخذ کنند و خجوه و خروس بوزانند و قدری آب نگیرد بدیند و بشویند بریان نموده با سل آمیخته بدیند و بدیند
حیله آنست که در میان خواب چند مرتبه بیدار نمایند و بول کنند و بوقت شب آب طعام بخورند و در خواب خود
سفید بود و نانی که در خمیر آن اندکی پخیال کوبند تا ناخته بشد و نیز نافع بود و همچنین خوردن بجنون فلاسفه نافع بود
نارجل با شکر نیز نافع بود و حیات اگر اطفال را تپ غلطی حادث میشود علاج آن بکتر از علاج تب بزرگان کنند
لیکن اگر تب موی حادث شود و طفل نایده از شش ماه باشد بعد از سه روز باید که سر را گوش او را شست و
قدری خون بگیرند و اگر در پنج روز کوبیدند نیز جایز است و استعمال کافور شاید و در تب بلخی بر جاسف یعنی بویاد آن
جوشانید تا بقیع ساخته گاه گاه میداده باشد و در تب مرکب کجین سفید و قرص گل شربت و نیار باید و اول
قدری آب غسل بکباب پیش از نوبت برای اراده نفع تمام دارد و همچنین آب گرم نوشانیدن سودمند بود و در تب
تقویت معده ضرورت طفل اگر پیر از گوشت و روغن نمایند بهتر است و الا بهر چه خواهد و بسیار ضرر باشد باید و او بیشتر
غذا مناسب نبود هر چند آبک جدری و خصیه را بعد از حیات در امراض بزرگان ذکر میکنند لیکن احتراز از این هر دو
با امراض حیایان است البیون و است فرق فیما بین هر دو آنست که ماه اول خون شای و ماه دوم صفرا و سالتین
او آنست که بعد از نفع سفید و براق و بلند باشد مانند دانه مروارید و سینه و شکم کم بر آید و اگر نفس مریض برآید
و شعور بر حال و بل بعد از آب برقرار علامت نیک است و باید که مابین قدم حفظ در پنج و شش سال پس از آن

قدری نبات سفید داخل کرده بخوردن و بعد از خوردن دوم اگر مریض قوی باشد زود باغ سوسن اضافه
باید نمود و روز سهیل سناکی می خورند و اگر حاجت افتد وقت دوم سوسن گندم گل گاوزبان پنج سوسن
و عرق گاوزبان جوش داده صفا نموده شربت بنفشه اضافه نموده بدرد و چون بقدر یک شریخ خون خرگوش
در عرق گاوزبان حل نموده بخوراند در مریض است و همچنین شکر مالیدن آن بر تارک ناخن با فید بود و توتیا بنر
برای آن نموده یک جزو سنا که نیم بران یک جزو بهر و در آن با زهر شیر حل نموده بقدر دانه با جیره سیار و وقت حاجت
یک حب یا دو سه حب آب یا در شیر مادرش بدرد بحسب احوال یعنی بجای اکثر بعد از هر حادث میشود و زبان چنان گمان است
که برای توسیع معده در روده می افتد و اگر بسیار باشد جوتهندی باشد که سفید بدرد و جیره سیار آید اندکی نان
سودمند بود و قی شکر اگر سبب آن زیادتی نوشیدن شیر باشد علاج آن شیر کمتر دهند و تقویت معده نمایند و شاید
بسیار اجتماع بلغم و یا انصباب صفرا و معده بود علامت هر واحد خروج هر واحد بود و علاج آن مذکور شد و همچنین علاج
همیشه و ضعف معده و سبب شیر و خون در معده و در طریق ششم مذکور شد بکثر از آن باید که اسهال یک طفل را
بوقت بر آمدن دندان می افتد اکثر به اسهال بر آمدن دندان می باشد صلب آن مناسبت مگر و قی که از افراط مسرت
کلی باشد و تدبیر بر آمدن دندان باید کرد که اصل علاج همین است و در صورت زیادتی اسهال از زهر حره طباشیر و اند
آن که در شب عطاس گذشت حبس باید کرد و مغز بل کوفته هموزن نبات سفید آمیخته نیدرم باب بدرد و مندر بود
و اگر پوست خشک باشد بلبله سیاه بر روغن بریان نموده بهر آن شکر سفید آمیخته قدر قلیل لطفیل و بد برای حبس شکم
بتر از این دوائی نیست و آب بارنگ بنر که در قیاب اندکی گرم کنند و طفل را در آن بنشانند همان عبت که از دست
خارج شود و بعد هر دست چنین کنند و از آن آب آبدت نمایند و پارچه را بان تر کرده بر قیاب بنشانند و بدرد
غذا هم بخورد و منبر خض و صا پنهان خرگوش و یا پنهان خرگوش که یکد انگ همراه آب سرد دهند حبس کنند و در آن منبر بنشانند
بلکه بر قیاب می پریشی دارند **عقصال طبعیت** گاه باشد که طفلان بسبب غلبه طوبت که مضوع قوی
اند و یا بسبب انصباب صفرا بر اسهال قبض حادث میشود علاج آن اگر تب نباشد زهره گاو و خور مرهم ناف طلا کنند
یا مسکه و روغن زیت باب گرم آمیخته بر شکم مالند و دست از طرف معده بطرف ناف مالیده با دانه صابون بشویند
کنند و اگر تب باشد شانی که در صداع گذشته بعمل آید و اگر حاجت تنقیه نشود و حاجت دفع تنقیه **کف معص**
چون اطفال غرض شود خود را می چید باید که روغن زیت و آب گرم و نمک مثانه گاو انداخته بر شکم بکینند و نمک
از شیر گاو تازه یک گرم نیز نفع میکند و پاک گو سفید سائیده گرم کرده در لته بسته تمکید کردن نیز نافع بود و چون

طفلان عارض شود بسبب طوبت ضعف و مانع ایشان باشد همچنین در دگوش نیز اکثر از رطوبت میباشند
 نشان در دگوش آنست که طفل گریه کند بی سببی و مضطرب نماید و هر دم دغ و دگوش هر دو پدید میسرگردند
 از نشان سبب علاج این امر منتهی علاج زکام و نزله و در دگوش کند چنانچه در علاج بزرگان مفصلاً مذکور است
 و آنست که سیلان چشم بیابی شود و آن بعد از صرع حادث شود و بسبب شیر دادن غلبه یابیدن نگرستین بیکجا با دیرتیر
 واقع میشود علاج آن پاره سرخ هر گوشه چشم که مخالف گوشه مائل باشد آویزند و اگر هر دو یک چشم بپاید هر دو
 بول گرم آتشیم را بشویند زرقه یعنی کبود بودن چشم باید که مشک زعفران بار یک ساییده میل موم و چشم کشند و میل خطی تر
 فرو برد و مکرر چشم کشد بسیار مفید بود **حباس الشی فی مجری الانف** یعنی بند شدن مجری بینی بایکدی و
 روغنهای دانه بومی را از اندرون و بیرون چرب کنند و چند قطره اذان در بینی چکانند بعد از آن هر یک عسلک آرد
 بویاید و قلاع ایشان هر چه در قلاع بزرگان مذکور است مفید بود و گل بنفشه و گل سرخ را ساییده در روغن زرد
 در یعنی قند زعفران نیز زاید کند و گاه در میان سوخته آرد جو بریان در دهن پاشیدن نیز نفع دهد و همچنین بکافور
 پاشیدن نیز نفع میکند و اگر از این تدبیر فائده نشود حجامت کنند و زکام پاشند **الانسان فی النوم**
 اگر صبیان همچنین نسوان در خواب ندانند میسازند علاج آن بعد از نفع از سبب که مضمحل است تحقیق کنند و گردن
 بر دهن زنبق ببالند و باویان ساییده در گلخانه آمیخته بخورد و در اکثر که صبیان عارض شود خود بخود زایل میگردد و گاهی
 که از دهن صبیان جاری باشد قاقیا ساییده در دهن ببالد لرغ لشته تمکیر کردن بر دهن موم مفید بود
ورم لشته که بوقت روئیدن دندان حادث شود علاج آنچنان نمایند که دندان زود بر آید **اشترک الیمات**
 یعنی تست شدن و افتادن ملاذه چون شب یانی ساییده بل آمیخته بر لیمات ببالند و استرخا ملاذه مفید بود
 ماز و لبر که یا نشاسته با سرکه و گل متانی با سرکه ساییده بر یا فوج طلا کردن استرخا ملاذه را مفید بود **سعال** اگر سبب
 کثرت طوبت حادث شود علاج آن بعلل سعال یعنی بزرگان کنند و در سعال اطفال اگر چه یعنی یا چیزی شد یا بحار
 و بیوست نهند و همچنین است علاج خرخره عظیمه یعنی آواز شدیدی که در وقت خواب سینه می آید و به رم ریه باشد
 هرگاه طفل عارض شود نفس در زود زود گوی زیرا اصلاح حادث شود علاج آن منضجات مسهلات و مثقات یعنی
 باید کرد و سینه مریض را بمواسر و محفوظ بایست و غذیه بدهد نباید داد و اگر تواند ماده را پخته میل داند
 انتظار این نباید کرد و زود باد و مسهل و شیان مناسب دفع باید کرد و صفت منضج که در مریض کباب آید و مسهل
 مقشع نمکوفته گاه و زبان منقحی پساید و نشان آنجیر گل بنفشه تخم خبازی غلبه شلب بقدر مناسب جوش داده و صاف نموده

و بر سر وقت سیر یا محصور در آن مکان است یا غیر محصور یعنی بغیر منفع شود اندرون قفس پس اگر کثیر المقدار است
و غیر محصور علاج آن خطر دارد و اگر قلیل المقدار و محصور است علاجش آنست که اول موی سر بر آتشند بعد از آن با بونه
اکلیل الملک شبت بسوس گندم در آب بجوشانند و فطول نمایند بعد آن او بیه گرم و خشک باز عفران بوق ضا و
و پارچه چرب بالا آن بنهند و اگر سیوراد و پاره کرده بر آتش گرم ساخته بالا آن اندکی نمک شپه بکینند تحلیل
رطوبت بینماید و باشد که طبیعت خود اصلاح آن میکنند و احتیاج باین تدابیری افتد مگر بجهت خود دیده که قوی شخصی
و مختصری تولد شده که جلد سر او از دو جابا بر ترفع بود و غریزان او از شا هر این حال مشوش شدند و خود متشنج
کنند احقر آنها را ازین حرکت باز داشت و علاج آن به عیلاجی کرد بعد از چند خود بخود تحلیل شد تا حال زنده است
و اگر ازین تدبیر فائده نشود آن موضع شق کنند و آنچه در وی است بیرون آرند و رفاده بر آن بندند و تا سه روز
در روغن کچند بر آن چکانند پس رفاده را واکنند اگر زخم منحل نشد بهتر و الا بر سیم مله علاج کنند و در صورت دوم
علاج سر سار کنند و حجامت با شرط بسیار مفید بود و شنبلیله اگر سبب یوست باشد بعد از حیات و استفرغات
حادث شود و بتدریج پدید آید علاج آن در طبابت کنند و این باطفال کم واقع شود اگر سبب قبض طبیعت و بخوانی و
گریه بسیار افتد علاج آن تلکین طبیعت بود و شیان نرم و در نوبیم آن کوشند و بهر حلیه که زنان فرقت میسرند اسکات
کنانند و اگر ضرورت باشد افیون بر مضعه طفل بنهند و در ارجو به بنمایند و اگر سبب درد در کم بوقت بر آمدن
و دندان می باشد بنابر نزدیکی دماغ علاج آن آنچه که در تسهل نبات نهادن کور شد باید نمود و علاج درم لثه نیز مالکند
و اگر سبب ضعف و ساقضیم باشد و این اکثر بطفلان فرایند علاج آن اصلاح غذای مرضیه طفل نمایند و جواری
مقوی هم خورد و روغن سوسن و روغن خا مالیدن مفید بود و کثرت البکا طفل که بسیار بگریه می آید و کثرت
درد گوش باشد و باشد که سبب درد گوش باشد که سبب رو اسعا یا در چشم و مانند آن نیز بود و سبب دماغ نیز باشد
علاج هر واحد گفته شد و اگر سبب دیش در معده باشد علامت آن نفع فیتن انقی و جوع بود و شیر فاسد در پیون آید
علاج آن اصلاح شیر کنند و بتقویت کوشند و نقبه نمایند **الفرع فی النوم** طفلی که در خواب می ترسد یا دید خواب
هولناک و سبب آن آن باشد که در بیداری از چیزی که می ترسیده باشد همان صورت در خواب ظاهر شود و علاج آن
بجمله خوف از دور کنند و طفل را بدان چیز دیگر گردانند و اگر سبب تله و فساد غذا در معده باشد غذا کم دهند و بخلع
از خواب منع نمایند و غسل بلباسند و صطکی مانند آن بخوردن دهند و باشد که ایحالت مقدمه جگر و حصبه نیز میباشد
گاهی طفل در خواب حالتی مانند کابوس پدید آید میباید که چند بیدار شود و بیدار شود و بیدار شود و بیدار شود و بیدار شود
که

و مهره مرجانی با تش شمع کرده میان دو ابروی او از پیشانی داغ نهادن نیز مجرب است و بعضی با پاشک گو سفند
هم داغ میکنند و خردل ساییده بر کف پای مالیدن نیز سودمند بود و از آواز هایل و خوف شدید و غضب شدید
و از غسل کردن آب سرد و دیدن چیزی بران و آمدن بر بلندای اجتناب نماید همچنین بر پیراز اغذیه غلیظه و قهولات
و از بهای شیرین و چرب نیز از واجبات است و باشد که انحراف بعد بلوغ خود بخود نایل شود عطسه متواتر اگر سبب
و رم حار و احمی داغ باشد با تب و حرارت بود و علاج آن بجلج سگم کنند و اگر سبب سردی باشد که بسیار باید که
با درج کوفته بخیه در بینی دهند و کرده گو سفند را بریان کنند و رطوبتی که از آن ترا و در بینی چکانند و عرقان
کوفته بخور آن کنند **عطاش** بضم عین مهمله و غیر مجرب ورم حار است که در داغ صبیان حادث شود و از خوردن
تارک سرد و عدم سیری از آب و زردی رنگ در چشم و خلق توان فیت پس تبرید و تطبیق داغ از پوست کدو خیار
و خرفه و روغن گل قدری سرکه و زردی بضمیه و آب کشنیزب و آب غلب بنر نماید و هرگاه گرم شود ضما در
بتدیل نماید و اسهال در غیر من خوب نیست پس اگر عارض شود و چشم مگورد و هلیه درست را در آب بجوشاند که نرم شود
بر آورده صلابه نماید و بر تارک مرصع ساخته یا رجه بران بندد و مکرر بر آن دفع تمام دهد و همچنین ضما آمله که آمله
آب ساییده با آب کدو و روغن گل و زرده تخم مرغ بر تارک سرگندارد و مر و ایدر ساییده و طباشیر سوخته بر مهره
نزد و رسوده از هر یک و سرخ همه را بخوراند و بعد آن شیر خرفه سیاه بوداده شیر و تخم کاه و عرق باتنگ
عرق کیو ره و گلاب بر آورده آب به شیرین شربت انار شیرین و خل کرده باتنگ بوداده با آن رخیه بخوراند و نشا
با اندک سرکه و غلب الثعلب روغن گل نافع بود و حنا بر کف دست و پا بستن و دست و پا را در آب سرد و شستن غلیظ
و در صورت قبض طبیعت آب که و با شیر خشت آب عناب آب شیر خشت نافع بود و در مرضه راپت جو و مانند آن سرخ
زخمی نبض بود و بخوراند و تغذیه نماید **اجتماع الما فی البراش** گاه باشد که رطوبت نماید و در طفل سبب طوبت
داغ داخل قحف بالا غشای صلب که متصل قحف است جمیع آید علامت این قسم آنست که چشم باز ماند و همیشه تر بود و
جاری باشد و مریض اندرون سر خود ثقل و گرانی در یابد و این قسم علاج پذیر نیست و باشد که طوبت مذکور خارج
زیر صلبه سبب خطای قابل که بعد از ولادت سر طفل انباشت غم کنند این سبب بن گماشته که در خون قریق
بیرون آید و زیر صلبه جمع شود و علامت این قسم آنست که جلد سر بلند محسوس شود و لیکن گش سجال خود باشد و پشت
فرو تواند نشست طفل بسیار گریه و بیدار ماند و اگر رنگ جلد متغیر گردد و سخت باشد که پشت فرو تو نت نشد داغ
و وجع محسوس شود باید دانست که ورم است اجتماع طوبت نیست و علاج آنست که نظر کنند طوبت کثیر است یا قلیل

نیز سودمند بود و اگر سبب خلطی بود که بر غالب باشد اگر صفرا غالب باشد زردی و صفرت و رقت شیر بود اگر
بلغم غالب باشد سفیدی و مائیت و حموضت شیر بود و اگر سودا غالب باشد کبودت و غلظت و حموضت شیر بود
علاج آن تنقیه خلط غالب کند و تبدیل مزاج نماید و ریاضت معتدله و اغذیه لطیفه و شرب شراب سبکی و تناول
اغذیه خوشبو و فساد بوی شیر نفع میدهد اگر تشابه الاجزا نباشد اصلاح غذا کنند و معاینه باضمه بکار برند
کثیر الرغوه باشد که سرریح خورد و مدت طبعی ارضاع دو سال است و اگر طفل از شیر گریز کند یا نماند آنرا از اشیا
تنوع برسان بماند و در دهن طفل دهند و بهترین موسم از برای انعام یعنی جدا کردن طفل از شیر موسم بهار است
و نزدیک فطام آب دهند و غذای شیر و برنج زمان در شند و شیر آغشته بدین و دهند معمول است که بعد از جدا کردن
از شیر غذای کچوری مویک ملایم میدهند و در تنه یا خلط طفل گوشه طفل لیشای قویه شدیدا حراره و شدیدا
ندهند و حموضات نیز نباید داد و اگر ضرورت بموضات باشد آنوقت دهند که معده از شیر خالی باشد و علاج شیرخواره
بشیر بعلاج مرضه کنند و اگر طعام خورد نباشد تدریجاً و نیز باید کرد و در روز یک مرتبه اسهال باقی ماند آنرا نرضود
آزود شیر او ندهند و چون شیر برآمدن شایا ظاهر شود و مانع خروگوش و چربی ماکیان برشته بماند دندان جلبدی برآید
و مالیدن شکر و مسکه و همچنین چیزهای نرم و چرب چون جربی لبط و موم و روغن بادام مالیدن شیر شتر نفع
میکند و هرگاه دندان نکند از مضغ چیزهای سخت باز دارند و گاه گاه نمک شکر بر دهان او مالند تا از قلاع محفوظ
ماند و هرگاه طفل گویا شود برنج پخت او از آن گشت مالیدن معین بر قضا است طریق ششم در بیان امر صبیکه بصیان
اکثر عارض میشود اگر باغ غلیظ یا طوبیت دخل سر طفل شود تمدد و دفع شیون نیز حادث شود از آنرا هیچ اصبیان ام بصیان
نیز گویند و بعضی ام بصیان مخصوص است از بصیری که با تب محرق باشد هرگاه واقع شود پایها خودی پیچید باین
می آرد علاج آن در وقت حدوث آن باید که دست و پایشان بگیرد و کف دست و پاچه را می کشد ببالند بکند
که اضطراب کند و باز دور از نهان ببرد و جهت آنرا تشنج روغن گل یا مسکه یا بنیکرم مخلوط کند و بر بدن مالند اگر از این
ازاله مرض نشد بهتر است و اگر عجب ارض علاج کنند شکر اگر تب شدید تشنجی باشد حیات ساقها با شکر باید زد و ملین
طبیعت همیشه باید کرد و غذا داد و آنچه که در سر سام گذشت باید کرد و غذا مضعه اخفیف و اگر تب تشنجی باشد بضعه
بسیار گرم مکرر تشنه کند لیکن با دویه قویه مثل عاریقون و تربدند و کند و جند بیدستر و صبر را بر کوفته بخیه در پای او
مثل شمشاد حب بند و از یک حب تاسه حب در شیر مادر حل کرده بدو نصف دالین جدا و از شیر مادر ساییده بخوراند
درین باب مجرب است و مرضه را معاینه و جوارها گرم دهد و او دایمی که در صرع بزرگان مذکور است درینجا هم سودمند بود

که بوقت قطع ناف ورم حادث شود و در سنگ سفیده کا شغری روست کیسه آب غلبه بنزد شیر بسیار
 ضما کند و گاه باشد که ناف پخته شود و دریم کند باید که مردار سنگ سبز و در غبار گسیا و سنگ جانت و مانند آنرا
 بپاشند و اگر این تدبیر فائده نشود و طفل زیاده از دو ماه باشد اول و عدد زرد بچسباند بعد آن ادویه مذکوره بکار برند
 نتواند پدید آید باید که در همان ایام رفاده بندد و قطعه سرب با خربطه که از سرب سوهان زده با پارچه مسخ
 پر نموده بر روی نهادن و عصا به بسته داشتن نفع تمام دارد و از آشیای پاک و احتراز و هب بخارند و تا وقتی که
 طفل خود شیر طلب نکند و اگر پیشتر بندند طفل را فنق لب تن تا سه چهار ماه لازم بود که موجب حفظ اشکال
 اعضا است و طفل هر روز تمهین کند اگر سپر باشد روغن گا و اگر دختر باشد روغن مغش و روغن گا و بماند و شیر
 بهتر از همه شیر است و شیر اگر چه از مادر باشد از روز ولادت تا یک هفته نباید داد و درین اثنا شیر خود را از دیگر شخصی
 در مرضه از بست پنج سال کمتر نبود و از بی پنج سال زیاده نباشد و محتدل السنه و با خلاق مجوده و خوب صورت و پستان
 پنجم متوسط باشد و سرخی نبود و مرضه که شیر میدهد باید که وضع حمل آن در ماه نهم بوده باشد و پستانها به بعضی بر بند
 که شیر بسیار می بخورد و شیر دختر برای پستان بود و شیر مرضه باید که معتدل القوام و معتدل المقدار و پدیدنگ
 و شیرین مزه و پاکیزه بود و تشابه الاجزا و قلیل الرغوه باشد و در میان وضع مرضه و در میان رشتن عت متوسط
 باشد و آن بعد از حمل روز نهمت ماه بود و هر صباح پستان را اندکی دو شیده باشد پس درین طفل و هر دو جماع
 و غم و خنده و هر چه باعث فساد شیر باشد احتراز کند و غذای مرضه نان گندم یا گوشت بره و بزغال و از بقولات
 و انفاق که با دام و فنق مناسب بود و هر گاه شیر غلیظ باشد بلطفات اصلاح کنند و بعد از سه چهار روز و در میان
 نیکو ممتی نموده باشد و باندن شستن از ریاضت و آرام دادن و اغذیه موله خون غلیظ خوراندن شیر را غلیظ
 و علامت اعتدال قوام است که چون شیر را بر ارض اندازند ما ل اسیلان شده متوقف ماند و خودن شود و مرغ
 یا شیر گا و برای زیاده کردن شیر مجرب است و مساق لاله با بوقه شیر بز و صفا کند و قدری شکر اضافه کرده بنوشند فائده نماید
 و آنچه نمی زیاده کند شیر را نیز زیاده میکند مانند تو دری سفید تخم شمشاد و پستان بز و پستان میش و مالیدن پستان
 در زیاده کردن شیر بسیار موثر بود و اگر مردار سنگ در روغن گل و یا عدس با سرکه و زیره با سرکه طلا کنند شیر اکم میکند
 ادویه بره و آب شور نوشیدن و روز دهمتن و فصد کردن و دیناب سفید بود و اگر قلات شیر حبیب است با شیر کند
 و ضما کردن از بربرات و خوردن غذا سر مانند اش جو اسفناخ سفید بود و اگر حبیب برودت و یا بسبب ضعف
 قوت جاذبه می باشد غذای و دو لطیف با ل سحرات باید خورد و تخم گندیز نافع بود و تطبیق محاجم نری پستان

و قندار آب مخلوطه قوام نمایند و همه را بیا میرند که خوب مخلوط شود از آتش فرو آورند و بوقت فرو آوردن آنکه
 زنجبیل ساییده مخلوط ساخته بکار برند و میوه ادرقم بادام و پسته و خرمای و نارنجیل کشمش و منقح میخوردند و روز چهارم غریب
 مرغ بایز و کچوری مونگ تاول نمایند و در ششم نان گندم نیز شروع میکنند و چهل روز همین غذا اکتفا میکنند و از
 چیزهای سرد و هوای سرد و حرکات متعینه بر سر می نمایند و هر روزه از روغن کنجد بالش میکنند و اطراف فرج بر روغن
 چنبله مالند از نایدن میباشند پوست امتناس شکم را میسوزانند و سیاه کنند در عرق گاو زبان عرق
 عناب الشعلبش دوده صاف نموده و دهقید بوجین تخم کتان بچوشانند و بر حرم رسانند و با شیر نیکو می کنند و آب است نمایند
 اگر شش سرد و خرد و کند نیز نافع بود و سحر و شاییدن و طبع خبازی خورائیدن بر حرم رسانیدن هم مفید بود و اگر دوی کوفه
 فائده نکند قدر پوست خشکاش در آب ترک کنند و بنوشانند و درین چهل روز چهار مرتبه غسل میکنند اول در ششم بعد آن
 روز ششم و نهم و دهم و یازدهم اگر موسوم باشد بعد دوسه روز غسل کردن نیز مضایقه ندارد و بگاه غسل متولد شود تن او را از آب
 سرد محفوظ دارند و پیش از شیر عمل میسازند و آنچه بفعل حرم و خوراد آب سائیده از انگشت شهادت بر گام و پاشنه
 و گام با هر چیزی که یالند در مدت حیات از آنجا نیز فرغ نشود و چنانچه گفته اند که فادیه بر سر بچهره روز ولادت پیش از آنکه شیر
 بر گام وی مالند در ایام حیات خود از شوم شر و به و مله و نه منقر نگر و پس طفل را از ننگ آب غسل مالند بعد آن آب
 نیکو و همین حرمت و وقت غسل احتیاط کنند که آب در دهن و بینی و چشم نرسد و وقت غسل از انگشت خنجر طفل را خنجر
 سازند زیرا که تا وقتیکه جنین در شکم مادر است پس از نیکند و جمیع فضلات از راه بول دفع گیرد و دوشیمیه می افتد و بعد غسل
 فلوس من آب تازه و عرق بادیان و نبات سفید بچوشانیده و در بویانه شست پاشش وقت ولادت شیر بچوشانند
 و آنچه درین زمانه معمول است پیش از دادن شیر دوا میسوزانند و دوا میسوزانند و دوا میسوزانند و دوا میسوزانند
 با و کنبه ز کچور و کلان و خرد و بن دانه چکادانه گلسرخ و نیز منقح بادیان شاهه مغز فلوس بادام تناسه
 جوشانیده صاف نموده میدهند و روده مات که از مال میگویند از طرف دوم بایول شیمیه متصل میباشد و اول چیزی
 گردیاه زک جگر میباشد و شیمیه عشا بود که جنین در روده حاکو باشد می باید که آن روده از انگشت نو انگشت شهادت
 گرفته از طرف شکم بطرف شیمیه آن روده مالند تا آنچه در میباشند انضط و با و برون رود پس بایان نرم بافته بر روغن
 چرب ساخته مفصله یک شیر و چاک انگشت مضموم از ناف آن روده را بر بندند و باهن قطع کنند و بعد از قطع قرون
 کنجد و روغن دیت سرشته بر ناف نهند و خطه خطه روغن انداخته باشند تا ناف را گرم سخت کند و روده نادر چهار روز
 خشک شده بافتد و خاکستر صدف بر ناف فرو سازند تا که ناف خشک گردد و روغن بدن برسانند و گاه باشد

تیز و تخم و غضب و غم و فرغ و انسوات بایله و بوبای تیزنگاه دارد و قوی و غشیان که با ایشان افتد و قشیک بسیاری
 نباشد بنگیند و خوردن گلفند عسلی اشغال آن برای شتهاء و فاسد زمان حامله مفید بود و خوردن مانند آن
 از شایای حریفه نیز نافع بود باشد که بعد از چهار ماه خود بخود زایل شود و خوردن زرد آوند قدیمی پیش از غذا خوردن
 از برای قوط شهوت و خصوصاً با شراب بجا می ترش مفید بود و مانند آن که خوردن آب نیکو خنقم ایشان را زایل
 و همچون کوفی و مانند آن برای رایج که در صده و امعاء ایشان بود نافع بود و مالیدن روغن گل از پشک زنان بخت
 تکمید کردن در شکم را در می کنند و احاطه خطمی و گل سرخوی طلا کردن خارش فرج را مفید بود و اگر قضا طریقی در دست
 چپ گیرد و یا بسته بر ران رست بند زن آسان بزاید و مشکط اشبع بسیار و شان نخود سیاه هر یک شش باشد و پوست
 قند سیاه کهنه هر یک مکتوله در آب جوشانیده صاف نموده بخورد و شکم و پشت و اطراف فرج بر روغن بنفشه در روغن
 ببالد اگر پیرغ و سپه بط و مغز ساق گاو هم اضافه نمایند بهتر باشد و آب گرم نطو کند و در آن بشاند و خوردن
 برای تسهیل ولادت و در آن مفید بود و همچنین خلقت یا چند بید تر بسیار نافع است و از کبدش و شونیز و چند بید تر
 ترود و بوقت عطسه هین مینی بند کند و از سرش استر و خورد و کند و چون حرکت بچه محسوس نشود و اطراف حامله در گرد
 و تا چهار روز در ولادت مانده باید دست که بچه مرده است می باید که مشکط اشبع بسیار و شان ببل هر یک یک گرم
 بود و نیز هر یک و در م نبات سفیده شغال در آب جوشانیده صاف نموده تناول کند و چون بول را قند سیاه خون
 نموده بخورد و نیز کنول اسایده شیان ساخته بعمل آرد و سقاط می کنند و مجرب است و چون لخته را در شیر زرد قوتم تر کرده
 بردارند و سقاط قوی الاثر است و عطسه آوردن بطریق که گفته شد مفید بود و مر و جاشیه حریق سفید سیاهی کوفته
 بخیت در زهره گاو سرشته احتمال کند و سداب خشک و تخم خطم قط از هر یک سه درم مرکب و گرم بوی زرد نافع است
 و از پوست آرد سگین که بوترود کند و اگر بدین تدبیر بیرون نیاید می باید که قلابه دست در فرج ببرد و بوی آرد و
 بچه را پاره پاره می کند و بیرون آرد و این عمل خطرناک بود و اگر در پیش از ولادت باطل لطیف عانه و قطن و عسل
 سهولت ولادت است و همین است علاج احتباس مشیمه زنی که بچه می زاید باید که در خانه معتدل بزیاده نماند و او
 نهند بعضی تا شش روز غذا نخورند و اجاین با در آب بچوشانند و صاف نموده شکر سفید در آن انداخته مثل حیره بخورند
 و روغن زرد و زنجبیل انداخته تناول نماید و اگر موم گرم باشد یا مزاج گرم بود بجا اجاین تخم بجان کنند و بجای آب
 عرق عناب یا عرق گاو زبان بنوشند و اکثر زنان که خانه را در روغن بریان کرده و آرد آرد بخت بخورد و بکوب
 ساختن او آفت که اول میوه را در روغن نهد و بریان کند و بیرون آرد بعد آن که خانه را در روغن نهد و بریان نماید

و جماع بهریت را کس نماید و اگر سبب تصور آلت باشد باید که پاره از عطاریات بطرف راستا و خارج فرج مالند و
 سودمند بود و خلق و خراطین بگویند و باروغن کجی بر ذر طلا کنند بعد آن که بسیار آید باشد قضیب بگشاید و بگوید
 منی مردوزن با کما صیت سبب عقرب باشد و امتحان آن چنان کنند که هر دو منی را در آب اندازند پس هر که در آب است
 نقصان در آنست و یا بول هر دو را گرفته بر کدو کاهند و مانند آن بر اندازند هر که خشک کند در آن تصور کنند
 که هفت دانه کندم و هفت دانه جو هفت دانه با قلا بگیرند و ظرف گلی نهند و مردوزن بر آن بول کنند و هفت
 گز در پش هر بولی که بروی اندازان قضیب است و گفته اند که قضیب بر روغن آلوده جماع کردن باعث حمل و نیز
 بر دشمن قتل بعد از جماع و نیز جبه ساختن گرسن بوش و گرسن میل باشد و اگر گرسن میل خشک کند و باشد
 بخوراند نیز همین عمل کند و گاهی احتیاج میشود بطرف مصفاات و تملذات و معطرات و محفقات فرج بواسطه
 طریقین که باعث خلوق و حفظ نسل است در صورت باید که از وی خام و وجز و نفاخ از خریک جوف و راسا سیده
 باشد آنکه بخیه بلبله شسته بردارند و نصیوت برای تنگی فرج مفید بود و دیگر جو و سعد موره ارسن و قنفل انگ هر یک در
 مشک و انگلی بسیار و صوف بشربا ترکند و بآن ادویه آمیخته بخورد و اگر مسک مسک عفران و شرباب
 ریحانی جو شایده خرقه بدان تر کرده بردارد و فرج گرم گرداند و گردمانه و دیناب عجیب است و قطع سفنج را بردارد
 بعد یکپاس نگره مثل باکره شود و پیر بوی در روغن گاؤ بریان کند چند آنکه بگوید از پس روغن را قضیب مالند
 و جماعت کنند هر دو شاق یکدیگر شود و طلائی که جماعت را لذت دهد خایه گریه سیاه و پیس بزرگ و روغن
 بریان کنند که بوز آن روغن را قضیب مالند و چون بوی سیاه از جاساوی بعد سرخ یاد و سرخ محمول سازند
 فی الحال عورت منزل گردد و اگر گوشت مموله خشک کرده در عمل آمیخته در فرج مالند و در فرقیه زن شود
 از بیاریای رحم ملتی است که شباهت جمل دارد و آنرا جاکویند و فرق بدان کنند که در جاکو شکم سخت از دم
 حامله بود و دست با و پایها مانند صاحب سوء التقیه بسیار ساید و کثرت جسا و سوء المزاج و قرا و بود پیش از حرکت
 جنین حرکت محسوس شود و وقت حرکت پس بعد از سه ماه و دختر بعد از چهار ماه بود علاج بعد از وضع از سهول حار
 ایام تنقیه کند و معالجین گرم کاسه را محال نمایند و تریاق اربعه بامدرات مفید بود و در فصل حار و اسهال و
 و حوائل قبل از ماه چهارم و بعد از ماه هفتم ممنوع است و در وقت ضرورت اسهال از سبب بود و حی
 مضاف قلع بعد و مزلق جنین باشد باید داد و جمیع ادویه قله تریاق فاروق و شراب و طریق جنین بود و حامله
 قبض طبیعت ندارند از ادویه دره و مفلح و مفلح است تمام حراز ضروری بود و از حرکات شدید در مملکت از قضیه

جو شایسته آب آزارند و دال آنرا که باقی مانده است وقت شام و بعد از غروب بخورند و دال آنرا که باقی مانده است وقت شام و بعد از غروب بخورند و دال آنرا که باقی مانده است وقت شام و بعد از غروب بخورند
 و بجای آب عرق بادیان و عرق غلبه یاقوت کاوزیان بدو و بعد از چند روز زمان کندم با دال موطن خود و
 سب و کیم اندک اندک و غن زرد و شروع نماید و تا چهل روز پنهان از همه چیز دارد و از اسکیا باره حرکات تنه نیز سب
 واجب است احتیاط رحم بصرع مانده درین گفت نمی آید حساب این چون بهوش آید آنچه که برز و دارد شود این
 بخلاف مصروع علاج آن در وقت حدوث آن علاج غشی کند و بعد از افاقه چیزها بخورد و دود دارد و چیزها
 بوشل چندید و سرد و سیر سیاه بویاند و عین و مشک عطرا بر غن چینی بیاورند و فرج رحم با مال و بعد از نفع تنقیه سهل
 و حب ایاری کند و از لقون و فواکه و طوطی پرده احتراز نماید و اگر سبب صبا سطلت باشد تیرگی که در صبا سطلت
 و نفاس گذشته بکار برد و فرج و رحم را بر غن با بوند با مال و اگر سبب صبا سطلت باشد تیرگی که در صبا سطلت
 بهترین علاج آن تزویج بود و کنی که آبستن نشود و عرق گویند و اگر بشوکر آبستن شود و حمل گویند و این اگر سبب است
 و رطوبت رحم میباشد علاج آن بعد از نفع تنقیه از سطلت صبا ایاری و تریاق فاروق و صبا جین و جوارشات
 گرم بخورد و در عفران و سبل الطیب شب یانی عود سافج سندی از دودت با پیوسته و زردی به صبیحه شتره فرزند کند
 و آنچه معمول است و سود بود و جزو اگزما نزع چکنه گی بریان پوست انار از هر یک یک شقال کوفته بخیزد و آب شتره شیان
 ساند و بعد از نظر استعمال نماید بعد از آن بهجت کند و بهترین شکل جماع آنست که مرد با کازن باشد و زن بهشت خواب کند
 لیکن باید که پیش از جماع از مالیدن لپان و کچان و سودن سر و کرا و دین فرج مانند آن مشغول شود پس بگاه
 بهشت چنان زن تغیر شود و دم و دزد از کشته و بجز و پس از آن وقت دخول کند و منزل گردد و باید که بعد از جماع اندکی زن
 بهمان بهیت بماند و در نهایی خود را بنم فساد و علامت منی که موله باشد آنست که سفید لزج و بران شب بگلستان
 نشیند و بوی آن مانند طلع و سیم باشد و علامت منی که بعد از جماع منی از فرج خارج نشود و در میان
 و فرج در و دیافت کند و زن با انجماء نفرت باشد و حیض منقطع گردد و از علامت تجربه طبایع آنست که مرد با کازن
 بوی طعم شیرین منی بویید و دلیل آبستن زنی که به آبستن شود و زنگ و نیک و دوپستان است بزرگ و وقت آبستن
 اعتماد بر پای چپ کند و او به که معین حمل است و آنرا بجمعه بول دلیل است باید که وقت جماع نماید پیش از جماع بخورد
 زن و دود و تخم انجیران نیز درین باب مجرب است و بر دهن حبیب سیرا مخصوصا پنبه یا خرگوش بعد از طهر معین حمل است و همچنین
 و بوشل سبیل و غلبه یاقوت کاوزیان و غن پان و غن سوسن نیز نافع بود و اگر سبب عقر زیادتی فزوی
 درن باشد و استفراغ کند و اگر گرسنه دارند و زیاده کنند و از طریقه صغیر و لکن خول با جوارش کنی آینه بخورند

و کثرت استفادات باشد علاج آن اغذیه جیده الکیوس خورد و خود را در عیش و عشرت مشغول اند و قمری
 و به شور و حریم علاج آن قصد سلیق کنند و بعد از نضج از مسهل بار و تنقیه کنند و در امراض رحم فرجه و حقه بهتر از سلیق
 بود و در آب قلم بنشانند یعنی تنگ مانند آن در آب از آفتابه بچشانند و مرصه را در آن بنشانند و کند
 از روت دم الاطوین و جوز السرو مانند آن در آب بابتنگ سرشته اند بدان آلوده بردار و اگر قرصه در قمری باشد
 از بزمی آلوده حقه کند و قرص که با مانند آن بخورد و اگر از قرصه مدیه بیرون آید اصل از روغن گل و روغن بنفشه
 و یا مالشک و یا مال مسهل حقه کند و مرهم سلیقون یا روغن گل استعمال نماید صفت مرهم سلیقون نیت
 راتیج هر یک بست شقال قند چهار دم باروغن زیت مرهم ساخته بر دارند و آنجا که ماده باشد حقه کردن از
 آتش جو مناسب بود و از آسیا بارده قابضه مانند حب الاس و گنار و گنار بایج سائیده باروغن گل فرجه بپاشند
 کند و اگر با قرصه در و شدید باشد افیون زعفران با شیر و قمر استعمال نماید حکم رحم و او آنست که هر چند با زن مجامعت
 کرده شود سیرنگ در و علاج بعد از نضج و تنقیه سودا اطلیه بارده و روغنهای سرد و جالده و برگ نعناع و پوست انار
 و مس سائیده در بوره ایی آویخته بر دارد و سفید بود و بواسیر مرهم چون مرهم بر کشانید چیزی بلند مانند ساسا
 مقه معلوم شود و از پس نیز دریافت میشود و از آن رویت مانند روغن سیاه نگ می بپاید علاج مانند بواسیر مرهم
 و مقه بود و آتیه یا نضج عروق و در درنگ برابر موم و روغن زیتان مرهم سازند و ضماد کنند و مالیدن روغن
 زنگنه روغن حسن نیز فایده میکند کثرت احتیاط آنست که زن آبستن شود و لیکن نگه نتواند داشت اگر سبب
 خارجی مثل حرکات غلیظه و عصب بود باید که از آن احتراز کند و آنچه بدنی بود و اکثر سبب طوبت رحم میباشد علاج
 آن عادت قی کنند و بعد از نضج تنقیه از مسهل گرم و صاب ایارج نماید و در اسکا رومعاجین گرم بخورد و از
 روغنهای حاره حقه کند و اگر سبب احتباس طمث باشد زیرا که سبب احتباس طمث غذا بچنین نمیرسد و سبب
 میگردد و علاج آن و احتباس گفته شد و اگر سبب غری حامله باشد که از غذا او چیزی زیاده نماند که چنین
 بان غذا کند علاج آن به از غذا حمام نماید و هر سینه روغن و شکر و شور با چوره مرغ فرجه خورد و اگر سبب بلع غلیظه باشد
 علامت آن قمر و نفخ و افتاح عانه بود علاج آن جوارش کوفنی و مانند آن خورد و فرج و عانه و قطن باروغن سوسن
 و زیتق حرب کنند و حقه نماید و شکر و زاجیل تناول کنند بعد از نضج تنقیه از مسهل گرم سازند و اگر اسقاط شود
 میباید که گره بالنس پنج عدد فلووس مس بخت عدد پوست اخروث دو توله و دوده کپاس و توله پوست اما تال
 کی توله در ده آنرا آب بچشانند هر گاه سوم حقه بسوزد آب از بجای غذا و آب نشانیده باشد و روز چهارم تخم کرب

و ضربان باشد فصد باسلیق کند و قصد صافن نمایند و تبرید و منجم و سسل آنچه اندک سرسام گذشت باید کرد آرد جو و
 غلب الثلب گل ارمنی رسوت صندلین جد و در آب غلب الثلب بن و آب کشیز بن سبزه ساید ملینه سرشته بر آرد بر
 تحمیل ورم رحم مفید بود هر می که بار بار ورم رحم صلابت آن تجربینج آمده موم و روغن گل مغر ساق گا و چربی
 بز از هر یک یکتوله زردی بپزند مرغ زعفران با بونه کند از هر یک سه شانه بدستور مرتب سازند و با شیر غلب الثلب
 استعمال نمایند صفا که از مجربات است شیر میش شیر شتر روغن بیدانجیر از هر یک یک انار سر سه مخلوط نموده آتش بنزد
 تا که منعقد گردد و بعد آن بزنجبیل یکتوله ناخواه یکتوله کوفته بخیمه آن مخرج نمایند و زیر ناف صفا و کتد اگر ورم تحمیل نشود
 و اراده کنند که حج گردند و عارض بود میباید که از لعاب طبع و تخم کتان حقه کنند و در آب گرم بنشانند
 تا نفع یابد و منقر گردد و بعد آن از ما بول غسل تنقیه کنند و در آب خفیه دهند تا رحم از مده پاک شود آن وقت هر چه مدله
 علاج کنند و اگر بوقت مجامعت حشفه بخون آلوده گردد و باید دانست که شقاق رحم است پس علاج آن از جربنی مرغ و چربی
 بط و مغر ساق گا و روغن بنفشه و موم سر هم ساخته استعمال کنند رحم سفید پاک فوری نیز نافع است و جوارش کوفنی و دیگر
 جوارشات حاره نفخ رحم را مفید بود و علاج کثرت طمث مثل علاج بوی سرخونی بود و یک انگ گندک آله سار با شیر گاو ورم
 سوده هر روز یک هفته بخور و حیض منفر را باز دارد و خطیانا را ساید همچون آن منایا نیز و در آب سرشته بر کف دست
 صفا و کند و یک ساعت در آفتاب نشیند نیز احتباس طمث کند و محاجم بانا نیز پستان زنانون و پستان از جربنی سبعین
 باب بسیار مفید است و آله مقشر یکتوله با دیان یکتوله شب آب تر نمایند صبح مالیده صفا نموده شکر سفید یکتوله صفا
 کرده بخورند و احتباس طمث مجرب است و از موده اگر از زوی سبز تخم محاض از هر یک ورم جوز السمر و خبث السمر و بیدر
 از هر یک یکدم کوفته بخیمه خفیف بطوط کلنا را در آب جوشانیده صفا نموده پارچه آب آن تر کرده ادویه کوفته
 بخیمه پاشیده بخورد دیگر در طوبت فتن از فرج زن باز دارد و اگر سیلان طوبت بسبب فلاتی بود که در بدن زن جمع
 باشد علاج آن کسب غلبه خلط تنقیه کند پس آن فرجه و حقه بر احتمال نماید و غلبه چنان دریافت میکند که منبه نور دارد
 و برآمده در آفتاب خشک نمایند و از رنگ آن معلوم کنند که کدام خلط غالب است و اگر سیلان منی باشد
 علاج آن مفصل گردد و در زنی مردان گفته شد و فرق در طوبت و منی آنست که در منی سفیدی رنگ غلط توکما
 و عدم عفونت بود و چون پوست امتا ششک طراشیش پر سیاوشان قند سیاه کنند در آب جوشانیده صفا نموده دهند
 بر احتباس نفاس فائده میکند و خوردن مدرات دیگر نیز نافع بود و گاهی احتیاج بقصد و حجامت هر دو ساق میشود
 و همین است علاج احتباس طمث و اگر بسبب خلط خون طمث مختل شود و علا آن لاغری بدن و زردی رنگ

آب گرم بر آن ریزند و بعد از یک ساعت باز عصاره در گلاب سرکه و روغن گل تر کرده برینند و عددی مغاش گل برنی
 اقا قیاد آب آس ضما و کند و غذای از صبا نند هر سیه و پاچه و تخم مرغ خورند و اگر با گرم هم باشد صندل آن بشنیز
 سنبه و کاسنی سنبه و طلائد طلا کنند و اگر خون ازان جاری باشد دم الا خون و کند رسانیده بر آن بشنیز و عقد و
 صلابت که بعد از آنجا استخوان باشد اگر تازه باشد باید که قطعه سرب را بر آن نهند و از فاده محکم نهند و اگر گشته شد پس با
 که از غوم و امخ و دو بان و قیر و طیات ملائم کنند خلع آنست که مفصل از جاب خود میران آید باید که مفصل است
 بر جاب او آرند بعد از آن تسکین درد و زالت ورم کند و قی آنست که مفصل از جاب خود برود اما برودن نباید
 و همین تعبیر از او بیکه و استخوان گوشت مانند آن که محیط مفصل است لایق شود بی آنکه مفصل از جاب خود
 برود و علاج همه آنست که عضو ارفق بماند و مورد و مغاش و خطمی سخت کنند و باز زده تخم مرغ طلا کنند و اگر آن
 باشد فصد کنند و ضما و یک در ضرب گشت طلا کنند طریق به قسم در بیان امراضیکه بزبان مخصوص اند و ارام نیست
 از اخلاط اربعه و مایهیت شیا لیکن در اکثر ورم دموی بود علاج آن در او مایه گفته شد و چون بعد از
 فصد و زلو استخوان در کشیدن آب تبرید بر پر نهند از بر ورم و استخوان سودمند بود و گاهی بسبب انجا و شیر
 در پستان ورم گرم پیدا شود و آن از سرخی و درد و سختی و انتفاع پستان معلوم میشود می باید که پاچه بگلان سرکه
 تر کرده بر پستان نهند و آرد جو با قلا و مغاش آب کشنیز سرب و آب خرفه سرب و زرده تخم مرغ ضما و کند و قی آنها
 و سکون و محملات ضما و سازند و اگر مایه گرد و مینضبات استعمال کند و تخم ریحان شیر گاو و بخت به بند نضج مایه
 میناید تخم کتان با بونه کلیل الملک در آب میخشانند ضما کند و یا موم و روغن گل قیر و طی ساخته ضما و کند و بعد از
 منفر سازد و چون عضو زرد و پاک شود ورم مایه نهند و گاهی بسبب بخت شیر تدو حادث شود بغیر از ورم علاج آن
 که با بونه بنفشه گل خطمی حلبیه و روغن زرد و آب بچوشانند و نطول کند و در دم مفر و شراب بزنند و ضما و کند شیر محمد
 تحلیل کند و اگر بسبب کوفتنی پستان حادث شود و ماش خانه مونیر کوفته در آب سرشته ضما و کند و چون طین قبولی
 سفیده از زیر زبر البنج با سرکه ضما و کند و یا اینسون نان با سرکه ضما و کند از بزرگ شدن پستان ابا زارد و همچنین
 و دودغ سوخته آرد جو کوفته بخت با سرکه سرشته در هر ماه سب طلا کند طلافی که پستان را محکم سازد و برگ بار و گل و پوت
 بار یک نموده شبانه زرد آب تر نموده روز دیگر چند جوش آده ضما نموده چهارم صد آن روغن گل ضما نموده بچوشانند
 تا آبانی گردد و روغن بماند قدیمی بر پستان میآید باشد ضما از بر آنکه پستان آن زن بغایت خرد بوده با نافع آید
 صفت آن پیه گاویش پیه فیل را بر یکبارزند و مخلوط ساخته هر روز قدی شیر گرم بماند ورم گرم اگر تپ

خدر مانند شراب افیون ناصو قرصه کمنه باشد که اندمال نپذیرد و همیشه طوبت از آن برمی آید علاج آن نیکینه
 شراب تر نمایند و بشیاف غرب بیا مینزد و در آن بپزند یا بگللاب خاکستر چوب انگور بشویند و یا آب دریا و آب
 صابون و زرنیج و نوشادر بشویند و علاج غب کنند و پنج سوسن در آب بامیده و در ناصو گذارند آنرا سمدل کنند
 و اگر سفید نشود بشکافند و گوشت فاسد را زایل کنند و آبسن یا بادویه اکاله داغ کنند و یا مرهم بدله تند بقطعه
 و ضربه بقطعه آنست که شخصی بر چیزی بیفتد و ضربه آنست که چیزی دیگر بر آن شخص افتد اگر تفرق اتصال از هر دو
 و مانند آن نباشد باید که فصد از جانب مخالف کند و حجامت نماید و از مثل معاش گل ریشی اقا قبادی و سبزه بزر
 ماش مقشر گرفته بجای آب آتش ضحاک کند و اگر سبب دورم گرم و تب پیدا شود بعد از فصد بمرهم موسیانی آب گرم بخورد
 و ریون چینی و قوه ایض و طین مختوم دلت منقی همراه آب خود بخورد و گاه زبان با شربت سیب قند آب و عرق
 گاه زبان نافع بود و برگ گل سرخ عدس مقشر گل ریشی یا میسا سمدل فوفی گرفته بخورد و روغن شسته ضحاک کند
 ماش و آرد نخود و عدس زردی بضمیمه شربت غذا سازد و از گوشت و شراب پر نمیزناید مگر آنکه ضعف باشد آنوقت
 شوربا چوب صندل و ماش سبب بود و اگر ضربه و سقوط بر سر رسد بعد از فصد تقیه صفر کنند و سرکه و گللاب و روغن گل را بر سر
 بمالند و ورق آتش گلنار و پوست انار در سرکه و گللاب بپوشانند و باندک مشک عود طلا کنند و اگر سبب ضربت افتد
 حادث شود علاج نفث الدم کنند و روغن یودار از تالیف حکیم موسیانی برای ضربه و سقوط و اندمال جراحت بنظر است
 صنم چوب و چوب یو اصل السوسن را بپزد از هر یک هفت مثقال و نیم پاوه هفت نیم مثقال و دوه سق کسکله
 بریان میکنند آینه آب چوب کحل کنند پس و یک صد و دوه مثقال آب آتش ملائم بپوشانند تا ثلث آب بقیل
 بیرون آرند و دیگر همان بر آتش باشد و نقل بر آورده او را پارچه کرده در همان یک بپوشانند بعد از روغن کعبه و
 و خل کرده با آتش ملائم نیز از آتش اول بپوشانند که آب جذب شود و روغن همانند و بجهت بر و مفصل و در و کمر مننه
 اگر باز زده مثقال سوچویه و چوب مثقال فیاضه که تیر بهر بود و اگر کسی تا نایان زده باشد باید که عصا او را دلت کنند و خر و کتان
 بگللاب آب سرد تر کرده بنهند و مرهم سفید آب بمالند و بهتر آنست که پوست گوسفند و قتیقه با کرده با گرم گرم موضع
 بنهند کسر تفرق الاتصال بود که بتخوان دوش شود و اگر استخوان پاره شده از گوشت جدا شده باشد علاج اول آن
 عضو با ملات بکشد و استخوان را بر بکشد و از اعصاب کسر تا با علی او نهند و از اعصاب دیگر از موضع کسر تا بخیل
 آن و با آن کنار بنهند بعد از آن فصد و اتصال کنند و شویخ بپزند و یک مثقال گل ریشی و نیم مثقال
 موسیانی با گللاب بپزند و عصابه آتاسه و زده کنند مگر آنکه از بسقن آن در و شدید و خاش پیدا شود و بکشانند

و قدری سرکه اضافه نموده و هم سازند جراحات جراحت تفرق اتصال باشد که در گوشت حادث شود باید که آنرا
 بمحافظت بدارند تا چیزی در آن نیفتد و آنرا چنان ببندند که بکین یک متصل شود و اگر متصل نشود باید دو دو اگر جراحت
 دوسه و گذشته باشد باید که از چیزی خشک آنرا بکشند تا خون از آن جاکشود بعد از آن به بندند و اگر جراحت غایب باشد
 باید که کندر و صبر انزروت زرد و زردم الاخون سائیده باشند و اگر در آن چرک باشد این دو و عسل بسازند و اتصال
 کنند و پنجه کنند که آن کنند و این هم از برای اندام بنیض است صفت آن یک نر زبان سگ سایه خشک کرده است
 و در آن روغن کنجد در کجه آمیزند و داغ کنند بعد آن برگ نیم را خوب سائیده قرص بپزند و در روغن کنجد در ظرف
 بسوزانند و در کجه بعد آن سوخته زبان سگ درین روغن کنجد اندازند و بچوب نیم یا دسته آهنین خوب تیز مخلوط
 کنند و در شیشه نگاه دارند و اگر جراحت ورم قطع عصب عرق و اگر عظم و الم و فساد گوشت و زوف الدم باشد باید که
 اول علاج این امراض کنند بعد آن علاج جراحت نمایند پس اگر ورم باشد علاج آن در او را می گفته شد و علاج
 قطع عصب آنست که از آب گرم نگاه دارند و دوسه روز آن عضو را در روغن زیت بپزند و عرق کنند تا آن
 حد ورم برطرف شود بعد آن روغن گل و روغن آس باندک فریون بماند و اگر روغن زیت بدست آید بهتر
 بود و اگر تشنج حادث شود عصب قطع کنند و بر روغن داغ کنند و علاج قطع عرق آنست که خرفه سبزه و گلاب ترکیب کرده
 در جراحت کنند تا خون بند شود و اگر جراحت میردات قویه طلا کنند و دم الاخون و شتر مرغ گوش مانند آن بر آن
 و به بندند و تا هفت روز رفاوه را واکند و علاج کشر عظم آنست که عدس مناش گل ازینی اقا قیامه است
 در آب ش صنایع نماید و اگر الم باشد باید که تسکین الم از افیون و زبر النج و مانند آن کنند و اگر فساد گوشت باشد
 برگ کاسنی سبز و برگ عناب الشکب سبز و خطمی بر روغن گاو و روغن بنفشه ضماد نمایند و یا بابت دور کنند و اگر تریف
 باشد صبر کنند دم الاخون اقا قیامه بگویند و بپاشند قروح جراحت که منبج شود آنرا قرحه گویند و چیزی که از قرحه آید
 اگر رقیق باشد صدید گویند و اگر غلیظ باشد و سنج و اگر آن چیز اندک باشد علاج آن از سرکه و شراب و ماء العسل قرحه
 بشویند و پنجه کنند که بر روغن گل تر کرده اند و آن کنند و اگر بسیار باشد از ادویه حالیه مرهم منبج که گفته شد علاج کنند
 اگر دهن قرحه تنگ باشد بقیه مرهم بدان سازند نشوک سوک و پیکان مانند آن اگر خار و پیکان مانند آن
 در عضوی خلد باید که از زنبور پیرون کنند و مر و کندر سائیده در آن کنند و اگر خار و آگینه در اعضا رود و اذالت
 برون نتواند کرد باید که اشق پیاز زنگرس بچنی زفت عکاک لبطم بنج زرد و نر عسل آمیخته طلا کند و گاه باشد
 که برای اخراج پیکان و برای داغ نمودن و باشق کردن است میان می افتد بسوی دواش و دوا

و در بوره نیز مفید بود و چون ملائم شود بکار و بخراشد تا شکل طبیعی آید و اگر این تدبیر بعد از ترقیه سودا و او را کمین کنند قطع
 خواهد بود و تشق ناخن را نیز همین علاج است **قلع ظفار** اگر سبب بابت رطوبت سترخیه باشد علاج آن مانند علاج فام
 بود و اگر سبب بابت خون باشد چنانچه در خمس میشود و درین هم درو بسیار میباشد علاج آن به علاج خمس و اگر خون
 زیر ناخن بند شود و نمجگر گردد و در روز چند مرتبه آن ناخن را از دهن منض کنند و با آرد با قلا و سرطان زهری صریح ضاد و
 وضاد کردن از تخم چرچر که نمدی ناخن آنافع بود و اگر ناخن کوفته گردد و برگ آتش بر گانما آرد گندم باروغن گل وضاد
 کند و اگر یاربه ابانیل رنگ کنند و بر ناخن بر چسبند و بالا آن چند روز بول کنند بسیار نافع بود و **تقح صابغ منی**
 بزرگ شدن و غاریدن انگشتان باید که اناب دریا بشویند و سبوس گندم و سلق و انجیر و کرنه عدس و قشرو علم
 را در آب جوشانیده انگشتها را بدان بشویند و انجیر را در شراب بنزند و وضاد کنند تغییر را بجه نعل و در تبین بدوی
 عرق باید که بعد از نفع تنقیه خلط مستفنه کنند و تسکین خلط با تبرید و تحمیل کنند و از دیانت و بعد احتراز نماید و نعل
 آب بیکرم بشویند و شب بچا و برگ سوسن و سنبل طیب مندل و موار سنگ بپوشد و مالند و یا موار سنگ گ گستر
 کا فور را در گلاب ساییده طلا نمایند و مداومت حمام فرمایند و انجماع و از خوردن انگوزه و سیر و خردل مانند آن
 احتراز کنند و اگر ازین موضع متفرج شود اول سبکه و گلاب بشویند و بعد آن دو مذکور را طلا کنند **عضوی**
 که از آتش و از آب گرم و دروغن گرم بسوزد و سفید و تخم مرغ و سیاهی و دوات را مالند و گل اونی و سفید کاشتری
 موار سنگ و حناباب و سرکه طلا کنند و اگر بسیار بسوزد و آبله بافتد فصد کنند و آبله از سوزن بکافند
 مرهم سفید آبی فوری را استعمال نمایند و آنکه بنا رسیده مکرر مفتح بار بشویند و خشک کند و دوم از آن
 یکدم موم و پانزده دانه روغن گل مرهم سازد و بکار برده **هم رال** نیز نافع است **صفت آن** که فوری
 رال کات هیکه سیریک چهار شقال کوفته بجهت بروغن گاو تازه مسک و باشد در ظرف آهنین گذاخته اول آن
 را بجهت دوسه جوش بدین که تمام بدستور پس کافور بریزد و دیگر جوش بدین پس آن را از آتش فرود آورده بکار برد
 رویانیدن گوشت صامع و دفع گوشت غاسد و بکار اجاعات کنند و زخم آتشک ناسور نیز نافع است و چون
 رال ادر روغن کعبه دوسه جوش داده از آب سرکه بشویند نیز نافع بود و خاکستر مونبردی تخم مرغ مخلوط نموده
 بر عضو که از آب گرم شویا باشد وضاد کردن بسیار فائده میکند و عضو که از ترصع و گری آفتاب بسوزد و علاج آن همین است
 مرهم خل نیز نافع بود و اگر جلد از غسل ملل و محرق شود باید که اول حجامت کنند پس آن مرهم خل نهند **صفت مرهم خل** که از
 برای انزال حجامت و قروح و عفنه نافع بود موار سنگ و درم صلاویه نموده با ده درم موم سپید و بشت مر روغن گل حل کنند

لادن پوست انار فلفل پوست هلیله هر یک و خروپوست بلبله مازوی سبزه هر یک سه خروا مله منقی این پنج خرد برگ
 مورد و مازده خرواد و نیلکوفته یک شبانه در زرد آب گذارند و آبش ملائم بنزد تا قوت دو در آب دراید و بدست
 بمالند و صاف کنند بخوبی که جرم دارد همراه مانده باشد پس روغن کنجد خالص پنجاه خرو و روغن گل پنجاه خرو و صاف
 نموده با قش نرم بچشانند و بر هم سیزده باشد و در افزان جرم بسته شود اول برون آرند و سر کرده در سحر کنند بعد آن
 روغن گرم را خشک نموده بر آن ریزند و همچنان بمانند و باید که در آخر احتیاط کنند که محکم آب نماند و هم روغن بسوزد
 آنکه آب رسیده در پنج برابر ساییده طلا سازد و مکرر حلق کند انبات شهر جمیع ادویه مذکوره در دوا انقلب
 انبات غر می کنند و روغن بھینہ نیز موی رویانند صفت آن بھینہ در آب جوشانیده زردی ازان گرفته و در
 آهن یا سلفاخته بر آتش نهند که سوخته گردد و از خیر بفتش رند و اگر براده عاج و پنچال گیس و روغن زرد و مرغ
 سوده هر جا که طلا کشته موی را بر ویانند و چون مکرر اول تنقیه نمایند و یا بنوره حلق کنند بعد آن از مخدرات
 مانند بنج و افیون و شوکران ضما و کند مورا از روئیدن منع میکنند و همچنین مسدات مسام مانند سفیده و شب یا
 خون سنگ پشت و یا بھینہ مورچه و یا خون و زرع کلان ضما و کند مانع بر آمدن موی است و اگر خواهند که موی جعد
 مردار سنگ و درم ماز و آمله ورق سبز گز مایع حلیله از هر یک بچیدرم بگویند و آب مورد طلا کنند و مالیدن روغن
 در روغن بادام شیرین لعاب ظمی و زرد کن مکرر از تشقق منع میکنند و اگر تشقق بسیار باشد اول فصد و اسهال
 کنند قمل یعنی پیش و صبیان یعنی بھینہ پیش هر گاه بسیار شوند بعد از نفیج از سسل حار تنقیه کند و از آب نمک غسل
 کند و برگ دقلی و مومنج و قط و بادام تلخ در سرکه آمیخته طلا نمایند و اگر ضرورت باشد گاه گاه زیتق در آب ترب آمیخته
 در سر انداخته باشند و آنچه در کشتن کرم گفته شد اینجا نیز مفید بود و پوشیدن حریر با خاصیت نافع بود و اگر موی بسبب
 دسومت غذا بد بوی پیدا کند تنقیه معده و دماغ از سسل گرم و حب ایاج نماید و اطراف لیل صغیر خورد و نوشاد و
 سبوس و تخم خربزه و بادام تلخ را در آب بجوشانند و سر را ازان بشویند و بعد از چند روز اشق و لموط و جوزا السرد
 روغن ریت و سرکه آمیخته در سر اندازند یا سبک یا حن اگر ناخن مانند ابرک پدید و براق گردد و علاج آن بعد از نفیج
 تنقیه سودا کنند و ما و بھین خوردند و روغن بادام شیرین با چربی بز بمانند و بهر نوع مرطبات بکار برند و اگر ناخن داغ
 سفید مانند برص ظاهر شود آنرا بر ص افکار گویند علاج آن بعد از نفیج تنقیه رطوبت غلیظه بود از سسل حار و بعد آن
 صمغ بسته و خاکستر سبز و بنج فی و زنج و دقلی با سرکه مفید بود و غری السمک بین باب مفید است جذام ظفار
 و آن غلیظه و جماع ناخن با علاج آن بادیان و منع ساقی گا و دقیر و طی و مرغ و خلیون و تخم فحاح و لموط و بمانند آن

و خروار و سیر سائیده ضا و اگر علت قوی باشد عوض ملک آن موضع را شتر کند و اگر سبب صفراوی نیز باشد زرد
رنگ و خشکی آن موضع خواهد بود علاج آن اسهال صفر کنند و پاره پاره و در سر که گرم تر سازند و کمی آن موضع نمایند و غن
کل نمایند بعد از آن کبریت لبس که تبر بالشت نمایند و اگر از سودا محترق شده اسهال شود نمایند و آب جبین بخورند و موضع را
بسیار بپاشند چربی خرس و چربی شیر با سرکه مالیدن نافع بود و گند حنک فروین خردل و پنجه فی و خاکستر شتر بر
کنند و اگر سبب آن غلیظ باشد سرخی رنگ تمام علما غلبه خون خواهد بود علاج آن فصد و تنقیه از مسهل بار کنند
و آن موضع را اول با پاره چیشن بمالند بعد از آن پیاز غصص و شیر و خردل و فروین ملا کنند و انقشاش شتر اگر سبب
غذا باشد چنانچه بنام عین رض میشود باید که غذا جید بخورد و خواب کنند و حمام نمایند و روغن بنفشه و روغن بنفشه و روغن بنفشه
و اگر سبب استساع معده باشد باید که لیلیه کالی و باز و واقا قیاد نمایند آن از او سیله قاصبه در آب پیچ خاشه و فطول
و ادیان قاصبه بمالند و روغن آمله مالیدن نیز فایده میکند و اگر سبب پیچ باشد تطیب بلج و تدبیر بر روغن با بون
مانند آن کنند و همیشه حمام نمایند و اگر سبب بطن غلیظه شد که ده شعرا آمدن بدید باید که کثرت حمام کند و شیخ و سرخ
با دم تلخ را بنوشد و یا نوره و زهره گاه و طلا نماید صلح آنست که موی سز را لگردد و اگر دیگر باشد علاج پذیر نبود و آب
و علاج آن انقشاش شتر باشد شیت شدن سبب ضعف حرارت غریزی و کثرت بلغم بود اگر پیش از چهل سال سفید
بود تنقیه بلغم بقوی مسهل کنند و اطریفل آمله مرئی خورد و اگر سفید بسیار شود خضاب کند صفت خضاب
که در دو گهری اثر میکند باز و چهار حصه سنگ راسخ و دو حصه نوتاد و یک حصه شب پچانیم حصه باز و در دو گهری بریان
کنند تا سوخته سیاه گردد و همه دو یا با یک سائیده و در ظرف آهنین نهند و آب آمله میخته بدسته آهنین
صلایه کنند اول موی را با آب آمله بشویند بعد از آن خضاب کنند و بعد از دو گهری آب آمله بشویند و دیگر ورق نقره
را در تیزاب فاروقی چندانی بمالند که حل شود با شانه سرب بعد از تصفیه میو بکشند طریقی بر آوردن شراب
فاروقی شوره نهاده ماشه زاک ششماشه کیس و از زده ماشه همه آنکیوب کرده در قوع و انبیک با کش ملاکم
بچکاند و باید که در هین فرج کل حکمت کنند و هر گاه بخار سرخ بمالند آتش را موقوف نمایند خضاب همه بکتوله خدا و
هر دو را آب بیکه در و آمله خیسانیده باشند خمیر کنند و دو گهری در آفتاب گذارند بعد از آن بمالند و بدانند که اگر
مستویه دماغ در خضاب باشد و فضل و سکن لادن داخل نمایند تا دماغ بسبب دویه خضاب ضعیف و مستعد گردد
انچه تعلق بر بخت دارد حفظ الشعر و روغن محترق چکنم علی در حفظ موی از سقوط و دراز و سیاه و انبه
کردن بی نظیر است صفت آن سیاه و شان طباشیر گردن ساق زرد و دو گهری در مصطکه هر یک یکبار

آمیخته بر بدن لیدن مفید بود و اگر خون از راه عرق آید علاج آن فصد کنند و شیر و عناب لعاب بهدانه و شربت نیلوفر بخورد
و قوا بضات مذکوره بر بدن بمالند و آب بقم بر بدن لیدن فایده میکند و اگر حاجت تنقیه شود از سسلی با رو تنقیه کنند
شقوق اطراف علاج آنچه که در فصل چهارم مذکور است همینجا فایده میکند و اگر بسبب خلط رسوب باشد اول تنقیه کنند بعد از
ترطیبت آن بخوردن شیر با روغنها و مالیدن مرطبات و قیر و طبیات باید نمود و چون پیه بزرگ بسته باز و کثیر با یک ساق
در هم آمیخته و در تر قیدگی باشد کندن نافع بود و غرساق گاؤ و جربی و روغن بنفشه با اندکی مردار سنگ آمیخته نیز فایده میکند
تشقق که در شقین یعنی کنج و من جان دشت میشود علاج آن فصد اسهال کنند و باز و در سر که جوشانیده بمضمضه کنند و سر را در آب
انار ترش آب سماق مخلوط نموده طلا کنند و علاج تشنج جلد سر و علاج تشقق جلد اطراف تشقق که از ملاقات
اسکسخت دشت شود علاج از قوا بضات مانند خنابوط گلنار پوست انار جوز السمر و بکوبد و با سرکه بجوشاند و ضماد کنند و در یک
زیر قدم ضو در پهنه حادث میشود علاج آن اگر بنفشه منفر شود و میده خارج گردد باید که هم جراحت را وسیع کنند خواه از راه
و خواه از راه کالک پس سرگاه عضو آمده یک شود خناب و باز و در سرکه سائیده بر بندند و یا خاکستر بلوط را با شمع مخلوط
نموده بنهند و اگر منفر نشود باید که ملینات مانند حکمتی و پنجه ران نهند سحوج جلد یعنی خر خشک جلد اگر بسبب ملاقات
اشک دشت و یا بسبب ساری اسپ عریان یا بسبب تنگی موزه و مانند آن پوست بدن خراشیده شود علاج
آن فصد کنند و خرفه را بگلایب تر کرده بر آن نهند بعد آن مردار سنگ گل از نی سائیده بگلایب روغن گل آمیخته طلا
نمایند و یا روغن گل بمالند و در دو آس سر و در اسائیده بر آن بپزند و یا سرکه سفید آب کافوری نهند و اگر حرم
کنند که زیر پوزه میباشد آنرا بسوزانند و بروغن گل آمیخته طلا کنند سحج را که بسبب زه حادث شود نافع بود
همچنین لیدن که دی سوخته نیز عجیب و لعابات را در برف سر دهند و روغن بنفشه و اندکی کافور را آمیخته طلا کنند
برای سحج که کیشیدن لیمان دشت شود مفید بود و اگر بسبب ق حاد پوست خالین اطراف آتشین عانه خراشیده شود
باید که کیلا و خاکستر برگ خناب و روغن خناب و خناب یا حاکل سر سفیده از زیر و مردار سنگ ادر روغن آمیخته
طلا سازد نافع بود اما راضیکه تعلق بمواد حراره یعنی سبوسه یا که در سر حادث شود اگر اندک بود سر از آب جقندر
آرد و خناب و سبوس گندم با سرکه بشویند و روغن که در روغن بنفشه بمالند و اگر بسیار بود اول سهال بلغم و سودا
بعد از آن ادویه حالیه در سر اندازند و اگر تشنج و تشنج را با سحج تشنج آن باشد که موی بریزد و اگر پوست پر نان جدا
آزاد و آماجیه گویند و اگر در سر و ریش ابرو یا اگر بسبب احتراق بلغم بود سحج موضع و فربس بدن خواهد بود علاج
آن بعد از رفع استفراغ بلغم بقی مسهل جار و صابون کنند بعد از آن موضع را با چرخش و یا با پیاز عمصل بمالند

تنقیه از سسل حاصل کنند بعد از آن حب بطریق حب یا چنجر صفت آن سلیله زرد و سلیله سیاه صبر تر و سلیله
 متخلل از هر یک پنج جزو خردل صغیر فارسی شونیز زریه کرمانی نمک طبرزد و عسلک و می از هر یک جزو نقل سلیله
 را در آب گندم حل کنند و در طاس مین در آفتاب گذارند و باقی ادویه اکوفته بختیه بیا میرند و صفت از نقل کنند بعد
 از صبح تمام استعمال نمایند خوراک کینه نقل در این حب از برشتهای بلغمی و در دو کابل بختیه بهق سیاه و سفید تر سفید بود و بعد از
 تنقیه خوردن معاجین حاره و شتر و دیوس و تریاق فاروق نیز نافع بود و مالیدن آشپاکه بسیار گرم جذبه خون باشد
 مثل خردل سرخ و مویخ و کندیس بوره و زیت سرخ و بوق و شیط و عاقر قرحا و شونیز و خرق و همچنین شیکا مفصل غسل
 با در و پنجال کبوتر و زعفران نافع بود و چون باد بخان ادراب بچو شاند و آن آب در روغن نیت لبوزانند تا بجا
 مفید بود و هر صیکه بسبب جاست میباشد شیط و فوه آبی و حبث الحیدر آب بقم یعنی تنگ مفید بود علاج
 بهق بعضی بختیه سبکتر از علاج برص بود و گلنار و بابچی برابر گرفته کوفته صاف نموده در آب آخته
 مالند بر آب بهق آهسته آهسته می کنند بهق اسود و آن نشانه های سیاه بود که بر جلد حادث شود و چون آنرا
 مالند مانند سوس از آن جدا شود و خون با فراط باشد برص اسود حادث گردد علامت آن فلو سه مانند فلو
 مایی از جلد جدا شوند و این مقدمه جذام باشد علاج آن مانند علاج جذام بود و مالیدن خرق سیاه با سرکه و
 زرنیج و زاج و کبریت آب ترب نافع بود کلفت که آنرا جمانین گویند و آن نشانی بود که بر رو افتد و مال باشد
 بسیار بی شش یعنی قطعی سیاه مستدیر که بند لسن گویند برش که آنرا کجک گویند خال که آنرا تل گویند علاج
 همه با مثل علاج جذام باشد و از ادویه که حالی و مجمل باشند بوق و فلفل و تخم خرنزه و ترس و تخم ترب و
 دارچینی و قسط و بادام تلخ و خاک زریق طلا نمایند و باید که در ابتدا ادویه قابضه مانند آب آش و کلاب آرد
 عدس بآن ادویه بیا میرند و خال باید که اول سوزن بر بند تا خون از آن براید پس از آن بسره که بشویند بعد از آن
 ادویه مذکوره طلا نمایند سبزی و سیاهی که بسبب ن خون زیر جلد حادث شود از برگ کرن ترب یا از زرنیج و
 صفا کنند و سبک که بعد از فصد حادث میشود از سبتن خشک گرم و نان گندم گرم را مل میگرد و واثری که بر بدن بعد از فصد
 آید مانند وار سنگ اسفید کنند و بر روغن آمیخته صفا نمایند و یا در سنگ سفید با سرکه و زهره گاو طلا کنند و اگر اثر
 قح مانند و شد باقیاندری بطریق غلیظ و غلیظ و طریق سفید کردن سنگ نمک دورا برابر گرفته و با آب
 اندازند و در آفتاب بنشیند و خد آب تبدیل کنند تا سفید گردد و کثرت عرق اگر با وجود کثرت عرق قوت نباشد صفت
 و تنقیه نمایند و اگر ضعف ریش و سفید کاشتری برغن گل کنند گل گلی ناز و گلنار و گل سرخ و زهر سنگ برغن گل و آب اسفند

تا سه روز چهارم افزاید و در ششم کشتال و سه شنبه سوسا باشد سابق افزاید و در نهم چهارشنبه سوسا شششنبه
 علی بن القیاس آنچه از چوب چینی اول ز لبون و سیاه شده یا در چوب چینی دوم که از برای استعمال بیازمیشود افزوده شود
 سرپوش نیکو و از آن گذارند و مجرّم گم کند که بخار از دیک بیرون نیاید و بر آتش نرم جویشاند و سنگی را بر سرپوش
 گذارند و طرق معلوم نمودن این که آب بقدر مطلوب سیده است آنست که هر قدر که آب بعد طنج گاه شستن آن
 مسطور شد در دیک بیدند از دوسرپوش بزرگ گذاشته در سرپوش سوراخ نمایند و چوب باریک یا ریج پخته از
 راه سوراخ اندازند تا هر جا که پری باشد نشان سازند پس آنرا طنج استخوان کرده باشند تا به نشان سدفرد آورند
 باید که طنج تمام تا بوقت صبح شود که وقت خوردن آب سرد نشود و هر روز سر دیک بطوری واکند که تا بخار خفیف بر سر
 اعضا رسد و اگر علت در عضوی دیگر بود آن عضو را بر چوب چینی گذارند و بعد سه روز یا پنج روز یا هر هفته تعریق
 مینموده تا به تن است که در سحران تعریق نمایند و طرق تعریق آنست که مرض ابر کرسی بیدان و یا بر کرسی چوب
 که سوراخ را باشد بنشانند و محاف بر خود گیرند و بطوریکه راه نقض کشاده باشد و دیک از کرسی در آورده بتدریج بخار
 برسانند پس دیک در ده یکد و پیاپی از همین آب بیاشانند و عرق را خشک کرده لباس ضخیم بپوشند و بعد از انقراض
 از خوردن چوب چینی عرق چوب چینی یا سفوف چوب چینی شروع نمایند و اگر چوب چینی نوبت باشد از چوب چینی که
 چهل روز در استعمال در آمده است سیاه و پوسیده و در کرده بکار باید برد و او ستاد در چوب چینی قدیم یا دانه
 چوب چینی تازه انداخته ده آثار عرق میکشیدند و نیم پا و با گلکاب عرق کیو طره و عرق گا و زبان منجون چوب چینی میدادند
 و جرم چوب چینی در سه و دوم و هشتم نهایت مضرت و باید که سفوف و معاجین بادویه مناسب هر مرض و مزاج غریب
 داده استعمال نمودند و بعد مقدار خوراک پنج حب در سفوف چند روز اول زیاده از دو دانگ نیم مثقال نباشد و بتدریج
 اضافه نموده از یک مثقال تجاوز نمایند و در مزاج معتدل از چهار دانگ تا یک نیم مثقال سازند و در مزاج قوی
 از یک مثقال تا بدو مثقال و منجون چوب چینی تا لیف و الی شریف که در بحث آتشک گذشت اینجا نیز مفید بود
 تا چنانچه مضر بار دود و او المسکن و در دران چوب چینی انداخته شد همراه عرق مذکور ناف بود و چوب چینی متوی
 حرارت غریزی اعصاب ریخته با ده عصا تناسل معده و فتع سرد و محلل مواد غلیظه و در بول و عرق است و لیف
 حدکات مانع قروح مزمنه و آتشک و اکله و اورام و بیور و جمیع علل سوداویه و بواسیر و نوایس و وجع مفصل و اکثر امراض
 بلغمیه از برای تسکین بدن و قطع عادات افیون بنظیر است بر ص و داغ سفید باشد که بر بدن حادث شود اگر سوزن
 داغ فرو برد بجا خون طوبت سفید بیرون آید و آن موضع از مالیدن سرخ نشود و علاج نیز نبود و علاج بعد از نفع

و شیر و خرد و برینی چکاند و حمام بعد از تنقیه مالیدن روغن بنفشه و یا روغن بادام دروغن کرد و بعد از حمام مفید بود و
 روغن زرد اگر گرم کنند و در آن نشینند و در هفته یک مرتبه تنی کنند و چون سوسل زمین آن جدا شود و صحت است و اگر کوفت
 قوی باشد و آن شور با فنی و گوشت آن بسیار مفید بود و باید که یک حب از طرف سر و همین قدر از طرف دم قطع کنند بعد
 با نمک شبت بچینه بخورند و خوردن با سیاه غیر فنی نیز فایده میکند و این حب از شربت صفت آن زریق درم سنبل
 درم کندر شش درم راوند صینی سه درم صمغ عربی دو درم زریق را در آب لیمو قیل کنند و باقی ادویه را کوفته بچینه درم را
 گو سفند حب مقدار موگن یک حب صلیح و یک شام استعمال کنند و خوردن چوب صینی نیز فایده میکند و کسیکه اراده خوردن
 چوب صینی نماید باید که اول فصد و تنقیه کند و یک هفته قبل از شروع عرقیات مناسبه شرابا و غسل با کبار و آب را
 ترک نماید و همچنین عادت کم خوردن نمک نماید و بر آن مزاج گرم فزیند و بر آن مزاج بار و برنج مناسب و در آنجا خوردن
 چوب صینی آب سرد و حموضات و مقولات لبنیات و فواکه مرطبه و تناول نمک طعمه غلیظه و کثرت اکل و جماع
 و حمام و حرکات انقیه و جز آن آنچه منافی صحت باشد لازم دانند و از شیرینی های مفرط و ادویه بسیار گرم پرهیز و اگر دیگر
 عوارض مانند پشیمانی و جز آن رود و ادویه مناسبه این مرض همراه آب چوب صینی با دیگر عرقیات استعمال باید کرد و
 بفرحت بهجت مشغول اند و بعد از خوردن چوب صینی تا چهل روز پرهیز دارند و آهسته آهسته رجوع بعام خود نمایند و از
 حمام تا هشتاد روز پرهیز باید کرد و ایام خوردن چوب صینی کمالت و استبداد شیخوخ است و طریق خوردن چوب صینی
 که او ستاد و مروج منقول استعمال میفرمودند اینست بگیر چوب صینی که در دو کم گره و غرق باشد یک شقال از کار و ریزه
 ریزه کرده در ظرف مس قلعی از ویالگی انداخته در عرقهای مناسب گلاب عرق کیوڑه که وزن آنها دو اشرا باشد تا
 دو پیر شب تر نمایند بعد از آن بر آتش ملایم بپزند تا که چهارم حصه بماند پس آهسته آهسته درین ظرف را واکند و نیم
 صبح و نیمه وقت شب با قدر نبات سپید بطریق قویه بخورند و با بجای آب صرف نمایند و غذایان آرد گندم
 و جو قلیه و شور با و پلا و کباب بی نمک زرده و حلویات مناسبه و قلل با دم و پسته و گوشت مرغ بچه و بره و دراج و دیگر
 غذای لطیف سبک مناسب بود و از پیاز بقدر که صلاح گوشت کند و دیگر چهار شقال چوب صینی بگیرند و ریزه ریزه کرده
 در ویال انداخته درده آنها را با بطریق سابق بچوشانند تا بنصف سد آتش موقوف نمایند و درین ظرف آهسته آهسته و
 کنند و این اخراج حوائج ضروری مثل شش و ستن و طعام بختن و استنجا نمودن نمایند و قدر ازین گرفته جامه کلاه و یا ریا
 رنگین نمایند و تا ایام خوردن چوب صینی همین پارچه در بدن دارند و مکانی را که در آن اراده خوردن چوب صینی نمایند باید از
 همه جایبند کنند که هوا نرکند و بعد از سه روز هر دو جا افزوده باشد با این طریق روز چهارم کمالت و یک یا سه روز پرهیز بچشم کشقال و دو یا دیگر

نافع بود و شیخ بوعلی سینا فرموده که روغن کنجد کفیه و سی درم نصف وزن آن سکنجبین چون هر روز یا سه روز خورد
 ماهی هفت بار که مکنند سفوف از بر اجزای سفوف سوزاک و آشک هر قسم که آبله باشد بسیار مفیدست خصوصاً بعد از آنکه
 و بارها تجربه نموده صفت آن بلبله زرد چهار ماشه بلبله کالی سی ماشه بلبله یازده ماشه آمله هشت ماشه سی ماشه
 چوب گز یازده ماشه گل سرخ شش ماشه ریوند چینی پنج ماشه برگ سنا و کی است ماشه بلبله سیاه دوازده کوفته هم وزن او و شکری سفید
 سفوف سازد خوراک یکدوم نایل میل یعنی مسها شونیز با سرکه که نمک با سرکه با لیدن سهارا سا قند گردانند و لیدن عن
 کل حیرلی بط و چرخ مرغ مفید بود و بعد از نصف تقطیر باغ بغم و سودا کنند بعد از آن حب فیتون خورد و اگر این چیزها نماند
 با همین قطع کنند و یاد و آتیز مانند فلد فیون ببالند و هرگاه گوشت زیاده خورد و سوزش کند مرهم سفید آب استعمال کنند
 نوشادر و انزرد و زنگار آب صابون شسته طلا کنند نیز نافع بود و قوی با یعنی داد علاج آن مثل علاج کربند و مالیدن روغن گندم
 و چون دندان روزه دارد ابتدا سفید بود و همچنین مالیدن صمغ مانده صمغ بادام تلخ و اشق و صمغ بطوم و شحم و مندرجی
 بط و مالیدن و غنها مانند روغن گل بادام نافع بود و طلا نیک و سفید مذکور شود طلا کنند و باید که پیش از طلا زنجیر
 و پازیر چوبک کنند که خون نماند از بیرون آید و تخم بنوار و آمله و لاکه بر گرفته باطل کنند طلا آتیز با سرکه و عرق
 صفت آن سها که تکیه کند یک شکر سفید بر آب کوفته بخیه باطل کنند طلا و دیگر ماز و سها که بریان کنند یک چوب
 کتبه یا پیرا بر یک کتوله مرغ سیاه شش ماشه نیله تخم بریان سه ماشه و عرق لیمو سیاه حب اماند و وقت حتما طلا
 کنند نقاط آبله باشد که ندرون آن چوب یا آب تنگ با سبب غلیان خون باشد علاج آن فصل کنند و شیره
 عنبه و لعاب بیدانه و عرق شاهتره و عرق شمشاد و دره شربت نیلوفر و خل کرده بخورد و بعد از نصف از سبب تار و کینه کند
 خوردن انار و عدس بلبله که مفید بود و آبله را از سوزش منفرجه کنند و آنها را بفتانند بعد از آن مرهم سفید آتیز با سرکه و علاج
 نقاط از مرهم خلیون و مانند آن کنند و تکیه بسوس گندم و نمک نیز نافع بود و چوب اجس اگر سرخ یا سیاه رنگ و غضوی
 بهر سرد و جلد تو بر تو مثل قوی با شسته شود صابون عصاره الجلاب یکره طلا کنند امراض صلبه جذام این مرض را
 نیز گویند و آن مرض بد باشد و این انتشار سودا و غیر طبیعی در تمام بدن بود و خد پدید آید و مزاج و شکل اعضا را متغیر
 گرداند و باشد که متفرج گردد و چون حکم شود اعضا از هم فرو ریزد و علاج پذیر نبود و علما آن سرخی رنگ من با رنگ
 و یختم و موی حبه الصخره طوطی غدر و اعضا بود علاج آن فصد بلعق و صافن سلیم باید کرد و خون را فرزند و چوب
 بلبله سیاه نیکو فست و مانند آن که آشک گذشت چند روز و بعد از آن نصف مده نموده از سبب سودا و ما و همچنین تنفیه
 و خوردن شیر بز و جوان سرخ رنگ نیز نافع بود و در خریف و بی سبب قوی نمهند و از جمیع مملکت دارت غریزی مختصر باشد و روغن کند

و بشکافند و از آن مانند رگی بگردن آید علاج آن فصد با سلیق و صافن از جانب مخالف کنند و تقیه سودا نماید و ما را بچین دهد و در اول ظهور آید نمیدرم و صبر بخورد و روز دوم بکیرم و روز سوم بکیرم و موضع نیز بصبر طحا کنند هرگاه شسته نموده نماید که بر پا چربش که بوزن یکدرم با بچه چید و در قطع شدن شسته برین نماید از آب گرم نطول کند و روغن زیتون بنفشه با آرد خاکستر فی کدرم مردار سنگ بچیرم با موم در روغن بنیانیرد و باله پوست انداخته باز در قندسیاه حب بسته بخورد و صابون فک در روغن کبچیرم هم ساخته ضا د کند و نقش بر طابوس اگر حقه کشد و بایزند آینه خور از آله شسته کنند و اگر کسلد واجب بود که آن موضع را بطول شکافند و آنچه باقی مانده به شیره و آن کرد و از آن پینه کنند و روغن در و تر نموده در آن موضع نهند آنچه باقی مانده است آنرا بخورد و بعد از آن مرهم دانه کابرند عملی که در خیاب فی نظیر است باید که عامل بر کاندن بوسید از حضرت المیرزا سیدین این مرض را شفا بخش و آن کاغذ را در کلاه و یاد ستار خود بدارد و برگرد عرق مدنی نقش سیاه از میاهی مانند برگ تنول کشد و اندرون نقش نقش خسته مانند برگ تنول بوسید و همین الفاظ را بخواند و بدین نقش دیگر نیز متصل نقش اول خد کشد و همین الفاظ را بخواند و بدین و همچنین تمام نقش کلان از نقش های خرد پرنماید و هرگاه از عمل فراغت نماید کاغذ مذکوره را پاره پاره کند و در راه اندازد از حکم خداوند تعالی از بهمان وقت صحت شروع میشود و نهایت این عمل تا هفت روز است **جرب** بشور صفا باشد که بآن حله و سوزش بود و حله مانند جرب بود و لیکن او بشور نمیباشد و اکثر آن دره و دریا گشتان حادث شود و سبب آن فساد خون بود و بدلت و یا فساد آن بسبب خلط صفراوی محترقه و سودا محترقه و یا خلط بلغم مالح یا دم عادی بود و سبب حله بخلات نیز و لذاع و خلط نیز قلیله المقدار میباشد که زیر مجله بشود و علاج آن مثل علاج آتشک کنند و رعایت هر خلط نمایند و این ضا د از جرب مجرب است **صفت آن** گندک آله سار نیله تخم کبکله مردار سنگ از هر یک یک توله همه را با یک ساعیده سه حصه نمایند یک حصه در روغن زرد که سته چهار دهم با آینه خور بر بدن آید و سته چهار گهری در قناب نشیند بعد از آنان حنا و آرد خود بر بدن مالید عمل مالطه جرب نیز نافع بود **صفت آن** مردار سنگ رن خاشخه منطل اقمینا نقره آرد عدس سق باید که اول سق با بار که قتل کنند و او را بر روغن گل آینه خور ضا د کند و جماع درین مرض ضرر دارد و حمام انفع است برای جرب و خوردن صبرده جرب بخوبی و در قلع میکند و حله که پیران احاد میشود بسبب بلغم میا مالید روغن گل مالید که مفید بود و مالیدن روغن کبچیرم نیز نافع بود و چون کیدام نپا را کوفته و در میان نیم طل خجرات حل کرده طرف گلی آب نارسیده دو سته روز بگذرانند که مستحسن گردد بعد از آن بر بدن مالند از جرب مفید بود و اگر نیله تخم را نیز اندازند بسیار

نماید و آب کهن و شیر بز بکار برند و آب شامه سبز مروق که مانند آب غلبه سبز مروق میدهند نیز بسیار
 فایده میکند و چوب چینی و عشب درین مرض فایده یمنید همچنین در وجع مفاصل این حب هند برای تشک محبت
صفت آن اجوان قرصا اجوان عرب جوایس ده کچلا بجلاده از هر یک چهار ماشه سیاه ماشه و کحل از خسته
 و و پهر کحل کنند بعد آن کچلا را کوفته داخل نموده چهار گهری کوبند بعد آن بجلاده را کلاه دور کرده چهار گهری کوبند
 دیاد و وزن او قند سیاه که بمیانه دشتان زده حب بند و یک صبح همراه خجرات که بقدر پاؤ آتا باشد و یک شب هم
 دفع که بقدر پاؤ آتا باشد تا هشت روز بخورد و پس از آن دال موگت ترب شیر و شیرینی نماید و اگر از خوردن این حب شش
 دهن باشد از پوست کچال پوست کنای کجکی و یا بلبله بلبله آله در آب جوش او و ضممه کند بخون عشب تالیف و الله شریف
 بحت آتشک اخراج مواد سودا و ویه بلغمیه و وجع مفاصل محبت **صفت آن** بلبله زرد چهار درم بلبله کالی پنج درم
 بلبله سیاه پنج درم بلبله پنجه درم آله ماشه درم شامه پنجه درم برگ سنابک و ده درم سفیاج فستقی ترب سفید و جوف خراشیده
 انیسون از هر یک پنجه درم عشب مغربی پنج توله بمل سه وزن او و میخون سازند خوراک از هفت ماشه تا یک توله گاهی
 عوض عشب چوب چینی پاؤ آتا و درین ترکیب ده شد برای مواد سودا و بسیار فایده آید همچون عشب دیگر عشب شش
 توله سفیاج سه توله بادیان صندل سرخ از هر یک یک درم عصاره وریون چینی سه ماشه برگ سنابک سه ماشه دام مقنوب
 شش ماشه عسل و از ده دام نبات سفید سه پاؤ خوراک پنج ماشه تا یک توله طبخ و محبت و دشامی نوشیدن آن
 احتیاج برین نیست و اگر خواستند خشک خورند **صفت آن** پوست دخت نیم پوست دخت کچال پنج حنظل
 پهلج بول گیاهی خرد با برگ و پنجه و پوست قند سیاه که بند هر یک نیم پاؤ آتا و در سه تا آب بچوشانند تا که چهارم صدمه بماند و
 و شیشه کلمه دارند به هفت شربت است طریق خوردن عشب و عشب همه چیز مانند چوب چینی است مگر در عشب خوردن
 نمک جائز داشته اند بهترین آنست که باریک همگت باشد و چون بشکنند از آن غبار ظاهر گردد و مغز آن سفید بود و
 آن در اکثر امراض مثل چوب چینی است مگر در امراض و امراض حاره این دو امراض است و در بعضی امراض و امراض بارده
 و بلغمیه سودا و ویه فواید این زیاد و انچه چوب چینی است مثل درد مفاصل و نفوس و اعضا و برا بوسه نوشته اند لغایت
 سفید است و در فاج و استرخا و قوه و عشب که چوب چینی مفترست این دوا فایده میکند و در امراض حاره سودا و میضرت
 و هرگاه آب شیشه را بر شربت فاکند و عشب قبل باشد نقل آنرا جو شایده بکار برند و در شربت آن نیز شرط است که شربت
 سفوف عشب که باقی آتشک فایده است **صفت آن** عشب پنجه چهار توله پوست بلبله زرد سنابک صندل سرخ از هر یک
 یک توله کوفته بخیه هر روز هفت ماشه بخورد و عرق می نماید و آن اکثر در ساق و در اندامها گردان شیر باک پیدا

سازد تا قلع یا بد پس بگذازد و مواد در دیه را بیرون کنند بعد از آن ادویه مدله را بکار برند و عمل مع آن ابتدای
 علاج بود و ماده آن خون باشد که بآن رطوبت فاسده می آید و علاج آن مانند فلنونی باید کرد و برگ نیم را آب
 پنجه بر آن بندند برای تحلیل و انضاج ماده نافع بود و بخور برگ نیم یا برگ بنجا لونی نیز محلل اهرام است و همچنین برگ
 پیوشتن و برگ عباسی نمک کرم کرده استن مفید است چون آرد جو را در جرات پیزند و اندک ریوند چینی آینه
 و بکار برند و پنجه را و اهرام نهایت سودمند بود و تخم مرو و تخم ریحان در شیر و غسل پنجه ضمد کردن نیز مؤده
 می نراند و اگر خود منقرض نشود برگ نیم و نمک هر دو را ساییده بر آن نهند و یا باهن منقرض گردانند شش را بشوری
 من باشد که نایل برخی بود و با غارش و کرب باشد و دفعتا مادت شود اگر دمو می باشد آن سرخ تیز گرم
 بود و در روز شدت کند علاج آن فصد کنند و شیر و عناب لعاب بهدانه و شیر و صندل در عرقیات
 برآورده شربت نیلوفر داخل کرده بخورد و بعد از نضج تنقیه صفا از سهیل بارد که در آن بلبلجات نیز باشند
 باید کرد و قرص کافور یا تبرید کند و نیز فائده میکند و گیر و و چشکری هر دو ساییده بر بدن مالند و عدد شش
 با سرکه خوردن مفید بود و آب نمک بر بدن ریختن نافع بود و سوس گندم و تخم خربزه ساییده بر بدن مالند
 و روغن گل و سرکه و گلاب مالیدن فائده یمن میکند و اگر لمبی باشد سفید بود و در شب شدت کند
 علاج آن گل قند عملی و همچنین هر دو از مروج نموده همراه گلاب عرق عناب شرب خورد و در حمام فتن و آرد جو
 تخم کرفس سرکه مالیدن فائده میکند و نمک سیده بر بدن مالند و از شکر و اجوین تخم کنند و تنقیه بنم نماید که
 شود صفا و باشد که با جدت و التماس بود علاج آن تنقیه صفا کند و مایشتا و صندل و آقا قیاس و آب کاسنی
 بنزد آب عناب و عناب بنظر طلا کنند و اگر ماده شدیداً سحر است باشد بطلاب و طلا کنند و طلا نمودن گل از منی و رست
 و کافور و سفید تخم مرغ مفید بود و آس و موم گرم بود که در پنج ناخن حادث گردد و در شیر و در صندل قوی
 می باشد و است که بسبب آن ناخن ساقط میشوند و سلب آن انصباب غلیظ باشد علاج آن فصد یا حق کنند و زکون بپازد
 از سهیل با تنقیه کند و از باز و بنر و سرکه را بتدا طلا کنند و همچنین اسفول با سرکه در بر سر کرده با نافع بود و قتیکه در شیر
 باشد و زینج و افیون و سرکه طلا کنند و اگر این تدبیر فائده نکند روغن بسیار گرم کنند و گشت را در آن نهند اگر این هم
 تحلیل نشود ادویه منضبه مانند تخم مرو و تخم کتان ضمد کنند پس تراشگانه آنچه در و باشد بیرون کنند و ادویه مدله را بکار برند تا قلع
 یعنی تشنگ علاج آن چرایه لیلیه یا نیکوفته شاهره عناب صندل سرخ نیکوفته و مانند آن شب آب تر نمایند صبح
 آب زلال اگر فته شد سفید داخل کرده بخورد و بعد از چند روز فصد یفت اندام با بلبلق کنند و بعد از نضج تنقیه صفا و

و نمک خاکستر کرب و سرگین گاو و شبت و صبر در سرکه ساییده ضامد کند سلحه علاج آن مانند علاج ورم رخ بود
و سرگین گاو و ورم دخیون و مانند آن ادویه محله مفید بود و اگر زهر من باشد و بیه جاوه مانند فلفه فون نهند و یا آنرا
شق کرده بتامه بیرون کنند و ورم هم که مدله را بکار برند ورم دخیون که برای تکمیل انقباض و تسکین مجرب است
صفت آن روغن زیت کهنه سی تا چهل ورم مردار سنگ شبت در تخم خطمی اسپنول تخم مرو و جلبه تخم کتان
هر یک چند تم تا هفت در تخم هاراش در آب ترکند و صباح لعاب غلیظ آن بگیرند و مردار سنگ باریک خسته
در دیت انداخته بر آتش نرم گذارند و بجزئی حرکت دهند تا مردار سنگ بته نشود پس از آن که روغن سیاه گردان
را از آتش فرود آرند و لعاب در آن اندازند و بچوشانند تا غلیظ شود پس از آن فرود آرند و به تیر بر هم زنند
سرطان هرگاه بر پشت عارض شود و در اکثر قائل بود علاج آن فصد کنند و زو بچپا بپزند و بعد از تصفیه
بمسل و ما بچین کنند و حکاک سنگ سیاه و حکاک سنگ آهن تیر کن و حکاک سرب روغن گل آتش الشهاب سبز و آب
کشیز سبز با هم مخیمه طلا کنند تا ورم از یاده شدن نهد بعد از آن سفیده از زیز گل زنی عصاره کاهو بر روغن
آسفیمه طلا کنند تا محافظت از تفعیح نماید و اگر متفحج گردد و سفیده از زیر تو تیا محمول بر روغن گل طلا نمایند تا
انزال یابد و میگویند که گیاه کیدر لوخی که بطرف میوه آشیابا اگر آنرا در بول گاو نازائیده ساییده بر سرطان
طلا کنند و میسکند آنرا و سرطان شهر را بشکافند و بنهند و یا سرطان را بوزانند و باروغن استعمال کنند خنایر اکثر
در گردن و بن ران میباشد باید که دل تحقیق از بلغم و سودا کنند بعد از آن بنخ سوسن ساییده در ورم دخیون آسفیمه
سازند و اگر تحلیل نشود آرد جو ترس ببول کودک آن ضامد نماید تا نفج یافته بجز گردد پس بکار نهند و اگر این نیز نماند
بشکافند و بیرون کنند بعد از ادویه مدله بکار بند و ورم صلب اکثر بعد ورم حار حادث شود علاج بعد
از نفج از مسهل سودا و بلغم تحقیق کند و محملات ملینه مانند ورم دخیون استعمال کنند و پیه بط و پیه سروس
و پیه روابه و مغز ساق گاو و اشق و قمل و لعاب اسپنول روغن بابونه بماند عدد و علاج آن مانند ورم
صلب کنند و بستن با پیه سرب بر غده مفید بود نفخه علامتش آنست که مانند شک پر باد باشد و از آن گشت
فرورود و در زبان اندک بحال خود آید علاج بعد از نفج از مسهل گرم تحقیق کند و مجمه بی شرط بر موضع ورم
و روغن بابونه و روغن زنگ بمالد و جاورس گرم کنند و از آن تمهید نمایند و بسلیم ورم بزرگ باشد و رنگ
آن مانند رنگ حله بود و با آن درد نبود و در آن موا غلیظه جمع شوند علاج آن اول تحقیق بلغم کنند بعد از آن و ملینه
محلله مانند ورم دخیون استعمال کنند و از لعاب خطمی تخم کتان جلبه پیه گوزن پیه گاو و روغن گل مرهم ساخته ضامد

خالص بود قبله مائی و اگر سحر باشد و مخالطت عضو و ملایم بود هیچ گویند و چون محتج صحت بود نفخه گویند بشور
 و در ام صفا باشد و مانند ورم بعضی و یک باشد مانند شری و یک و بعضی صفا و مانند اندک شکاب و بعضی مائی مانند
 بعضی بعضی سودا و مانند عرق بید و جزئی لول بعضی مائی مانند لقاها و بعضی ریجی مانند لقاها فلنمونه
 علامت آن تدر و ضربان تب سحر زکات علاج فصد کنند و زو چیا پند و تیر بر از لقا بهمانه و شیره عتاب
 در عرق قیاز آورده شربت نیلوفر خاکی خلط کرده بخورد و تقصیل غذا نماید بعد از نفع مسهل بار و تنقیه کند و غذا آتش بخورد
 از آشیا بارده نماید و سه روز اول از او غذا مانند لعلین فعل کل از سنی گوسرخ و عنب الثعالب کنیز سبز و آب
 عنب الثعالب بنر سائیده ضا کند و در هر روز و نیاب بنفید بود صفت آن رشو یکدم موم سفید و دو درم روغن گل
 روغن بنفشه هر یک چهار درم روغن موم را که شته رشو سائیده بیاورد اگر داده از دفع اعضا گویند و در فایان
 که عبارت از پس گوشت و زیر بغل بن آن است جمع آید و اما مناسبتی و بلکه مریات محمله مانند موم و روغن گل محمله
 استعمال نماید و فصد کنند و زو چیا پند و همچنین اگر در دشتید با استعمال او عار و او بنو شخصه و زینعل و موم شتر و از شتر
 و در دیگر است آرد جو حنات و زو چیا پند و همچنین با سخته ضا کند موم و درم نموده شفا یافت و بعد از سه روز تا سه روز
 او و بچله مریه اندر زکات با بونه کلیل الکلاک و جو طمی یا با عا آمیزد و در زانده انتها محمله مسک و بار او ضا کنند و
 در زانده اسطاطه قضا و محمله صرف کنند و هرگاه ده تحلل نشود و جمع کرده علامت آن شدت درد و پیچ و انوقت
 منصفی مانند بزرگ حلقه شیر خجیر ضا کنند و عا نفع سکون و دو تب بود و چون دست بران نهند فرود و
 از او پیغره و یا آب بن شغیر گردد و هرگاه که نفع نشود و ماده کلی مستقر گردد و موم نرم گردد که بخت پاک کردن چرک
 گوشت مراد بر کردن خم عمیق از مجربات حضرت استعمال کند صفت آن با جودنگ لبری کات سپید
 قنبل نلیه تخموت بریان مراد رنگه بر کای پنج ماشه موم زرد و دوام و عا نفع چهار دام بدست و مقرر موم سازند و شربت
 در آب بشویند و موم غل نیز در نیاب مجرب است صفت آن مراد رنگه و موم مملایه بنوده یا و ده درم موم سفید
 و دست و موم روغن گل حل کنند و قدری که اضافان کرده موم سازند و عا آن سرخی خشنده و بران باشد
 و تب تشکی و التهاب بود علاج سواف صفا و عا فلنمونی بود و لیکن بن تریز یا و ده کند و در فلنمونی تخفیف
 زیاده نماید و که در برگ خرفه و کاهو بکوبند و با لعاب سپنول شسته ضا کنند و علاج فلنمونی جمره و جمره فلنمونی
 مرکب علاج ورم و سحر و نماید ورم رخ و آن ورم سفید بود و آن حرارت و الم باشد و چون شربت بران
 فرود و عا همچنان غار باشد علاج آن بعد از نفع از مسهل حاجب ایام تنقیه کند و قطرون با سکر و آب یا میوه ضا

یابستم و یابست و یکم و ببت و چهارم ببت هفتم و انداز یعنی خبر است پس هرگاه شکله بحران در روز دوم
خواهد شد تغییری در روز چهارم خواهد بود و این تغییر خبر میدهد بحران روز هفتم و یا سیکه در وسط ایام سهل
و ایام بحران واقع اندازد واقع فی الوسط گویند و آن ایام بحران قوی میسند و تا آمدن تب معده خالی دارند و
تقلیل غذا و جمیع محتای معده بود و در ابتدا نوبت خواب نباید کرد و در شب بحران در جمیع امراض که ده آن تیز
و گرم باشد از واجبات است مگر آنکه داده در بحران باشد موجب حدوث آفت عظیم شود و در وقت در روز بحران
قبل گذشتن سلا بوع هم داده میشود یا آنکه وقت گذشتن هفت روز قوت ساقط میشود یا آنکه مرض تسهیل
مسلط نمیدهد مثل آنکه بولنج شدیدی عارض باشد و بهتر است که بلبلجات را در میان دهند و خوردن غن سوار غن بادم
در حیات باعث از دیاد عفونت بود و خوردن عدس بعد زوال حیات مانع نکست و اگر ازین تدریج بود
قرص طباشیر ملین و یا قرص رشاک با آب گاسنی بنرموق و شربت بزرگ و خاکسی بخورد و اقراص مذکوره چکیده
کاسنی شربت بزوری نیز نافع بود و صفت آن تخم کاسنی چهار قوطه و نیکوب کنند و شب در آب تر دارند
و از دو گشتری شب باقیمانده در صافی گاوه که هر چهار گوشه آن به چهار چوب بسته باشد داخل نموده مثل ربی
زگریزان هفت مرتبه بچکاند و کلقتند و بخیبین هر دو مغز و مخرج نموده یا شربت در دو بخیبین با هم مخلوط نموده نیز نافع
بود و غذا درین تب در هر پی که بدیزایل شود موتوف نباید کرد و صفت قرص طباشیر ملین طباشیر
سفید چهارم ترنجبین سه درم مغز تخم کدو مغز تخم خیارین نشاسته صمغ عربی کثیر تخم شمشاد از هر واحد
یک درم بلعاب سپول سرشته اقراص سازد و صفت قرص رشاک زرشک مقشر پانزده درم تخم کاسنی
خرفه تخم خیارین از هر واحد سه درم گل سرخ پنجم درم ریون چینی سنبل الطیب از هر واحد یک درم بلعاب
سپول سرشته اقراص سازد و صفت شربت بزوری تخم کاسنی نیکو نشسته تخم خیارین نیکو نشسته
تخم خیزه نیکو نشسته خار شک نیکو نشسته هر یک یک قوطه شب در آب تر کنند صبح جوش داده و صفا نموده باقی
شکر سپید بقوام آورند و قرص گل جهت پتهای مرکبه حیات که منفعید بود و صفت آن گل سرخ اصل و گل
مقشر از هر یک چهارم طباشیر سنبل الطیب تین از هر واحد دو درم ترنجبین سه درم بلعاب صمغ از پنچ ماشه
همراه چکیده کاسنی و شربت بزرگ برده چون خاکسی مکتوله را در عرقیات مناسبه و زاول کاج شش روز دوم
و جوش همچنین هفت روز یک کج شش زاده داده یا شربت بزرگ یا شربت بنفشه و سبب همچنین هفتمه و دوم هر روز
یک کج شش که برای تب پنجمی مرکب سفید بود و و اینکه در حیات مرکبه مزه کشیر نافع است بکیر و گلی بزنی بادم

در و گلو باشد شیر عذاب داخل کنند و غره نماید و در پنجم شیر تخم خیارین اضافه سازد و گلاکمه در پنجم
 روز نوبت افتد که درین پنج وجه ترکیب است و اگر حاجت تبریز یا دوت باشد شیر خرفه نیز داخل نمایند و در
 هفتم شیر تخم خیارین دو کنند و دادن شیر تخم کانی بعد هضم مناسب بود و اگر حاجت باشد بوقت شام تریا
 لعاب ببدان که در عرقیات برآورده باشد بر شیرت نیلوفر و با شربت انار و خاکش داخل کرده باید داود قرشی بوقت
 شام تخم خیارین را نیز حکم کرده و استاد مرحوم در کمال شدت تب احتمال میفرمودند و از برای شکلی زبان
 مضطرب از لعاب بنجول سفید بود و نیز اسپنول در پارچه پسته در آب اندازند و بر هر دو لب بالند برای خشکی
 آنها مفید بود بشرطیکه مانع نباشد دادن شیر آلویج را و شیر زرشک و بنجین مناسب باشد و در روز نوبت
 فی بنجین و اشال آن کنند و عرق که آید از پارچه سنج کنند تا ماده از راه عرق من دفع گردد و در تب صغیر و
 جمیع اشربه غیر حاضیه احتمال آخاله بصفر دارند مگر شربت نیلوفر بالخاصیت تسخیل نمیشود و جایگزین تریا
 باشد احتیاج منضج نمیشود و در روز پنجم و دهم و دوازدهم از سهیل بار و تنقیه کند و بعد از پنج روز قرص طباشیر
 ملین با آب کاسنی بنمروق باید داود بعد از آن بعلاج تب مرکب باید کرد و اگر تب بلغمی باشد بیاید که
 تا بر روز چهارم تب خفیف دهند و چون ماده غلیظه است روز پنجم اوویه و قلیل سحر اذنه از منضج گرم گرفته شب
 در آب گرم تر کنند صبح مالیده صاف نموده شربت بنفشه و خاکش را داخل نموده بدین بعد از منضج بر روز
 او سمل گرم که از آن اوویه شدید سحر اذنه دور کرده باشد تنقیه کنند و در سهیل دوم یا سوم داخل نمودن
 شاء کی و غاریقون و تریا نیز حکم نموده اند و ایام سهیل نیست هشتم و نهم و دوازدهم و شانزدهم و بیستم و پنجم
 و دوم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم
 سیم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم
 مانند آن سهیل دهند و نیز در روز نوبت معلوم کنند که نوبت کدام وقت می آید مثلاً اگر دوپهر می آید سهیل
 پیر شب یا نیمه باید داود که عمل سهیل تا وقت آمدن نوبت منقطع گردد و اگر طبیب سبب داند بعد از نوبت
 سهیل دهد و اگر تب مثلاً در دوپهر اول شب آید آن روز را روز اول بشمار کنند و اگر بعد از دوپهر آید آن را روز
 ندارد بلکه شمار روز اول از روز یکشنبه کنند و اگر تب نوبتیه باشد و ایام سحران که در آن جمیع تسفیر غات
 منوع اند نیست چهارم هفتم یازدهم چهاردهم هجدهم بیستم و یکم و چهارم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم
 سیم و چهارم سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم و ششم و نهم و دهم و سیم و پنجم

که بر روز آید و شب را کند و حیات مختلطه چنان باشد که زاده در می نوبتی معین نباشد و علامت آن مختلط
 باشد جمعی یوم که حرارت در آن متعلق بر وی شود اکثر در یک روز میرود و باشد که سه روز بکشد یا لیون گفته
 که شش روز میماند و این تب ملایم میشود و در بعضی قاروره بسیار تغییر نماید و علاج آن از آن سبب جانی و یا نچه در غشی
 و فحش و فکری از آن هر واحد کند و منقرض بارده دهند و تبریک قلب انات غم نمایند و همچنین دهنی و صحرای قوی و جوی
 و جوی عطشی و تخمی نیز از آن هر واحد نمایند و اگر از این تبریز و علاج تب بلغمی کند یعنی تبرخه ضعیف دهند اگر تب سبب
 شراب باشد آنرا موقوف نمایند و تبریک کردن حرارت نمایند و در کامی نزل علاج نزل و کام کنند و تبی که حرارت
 متعلق باغضا اصلی و بنوی باشد علاج پذیر نیست و در ابتدا مشا به بلغمه میباشند اما اگر طبعی بصلاحت و قوت
 و توازن بنوی از زیاد حرارت بعد از غذا معلوم کند باید که قرص طباشیر ملین قرص کافور یا تبرید یا یا انجیر و
 ماء القرم دهد و در صورتیکه جمعی غشی را بتیق مرکب شود و معده مریض ضعیف نباشد و آن اقراص مذکور
 با شیر بز و شیر خرد و شیر بسیار مناسب است و اگر سرفه هم باشد خمیر خشخاش و مانند آن که در گذشته اقراص
 مذکوره استینحه باید داد و اگر جمعی دق جمعی غشی بود اسهال بر فو کند و در علاج تبی ق بهر نوع تبرید و طبعی باید
 و بعضی ادویه سرد مثل کافور باعث تخفیف میشود و همچنین بعضی ادویه مرطبه مثل شراب حبس تخمین پس باید که شراب
 با آب مخمر و نموده و قوت هضم غذا دهند و همچنین کافور یا ادویه مرطبه مخلوط نموده بخور دهند و درین تپان
 مرخیات سده احتراز کنند و ادویه مرطبه در آب بچشانند و در آن بنشینند پس هرگاه بیرون شوند از روغن
 که در تمام بدن عرق نمایند و روغن مذکور در گوش و بینی چکانند و شور بای گوشت بز و یا چوبه و نمک طعام
 ایشان کم اندازند و زردی هضم نیم برشت بحال ایشان مناسب بود و از اسکیا یا بیه ماله و حریفه و حاره و گرسنگی
 و تشنگی و غم احتراز کنند و در ساکن بارده و مهشال و کنایا بهما مسکن سازد و تب صفردی را از دمه و خصوصاً محرقه
 محتاج تبرید نماید و بیانش بعد آن تب موی بعد آن تب بلغمی بعد آن تب سودا و و هرگاه تب عارض شود باید که اول
 از علامت داده آن دریافت کند بعد آن حجب تبرید و تسکین پس اگر تب صفرا و محرقه باشد علاج آن شیر
 تخم کاهوی و شیر شیره مغز تخم کدوی شیرین و در عرقیات برآورده شربت نیلوفر خاکی داخل کرده بخورند
 اگر قوت ضعیف باشد و یا با تب خفقان بود عرق کیوی و عرق بید مشک کلاب عرق گاو زبان مقدر سه تا نوبت
 و اضافی کنند و صندل سفید را کلاب میوه پارچه با آن تر نموده بر بوردل نهند بر قلن فطرط خفقان بسیار مفید
 بود و اگر صداع و سر سبب تصاعد اخبر باشد تدبیر صداع و سهر نمایند و اگر حال با عصبانیه باشد و اضافی کنند و اگر

تقصیر در بکری بود و اگر با بحال باشد و در عصر علی بن القیاس در تب یعنی نشانی میباشد و نبض سریع بود و قارور غلیظ
و در روز شب روز که است و چهار ساعت مقرر کرده اند شش ساعت قره میکند و اگر موافق باشد شش ساعت
زایل میگردد و اقل زمان اند و یا شدت آن هشت ساعت باشد و اگر تب یک روز در میان آید بالزده و سراسر باشد
آزاد بکریه گویند و ماده آرا صفر باشد که متعفن شود و خارج عروق و اگر تب یک روز در میان شدت کند و بی اثر
و سراسر آید لازم بود که ماده آن داخل عروق متعفن گردد و اگر ماده متعفن داخل عروق قریب بکریه متعفن شود و از قریه
خوانند و عوارض که غریب است و محرقه شدت میباشد و باشد که در غیب کتب مذکور مانند تب یعنی هر روز می آید لهذا گفته اند
که اعتقاد کلی بر نوبت حیات میکنند بلکه با وجود این لحاظ عوارض هم میباشد که شدت عوارض دلالت میکند بر جدت ماده و
آن بحدوث ماده گاهی بر ماده تب پس مبادی فصل مزاج و عادت و تدبیر مقدم نیز دلالت میکند و در تب تب یعنی تب پس
و سهال صفر و قلق و نهان و صداع و صحر و تب بول میباشد که اگر صفر است و بعد از آن بود و آنوقت قارور سفید
باشد و این مندر بسلام بود و بشرطیکه ماده منفع عبات نشود و زمان اخذ غیب باشد آن چهار ساعت ماده و ازده ساعت باشد
و چون ازین زیاده مانده علامت ترکیب است و اگر ترکیب صفر و غلبه میباشد پس اگر صفر و غلبه علامت علی حده متعفن شود و تب
حادث میشود و اگر تب متعفن شود و غلبه غیر خالصه شطرنج خالص آن باشد که مرکب از صفر و لازمه یعنی دایره
بود و شطرنج یک روز زیاده می آید و یک روز کم و گفته اند اگر در علاج غلبه خالصه نشود و در هفت دوره که چهار دوره روز
میباشد بر دو و گاه باشد که بخران غلبه لازمه در هفت روز میباشد و غلبه غیر خالصه شش ماه طول میکشد و بول در
رقیق میباشد و در غیر خالصه و وقتی که در دهم روز اول عارض شود و در دهم روز قوی گردد و علامت آنست که بخران روز
هفتم خواهد شد و و شکله در روز سوم شروع شود و در روز پنجم قوی گردد و علامت آنست که در روز نهم یا دهم بخران خواهد شد
و اگر تب همیشه ماند و سرخی و چشم و افتخار و گاه خمر و غلط قاروره بود و علامت سوختن است و آن تب دموی بود که از
غلیان خون حادث گردد و اگر این عوارضات باشد با علامت مطبقة است و این تب دموی بود که از بعضی حادث
شود باشد که خون مزاج عروق نیز متعفن گردد و چنانچه بنگه را درام میباشد و بخران تب دموی در روز نهم واقع شود اگر روز
چهارم آید یا قریب از ده بود و علامت ربع دایره است و ماده آن سودا بود که متعفن گردد و خارج عروق و اگر در روز آید و بکریه آید
و بکریه شش کند و بکریه سرد ناقص عروق شش علامت ربع دایره است و این بسیار در بول ماده آید تب سودا بود که
متعفن گردد و داخل عروق و زمان نوبت تب است و چهار ساعت بود و بخور یا تبی باشد که از روز نهم یا دهم بخران شود و در آن
و القیاس و من غلبه آن با غلبه تبی باشد که چون ابتدا کند غشی حادث گردد و غشی تبی باشد که در شب یا در روز یا در هر دو

ضاد کند و در اینجا احتیاج ادویه محله نمیشد ضادی که برای او رام حاره منقل از مجربات است صفت آن
 اسپنول کو کنار میوزن کوفته بختیه در آب بنزد ما مهر شود و روغن گل بقدر احتیاج میخیزند و اگر کسی که جارت
 زیاده مطلوب باشد اسپنول کوفته داخل نماید چون سوجان که خصوصیت بسیار فعال دارد و داخل کردن آن در سینه
 اوجاع منقل حاره بار داند است و اگر ماده مرکب بلغم و صفرا باشد علامت آن سفید رنگ قلت التماز بر در حاد
 ورم شود و اگر مرکب سودا و صفرا بود علامت آن قلت در دنده و خشکی سیاهی موضع صفرا ورم بود علاج آن سوجان
 سائیده مصطکی سائیده بوزیلان سائیده هر یک یکم باشد در گلکند آینه همراه شیره بادیان شیره تخم خیارین شیره فاسک
 شیره تخم خیزه در عرقیات آورده صاف نموده شربت برود داخل نموده بخورند و همچون سوجان همراه تبرید کور
 بسیار فایده میکند صفت آن اسارون زنجبیل زریه کرمانی دار فلفل اند هر یک درم ساء کلمی پنج درم سوجان
 ده درم شده که وزن ادویه بطریق متعارف همچون سازند شربت پنج ماشه تاد و درم و همچون عشب نیز در اینجا
 مجرب است و از ادویه محله ملینه مانند کلیل الملک با بونه و شبت و خطمی صبر لعاب حلیه تخم کتان ضاد کند و روغن
 بید انجیر و روغن خنبا مانند خصوصاً که سوجان تلخ و پنج فی وجد و اردان انداخته باشد صفت روغن خنبا
 برگ خنبا نیم آرد و در آب بجوشاند تا نیمه باقی ماند صاف کند و با نیم آرد روغن کچد بجوشاند تا آب بسوزد و
 روغن بماند و صابون و خاد آب سائیده نیکرم ضاد کردن نیز نفع میکند و اگر ماده کثیر باشد که از نفیج امضیج
 مرکب سبب ماده از سهل مرکب سبب غلبه خلط تنقیه کند و اگر منقل صلب گردد و چنانچه حرکت نتواند کرد بعد از تنقیه
 موضع را بر روغن کچد و پیله و مرغ و لعاب حلیه و بزرگ بالند و روباه یا کفتار زنده را در روغن کچد بجوشاند
 و در آن نشیند نافع بود و علاج درد ورک که در رمی بود در سرن و عرق النسا که در بود که از مفصل ورک باشد که
 و از طرف حشی نخند زول نماید و تا بگشت پایار سد علاج آن مثل علاج وجع منقل بود و اگر ازین تدبیر فایده نشود
 غسل ملایم طلا کند و همچنین بشیر زقوم و چند بیدستر بشیر انجیر ضاد سازد که تا آبله افتد و مواد از آن جگر گردد و
 میباید که منقل شدن ندهد و اگر ازین هم نپوشد و داغ زنده جمیسات اگر تب همیشه ماند و هر روز شدت کند و بی ارزه
 و سر آید و شدید نباشد آنرا الشقه گویند و ماده آن بلغم باشد که متعفن شود و داخل عروق و اگر بر روز آید و بالزده و ستر
 باشد آنرا موخه خوانند و ماده آن بلغم باشد که متعفن شود و خارج عروق مانند داغ و معده و جگر و امعاء و اسار لیس
 و صده و مانند آن اما علامت تعفن ماده در داغ آنست که مریض از درد سر بسیار شکوه کند اگر آب پی قی و در معده
 باشد علامت تعفن ماده در معده است اگر با اسهال شایع است تعفن آن چنانچه حلقه و اسهال بسیار بود و اگر با اسهال باشد علامت

مانند قط سبیل الطیب سلخه سائیده و باغل خم نماد کنند و روشت اگر سبب می مزاج و یا ناریتی ملغم
 باشد علامت آن بتدریج حادث شود و سبب یا ضمت تسکین باید علاج آن علاج ریاح آور کنند و چنانکه یاد
 نباشد فقط تدبیر آن روغنهای گرم کفایت میکند و اگر تعجب و کثرت جماع باشد علاج آن ادرار ج راه بماند و ترک کنند
 و اگر شبها کت کرده باشد علاج آن گفته شد و اگر لیبیلا و گ بزرگ باشد که بر پشت واقع است علامت آنست که با وجود
 علامت غلبه یخون در دوضربان تباه پشت از ابتدای فقرات پشت تا آخر فقرات قطن باشد علاج آن فصد سلیم کنند و
 فصد تنقیه سبیل یار کنند و در و خاصه معنی ننگاه سبب کثرت اسباب پشت باشد و اگر کثرت بلغمی و سببی بود علاج آن
 روشت کنند و روپا و نقرس فصل عرق النسا و الی و الی غلظی بود که عروق ساق و قدم
 علامت آن رگهای بزرگ در ساق و قدم ظاهر شوند علاج آن فصد سلیم کنند بعد از آن فصد عروق متمسکه
 و از دست بماند و پیش از آن خون تمامه بر آید تنقیه سودا سبیل و ما و بحین کنند و ترک ریختن نماید و از اغذیه بپزیده
 سودا حتر از سازند و از لیس آنست که ساق قدم مانند پانفل بزرگ شود علاج دو ا بود و بعد از تنقیه در ریخا فصد
 و محتسبات پا چپانیدن ز لوبیا سفید بود و ساق را تا زانو از حصا به شکم بندند و اگر غلظت بلغمی باشد ساق غلظ
 ساق باشد بی حرارت و کتب و علاج آن بعد از فصد از سبیل گرم و حب سبب تنقیه کنند و تنقیه یک مرتبه کتب کنند
 غذا نماید و از اغذیه غلیظه و بقول فوا که باره شرا کند و کند ریاضه تخمیل نیم باشد سائیده اطرل صغیر آینه
 و صبر و اقا قیاد و پوست انار و سرکه بشیر و طلا کنند و جمع فصل در و بود که به فصل کثرت و احاد
 که در و اگر در و مخصوص کتب انگشت با یا خصوصاً انگشت ز باشد از آن نقرس گویند و ماده این امر ضل اکثر مرتب
 و صفرا و یا سودا و صفرا و یا و از خون و صفرا و و نیز حادث شود و از صفرا و و صفرا و کتب و یا و اگر ماده
 و سببی با علامت آن شمر و غلظت درم و شدت ضربان باشد علاج آن اول فصد سلیم از اجزای در و کند و اگر در و با در و
 باشد از هر دو فصد کنند بعد از آن تبرید دهند و بعد از فصد اسهل بار که در آن تلخی است و سبب تنقیه کنند و طلا
 سبز و طلا کنند و صندلین گل سپر چچا لیمه میثاق قیاد و مانند آن از او و یه و قهقهه بکشد و آب کشیند و سبب
 ضما و کند و اگر در و شدید باشد فیون و عفران هر دو مانند آن از او و یه بخند و اضافه کنند و در و نهاده او و
 محله مانند خطی نقشه و نل نمایند بعد از آن کلبل لملک با بونه را افزایند و ضما و بعد از تنقیه بنایند و اگر در و قلیل باشد
 پیش از تنقیه هم ضما و کردن مضایقه ندارد علاج درم صفرا و آن شدت در و التهاب باشد مانند علاج درم سببی نماید
 اگر که در و یقین هم بر و تسکین نیاده باید نمود و از او و یه باره که در آن قبضه باشد مانند کدو کا و کافور یا که آب کشیند و سبب

جذبه سفوف ساخته چرم باب بخورند اگر گویا راسایده در گونڈا کمانند فیکله ساخته در سوراخ قضیب
یک لحظه بارند یا ریفید بود اعوجاج قضیب کشیدن قضیب علاج آن مثل علاج تشنج کنند و روغن سوسن و زعفران
و چربی بطور مرغ و مرغ ساق گاو با هم مخلوط نموده بمالند و از دست رست کنند و اینجا بر بندند تا که بارند نشود
فقط آن باشد که تشنج صفاف یا اتساع مجرای کمانند که ران است محسوس نمیشود و بکلی تشنج فرود آید
آنها قبیلکه گویند و باشد که آن جسم در عانه بچسبند و آنرا فاق الاربعه گویند و اکثر آن صفاف جوانان و بگافند و پوت
شکم سالم باشد و یا مرده و ده از اینجا بر آید آنرا فاق مراقطین گویند و اگر این جسم نافذ اما یا سرب باشد علاج
آن آنچه نازل شده است آنرا از دست رد کنند بعد از آن صفاف با بصر و مشد و ضا د کنند صفت آن که در صفت
جوزا و شغری اسکا نریت از هر یک برابر غری اسکا دخل خرگندخته باد گیل و و بیج کرده ضما د کنند و بهترین
علاج آنست که اول اندست رد کنند بعد آن که آب بنین که طریق ساختن آن آهنگان میدانند به بندند و اگر
نافذ راج باشد علقه اقرا و چون دست بر آن نهند و بداند که درود علاج آن از مثل جوشان گوشت و آنچه مثل شمشیر
استعمال نمایند و روغن بادشست بمالند و اینجا بادی اجتناب مید و اگر طوبی نازل شده باشد آنرا
آورده گویند علاج آن نشتر زنند و طوبی را برون کنند و داغ نهند و یا مرهم مدسه استعمال نمایند و چون بکشد باز کنند
امری شست اگر زوال فقرات پشت جانب قدام باشد آنرا تقصع گویند و اگر بجانب خلف بود آنرا واحد بر گویند
و اگر بجانب دال باشد آنرا التواء خوانند و سبب آن اگر درم جار باشد که در عضلات فقرات حادث شود و سبب فقرات
را بایل کنند علامت آن وج شدید نقل پشت و تباده غظم نفس بود علاج آن فصد بلیق کنند و بعد از فصد بلیق
بارد تنقیه کنند و در سبب دوم یا سوم سنا و سورتجان نیز ضا د کنند و اضمه ملینه بمانند و حلیه به تخم کتان تخم خرمی به
مرغ و پیوط و مرغ ساق گاو ضما د کنند و روغن گل و مانند آن میگردم کرده بمالند و اگر سبب راج غلیظ باشد و آن را
ریاح افزوده گویند و علاتش آنست که بعد در پشت حادث شود تب نباشد علاج آن بعد از فصد بلیق از سبب حاکم که در
بلیجات هر یک شمشیر و سورتجان بخاشند و بوزیران سه ماشه نیز ضا د کرده باشد تنقیه کنند بعد از آن حلیه
سورتجان خرد و طریق استعمال این مثل حلیه یا راج است و فقرات را روغن قسط و روغن خرمی بمالند و
بر موضع تقصع مجامع یا با و نهند صفت حلیه سورتجان سورتجان تر بد از هر یک یک شقال صبر قوطری درمی
حلیه غلیظ را بقیون نشود هر یک درم قطل مصطکه هر یک انگلی بگویند و آب کف سبز یا زرد این یک شربت است و اگر
سبب بات مزلقه تنقیه باشد علاج فایک کنند و اگر سبب سببها باشد حنه کنند در زعفران و بویخ آن کنند و این قالیضه

که خصیبه بزرگ شوند نه بواسطه ورم و نفخ بلکه فریب شود چنانکه پستان بزرگ شود علاج آن در ابتدا ادویه سرد و
مانند پنجه قنقار و پوست شمشاد و حکاکه سنگ مس و حکاکه سرب و حکاکه سنگ آسیا با کشنیز سبز طلا کنند و ادویه که مانع
بزرگ شدن پستان در اینجا نیز مفید بود و این علت هرگاه مستحکم شود علاج پذیر نشود ارتفاع خصیتین اگر خصیبه
کوچک شود و ادویه سردی عانه بالا رود و نطولی که در دره گوده می گذشت باید کرد و روغن بابونه و روغن سوسن
و از ادویه گرم مانند خلطیت و صلبه فروغ صفا کنند و والی صفی صلابت آن گاهی اگر خاصیتین سبب شود
و اکثر از جانب چپ حادث شود علاج آن مثل علاج دوالی باشد و در صلبه بود استرخای صفی گاهی سبب است و طبع
هوای سرد و رانید شود علاج آن ادویه باره و قابضه مانند زرد آس و کسرخ و عدس گلنار و جفت بلوط و کنه مانع از آب
بجوشانند و صاف نموده نطولی که ناپدید شد و همین ادویه در آب پوست انار ساییده ضا و کنه فروغ و کدر
خصیبه دوالی آن مرم سفیده و مرم زنگار و مانند آن از مرم مدله مفید بود و صبر و انج و اقلیسیا منغولی با شرباب
ضما و کنند اگر قرصه کنند باشد بخففات قوی مانند و قاق کنند رو کاغذ سوخته و مر ضما و سازند و یا ساییده و زرد نایه
و اگر از قرقه کله باشد فلاغیون ببالد بعد آن ادویه مدله را استعمال کنند و اگر قرصه داخل قضیب باشد علاج آن در وقت بول
گفته شد حکم قضیب علاج آن فصد کنند و برابریه حجامت نمایند و تنقیه سودا کنند و قدر امیثا ساییده باره
گل و سرکه و کشنیز سبز آمیخته ضما سازد و قضیب آب گرم بشویند و سفیدی تخم مرغ را طلا کنند و اگر مرم قضیب
علاج آن مثل علاج ورم خصیتین باید کرد و اگر که چسبایدان زلو بفس قضیب سبب بود و اگر ضرورت باشد بر جوی
قضیب چسبایدان مضایقه ندارد آنچه مخصوص قضیب است در ورم حار عدس گلنار و روغن گل پوست انار را در آب
بجوشانند و بکوبند و در روغن آمیخته ضما سازند و در ورم باره و زرد و جوی طلی شده خرمادر روغن بابونه و سرکه
ضما و نماید علاج لیل قضیب مانند علاج سایر لیل است شقاق قضیب علاج آن بعل شقاق مقه کند رسده
محرابی قضیب اگر سبب شیر باشد علامت آن سوزش بول و غیر خروج آن بود علاج آن فصد بایق کنند و لجا انچه
و شیر خورده باشد بول و فرغور و فیاض با شیر و خرد روغن گل و حلیل چکاند و اگر غلیظ غلیظ باشد غیر خروج بول
بلا حرق و درد بود و اخلاط غلیظه و بول بیرون آید علاج مدرات حاره مانند بادیان و انیسون کثرت تخم خرفه
با شرباب بزرگ خوردا و ادویه ملطفه مانند بابونه صغیر اکلیل الملک مرزنجوش و اگر بچوشاند و نطولی که در روغن بابونه
و روغن سوسن با حلیل چکاند و گاه باشد که سوراخ قضیب ده گردد و این بیکشاد گویند علاج آن چمال پاک
چمال سوسنی چمال گولر گویند چمال موه که چمال مجنجه گویند بول گویند پاک گویند گویند که خود بریان براب گرفته

و نیلوفر مانند آن بر سر فرش کرده خواب کردن نافع بود و غده یو طه و آنت که در وقت جماع برآید کند
سبب آن است که اخصاب تحویل روح بود و این علت بیشتر کانی حادث شود که شغل بسیار جماع دارند و لذت
بسیار از آن یا بعد از علاج آن در حالت خلل جماع نمایند و با برآید کنند جماع بشنودن نشوند و گل از منی و مصطک و کدر
گندار مانند آن در رب به و شربت انار شیرین آهسته بخورند و از همین ادویه شیاف ساخته برادر و تقویت باغ
دول نمایند و اگر همین اگر سرخی رنگ درد و التهاب باشد علامت حرارت است علاج آن نصیب سابق از جاب
و رم گیرند بعد از آن قصد صافن با حجامت قطن نمایند و چسپانیدن زلونی بسیار فایده میکند و تبرید از لعاب بیدانه و
شیر و عنب شیر تخم گاه به شکر و شربت نیلوفر کند و اگر ازین تدبیر فایده نشود بعد از نفع از مسهل بارد و نفع نماید و آرد جو
غنیب الشعلب گل از منی رسوت صندل سفید و آب کشنیز سر ساید و ضما و کند و پارچه بگلایب سرکه و لعاب
اسفنج تر کنند و بر بند و بعد از ابتدا آرد خود آرد جو و با قلاب بیا میند و بعد از آن با بونش کلیل الملک صبر و زیره
و مانند آن در روغن گل زده تخم مرغ آهسته ضما نمایند و چون گل کشنیز را جو شاییده و خبثیه بند از آب دفع
و رم و تسکین الم و استرخاضیه بی عدیل است و طول از آب آن نیز در بناب مجرب است و ضما کردن صبر که در شراب
نچته باشد نیز نافع بود و ضما و خبثیه شکست از برای ورم بارد و خبثیه مجرب است و مغز بید بخیر در شراب گاه و نچته ضما کردن
نیز مجرب است و کشادن رگی که پشت ابهام است از دست مخالف ورم و همچنین سوراخ فراخ کردن در گوش از جاب
مخالف ورم و اگر ورم در هر دو جانب باشد همین هر دو عمل از هر دو جانب نمودن و داغ کردن قریب بند است
از طرف ابهام از جانب موافق ورم نیز از مجاری است و اگر ورم سودا و باشد از امخاخ و شجوم و صمغ
در شراب حل کرده ضما کند و اگر حاجت تنقیه شود و بجز هر خط بعد از نفع تنقیه کند و روحمیتین اگر از حرارت
باشد علامت آن التهاب گرمی خبثیه بود علاج آن برید خوردن و آب کدوی سبز و آب کشنیز سبز و آب غنیب الشعلب سبز
و آب کاسنی سبز و مانند آن از مبردات ضما کند و اگر درد شدید باشد افیون هم اصفافه نمایند و اگر از برت و باشد علامت
آن قلت و در بود علاج آن اصل السوسن قشر نیکو فیه پریاوشان و مانند آن در آب جو شاییده گل کند و در آن المید صاف
بخورد و چوبیط و مرغ و روغن خروع و روغن بابونه و مانند آن بمالند و اگر از نریاح باشد علامت آن تنهال و سرد و تند
بلاقل بود علاج آن با بون و کلیل الملک و پودنه و مانند آن در آج شاییده نطول کند و چند بید شراب در روغن گل آهسته
ضما کند و نطولی که در در و گرده گی گشته اینجانی نیز مفید بود و در ریاح سودا و تنقیه سودا و آب کجین مفید بود و اگر
بسیب به و یا سقطه با فصد کنند و در او و غیره قاضیه مانند نیلوفر و نفعشده و که استعمال کند و عظیم حسیتم گاه باشد

پوست بلبله زرد بلبله سیاه پوست بلبله آله منقح بر کث و درم کشنیز خشک چهار درم و نیم کوفته بنجیه بر غوث بادام
چرب کز که شمش دو انده درم نبات سفید بست و چهار درم بقوام آورند طلای مسک صفت آن
مستی خوک کچلا سمندر سو که کف دریا فضل در این پنج کثیر سپید کوفته بنجیه در آب کوکسار آسخته طلا کنند طلای
مسک مجرب صفت آن بر پیشانی خضغ و دوزخونی نیباشد مانند سرستان کوچک نزدیک بر و باید
که خضغ کلان را گرفته آن موضع را افسودهستی که از آن تراود آنرا با چکیده مستی سل آغشته طلا کنند بعد از
خشکی نزدیکی نماید چوب برای سرعت انزال بغایت مجرب است صفت آن بگیرند و آنه تر بندگی چهار
در آب بنجیانند پوست آزاد کنند و مغز آزاد و چندان قند بگویند و چوب باید بند بگذرند و خود و چوب
بخورند و اگر سبب است باشد علامت آن حدت و لزج منی بود در حالت خروج علاج آن از مبردات
کنند و اگر سبب صفت اعضای رئیس بود در دنیا نقصان باه نیز باشد علاجش گفته شد و در منی مذی و دود
منی از فضله هضم چهارم پیدا میشود و فائده آن ظاهر است و مجرای آن اسفل است و منی رطوبتی که در ابتدا
شعوت جاری میشود تا بسبب تبیین مجرای منی بسبب علت خارج شود و مجرای آن بالای مجرای منی است
و دودی رطوبتی است از چه پیش از بول از مجرای او جاری میشود و مجرای او بالا مجرای مذی است و اگر سیلان
منی بسبب کثرت آن باشد علامت آن کثرت خروج منی در حالت جماع بود و بی وقوع ضعف علاج آن
جماع زیاده کنند و تقلیل غذا نمایند و دوا منی خورند و ادویه که منقل شیر اند تقلیل منی هم نمایند و اگر
بسبب حدت منی بود علامت آن حدت منی و حرقت بول و زرد رنگ منی باشد علاج آن اشیای که بار
رطب مانند نیلوفر و بنفشه و عناب بخورند و دوا منی بار که منقل منی باشد مانند گلنا تخم کاهو خرفه اسپغول تخم
کاسنی و پنج کشنیز خشک خیار تناول نماید سفوف که بدر و منی و مذی مجرب است صفت آن
اصل السوس درم تخم کاهو سه درم گلنا چهار درم گل سرخ تخم سداب تخم فنجکش هر یک پنجم درم کوفته بنجیه
سفوف سازند شربت سه درم و اگر سبب اثرهای ادویه منی و سردی مزاج آن ضعف قوت باشد
علامت آن قوت منی خروج بغیر از غوطه بود علاج آن منقل منی مانند پودینه و سوس گلنا تخم سداب شمشیر و
کون شونیز و چون کونی بخورند و اگر سبب گرده باشد علاج آن تقویت گرده کنند و در منی که قوت تقوین
دیا سبب ن حکایات لذت میباشد علاج ترک آن کنند و تقویت قوت ماسکه از معاجین اطلینا نیکو است
احتمال سبب آن مثل سبب و منی بود و همچنین علاج آن و پاره سرب برشت بند و برشت خواب کنند و برگ بید

ضعف و ماغ باشد تقویت و ماغ کنند و همچنین اگر بسبب ضعف جگر و یا معده و یا گرده باشد تقویت هر دو کنند
 و اگر بسبب قلت ریاغ باشد علامت آن سلامت اعضا، قلت نفخ و کثرت منی باشد علاج آن ادویه و اغذیه
 بایسته نقاحه بخورند مانند پیاز و نخود و گند و انگور و باقلا و پیسته و گوشت بره و مرغابی و کبوتر و انجیر و خربوزه و چون بود
 خراطین را بکوبند و بار وغن کینجید بر ذکر طلا کنند بعد از آن که بسیار مالیده باشد بزرگ شود و اگر قضیب چتر
 در شب بالاند بعد از آن زفت رومی بار وغن یا همین طلا کنند همچنین عمل نماید و شیریش را نیکم کنند و خرقه
 در آن تر کرده بر ذکر کنند و چون خشک شود باز چنین کنند و کفر به شود و اگر غسل و زنجبیل بر قضیب بالاند یا هر که
 مجامعت کنند موجب دوستی گردد و کبابه با حلیت در دین گیرند و آب آنرا بر قضیب بالاند موجب لذت شود و فعل
 و زنجبیل بهتر است یا غل بر ذکر بالاند همین عمل کند و خایه گریه سیاه و پیسه بزرخ در روغن بریان کنند چنانچه بسوزد آن
 روغن بر قضیب طلا کرده نزدیکی هر زن که نماید دیوانه و شیفته او گردد و سیاه نیم خرد و تکرار کافور هر یک جزو
 غسل شش جزو با هم بسانند و بعد از نخود سه حب بندند و سواهی حشفه بر ذکر طلا کنند زن منزلی گردد و عروس که
 در زهدی بر بهولی گویند در روغن ماده گاو بریان نمایند چنانچه بگذار پس از آن بر قضیب بالاند و مجامعت
 کند هر دو شاق یکدیگر شوند سرعت انزال اگر بسبب ضعف قوت ماسکه بواسطه برودت و رطوبت
 باشد علامت آن منی کثیر قوی خارج شود و آن علامت حرارت نباشد علاج آن تنقیه بلغم از تنه
 و سهل کنند و عانه و خصیه بر روغن قسط و روغن زکرس مانند آن بالاند و این سفوف بخورند صفت آن
 لاکه دانه زرد و سفوف سرابی قیج لوده پشانی مانندی بی سوراخ از هر یک چهار دام شکر سفید برابر و دینه خوراک
 از شش ماشه ماشه ماشه ماشه کاشی سفوف مسک مولد منی تالیف والد شریف نیز و دینه بسیار بیهیت
 صفت آن سنگا ره خشک شش ماشه مانده ماشه تالکها نه چهار ماشه گوشت شش ماشه خصیه شش
 چهار ماشه مصطک سه ماشه نبات هموزن ادویه کوفته بنجیه سفوف ساز و خوراک پنج ماشه تامهفت ماشه سفوف
 دیگر اند برای جریان منی صفت آن سیج بند سیاه تخم بیل هر یک سه دام گو کهر و تالکها نه اندر جو شیرین از هر یک
 شش دام سوژه بست چهار دام کوفته بنجیه شکر تری آسینجه هر روز یک توله باب سر و خور و سفوف قلعی کشته
 جریان منی و سوزاک قدیم و جدید را فائده بسیار می بخشد صفت آن ست گلوت سلامت الیچی خرد
 کچان بید ملطی تالکها قلعی کشته نسلوچن از هر یک یک دام صری برابر کوفته بنجیه هر روز نه ماشه تالک توله
 استعمال نمایند اطریفل شش منی برای سرعت انزال و کشادگی مجرای بول منی نافع است صفت آن

و حرارت و یبوست علاج آن مرکب از علاج مفردات کنند و حرارت و رطوبت سبب این مرض میشود و اگر نقصان باده سبب این منی و فقدان لایع آن بود چنانچه بنگی وافیونی را بیاض علامت آن کثرت منی و جمود و غلظت آن باشد علاج همچون زرد عونی و همچون بزور خورد و واد خشک تقویت باده فی نظیرت بگیرند خشک آتاکو بند و صافی نموده و آب خشک تر سه شبانه روز در آفتاب پروند و هر روز تازه میکند چنانچه آب خشک تر سه وزن خشک خشک بکار رود و پس خشک کنند سه درم این باده درم شیر تازه دده درم نبات بنوشند سفوف مقوی باده صفت آن غیر کتیک له مصطکه موصلی سفید ثعلب مصری طباشیر سیریک چهار توله نبات هم وزن ادویه کوفته بنجیه سفوف سازند خوراک از شش باشد تا کتیک له صفت همچون کتونی نقل و افلفل خرفه و اجینی قرحل و لجنان هر یک یک توله تو درین بهمنین بوزیران لعل العصار فی قرحل شیرین سبیل طیب هر واحد سه توله کوفته بنجیه عسل هم وزن ادویه همچون سازند شربت دو درم تا دوشمال صفت همچون بزور تخم تلخ تخم سیاه تخم گز تخم گندم تخم حنظل تخم لیمون مغز خرفه مغز حنظل لم مغز حب لعل بوزیران و ج شیرین تو درین سالن العصار فی بهمنین ثقال دار فلفل حلتیت خرفه از هر یک یک جزو کوفته بنجیه در شد و نبات که سه وزن ادویه پند همچون سازند شربت سه درم با شیر ماده گاد همچون سبک کسی که ترکیب بود بسیار فایده کرده بود و بر اساک منی و غلظت آن نیز فایده میکند صفت پوست پیل پوست پنج سنگا هولی ستا و پیل هولی پوست پنج بول صمغ بول حبش الحدید برانز بر کینیم لم مغز بلادر کچله از هر یک یک نیمه خنجان شیر بزور تخم بنجیل لسته از هر یک یک یک دام مغز تر بندگی گو کهر که در شیر ماده گاد سه بار بچینه باشد هر یک یک دام کرد تخم مرغ چهار عدد باید که اول کچله را در آب نماید تا پوست از آن جدا شود و بچینه تخم مرغ را در آب جو شاییده و زرد آن را در آب بانی ادویه را کوفته بنجیه عسل سه وزن ادویه بپزند خوراک نهایت یک توله روغن عاقر قرحا از مجرب است صفت آن عاقر قرحا هفت ثقال نیم بوبند و در یک طل آب به پزند تا که آب پانزده ثقال بماند روغن بیت باروغن کچله پانزده ثقال اندازند و جوش دهند که آب بوزیران استعمال کنند و اگر نقصان باده سبب ترک جماع واقع شود علاج آن از اغذیه با سینه شل شیر و شکرو ماهی تازه و زردی تخم مرغ و کله و هر سه بخورد و بشنید حکایات که مشتمل بر غیب جماع باشد و نظرد و تساقید حیوانات بهیچ آینهی بود و در تقویت فایده و غذا زیاد و تر از دوا بود و از تخمه و کثرت مشرب آب و کثرت التفراغات و مخففات منی و محلات ریح و و حوض مغز را و تبر کشیده احترا کنند و اگر سبب و همه باشد از آله هم عطایف کین کنند و اگر سبب ضعف قلب باشد علاج خفقان کنند و اگر بواسطه

تر فعل الیچی خوردن بخیل از هر یک چهار دام جوز بود و تو له بسته تو له گوشت و با که با و آنرا گل پسته گل سپاری هر یک
 یک دام ناهیل با و آنرا چپال کچال چپال یک کچال چپال سنگا بولی از هر یک شش ماشه کوفته بعد از آن بهر که بخواهد
 بیامیزد و زعفران چهار تو له شکش ماشه ساییده به فرایند دو دام صبح و شام خورده باشند **لعون**
حب آسن از مجربات صحت کرده بر تقویت باه در تجربه حکیم عابدین رسیده **صفت آن** مغز بهینه شقیال
 و اچینی تخم انجیر قنصل گل داجی صندوب هر یک پانزده مثقال شقاقن بخیل از هر یک ده مثقال دار شیشا شفت
 مثقال قسط تخم کتان بریان صطلک هر یک چهار مثقال کوفته بخینه با عسل سه وزن او و یقوا ام آرد و خاک
 یک مثقال و اگر چووه مندی را نیم ماشه بزرگ تنبول بخورد از برای امراض بارده و تقویت باه مفید بود
طریق چووه نیت که بکیر مندی را در آب ترکند بقدری که خم بردارد بعد از آن باروغن سپین یا برغن
 دیگر خوشبو مندی از دست بماند آنقدر که بسیار چرب نشود پس بطریق چووه اگر چووه بگیرند اگر شش یا کمان و غن
 مندی را ناشتا چهل و یک روز بخورد دین مدت جماع نکند قدرت خدا را مشاهده کند و طریق بر آوردن
 نیت که مندی را بزرگ و پنج و گل بگیرند و اندکی آب بپاشند و کوفته بست سیر شیر و بگیرند و با پنج سیر و غن کجی بخورند
 که شیر خالی گردد و روغن باقی ماند و اگر نقصان باه بسبب قلت منی باشد علامت آن قلت خروج منی بود
 و قلت منی یا بسبب ضعف بدن و کمی غذا بود و علاج آن غذای جمید مانند گوشت یا فربه بروغن ناهیل
 یا شکر و حلوا از نشاسته و بادام و پسته و مانند آن و زرد بزینه نیم برشت خورده و شراب خج ردن نیز نافع بود
 ترک جماع نماید و خود را در عیش و عشرت دارد یا بنبوت آلات منی باشد علامت آن انجماد منی و خمر و ج
 آن ارتفاع از انشای حاره بود علاج آن معاجین گرم مشقوبه و معجون بوب کثیرا دل کنند و بخیل بست روز
 آنجینیا نند و آنگاه پاره کنند و در آب غسل بخوشانند تا آب بخورد و در ظرفی کنند پس عمل بر سر آن ریزند تا پاره شده
 بعد از آن تناول نموده و با و **البصل** تلخ لیدنی کند و بغایت نوظ آرد آب پیاز بجز و عسل و جو بخوشانند
 تا بقوام آید شربت و شقاقن اگر سبب آلات منی باشد علامت آن غلظت منی یا عسرت انزال بود و از
 مبروات نفع یابد علاج آن از مبروات نه کند یا بسبب یوست آلات منی باشد علامت آن غلظت منی ارتفاع
 از انشای طبع بود علاج آن از مرطبات کند و تر بخین در شیر ماوه گاوی بخوشانند تا غلیظ گردد و دو تو له از آن بخورد
 و اگر سبب طوبت آلات منی باشد علامت آن منی رفیق بود علاج آن از اسکیا یا سبب مندی پیره و اچینی کنند
 و با طریقل صغیر و معجون بزور و مانند آن نافع بود و اگر سبب فدت و رطوبت باشد و این اکثر بود که برود و یوست

امراض اعضا تناسل نقصان باه اگر سبب استرخای قضیب سرکه عصاب آن باشد
 آن کثرت و رقت منی و سهولت خروج آن بغیر از تشار بود پس اگر قضیب آب سرد که چک شود اگر لاغرست
 نباشد علاج آن بعلایج فاکر کنند و همچون لبوب کبیر فلفله و مانند آن خورد و اطلیه بالند و اسکیا عطر بود و اگر
 نشود لاغر باشد علاج پذیر نبود و اگر استرخای بیضعت بدن و ترک جماع باشد علاج و قوت منی گفته شد و جهت برای قوت
 باه بی نظیرت صفت آن موصی سیه یک سیر در یک نیم آنرا شیر چوشانند تا تمام شیر را جذب کند
 بعد از آن در سایه خشک نموده و سیده کرده جوز بوا یک پا و جوزی یک پا و جوزی یک پا و کوفته بخیه با یک
 کنند و باشد بقوام آورده گویند باند و مجباج بدیند و آب از برای شستن که بعد از جماع طار می شود نافع بود
 صفت آن موسیقا سه جز و صمغ عربی یک جز و نبات سفید برابر بود و در کلاب حل نموده و ب بند نقد شربت
 از آن نیم شقال با بادام حل و واک مغز کج شک در روغن چینی مخلوط نموده بر قضیب کف پا بالند و همچنان
 شربت جماع و نفوذ میگردد و مجرب آزموده و واد از برای جالوت افیون مصری در آب حل نموده بر آن آب
 مغز پنبه دانه را ساییده و بر پارچه طلا کنند و چند روز بر آن شل مرهم نهند سفوف تالیف و ال شریف
 برای قوت باه صفت آن پوست بچ سه کا بولی پوست بچ او نش کتاره آردش برابر جدا کوفته
 بخیه صباح هفت باشد با شیره ماده کا و بخور طلا از برای قوت باه بسیار مفیدست صفت آن فلفل سیاه
 چند بید شتر حلیت از هر یک نیم درم مغز پنبه دانه دو درم شک خالص و دانگ کوفته بخیه با روغن سیاه
 بر قضیب بالند طلا از برای جالوت و قوت باه صفت آن سپندان حب القوقع خردل از هر یک
 سه درم کوفته با روغن سیاه شسته نیم گرم قضیب بالند طلا از برای باری عقب که مجلوب صفت
 جوز بوا بسیار باشد از هر یک چهار باشد چکر گوش آدمی یک درم خبی خصیه خرنیم پا و شربت آتش شیشه
 چند آنکه یک شربت جذب شود بکار بر طلا از برای جالوت و قوت باه مجرب و آزموده صفت آن
 گنجی سفید مع پوست دو دام کچک دو دام عاقر قرحا دو دام پنجه سفید دو دام زهر میوه دو دام مغز جالوت
 دو دام اول سوا جمال گوشت و زهر میوه سفوف ساخته بخارند و جمال گوشت و زهر میوه و شیر بز که قریب است
 باشد بولی و پارچه بسته دو سه جوش خوب بند و بر آید بعد از آن در سر کین زکا و بیش دو سه جوش داده بر آید بعد از آن
 بهله و دیدار جمع نموده چوه کشند و اطلیه نیز مجرب استی که عقب باندیده می باشد بوزن یک خود قنفل سه عدد و آب گلاب
 صلام نموده طلا کنند و موسیقا را در روغن زگرگانه طلا نمودن نیز نافع بود لبوب کبیر که گرم و قوی گردانی بنظر آید

روز سوم و داشته همراه تبرید نموده و آله مقشر زرد چوب ساوی الون بگیری و هموزان هر دو کرم سفید
 آمیخته سفوف سازد و از سهفت داشته تا یک توله همراه آب بخورد و از آله قرحه که نه مجرب آزموده و چون از
 صمغ عربی بقدر دو و داشته شب در آب ترکند صبح مالیده یا سائیده صاف نموده بنوشد از برای حرقت
 شانه و سوزاک مفید بود و برگ نورسته کبک دست گلو دست سلاجیت هم از برای قرحه سوزاک نافع بود این چکار
 از برای قرحه جدید و قدیم مفید بود پسگری توله نیله مقوته شش داشته هر دو را خوب بر این کرده در یک انار یا دالما
 انداخته حل کرده و شیشه انداخته بعد از آن هر روز پنج شش دفع استعمال نموده باشند و اگر هر دو دوا می اندوزد
 در آب جوشانیده محل آنند نیز سزاوارست و اگر طبله بلبله آله هموزان گرفته کوفته شب در آب ترکند صبح آنرا
 جوشانیده یا بدون جوشانیده بطریقی بکار می استعمال نمایند نیز مفید بود و اگر تیریزند که بعد از نصف سلیق و سهل
 کنند نفع خواهد بود و ما از جبین از برای سوزش بول نیز فایده میکند و اگر حرقت بسبب جرب کلیه شانه باشد
 علاجش گفته شد سلسل بول و دانست که بول بی اراده بیرون آید و اکثر بسبب سوز شانه می باشد علت
 آن سفیدی قاروره بلا حرقت بود علاج آن کندر سطلکه از هر یک یک شانه بار یک سائیده در کلفه یا انقل
 صغیر آسیخته تناول کند و همچنین خوردن دیگر ادویه حاره قابضه فایده میکند و فلاسفه خوردن نیز نافع بود
 شکک جذبید سر باروغن یا بونه و روغن زگرش اشغال آن آمیخته بر شانه ضاوت کند و همچون کلکلاج نیز مفید بود
 گاهی بی حیات باشد و علت آن گرمی مزاج و نمکینی قاروره بود علاج آن بجلج زبیطیس کنند و در غضب
 جماع بول کردن موجب سلسل بول و در فراس بود بول که هم خونی که از راه بول آید علاج آن بجلج
 نفث الدم کنند و حجامت کعب نفع تمام دارد و چون چاکو بست و یک عدد در بار یک سائیده بخورد
 و بالای آن براده صندل سفید شب در آب تر کرده صبح مالیده صاف نموده بنوشد برای بول الدم
 مجرب و آزموده است و همچنین چهار دانه نرمی را در آب سائیده در جفوات آمیخته در پیاله چینی پارچه بسته
 در شب گذاشته هر روز تا یک هفته بخورد و خون آمدن از بول اندارد و چون در بول کز و جیت و غزویت
 باشد از قول و صاۃ این نباید بود و نیز امر هن کرده تخیل بول غلیظه که در آن روی بسیار باشد بیکر و دست
 که از بطن به بیانی در کرده شدید پیدا میشود و فی داکثر امر هن کرده سودمند بود و آشامیدن بزر خسته
 بر آید قوی شانه است و همچنین آب هن تاب خضار ترین اشیا برای شانه استعمال محوضات است و در اشیا
 غذا آب خوردن نافع حدوث سنگ است چیس بول باعث آن جماع طویل بی انزال و رتافت مجاری بول بود

و خون آنرا بر زهر چکانند و شکم آنرا نشکافند گرم گرم بر زهر بندند قوت مشابه را بکوت می آرند و چنگ گوشت و میش
 بزناوت مالیدن فوراً بول را بکشید و شیان نمک بطرز و نیزه را ببول میکند **تقطیر بول** حالتی باشد میان
 احتباس استرسال اگر سبب احتباس بول باشد علاج آن گفته شد و اگر سبب احتباس طحاره باشد علامت آن درد
 و سوزش بول علامات غلبه صفرا بود و علاج آن مانند علاج حرقت بول که سبب قسیت بول است باید کرد و اگر سبب
 سردی مزاج مشابه و استرخای عضله آن باشد علاج آن بجلج سلسل بول که سبب سردی باشد باید کرد و معاجین گرم
 بخورد و **حرقت بول** اگر سوزش بول سبب حرقت و بوقیت بول باشد علامت آن حرارت مزاج و زنی قاروه عدم
 خروج مده و مشور بود علاج آن بنادق البروز همراه لعاب اسپول و در قیات بر آورده شربت نبشته داخل کرده
 بخورد و از انشای الحاح و حاضنه و حریفه احتراز کند **صفت بنادق البروز** مغز تخم خرپزه دوه تخم
 پنجدرم مغز تخم کدو بزالبیخ خرقه تخم خطمی مغز بادام مقشر کتیرا نشسته رب سوسن خنک شریف گل ایمنی تخم کرفس از
 هر یک دو درم بوبند و بنادق سازند قدر شربت سه درم و برای قروح کرده مشابه و عسل بول نیز نافع بود و چنگ
 از شیان هبض و کافور و شیر زبانشیر و شیر گبیر و کشیز خشک نیلوفر صندل سفید لکه مقشر در آب کنند صبح
 آنرا مالیده صاف نموده شربت نیلوفر انداخته بخورد و دخت کیله قدری در میان تنه شق کنند و شب بطرفی بکوبند
 که آب از آن طرف مانده آنرا بگیرند و بوقت حاجت بدهند و اگر سوزش بول انقصره باشد فصیدایلیق کنند و شیر تخم
 خیارین شیره خا خشک شیره تخم خرپزه در قیات بر آورده شربت برادر داخل کرده بخورد و بعد از چنگ که قرحه از مده
 پاک شود همراه دو آنکه کورنج ماشه قرص کلنا یا قرص کبریا و یا قرص شبت و مانند آن که انزال قرحه کند باید داد و چون
 یکدام پوست پنج فالسه ریزه ریزه کرده در آب شبت تر کنند صبح اندکی مالیده صاف نموده بنوشند و اگر حرقت
 بول و سوزاک مکرر در بجه رسیده است **صفت قرص شبت** شاخ گوزن سوخته شبت یکا کتیرا گل ایمنی
 کلنا تخم خرفه مساوی الوزن کوفته بختیاب خرقه اقراص سازند و قرص کاکنج نیزه وینا باغ است **صفت**
قرص کاکنج مغز تخم خیارین حب کاکنج مغز بادام مقشر رب سوسن نشسته صمغ عربی دم الاخون کتیرا کند تخم کرفس
 هر یک ه درم اینون مصری درمی آب صیاف اقراص سازند شربت یکدرم یکا کتیرا شقال چون گیرد یکدام دال بخورد
 مع پوست یکدام شبت یک نیم پاؤ آب تر نموده صبح بطور نگاشته بنوشند و وقت تشنگی سی شیر گاو بخورد
 درسته رو صحت میشود و این سفوف از برای انزال قرحه نیز مفید بود و **صفت آن قلعی کشته طباشیر**
 سفید کباب چینی و لاله ایچی خرد هر یک و ماشه کوفته و بختی سفوف سازند و خوراک و زاول بکاشند و روز دو مکینم

بر عانه گذارد و از آب غلبه سبز و آب کاسنی سبز و سوم در غن گل و روغن نمفته قیر و طی سازند و ضا دهند و
 بعد از چند روز زمان میدهند کجند و مقشر کوبیده با شیر تازه و روغن نمفته بار و غن با بونه شسته ضا دهند از برای درم
 شانه بی عدیل است و نوشیدن شیر شتر از برای تحلیل و درم شانه بی نظیر است جمود و درم شانه گاهی خون
 که از جگر و یا کرده در شانه میریزد و بخند گردد و گاهی بسبب ضربه یا سقوطه رگ بزرگ از شانه منقطع میشود و خون سبته گردد
 و علامت آن کرب غش و بر و اطراف و عرف سرد بود و علاج آن سبک عین صلی با خاکستر حویله بخیر به بند زهر سلفات
 خزند و کلیل الملک با بونه و مانند آن در آب سچو شاند و صاف کنند و در آن نشینند و پیرایه هر گوش در این جگانه
 و علاج حصاه کرده کنند و اگر ازین فائده نشود شق کنند و خون بخند برون آرند و صفت سنگ عین صلی که بخت
 منقعی بکشد و سپر از برای سرد و قطع اخلاط غلیظه و وقع سعال و ضیق نفس نیز نافع بود و سپر غنصل نیم رطل کاج و چون
 خرد و خرد قطع کنند سر که کینج رطل انداخته در آتش هلالیم به پزند تا که پیاز غنصل مهر اشود و صاف کنند و فی یک رطل
 سر که کینج رطل قند سفید آینه در آتش نرم بقوام آرند و سبک شانه که علامت آن تمد و بلا نقل بود و علاج آن از
 مالیدن روغنهای گرم و خوشبو کنند و از سبوس کنند و نمک تمکید نمایند و از ادویه گرم رطل سازند و صابون
بول غیر آن اگر سبب م یا حصاه یا ریح غلیظه باشد علاج آن در و شانه ندر شود و اگر بسبب بنجاده خون باشد
 علاج آن در جمود و درم شانه گذشت و اگر بسبب خلطی ریح باشد که در مجاری بول حدوث شود علامت آن تقدیم است
 و خوردن طعمه غلیظه و نقل خانه بود و علاج آن مدرات و تویض مثل نیون تخم کرفس و توکه تخم شلغم صحرانی و آب سچو شاند
 و صاف کنند و شربت بزوری دخل نموده بخورد و همین ادویه را در آب سچو شاند و در آن نشیند و روغنهای گرم مانند
 روغن شبت ببالد و در حلیل بچاند و اگر خلط صفرا باشد که بر شانه ریزد و علامت آن سوزش کمر و بول بود و علاج آن
 بول حرق بول که بسبب ش و بوقیت بول باشد نماید و اگر صابون بول بسبب قصد و یا بسبب خواب طویل و
 یا اشغال ضروری باشد علاج آن از ادویه مرده و ادویه مرغیه و طول کنند و شانه را از دست غم نمایند و روغن
 لبان بر روغن گل مانند آن ببالند و خوردن چوبه تند بقدر یکا شانه یا برگ پان از برای صلب بول مجرب است و از چوب
 شوره قلمی خردل هر یک بقدر نیم سیر شاهی کوفته و بنجیه بخوراند بول بسته را بکشاید و نیز شوره قلمی نمک و بولها
 بقدر دو ماشه کوفته بنجیه بالشی خورند در میان فائده عظیم دهد و ورق نیل و آب سائیده و همچنین تخم خرم و کسب
 و جنرات سائیده بر عانه ضا دهند مفید بود و دشتن شاخ زعفران در سوراخ قضیب همچنین پیش زنده نیز حاجت
 موجب ادرار بول است و دشتن شوره و کافور در حلیل مطلق کردن آن بر ناف نیز فائده میکند و اگر بیهوش باشد

ساییده با گل ارمنی آمیخته همراه درات خورد و یا ببطرس آن چنان باشد که همیشه مرض نشسته باشد و چون آب بخورد
 در آنکه مانی بی تغییر دفع شود علاج آن قرص کافور و قرص باطرس و قرص گلنا و قرص طباشیر با درات قابضه
 تناول کند و یا ماء القمع و ماء الحیار بنوشد و از آب سرد کمری کند و آب انار ترش و لعاب انپول آب انوار ترش
 فائده نیاید و رخ جفات ترش که غلیظ باشد خصوصاً که از شیر گوسفند ساخته با در برت سرد کرده و آن نفع آید
 و از صندل گلنا و افاقیا و گل ارمنی و آرد جو در گلاب آبکاسنی سبز ساییده و برگه عناد نماید و در آب فروخته
 بجای که بزیش سرد شود و درینجا بنفید بود قرشی گفته که خوردن سه تخم مرغ که یک شب روز در سر که خیسایند باشد
 درین مرض نفع بود صفت قرصین باطرس طباشیر ابوس هر یک پندرم تخم خرفه تخم کاهو هر یک در تخم تخم
 کشنر خشک گل ارمنی صندل سفید گلنا سماق صمغ عربی هر یک درم کافور نصف درم کوفته بخیه در آب خرفه
 یا کاهو قرص سازد شربت از آن بکشیقال چون این مرض مزمن شود بر بول گس می هجوم می نمایند و سوره با دران
 می میرند و بیوقت گلوخی خشک نرم ساییده و با شکری آمیخته نهارد و کف دست هر روز بخورد و در موضع
 علامت آن درد مثانه و سوزش بول و سوزش دهن آن و خروج مده و قشور نازک بسوس بود علاج آن بولج قروح
 کنند و زرد چوب که بکوبند و قرص ساخته بر بند بنفید بود و چکانیدن شیاف بعضی با شیر بز و درون مده بنفید بود
 و اگر چرک بسیار باشد چکانیدن ماء اوسل یا ادرک و نوشیدن آن بسیار فائده میکند و از اغذیه حریقه و مایه جماع احتیاج
 کند چرب مثانه که علامت آن درد شدید یا خارش و سوزش دهن بول و خروج رسوب نحالی مده نیز باشد علاج
 آن نیز مثل علاج جرب کرده بود و خوردن و چکاندن گرفتن از لعاب بهدانه و لعاب انپول شیر بز و کوفته و عین
 با دام بنفید بود و در مثانه مثل علاج در کرده کنند و علامت حصاة مثانه درد و نقل مثانه باشد و غرض درین
 قضیب بود و مل که خارج شود و رنگ آن سیاه و خاکستری و سفید باشد و صاحب این مرض پیوسته دست بزر را با بول
 بر شواری بیرون آید هرگاه فارغ شود باز تقاضای بول بود و علاج آن مانند علاج حصاة کلیه بود و چکاندن و دروغ
 عقرق خردن تریاق که بر شرد و بطوس بنفید بود و اگر رنگ مثانه ازین تدبیر بیرون آید باید که شش کنند و بیرون
 و این عمل درین سالگی می باید و مابعد این خطر دارد و جالینوس گفته که انگشتری آهن در دهن و پوشیدن موزه
 که دران بنمای آهن باشند تفتت حصاة میکنند و با بنفید اندیشود و در هم مثانه اکثر عار باشد علامت آن درد شدید
 و ارتفاع عانه و احتباس بول برانوب کرم و نهان باشد علاج آن نیز مثل علاج ورم کرده بود و کرا و میده و در هم
 می باید که قوی باشند و از آشیای بارده قابضه ضامو کنند و آرد جو بنفشه خطمی در آب جوشانند و دران نشیند و نقل آنرا

که نبات مشهور است چون بقدرش باشد در آب غلیظ شده بابت بخور دفع میکند و یک عدد گرم شب که بر آن
دور کرده پس خشک کنند و باد و ازده شقالی جلالت چون سه وز متواتر بنوشند آنرا از اخراج سنگ و هتاس
بول جرب دانسته اند و خوردن ماء الحبن نیز برای سنگ گرده و شانه فائده میکند و گل میو گل کنبه تخم خیزه تخم
خیارین خاک خشک در آب جوشانیده صاف نموده فلول کنند و نقل آنرا بر بندند اگر این تدبیر فائده نشود قی نماید
و تنقیه از فصد و سهل کند و باد و بیه قویه خصا صمی باید که صمغ آلو و مانند آن یار باشد و همچنین ادویه قویه عضو
سلیمه و بل الطیب اگر در و شدید باشد و بیه که با خاصیت سکن در و باشد مانند تخم کرفس و تخم شبت و باد و بیه
که بسبب تخمیر تسکین نمایند باید داد و همیشه آبریزن باید کرد و در ابتدا پیدایش انگور بگوئی چهار ساله را فنج کنند
و خون اول آنرا آن گذرانند که ریخته شود و میانه آن نگاه دارد و چون بنجد شود از کار دپاره پاره کند بطوریکه
که از غبار محفوظ ماند و آفتاب بر غبار خشک کنند و چهار شقال همراه آب یا آب کرفس ریزند و نیاب عسب است اگر
بسبب م باشد و اکثر آن گرم بود علاج آن فصد بلیق انجانب م کند و لعاب سنبول لعاب بیدانه و شیر
غنا م مانند آن با شربت بنفشه خورد و آرد جو غلب الثلب مندل تخم کاسنی همه ساییده در آب غلب الثلب
و یا آب کشنیر بنفشه صفا کنند و مالیدن روغن گل روغن بنفشه با موم نیز مفید بود و اگر حاجت تنقیه شود بعد از
نفع از عمل ارد تنقیه کند و آب کاسنی بمرودن و آب غلب الثلب بمرودن مفید بود و اگر ماده ارا در فنج کند باید که تخم
کسان تخم خطمی طبع نبات در آب جوشانده و صفا نموده بخورد و همین ادویه را در روغن کعبه ساییده صفا نماید و از آنجانب شایسته
فلول سازد تا نفع یابد و بعد از نفع سرگین کعبه تر غبار آسار دکرسته در صفا دافرو و بکار برد و بخورد و ماء الصل بریزند
تا مرشد و صفا کنند نیز نفع و گرم کرده میماند و هرگاه منفرج شود و دمه ابراه بول بیرون آید تخم خیارین تخم خیزه
خاک خشک با شربت برود و خورد و شخاش با شیر خنجر عضو را از دمه پاک میکند بعد از آن تخم شخاش و تخم کاسنی شخاش
و کاکج و نشاسته گل ایمنی را بگویند و سفوف ساخته چار باشد با مدت بخورد و اگر بسبب صفت گرده شخاش
و اگر بسبب قروح گرده باشد علامت آن درد و قطن بود و خروج خون و دمه و تخم بول با علاج آن فصد کنند و
کنند و قرح کمر با و قرح کنار و قرح کاکج و مانند آن باد و بیه مزه مانند نشاسته کثیر صمغ عربی میخند با لعاب سنبول
و لعاب بیدانه و شیر تخم خیارین و شربت برود می و دیگر مدت بخورد و جرب گرده کعبه را از انجانب بخورد و بود
علامت آن حرقت بول خروج قشور سرخ باده باشد و در و حله و غده و تخم موضع گرده بود علاج آن قی نماید و
بلیق انجانب مرض کند و بعد از نفع بیهل با تنقیه سازد و بعد از آن شرب و ترطیب کاکج کند و نبات المبرور

بول مانع غشاک گوشت باشد و در پشت و کمی شوره باه بود و اگر سبب خزال باشد علاج آن گفته میشود اگر سبب
 سوء المزاج باشد تبدیل مزاج نمایند و اگر باوی بود فقیه کند و اگر سبب تب سحر عارض گردد علاج آنج در آب قی
 باز دارد بعد از آن تقویت کرده از لبوب مذکوره نمایند و ادویه قابضه برگزیده ضا و کند و مالیدند و این عمل با کبر
 نیز سفید بود و شیر گوشت و شیر شتر و تقویت کرده بعد از است و غذا شیرینج و کله باجم با چربی گرده نیز مناسب
 بود و همین است علاج جنون کرده که سبب کثرت جماع و یا سبب کثرت مرات و یا سبب معارضه کثرت و خوردن
 بی و غرور دین با نافع است و جمع کلیه اگر در سبب باج باشد علامت آن تمدد بلا عقل و انتقال در بود
 باید که شیر با دیان شیر و یون شیر و تخم کشت و مانند آن از درات که شدید حراره نباشد با گل کنند و شربت بز
 با شربت و یا بنجور و دروغن گل و دروغن بابونه با لاله و اگر گل سیاه و کشنیز و دیگر درات و آب جوشانده همانان
 فطول کنند و نقل آن بر بند در دزائل کند و کمید از نمک و بوس کند و دریه گاوان بسیار نافع بود چون آب
 را با نکی طعنت و آب لیمو نان از یک طرف پنجه و یک طرف خام از روغن گل یا روغن بابونه چرب کرده برای
 دو بر بند در دفع میشود و ضا که درین باب مجرب است و صفت نهادن زردی بضیه مرغ و ظرف مس
 داخل کرده بر آتش انداخته زرد چوب سبب یمنه در آن ریخته قدری آب داخل کرده بر آتش خوب پخته مال
 تا که یک ذات غلیظ مثل موم شود و بر محل در و نهاد نمایند و برگ پان بالا کنند شسته انبار میکنند بسته شود و مفصلی را
 که بهندی چوب گویند نیز نافع بود و اگر سبب یک باشد علامت آن آنست که درد و گران و پشت پدید آید همچون
 و دال در بنجور و هرگاه قاروره تمام شب در ظرف سیاه جمع کنند اندرون بول یک سنج و زردی را در علاج
 حجر الیه و دیده سنگ سبزی ساییده هر یک یکسانه صمغ آلو ساییده یا صمغ عربی ساییده بقدر نیم ماشه همراه شیر تخم خیار
 شیر تخم خیزه شیر فاختک با شربت آلو با بول شربت بزوری خورد و سفوف حجر الیه و همچون آن را بکار برد
 صفت سفوف حجر الیه و کلکته پانزده درم تخم خیزه مغز تخم خیارین مغز تخم که و از هر یک یک درم نیم سایید
 و درم صمغ عربی نشاسته کثیر از هر یک درم حجر الیه و شوش درم قند سفید ششاد و شست درم کوفته و پنجه سفوف
 سازند قدر شربت و درم صفت همچون حجر الیه و مغز تخم کدوی مغز تخم خیارین مغز تخم خیزه یک کج
 هر یک پنج درم حجر الیه و پنجاه درم صمغ که درم شربت همچون سازند شربت و درم بایند صفت شربت
 آلو با آلو با لیمو نیم درم و درم آب بنجیسانند و صمغ جوشانند هرگاه آب نیمه آید صاف نمود و با درم
 نبات سفید بقوام آرد شربت و دو توله و زیاده هم توان داد و خوردن مملو که با نفع است و حصار است و پنجه



و در آن هنگام که بر آن اسقاط دانه بوسیر از مجربات حکیم بود علی است بگیرند سم الفار بگویند و در شیر خوش دهند و بعد از خوش
 شده و در همان شیر دارند بعد از سه و چهار روز آن را در مقدار نصف عددین بوسیر بگویند و در روز یک مرتبه در شب
 گذارند سه بوسیر از جناب میکنند و خارج میکنند و بملایمت در یک ماه اسقاط میکنند و درین اثنا تقویت
 مزاج میکرد و با شیرین بوسیر و آن ریح غلیظ بود که در تیگه گاه حوالی ناف و کرده میکرد و علاج آن تنقیه بود و بود
 بطوریکه در اینجولیا گذشت و جوارش کمونی و مانند آن مبادات خورد و حسب مقل و اطریض صغیر تر نافع بود و صفت
 حب مقل پوست بلبله زرد پوست بلبله کالی بلبله سیاه مقل ازرق از هر یک پانزده دم ترید سفید ده و در پنج خیم
 خردل دو دم مقل و یک پنج را در آب گند نازل کنند و در او با دیگر کوفته بختی آن بشیرند صفت اطریض صغیر
 پوست بلبله زرد پوست بلبله کالی بلبله سیاه پوست بلبله آله مقشر مسادی کوفته بختی بر روغن ماده گاو چرب کرده با
 سه خندان غسل مرتب دارند و هر گاه که تشنه خشک گل کنند اطریض کشتیزی میشود و قدر شربت از دو مثقال شش
 مثقال ناصو و مقع که قرصه صغیره طرف موا مستقیم میشا و از آن صدیدی می دیگر غار نباشد باید که آنرا بقیضاند
 تا آنچه در و باشد بیرون آید و علاج آن بصل ناصو چشم کنند او را هم مقع اکثر خارج باشد علاج آن فصد کنند و بعد
 نفع از مسهل باره تنقیه کنند و در هم سفید آب بماند یا سفید تخم مرغ و روغن گل و طرف از زیر پاستر سیاه باشد
 آنرا بقصد فضا و کندی و اگر فرسود و غلیظ شود و چون از علل آن است شود که ماده جمع میکرد و قبل از نفع باید
 شکافت تا ناصو زرد و در هم سفید آبی فوری بر اشتاق بقیض فائده میکند و هر یک که در و بوسیر گذشت اینجا
 نافت باید که طبع را نرم دارند و از آب سرد و موصفا و شکیا قاضیه حرارت کنند استرخا مقع در علل آن
 خروج بلز و ریح بی اراده باشد علاج آن بعد از نفع از مسهل حار تنقیه کنند و معاجین حار و خورد و مقع را از روغن
 گرم مانند روغن بابونه و زکریا که در سنبل الطیب است و در و بعد از آن از ادویه قاضیه گرم در آب بخوشا
 و عسل برادران بنشانند خارش مقع را بسبب میان باشد علاج آن مثل بوسیر بود و اگر بسبب اضطراب اری و
 یا بورقی باشد تنقیه کند و حجامت بین و رگین نماید و سرکه و روغن گل و ادویه ببالد امر اض کلید و شانه
 نهال کلیدی لاغری کرده یا بسبب المزاج گرم باشد و یا بسبب کثرت جماع و یا بسبب یا دوقی استفرغ واقع شود و کلا
 آن سفیدی بول و کثرت آن در و شیت لاغری بدن کی شتوت باه باشد علاج آن ترک سبب کنند و تا خلیل
 و فندق و مغز چکنوزه و بادام عسل معجون سازند و بخورند و در لیه کله با چربی بطور مرغ خوردن سفید بود و هر گاه
 حرارت باشد از لوبوب بارده مانند خشخاش مفر تخم کدو و پنبه آن تقویت نماید صفت گروه علامت آن

و سرکه تر کنند و بر موضع ورم نهند و روغن بنفشه و بابونه بیک گرم کرده با لند و ایلاوس قشقی از قویج است که در آن نقل از بون
 بیرون آید علاج آن بعلایق قویج سدی بود و شراب صرغ گرم و اندک اندک بیاشامند امراض مقعد بواسیر
 زیادتی بود که در افواه عروق مقعد حادث شود علامت او آنست که در مقعد درد و نقل و خارش بود و اگر خونی بود
 خون بواسیر غیر مختلط با براز باشد و خرج آن بعد از براز یا قبل آن بقطرات میشود علاج آن و تمیکه صنعتی نشود
 بنده کنند بعد از آن علاج آن بتدعای لغت الدم نمایند و سوت سه شنبه با است چکه مله فوف کرده بخورد و در اسهال
 بواسیر نافع بود و غذا کلمتی با است و داغ کردن با بن خضر و بنهر زبر با قطع خون بواسیر و داغ کردن با فلفل تر قوه بر کرایج
 بواسیر از مجرای است حبس روس از برای بواسیر خونی مجرب است صفت آن پوست بقیه مرغ سوخته سدر و س
 شیطی سندی از هر یک پنج ماشه فوشا و پنج سرخ کوفته بچینه شل فندق چهار سازند و شربت پنج شش حبصیت
 است که با وجود قبض خون قبض طبیعت نمیکند و اگر مسک بواسیر ازیت در میباید که بعد فصد سلیق فصد فن
 یا فصد فیض یا حجامت مابین کین نماید و ادویه مفتحه مانند سرگین کبوتر و قنبه و مراره گا و در آب پیاز مالیده و بهتر
 آنست که بعد فصد سلیق زلوچ سپاند و سوت برگ نیم در گلاب ساییده ضما د کنند و همچنین بچنگ در آب ساییده بر بند
 در شیر گا و جوشانده بخار آن بگیرد و مالیدن روغن سحر در بواسیر میکند و هم سفید آب کا خوری نیز مفید بود و اگر
 امتیاج باشد تقویه سودا بسمل و مار بچین کند بعد از آن اطر فیل صغیر و حب فلفل خورد و طبیعت ملایم دارد و صلاح طبع
 و کبد کند و اگر تیریز مذکور فایده نکند بهتر آنست که قطع کند و اگر برداشت قطع نباشد در آن تیریز اندک نگیند
 بعد از آن پیوسته مرغ و مرغابی و کولبان تر و مرغ ساق کا و خطمی کتیر و زردی هضیه بار و روغن بنفشه مرهم ساخته
 کنند و یا برگ کرب آب بچوشانند و با موم و روغن زرد بپزند و احتمال کنند گفته اند که تمام سه بار یک دفعه قط
 نکنند و اگر بعد قطع و یا بعد از آن نیز بواسیر تیریز باشد در ملات احتمال نمایند و تیریز و بیاض و ماز و نقل و همچنین کچال
 تخم کاین نه های بواسیر را قط میگردانند و در اندک روغن و موم میزنند و مسکه بواسیر کنند و درون مقعد باشند باید که از تخم
 بیرون کنند و یا موم و روغن بپزند در مراره زگا و مخلوط نموده ضما د کنند تا مسهالین آید آنوقت دو ک تیریز را
 صفت مرهم سفید آب ک فور موم سفید یک مثقال و روغن گل پنج مثقال گداخته سفید آب ک از سنگ
 هر یک یک مثقال نرم کوفته مخلوط ساخته مرهم سازد و بعد از فرو کردن از آتش سفید تخم مرغ و دو ماشه کا خوری
 صفت یک یک سیاق شاد و هر یک یک طل کا آک آب رسیده بر کینم طل طلی یک طل کنند و پنج زرد
 یک طل نیم به از آب سرکه بپایانده باشد و پس خشک کنند و مرتبه دیگر آب سرکه بپایانده و از دو یک مسکه کنند

شیره تخم کثوث در عرقیات برآورده گلقد در آن مالیده صاف نموده تناول کند و شکم را بر وزن بابونه مال و اگر حجت
تقیه شود بعد از نفع از مسهل جازم تقیه کند و اگر سبب هضم صغری می باشد علاج زیر صغری و منجی کند و اگر سبب
خام غلیظ باشد علاج آن بعد از تقیه از مسهل جازم و جوارش گرم خورد و اگر سبب هضم باشد علاج قولنج سدی کنند و اگر
سبب گرمی باشد علامت آن جاسکت بود و در حاکم رنگی و سیلان لعاب هین در بزم سائیدن دندان خواب
و گاهی خروج آنها در برانید باید که چند روز شیر و نبات خورد و بعد از آن برنگ سرخ و رسته ترکی و مکیده قمرس
حسب البیل و قسط تلخ ترید سفید نمک سبک بکوبند و تناول کنند تا گرم میرود و بیرون آید قولنج مرض معوی باشد که با
خروج برآز شود و بان وجع عظیم بود و فرق میان این مرض و در درده آنت که در درده بر جایگاه کرده بود و
مال بطرف قطن شد و در قولنج بسیار شدید می باشد و میل سبک و آب پیش شکم دارد و بر آید و فرود شود و از جای خود
تجاوز میکند و اکثر سبب بلغم غلیظ استیسا علاج آن و غن بید بخیر بکوبند همراه گلاب بخورد و یا سبکی پیچ ماشه برده
مخوف خراشیده سه ماشه در گلقد آمیخته همراه گلاب عرق عنبر اشک غن شود و سفر جلی مسهل مانند آن ترید شود
خصوصاً وقتیکه با قولنج غشاش به صفت آن سبب دیگر طلائه در دوسن خل خمر بخورند بعد از آن بکوبند و
و با و طبل عمل بقوام آرند و تجلیل و فلفل و اچینی از هر یک دم سبیل و قاقله و عفران هر یک دم مصطکی پنج دم صندل
دو دم ترید می دم بکوبند و در آن میان ریزند شربت از آن بچشمال و خوردن طبلی آب گرم نیز نافع بود و قریب
اربعه و تریاق کبیر نیز مفید بود و در صورتیکه قولنج قوی باشد و لا محنت کنند بعد از آن از مسهل گرم تقیه نمایند و همین
علاج قولنج ریجی اگر آنکه شایف و قطنه و مسهل که قولنج ریجی مستعمل شود که سراج باشد و بر ششای برای تسکین و شایف
نافع بود و مکیده آن ضرر میکند مگر وقتیکه سبب ضعف باشد و بعد از زوال مرض کید و روز غذا نهند بلکه آن
برنجی نمایند و آب سرد بخورند و همین است علاج قولنج که سبب احتباس ثقل یا سبب شد و خرو و سیاه رنگ پیرا بدو
که مانده شود پس از آن دفع کنند و در این زمانه بجا که جوش ساخته نباشد بسیار مفید بود و ادویه که با خاصیت نفوذ
فاطمه میکند از آن جمله شورایی مد بخورد و گوشت آن و خراطین خشک برآز سفید گرگ با مار اسهل خصوصاً استخوانی
که در برآز و یا فتنه شود حتی تعلیق آن بران جانب در دفع بود و همچنین خوردن جرم معا و گرگ اگر سبب پیچیدگی
اسعای زوال آن کمین انشیمین است گردد و آن بعد از حرکت شدید عادت شود و علاج آن هدم زریق ناکشته خورند و
چند قدم بروند و شکم خود را از اعلی تا اسفل بالند و اگر سبب هضم باشد علامت آن تبضیران و ثقل بود و این قولنج
آهسته آهسته حادث شود و علاج آن فصد کنند و بعد از نفع از مسهل بار و تقیه سازند و قطنه نماید و پارچه بر من عمل

سنبل الطیب زعفران در گلاب ساییده یا ریح را بآن تر کرده بر جگر و معده و امعاء و کتف و غذا آتش جو از جو بریان
 بخورد و هرگاه حرارت کم شود قوا مضاعف شود و هضم صفت شربت سیب که مقوی قلب معده و مفرج بود
 قوی و اسهال را باز دارد و دیگرند سیب پاره پاره دوانه از آن پیرودن نمایند و در باون سنگ بکوبند و دو من آن را بآن
 بگیرند و بچشانند و با یک من قند سفید صاف کرده بچشانند تا بقوام آید و همین است ترکیب ساختن شربت و شربت
 صفت شربت صندل صندل سفید ساییده به شکرال در گلاب یک شانه روز بخشیانند روز دیگر یک
 جوش بند و شیر آتش بگیرند و با یک من قند شربت بنهند و اگر ماده بارد باشد قرص عود بخورد و سماق و کزبانج
 زیره انیسون بریان آقا قیاسنبل الطیب حب لاس در و کند بر بیان بکوبند و نیم م با شربت سیب بخورد و قرص
 قوی و هضم باز دارد صفت آن عود خام چهارم کباب مصطکی و نقل سنبل الطیب هر یک دانه درم کوفته حخته
 افراصل سازند و شربت از آن دو درم و چهار چون بریان کرده بخورند جالب اسهال است خصوص با فیون و قطع
 آن مجرب از موده است از ریح که آنرا پیش گویند و آن حرکت است از معازستقیم از برای دفعه فضل و دفعه نمیشود و دیگر است
 از طوبت مخاطبه باشد که بآن خونی مختلط بود بسبب تر و سبب آن صفرا بود و با بلغم کح که با معازیر و عسل و سر و
 خرمج هر واحد بود با سوزش مقدر علاج آن لعاب بعد از ریشه خطمی در عرقیات بر آورده شربت بنفشه چهار تخم
 داخل کرده بخورد و سفوف طین در روغن ماده گاو و یا روغن بادام چرب کرده بقدر نه ماشه همراه دو اندک زرد
 صفت سفوف طین سفوف تخم بخیان تخم و نشاسته تخم حاض بری بریان کرده صمغ عربی گل ارمنی و طلا
 کوفته بچته بغیر از سه تخم اول در یکدیگر بیانیند و اگر روغن گل چرب کرده دهند صافند و در تخم بخیان شسته را
 سفوف ساخته از سه شانه تا نیم توله شام تاب سرد بخورند از برای ریح سفید و معمول است و بود و سفیدی تخم مرغ در روغن
 بادام و یا روغن گل آمیخته زیر ناف طلا کردن مفید بود و اگر ازین تدبیر فائده نشود علاج سمج صمغ کوهی کند اگر درین
 مرض سده نه تخم فلوس و روغن گاو چرب و فرو برد و بر نیاید باید که ریشه خطمی بقدر یک توله در آب لعاب بر آورده و غرق
 در آن تا بکشد صاف نموده روغن بادام با آن آمیخته بخورد و همان روز شفا میشود و وقتنه کردن ازین دوا السبب بود و
 گاهی از برای تقویت سده چهار تخم بقدر نه ماشه در گلاب عرق غلبه جوش اده شربت بنفشه داخل کرده بنهند
 و آب گرم خوردن نیز تقویت میکند و بسبب م عارضه استقیم باشد علاج قوی و ریح کند و دوسه روز غذا بخورند و اگر
 بسبب سردی باشد که بقدر سرد روغن گل سرد تخم مرغ در روغن بادام نیم گرم کرده با لند و شربت گرم شین و آن
 در دوا معالیه و آنرا در ده گویند بسبب آن اگر ریح غلیظ باشد و قوا و نفخ بود و سیباید که شیر و دیان شیر و زیره سیاه

و علامت او آنست که با ثقل غیر منظم صدیر قیق باشد و وقتی که طعام از معده با معارود درده و شش و علاج
آن فصد کنند و چار تخم بروغن بادام چرب نموده بخورد و ادویه مغزیه مانند صمغ عربی و نشاسته و کثیر بریان نموده بپزد
و آب بپزند و لعاب بقیه خطمی در گلاب عربیات برآورده چار تخم بروغن بادام چرب کرده بخورد و غذا سلیق شیر و پنیر
با عدس و روغن بادام تناول کند و یا بسبب ضباب صفرا باشد که بسبب دفع وی آنچه در معاست دفع شود علاج
آن قی نمایند و تنقیه صفرا از لیل زرد و شربت ورد مکر کنند اما باید که بالای این آب سرد بخورد تا احانت برمال
کند بعد از آن قرص شیر قلعین مانند آن بخورد شربت ورد مکر که برای حمیات صفرا و تسکین عطش نافع است
و تلین طبع نیز میکند صفت آن قق گل سرخ تازه چار من طرف کنند و ده من آب گرم بر سر آن ریزند و
شبان روزی بگذارند پس از آن بدست مالند و در دیک نیزند و بچشانند تا طعم و بوی گل آب در پسانی کنند و چار دق
دیگر ورق گل آب نیزند و بچشانند و صفا کنند پس هر یک من آب بادام من قند بقوم آورند و خونی که بسبب
عروق معا آید علامت او آنست که با آن علامت اسهال کبدی بوی اسیر و سحج نباشد علاج آن فصد بلیق کنند و بعد از آن
قاصصا بادویه مغزیه خورند و بده که در معا بعد التفجار ورم آید یا نسل وقت آنج رند و اگر گرمی باشد آتش جوشان بپزند
بعد از آن ادویه بدله که در نفث ادم مذکوره است بخورد و شیره آبلبن بخورد و در اسهال که جمیع بدن بود و یا از دوا
اعضا باشد علامت آن التهاب تی ق و بد کوب بر از و اختلاف الوان بر از و سوست آن بود و در معده و جگر و معا
آفت نباشد و این قسم مانند تی ق علاج پذیر نیست و اگر بسبب جماع اخلاط فاسد در عروق و اعضا بود و در
قسم نیز اختلاف الوان برانمید باشد لیکن مریض بعد از اسهال در خود خفت و حریت مییابد که این اسهال
بندنگند و اسهال بحرانی که در روز بحرانی می افتد نیز همین قبیل بود آنرا نیز بند کردن خطاست خوردن آب
همچنین آب گوشت بصاحبان اسهال ضرر دارد و پس اگر چاره نباشد اندک اندک آب من تی ق عرق بارتنگ عرق
عناب لشعلب و دوشور بای که بوتریاداج به صامحه قاصصه بخورد و قشری گفته که پیر کنند اما از آب بشویند و خشک
نموده بریان کنند و یک شقال بشیر به سناسبه در بسیار دفع بود و تنویم انفع شیا است از هر یک اسهال در و حمام
و دلك تی و ادرا نیز از معالست اسهال است و گذشتن شام قریب چهار ساعت بر شکم مریض از مجربات بود علی
است و واکلا از هر یک جمیع انواع اسهال که با حرارت باشد مفید بود شیر خرفه سیاه بریان از عرق کپوره و گلاب
و عرق گاوزبان بر آورده شربت سیب ترش شربت صندل و یا شربت انار ترق و بارتنگ غل کرده
بخورند و اگر خوف معص باشد اسهول در روغن بادام چرب کرده اضافه کند و بخورد و زرد و صندل با قند

و تسکین جگر از او یا تکیه بسیار قایلض نباشد باید نمود شل شیر صندل و شیر عناب شیر بنفشه شش سنگین و شربت
 انار خورند و اما غسالی که سبب ضعف جگر باشد و در ویکه سبب ده آن باشد و مسمی که سبب انفجار و در ویکه سبب علاج
 آنرا گفته شد و اگر از امعاء بود علامت و شست خطیکه منفع گردد و مختلط با برز بود و آن اگر سبب باشد علامت و است
 که تشنگی و سبب در و امعاء بود و سبب آنست که اخلاط حاده حریفه که با معایر نبرد و امعاء خراشیده شود و آن خلط خراشیده
 یا صفر بود که بر امعاء نبرد و صفر قرصه در چهارده روز میکند و علامت و آنست که صفر مختلط با برز و خراط
 بر آید و لنج مقعد نماید و سلم قرصه آنست که در امعاء غلاط باشد و علامت و آنست که در زیر ناف بود و خراطه مختلط
 بر آید و در دشت نباشد و اگر در امعاء و قاق بود و در دشت نباشد و خراطه با امعاء قاق آید علاج اگر ماده
 در امعاء غلاط باشد تقیه صفر از تقیه بارد مناسب بود و اگر در امعاء و قاق باشد از سسل بارد بهتر بود و اگر قوت قوی باشد
 فصد با سلیق نمودن نزد احمق نیز مضائقه ندارد و در صورتیکه ماده منصفه شد یا محدث باشد و ادون محض است هم منفع
 و بعد از تقیه تقویت امعاء از قرص طباشیر قایلض شربت انار کند و سبب حل نماید و هر چه تقیه معده باشد تقوی امعاء
 نیز بود و سبب احتیاج از اسهال استعمال کند و کل و منی صندل سفید زرد و قاقیا آب بر و تقیه کند و خوردن
 همین آب نیز مفید بود پس هرگاه ماده از انصباب یا است علاج سح از بر و باره لعابیه بنفشه با شربت بنفشه و او و بنفشه که
 در زیر دکر خواهد شد باید کرد و اگر از انصباب بلغم بود و بلغم در یکاه قرصه میکند علامت آن کثرت یاق و قاق و در و علامت
 و با خراط امعاء بلغم خارج بود و این ستم اکثر بعد از آن می باشد علاج آن استفراغ بلغم کند و منع انصباب آن نماید بعد از آن
 علاج سح از چار تخم و سفوف مقلیا تا نمایند سفوف مقلیا تا بواسیر و اسهال کنند و در خرد ضعف معده را نام
 صفت آن تخم تره نیز که بشت مزیره کرمانی در پنج پقال خبر کتان تخم گند نالمیلیه سیاه در روغن بیت بریان کرده است
 یک و شقال مصطفی شقال سوخته تره نیز که مجموع اکوفیه بنفشه تیار نمایند شربت و در آب سرد و اگر از انصباب خواهد شد علامت
 خروج سوا با خراط امعاء بود و این قائل باشد علاج آن استفراغ سوا منع انصباب آن کند و تقویت طحال نماید بعد از آن
 سفوف طین بادویه لعابیه غریب نماید لعابیه ان لعاب بنفشه و سح تخم خورد و اجتناب از حبوبات نماید
 و اگر از قلیل با سبب علامت آن قبض طبیعت برادر خشک باشد علاج آن علاج تلخ سدی کند و اگر با سبب نباشد آنرا
 از لوق الامعاء گویند اگر سبب آن طوبت مزلقه بود که بواسطه آن نقل در امعاء نکند علامت آن خروج رطوبت بود با
 نقل قلیل لغم معده از آنست عالی باشد علاج آن تقیه از سسل جار و حب یاری کنند بعد از آن سفوف و اقراص انصبه
 و سفوف مقلیا تا نیز نیست و لوق الامعاء یا سبب شیره و قرصه با که در امعاء حادث شود و چون غدا بد و رسد و دفع گردد

و صندل زرد و در گلاب سبیده بر جگر و مراه ضما و کنند و گاهی سبب القصاب است و ابا باشد بر فم معده علامت
آن گرسنگی بود و حرقت فم معده و ترشی دهان باشد که بخوردن طعام یا روغن بکشد شود علاج آن فم سبلیق کند و
اسهال سودا نماید و از ادویه حاره قابضه بکشد طحال کنند و خرفه گرم کنند و آنرا دایک نماید و بیش از انقباض سودا
از شرک و بادام در روغن زرد و تیار نماید و بخورد و گاهی سبب شره و قرحه باشد که در معده حادث شود و علا آن در
شراب باشد و بعد از تناول طعام در معده و ماندن قوی و باز صدق بود علاج آن قرص طباشیر قابض و خففت
قرص طباشیر قابض و ق گلی بچوب تخم خاض بریان شش درم طباشیر چار درم نشاسته صمغ عربی از سر یک
درم بکوبند و گلاب برشند و اقراص از دشت کبک شقال بود و چار تخم بریان کنند و بر روغن بادام حریفه بخورند و گاهی
سبب ضعف جگر و سده آن باشد عللش گفته شد و قوی از خلفه بود که از اسهال دور گویند و آنست که فصول غنی
جمع شود و در معین دفع شود و اگر کیر در میان دفع شود سبب آن صفرا بود و اگر هر روز دفع شود سبب آن بلغم بود
اگر روز چهارم دفع گردد سبب آن سواد بود و اگر در معین نباشد و در همیشه اند و در وقت احتباس یاده گردد سبب آن
باشد و رنگ برانیز دلالت بر غلبه خلط میکند علاج آن کسب غلبه خلط تقیه کند و عضویه دلان و جمع میشود و تقویت کنند
و گاهی سبب آن حشیش الفل است و والد شریف اکثری کتول در ضرب استحال سفیر موند فامده عظیم میکند
خس گجراتی موطنه هندی بیلگی کشنیز خشاک نجیل سر یا لاصندل سفید کتول حسب مزاج تغییر و تبدیل در وزن نمایند
مزاج گرم موطنه در نجیل است و قوت کنند و بگیرند هر یک سه ماشه مجموعه ادر نیم آثار آب بخسایند صلیح بخوشانند هرگاه
چهار دام بماند صاف نموده افشوده بنوشند و نقل از دریا و آثار آب خوشانیده وقت شام بخورند و پوست سنگدان
مخ و قرفل هر یک یکتو که گفته و پیخته بخورد و همین سان سه روز برای در مجرب است از موده و اگر مرضی عمل ندارد و خور
یکروزه سه روز بپزند تا نه روز استحال نمایند و اگر اسهال از جگر بود علل او آنست که در کبدی کیلوس هضم خوبی میشود و در
فصل معده اینها شد بخلاف سده اکثر اسهال سده در روز میباشند و اکثر اسهال کبدی در شب و اگر اسهال موسوی بود
و آن از دستظار یا کبدی گویند و علامت آن تقدم امتداد و متباس قوی که سیلان آن معتاد باشد و خون مختلط
باز از که علامت سحج است نباشد علاج چند روز غذا نخورند و تا وقتیکه مرض ضعیف نگردد و بند نکنند و مضمض با سلیق
باریک بکشایند و خون اندک اندک بگیرند و دست و پا و پستان و خصیتین را به بندند بعد از آن علاج نفث الدم میکنند
و زرد و صندل و گلاب سبیده بر جگر ضما و سازند و اگر اسهال صفراوی و صدق بود عللش آنست که اسهال سواد
بنود و صفرا بار از مختلط نشود و پیچ و در نباشد و چون معده خالی بود اسهال زیاده شود علاج باید که صبر نکنند

از درات با شیر شتر و شیر خرتاول کند و با ما، لعل بشوند و شق و سبوس با سرکه بخوشانند و ضماد سازند و علاج
نقعه طحال سده آن مانند نقعه جگر سده آن کنند و فرق در علاج کبد طحال باعتبار قوت و ضعف است زیرا که
مما لکن بر جگر استعمال ادویه حاره مثل سرکه تندر و نیست و گاه باشد که در طحال سنگ متولد شود علامت آن
درد و نخس در طحال بود و در یک در فصد و بول خون بود و سرکه برون آید و غلی در جگر و گرده و مثانه نباشد علاج آن
سنگ گرده و مثانه کند و انجیر با سرکه مفید بود و میرقان سود تغییر رنگ آن سیاهی باشد علاج آن بعد از فصد سلم
از دست چپ بگانی سبز مرق و آب غنث الثعلب سبز مرق بکنجین سبز و شربت فینار خورد و تنقیه شود و
ما و جگر استعمال نماید و انچه در سده جگر گذشت بعد از آن اگر ضعیف طحال شد علامت آن قی و سعال سودا و سقوط
اشتها و کدورت چشم بود و اگر ضعف آن بسبب طوبت و برودت باشد علاج شیر تخم کثوث شیر انیسون و سرکه
همراه گلقد و شربت زردی خورد و قرص گل قرص کبر و مانند آن که تقوی طحال اندر همه این دو استعمال کند و در
گل و نوقل و سنبلین و صطک بگوید و با سرکه و آب غنث الثعلب ضماد کند و امراض اسهال اسهال یا اسهال
سیا شد و یا از اعضا اما انچه از متناولات می باشد یا بسبب غذا است که تغییر از اشتها و یا زیاده از اشتها
خورده شود یا بسبب ای لطیف سیرک الاحمال باشد که زود فاسد گردد و یا بسبب ای لنج مزق باشد یا بسبب
که به الطعم باشد و یا بسبب افراخ بود و یا بسبب اسهال بسیار اعراض شده شود و علاج آن علاج صحیح کنند و تدبیری که
تخم که درشت بکار برد و غذا بقدر خضم خورد و موفق مزاج خنثی کنند و تقویت معده و معانیه اما انچه از اعضا
یا از عضو احد بود یا از جمیع اعضا اما انچه از عضو احد بود اگر دماغ باشد که ترلالت از آن به معده و معاریز و عشا
آنست که بعد از خواب طویل حادث شود یا علالتا ترله و فساد مزاج دماغ بود علاج بحسب غلبه خلط تنقیه دماغ کنند و تبید
مزاج و منع ترلالت نمایند چنانچه در ترله گفته شد و بر پشت خواب نکند و اگر آن عضو در معده باشد و اسهال او در
خلفه گویند و علالتا آنست که گاهی اسهال زیاده و گاهی کم و گاهی خضم و گاه فاسد باشد علاج جوارش مصطک و
عود و مانند آن همراه شیر بادیان و شیر زیره سیاه و شیر دانه هیل در عرقیات بجا آورده رب به شیرین با رنگ
داخل کرده بخورد و ضماد که در قی گذشته بر شکم ضا کنند و مالیدن و عن مصطک نیز مفید بود و اگر این تدبیر فایده نشود
غشیان لعاب من نیز باشد قی نماید و بعد از رفع از مسهل جات تنقیه کند و گاهی بسبب انقباض صفرا و معده با و این
حیث صفرا و بعد از تناول شیکا حاره میباشد و اسهال صفراوی التهاب و عطش باشد و صفرا و بر از و این تنقیه
نیز بود علاج اول بعد از رفع تنقیه صفرا و اسهال با رو یا لیلیات شربت و دیگر کنند و بعد از این قهرص طباشیر فایده میدهد

و آب دارند بجای آب دریا شود و اگر بجای آب آب طبع لبس که آب صمد صمد بود و سر که یک صمد بود
 بچو شانه تا سوم صمد بماند بر لب و او ده باشد بسیار نافع بود مرض مزاج را بر قان صغر مرضی بود که چشم و تمام بدن
 در آن زرد شود و علاج آن قرص رشک آب کاسنی سبز مروق و آب غلب الثعلب سبز مروق و شربت بزوری و دیگر
 بزوری و سبزه و تنقیه صفرا نمایند و گوشت موش صحرانی را چون خشک کرده باریک کوبند و بخورد نافع بود و گفته اند
 که خراطین خشک کنند و سائیده بپزند فی الحال صحت یابد و خوردن ماهی و دیدن آن با خاصیت فایده
 میکند برگ جنایم کوفته در آب شب زکرده صبح آن آب صاف نبوشتند تا یک هفته از بر ابر قان مجرب
 نوشته اند لعل البصارة چند روز میگذرد و چشم و اگر سبوس نخود چهار دام شب آب زکرده صبح زلال آن
 گرفته بعد نبات شیرین کرده بخورد و صبح بر قان دهند نفع میکند و ارم طحال اکثر ارم صلب و فاسد
 اگر دم حار باشد اندک مدت صلب بگیرد و علاج فصد بلیق و یا ایلیم از دست چپ کنند و بعد از نفع تنقیه سودا
 نمایند بعد آن آب کاسنی سبز مروق و آب غلب الثعلب سبز مروق و سبزه و شربت بزوری مفید بود و از این نیز تا
 و قرص کبریا تریاق کبریا شربت فایده عظیم دارد و انجیر با سرکه و عسل یا سرکه و یا گل یا سرکه و ارم طحال او در سبکین و از
 مجرب است بوی سینا که چون مریض هر صبح سه کفاز بول خود بخورد در دست زرد و ارم را دور میکند و گفته اند که تعلیق
 پیاز غصص بر طحال در چل و زوم را زایل گرداند و اگر با ارم طحال حرارت باشد پوست کدو و ارم سبکین و تخم خرفه و تخم
 تخمیل و ارم طحال میکند عرق کند حکم بقدر یک سرخ نهایت چهار سرخ در آب آمیخته نبوشتند بر کف تخمیل و صلا سبزه
 و زیادتی اشتها منظر است و سه که یک صمد خردل سه صمد کوفته و بخیه بقدر یکا شنبه بخورد و همچنین فوس در خردل
 باب ترب نبوشتند و کنجد و ترب و یوی الوزن کوفته گرم کرده بر سبزه ضا دکنند و آب نوشیدن و طعام خوردن طرف
 چوب بخت کرسیا نفع میکند و خوردن رو با سن سبکین نیز نافع است و قرق در حمام نیز مفید بود و این ضا و محمول
 است صفت آن آرد جو غلب الثعلب چوب انگور خشک کرده سوخته قفل با بونه اکلیل الملک شق چوب
 مجا و آب برگ مجا و سرکه تیز و آب غلب الثعلب سبز سائیده ضا دکنند صفت قرص کبریا
 بخت کبریا شق از هر یک چهار درم اندازند و طول و درم فحاشت فلفل از هر یک ششده م شق را در سرکه کنگر
 کنند و باقی ادویه اکوفته بخیه آن بسازند و قرص سازند و از برای اوجاع طحال و قیح سه نیز نافع بود و گاهی درم
 صلب طحال جمع شود که در علامت آن است که در دشت بدین نحو در طحال بود و در دوش آید و بدو بود
 باشد که در دردی و اسهال نیز بیرون آید علاج آن تخم کثوث و بادیان و تخم کاسنی و تخم خیارین و مانند آن

قسط شیرین غافلت تخم کثوث فوه لک نسول سقنی تخم کاسنی تخم کرفس زراوند طویل حب بلبلان عود و نوقی از هر یک یکدم
 ورق گل سرخ برابر همه ادویه باسل سه وزن ادویه بقوام آرد شربت از یکدم تاد و دم شربت دنیا طبع را نرم
 و رفع حمیات و عفونت کند و سده ها را بکشد و سودا لقیه و استقا و ذات الحجب را نفع بود و در شکم و جگر و دم
 و شانه ساکن کند و او را بر بول نماید صفت آن تخم کاسنی غنچه گل سرخ هر یک بست دم پوست بچ کاسنی
 چهل دم گل نیلوفر کا و زبان هر یک ده تخم کثوث و کیسه بسته سی دم مجموع را در آب بجوشانند تا ماباشد و صفا
 نموده تا یک فنجان سفید بقوام آرد پس زایش فرو آورده مقداره شقال ریونده چینی سوده و گل کنند و نیز
 برجم زنند تا نیکو مخلوط گردد و صفت کلک کلاخ بار و داریون که هفت روز در سرکه تر کرده خشک نموده باشد
 غار لقیون پوست بلبله زرد از هر یک پنجدم عصاره فستقین دم سوسن گل سرخ تخم کاسنی تخم خربوزه
 را با سوسن هر یک دم ترنجبین فلوس خیار سنبه فانی از هر یک پانزده دم ترنجبین فلوس فانی را در آب بنجیم
 حلاکه صاف نموده بقوام آرد و در او کاه دیگر را کوفته و بخیته بآن بسته خوراک از دو دم تا چهار دم هر دم یک از مختصات
 حکیم ازانی است بر استقا طبعی تلخ و بیل او را صلبه جگر و خضیه غیر آن محبت از موده است صفت آن
 حله تخم کتان آرد و گل خطمی هر یک دم کوفته و بخیته در آب شلغم یا آب کلم بنزد چون قریب بختن آید غیر فلوس خیار سنبه
 پنج دم در آب گرم حلاکه صاف نموده اضافه نمایند و بنزد تا که غلیظ گردد پس از آن روغن گل یا روغن گنجه یا
 روغن زیت یا روغن بیدنجیر بقدر حاجت بیامیزند و بر بند فائده در استقا که آب خورند باید که در تمام روز چند
 عده خورند و قدر غذا ششم حله از حال صحت باید زمانیکه برای او سازند باید که انیسون با دیان در شب و بومول
 اوستاد بود که اگر آن میدادند آن همراه شور با می گوشت میدادند و گفته اند که اگر آن خشک است سازند بهتر بود
 اگر شیر تر بجای غذا آب بنده نفع بود و بکینج و پودینه نافع بچتن شیرست در سده گاه گاه همراه شیر میدادند و باد
 جله بعد از تنقیه بهر تقویت قرص زرشک کنند آن و بهر دار قرص زریون در بر و مثال آن باید داد و در طبعی
 از تنقیه تحلیل ریح کوشند و از بادیان و سداب و مانند آن شیاف سازند و حمل کنند و اوایکه باشد باید که
 بسیار بار یک بسایند و اگر تفریق حاجت افتد بوره ازنی روغن بالونه بر بدن طلا سازند و شستن حمام یا
 و در تنور فانی بخوبی عرق می آرد و هر عرقی که آید او را بچیت و طریق اند فانی است که مریض در از حبسید و به
 ریگ کم او را در پوشد چون سر شود و دیگر از آن که بر پشت کند و اگر آب گرمی در عضو باشد همان اند فانی است
 و چین تا شیر را در پشت بافتا شستن آب چشمه های گرم و باب در یا شور به شستن نمک اگر چند روز

و دادن چهل روز یا کم و زیاده موقوف بر طبیعت است و بول شیر نیز همین طور میدهند و هرگاه که شیر شروع کرده
 در غذا کم باید کرد تا آنکه گوشت همین باشد تا مرض مستحکم نشود و دادن شیر جائز نیست و قتیکه شیر دوشیده شود و بهانوت
 بخورند و اگر شیر لیس این سفوف مولف جدا بخورد بعد از هر یک همراه شیر استعمال میفرمودند صفت آن عصاره غایت
 غار لقیون نرم سفید تر بدین کیفیت گلشن هر یک یکا شده ریون چینی سنایلی لیلیه کالی از هر یک دو ماشه کوفته و حخته
 سفوف سازند جمله یک خوراک است و قرشی گفته که تریاق فاروق بقدر خود خوردن نیز نافع است و گفته اند که
 گوشت موش صحرائی را خشک کرده بگویند و دوم بدین استقامتی امفید بود و از غلبه الشلب خشک مغز فلو
 سنبل الطیب آب غلب الشلب بر ساییده ضا و کنند و اگر با استقامت شربت شکر کاکلایج با و همراه آب
 کاسنی سبز مرق و آب غلب الشلب سبز مرق با شربت زردی یا چمن بر و باید داد و وحی است که غلب الشلب با شربت
 ترکیب ختن نیست که گیرند بزرگ کاسنی سبز بر پارچه کش کنند و غسل دهند و بگویند و آب بپاشند و در ظرف قلعی درازند
 بر آتش خفیف گذارند تا شل شیر بریده شود باز صاف نموده بکار برد و همچنین ترکیب ختن غلب الشلب سبز است
 و ترکیب آن و قدر شربت آن مانند شیر شربت است مگر مسهل فلو س بطوریکه در ما و بچمن میدهند درین هم میدهند
 و اگر در استقامت اسهال هم باشد آب باریک سبز مرق و یارب به شیرین و باریک مناسب بود و ترکیب ختن
 و دادن آن مانند غلب الشلب سبز است و اگر درین امراض حاجت تقویه شود بعد از بیض از مسهل گرم تقویه کنند
 بعد از آن تدبیر مذکور بکار برند و در استقامتی طبعی که با حرارت میباشد و در ذی که ماده آن حار باشد تقویه از او
 قلیل الحار که بعد از آن قرص زرشک کاکلایج با آب کاسنی سبز مرق چنانچه گذشت استعمال نمایند و
 تبرید جگر و طبعی مفید بود و در ذی بعضی شکم را از زیر ناف شق میکنند و این عمل خطرناک بود و عورنی را استقامت
 ذی عارض شده شربت بسیار نموده بود شکم باریک کلان شده بود و روزی قریب بنا و منفرشته رطوبت
 بسیار بقدر چند تا رسد دفع گردیده شفای کلی حاصل شد و قرشی از شق نقل کرده که زنی را استقامتی با حرارت
 عارض شده بود و قریب یک رسیده آن زن بخودی خود بخورد و نایم بر تبه افرا کرد که ذکر آن ناخوشناست پس
 به باشد و در بعضی آب غلب الشلب نمون از برآهنج استقامت نافع بود و ریاضات محله و سوار شدن
 و کشتی و شستن در آفتاب و غلطیدن در ریگ خود را در آن دفن نمودن و سفر کردن بطرف کوه یا آب استقامت
 بسیار فائده میکند و ضا و کردن با شکر زردی گین گاو و بوق و سرکه از برای هر سه قسم استقامت نافع بود و در استقامت
 قبض شکم بهتر از اسهال بود و صفت میوه لور و سنبل الطیب مصلی زعفران طبعی و از چینی از خراسان

کدام نداد و سرگوشه است و نفس تنگی میکند چون از خودم آن استفسار حال نمودم معلوم شد که از سه روز
شب همین طور نشسته میماند و بسبب تنگی نفس طاقت خواب نمیدارد و والد مغفور فرمودند که این حالات فقط بسبب
نمیباشد سبب این دیگر خواهد بود چون آنرا بر بستر است کرده بطرف جگر ملاحظه کردند در محراب جگر و دم معلوم شد
والد مرحوم چون حوصله بلند داشت هرگز چیزی نگفت و کسی ابر خطا طیب مطلع ساخت بعد از ملاحظه هر چند
مردمان خانه مریض خوانستند که جناب ایشان معاجبه کنند قبول نکردند چون در خانه خود تشریف آوردند فرمودند که
در معاجبه فلان شخص از معاج بسیار غلطی واقع شده حالا حالت ندارد و در چند روز ملاحظه خواهد کردید چنانچه بعد از چند روز
چنین واقع شد طفل چهار ساله در دم جگر مبتلا شد چون نزد حقیق آوردند از احوالش در یافتیم که در محراب جگر و دم است
علامتش از مدت نمودم بعد از چندی مدت اشب آب گاسنی بنمروق تر کرده صبح بالیده صفا نموده شربت بود
و سکنجبین داخل کرده دادم و گاهی قرص زرشک همدین ترکیبافه نمیدادم هر گاه که ماده که شد و خوف انتشار نمایند
مسئله سبک دم چندان فائده نکرد و باز بهدات مدت مدید علاج آن کردم چون از ماده حرارت اهل شد و موسم بار
آمد شیر شترم دادم بعد از آن گلکند و شربت دینار گاهی تنها و گاهی همراه شیر و تخم کشوث مانند آن از دستاقلیله
میدادم در مدت ازین تدبیر صحت یافت و تا حال موجود و مقتضایین حکایت محض فائده انام است حصاة
جگر سنگ که در جگر متولد میشود علامت آن آنست که همیشه قی کند و در نخس جگر معلوم شود بدون درم
صلابت آن و هر گاه فصد کنند در خون ریگ می آید علاج آن باید که پاره پاره کنند و از مدت بیرون آرند
چنانچه حصاة کرده و شانه می آید سودا قتیقه مقدسه است بقا باشد علاج آن خفیف علاج است بقا بودا
باشد که در خلل اعضا مستقر میشود بسبب آن ضعف کبد مری مزاج آن شد و آن قسم است اول جمعی علت آن سبب
جمیع اعضا بود و دم قی و علت آن ثقل و بزرگی شکم و خردیدگی پوست آن شکم مثل شک پر آب بود و چون دست
بر آن نهند باز پهلوی پهلوی شوند از آن آواز آب یسوم طبعی علت آن بزرگی شکم که آن ثقل شد و بر آمدن ناف بزرگ
و چون دست بر شکم زنند آواز طبل آید علاج ثقیل غذا کنند و الکافر آب بنجی نماید و اگر نتواند اندک که کچوری منگ
خورد و بجا آب عرق عنبل الثعلب یا آب آهین تا بک اندک نوشد و بیدالورد و مانند آن همراه شیر
عنبل الثعلب و شیر تخم کشوث و شربت دینار و یا به گلکند و شربت بزوری خورد و شیر شتر بانبات و یا همراه شربت
بزوری و یا شربت دینار بسیار مفید بود و گاهی بیدالورد و مانند آن همراه شیر شتر داده میشود و شیر شتر از چهار دم
شرع کنند و سه روز همین قدر الکفا کنند و بعد از سه روز یک یکدم بنفشه یا یکطل سنابیت بدو طبل رسانند

و اگر جانب معذب جگر باشد بول اندک و رقیق بود و علاج آن مدرات مانند تخم کرفس انیسون بادیان و پنجه کاسنی
 با کنجبین بزوری و شربت دینار و دودشرب حلو درین مرض مضرت دارد و اگر حرارت کم باشد شیر و تخم خیارین
 تخم کاسنی تخم خربزه تخم کثوث و مانند آن با کنجبین بخورد و قرص زر شک آب کاسنی سبز مروق و کنجبین بزوری و شربت
 بزوری تناول نماید و قرص دینار مفید بود و کنجبین بزوری معتدل که سده جگر و سپرز بکشد و تب که هر که درین
 و بول براند صفت آن تخم کاسنی رازیانه تخم کرفس زهر یک هفت درم سبیل الطیب بست درم مجموع نیکو فته درطل
 آب بست درم سرکه بنجسانه شبان روزی بعد آن بجوشانند بدست مالید و صفا نموده با یک تار شرک سفید بقوام آرد
قرص و در گلشن هفت درم عصاره غافط طباشیر اب السوسن هر یک یک درم کوفته و بخیته آب بسپزند از
 برای حیات ملخی و صفرا و نیز مفید بود و نفخه جگر علاج آن مثل علاج نفخه معده بود و جمیع اشربه اضمه محکمه مفید بود
 و شرب صرف نیم گرم نهار خوردن نافع است و اورام جگر اکثر آن حار باشد علما آن تی تشنگی و سوزش و درد جگر و
 ثقل آن بود علاج و لافضه سلیق یا هفت اذام از دست راست کنند و بعد آن اگر ورم مقرر جگر باشد علامات آن با
 علامات مذکوره فواق و قی و قبض طبیعت بود علاج آن مانند علاج ورم معده بود و اگر ورم محب جگر باشد علما آن
 سعال و ضیق نفس باشد و متباسن بول و جانب راست زیر ضلع آخرین بوقت طلوع در ورم محسوس شود و در علاج
 آن دویه دره بکار برند و مانند علاج سده جگر جذبی علاج کنند و آب نایین با کنجبین بر ورم جگر بسیار سود
 بود و هر گاه جمع گردد و تیر آن نیز در ورم معده گفته شد و در ورم جگر بگذارد که طبیعت قبض شود و افراط اسهال
 ممکن بود و باید که دویه اوقتی که جگر استعمال میکنند با دویه بلطفه منفی یا شربت ناماده منجم شدن ندید و همچنین
 محکمه استعمال میکنند با دویه قابضه عطریه یا شربت قوت عضو تحلیل نشود و باید که مبالغه در تبرید جگر ننمایند زیرا که
 منجم استقا خواهد شد و نه در تخمین جگر که منجم ببول خواهد گردید و این قوانین در اضمه و اشربه ملحوظ دارند و بلطیات
 سقمونیار در اورام جگر استعمال نباید کرد پس ابتدا از تخم کاسنی صندل زرد و آرد جو غلبه اشک آب کشنیزه و آب
 غلبه سبز و روغن گل و قدر که سائید ضما و کنند و در و تراید کلل الملک فستقین غفران یاده کنند و در و تراید
 موقوف کنند و در و تراید فستقین غفران عود همانند آن الکفانمانند و اکثر اطبا این مانه برین قوانین نظر دارند
 و بلاتامل علاج میکنند و مرض الملک میانه چنانچه شخصی از اغره شاهجهان آباد ورم جگر شد معالج او که خود را در
 فهم و کایکانه زمان نیست اما در حال مرض نموده معالجه تکی از لوازمات این مرض است شغول شد بعد از
 مسهل حال مرض متغیر گردید و الد شریف که از مرض خلاص شد و شربت روزی بطریق عیاد شریف بر بندید که در شربت

حار بعد از آن مانند کرب معده علاج کنند و اگر بسبب میان شب علاج آن محقق کنند بعد از آن میان قیل کرده
 بیرون آید حرقت معده با سبب اول غلظت خام باشد علامت آن بعد از تناول طعام غلیظ و
 مضغ غذا حواش شود و در خلط معده تسکین یابد علاج آن تخم ترب و غسل و نمک آب بچوشانند و قی کنند و غذا
 سبک بخورند و بعد از نفع از مسهل حار تنقیه کنند و مقویات معده خورند و گاهی بسبب انقباض و انطمال بر
 قم معده میباشد و این در حالت نهار حادث شود و بخوردن غذا ساکن گردد و علاج آن فصد است و دست
 کنند و لمیله مربی و آله مربی و مانند آن بخورند و از ادویه معده صفا دهند و خمیر آرد و جو بکند از نهار تا ترش شود و دروغ
 حلو کرده بعد از یک شب از یک و نیم تا یک پل از آن بنوشند از برای التیاب مفرط معده و تشنگی و قی صفرا و اسهال صفرا
 بیداریست و جمع الفوا و در فم معده باشد چون عارض شود و شدت دروغی شدید بر دایره اطراف بود و اگر بسبب
 حرارت باشد علامت آن تشنگی و خشکی دهن و جاذبانی بود علاج آن شیر زرشک و گلاب عرق گاو زبان بر آورده
 سکنجبین و شربت لیمو داخل کرده بخورد و دروغ در بطن سر کرده مفید بود و اکثر بسبب انقباض صفرا میباشد چنانچه وقت
 گرنگی و در و کما شد اتفاق می افتد علامت آن با علامت مذکوره زردی زبان و دهن بود علاج آن فصد سابق
 کنند و تبرید نکند و تر سندی و نار دانه غوره بخورند و صندل سفید گلشن و بلبل شیر ساق و گلاب و آب
 اسفند و سائیده بر فم معده صفا دهند و دروغن گل لیدین نیز مفید بود و اگر در گم هلت بد سکنجبین آب بکوبند
 کنند و از مسهل بار و تنقیه نماید و در دوا بار و در یکی جوارشها گرم بخورد و بعد از نفع از مسهل حار تنقیه کنند
 عطر گلاب و یمنقیت و از قفل و شکر سفوف ساخته همراه شیر بر صبح و شام بخورد بسیار مفید بود و حضرت
 سکنجبین که دفع صفرا و بلغم نماید قند سفید یک تار در دیگ کنند و پا و آتش که صاف بر آن ریزند و بقیوم آورده
 ادویه گلاب بر سر آن ریخته فرو گیرند و اگر بجای قند عمل اندازد سکنجبین عملی شود و اگر بجای سرکه آب لیمو اندازد شربت لیمو
 میشود و طریق خاتن شربت حماض و لبن نیز چنین است اما مرض جگر ضعف جگر است آن علت شتهای و فساد
 رنگ اسهال سبب یغیال گوشت و در ضلع آخرین از جانب ایمن بود و اکثر بسبب دوت و طبیعت میثاب علاج آن مثل
 علاج استسقا کنند سده جگر بسبب اخلاط غلیظه از صبه باشد علامت آن ثقل جگر در بطن در دوت بود و اگر جات بقعد
 باشد باز طب بود و علاج آن بعد از نفع از مسهل محقق حار تنقیه کند و اگر حرارت تشنگی باشد آب کاسنی سبز مرقی با
 شربت و نیار و سکنجبین خورند و از لطافات فستقین در یونید یا آب کاسنی سبز صفا دهند و اگر با سده اسهال بود
 احتیاجی نیست به نفع آب کاسنی سبز یا زرشک رب به یا شربت آن است و علاج سده ما سار لقا نیز همین است

و چون سفر حل آورد جو گیرند و پارچه را بران بگذارند و در خاکستر گرم این انکا بدارند و مداومی که کرد با آاد
 سرخ گردد و سفر حل بریان گردد و تقویت معده ببات قوی الاثر است و همچنین حکم تفاح است و دویته عمل در
 تقویت معده باید که جریش دارند و اگر نقصان شهوت بسبب لمضبات دایر فم معده باشد علامت آنست که گرسنگی
 نبود لیکن هرگاه طعام خورد و هم گرم گردد و پیچیدگی ترش و قابض شته ها گردد و درین قسم طحال بزرگ باشد علاج آن تقویت
 سالک طحال بکنجین می کنند و لثوم و انجیر با سرکه خورند و قی از تخم ترب جرب و شبت و نمک و کنجین علی درین قسم
 فائده عظیم میکنند و باقی علاج آن باند سده طحال بود و اگر بسبب استسقاء بدن از اخلاط و تقصیل غذا کنند و کثرت حرکت
 ریاضت نماید و اگر بسبب جگر و سده آن باشد علاج استسقا کنند ضعف مضمع عبارت آنست که غذا در معده بپیرد
 علامت آن نقل و تد و بود تا زمان را زود جسابوی طعام دریافت کند سو مضمع عبارت آنست که از آن که طعام بخوبی مضمع
 بلکه متغیضات دیده گردد علامت آن بد جساب و ناز و غشیان حرقت معده بود و شحم عبارت آنست که معده در غذا
 هرگز تصرف نکند و مضمع نگرداند علاج این هر سه مرض مانند علاج نقصان شهوت که سبب آن سوء المزاج ماکو غیر
 مادی باشد باید کرد و اگر سبب این امراض فساد غذا باشد علاج آن تنقیه کند و اگر سبب آن ضعف جرم معده باشد علامت
 آنست که بعد از قی بسیار حادث شود و علاج آن تقویت معده بود باطریفل صغیر و جوارشها جاده انقباض معده
 او آنست که هر چه خورده باشد بعد از مضمع می کند و فرق در میان این مرض و ایلاوس آنست که ایلاوس آنچه
 بقی برمی آید متعفن بدبو ماند و باز باشد علاج متعفن طین بروغن گاو چرب کرده همراه لعاب بیدانه لغا نشیه خطمی
 عرقیات بر آورده شربت بنفشه چار تخم و فحل کرده بخورند و باقی علاج این مانند علاج سحج است که **کرب و قلق معده**
 هرگاه عارض شود و مضمع نگین بقرار بود و با غشیان نیز باشد و در اکثر مآده این مرض عارضی باشد علاج آن از
 کنجین و آب بیکرم مکرر می کنند و قورص طاشیر همراه شیر و زرشک شربت انار و کنجین خورد از پوست که دو صندل
 و گل سرخ و کافور در گلاب ساییده بر فم معده ضما و نماید و بعد از نضج از مسهل بار و تنقیه سازد و اگر بار و باشد آب بیکرم
 نمک مکرر می کنند و بعد از نضج از مسهل حار تنقیه نماید بعد از آن جوارشها حاره با کنجین عسل تناول کند و روغن
باله صفت روغن مصطک مصطک یک طل در سه طل روغن کنجد و شش طل آب بچوشاند تا آب بسوزد
 روغن بماند و بهتر نیست که مصطک بگوید و بار روغن بچوشاند تا گداخته شود **حقایق معده** وقتی که ختلاج معده
 در فم معده یا خبر اعلای معده باشد خفقان و غشی نیز بود و اکثر سبب یاده بار و باشد که در معده جمع شود یا
 از عضو دیگر منصب گردد و یا بسبب خلط الذاع می باشد علاج آن اول فست که در که از خلط بار و است و یا از خلط

و بعد از نفع از سسل با رو تنقیه کند و قی که سبب انقباض ماده از جگر و طحال و مراه باشد علامت او آنست که این
عوارض همیشه باشد بلکه بعد از قی یا انقباض ماده دیگر بعد ساکن شوند علاج آن تنقیه و تقویت آن عضو کند و
تقویت معده نیز نماید و قی که سبب سبب غذا بود علاج آن بر بحث وجع معده گفته شد و علاج قی الدم مثل نفث الدم
بود و اگر سبب قروح و شوره معده بود اول با غسل و مالش کردن بعد از آن علاج نفث الدم کنند و گاه باشد که خون
از عضوی در معده منقبض میشود بسبب سردی آن نمجم میگردد و علامت آن غشی و عرق سرد و زره بود و علاج آن
تخم شبت و پودینه در آب جوشانیده صاف نموده نجبین داخل کرده بخورند و مکرر قی کنند بعد از آن پیرایه حیوانات
خصوصاً پیرایه خرگوش خورد و همین است علاج شیر که در معده نمجم گردد و فواق یعنی هجی اگر سبب آن مثل سبب
بود علاج قی کنند و اگر سبب المزاج بارد و معده و یا سبب یخ معده باشد جوارشها گرم خورند و عطسه کردن و
غصه کردن و برگرستی تشنگی صبر نمودن و خبر نمودن آنکه گفته پیش رضی بر فواق مفید بود و اگر سبب سردی
اشیای نیز و حرلیفه عارض شود از خوردن اشیای باره زائل میشود و اگر بعد از استفراغات کثیر و یا بعد از حمیات
حاده باشد و این بدترین فواق بود علاج آن شیر و روغن بادام مانند آن خورد و اگر سبب گرمی باشد علاج موم
جگر کنند نقصان شہوت یعنی کمی اشتها اگر سبب بلغم یا صفرا باشد که در معده جمع شود علاج آن مثل علاج قی یعنی
و صفراوی بود و اگر سبب المزاج حار بلا ماده باشد علامت آن جشاد خانی تشنگی و کراهیت ناغذیه حاده باشد
اگر سودا المزاج بارد بلا ماده باشد علامت آن ضعف هضم و جشامض قلیین طبعیت بود علاج آن سوا تنقیه مانند علاج نقصان
شہوت بود که سبب آن خلط بلغمی و صفرا و جوارش مصطک و جوارش و شیرین استحال کند صفت جوارش
مصطک که برای برووت معده و کبد ریاح و سیلان لعاب مفید بود و مصطک سه شقال کوفته پنجه در نیم آتش شکر سفید
وسی دم گلاب بقوام آرد و قدر شربت شمشاد تا دو درم صفت جوارش عمو و تقویت معده و ازاله
رطوبت و بلغم کند قلیین در چینی زنجبیل در افضل زعفران هر یک رمی عود و قنصل هر یک نیم درم بکوبند و با
عسل سه وزن ادویه بپزند قدر شربت یک شقال جوارش آمله معده را قوت دهد و اشتها آورد و حرارت
کبد را تسکین دهد و دل را قوت دهد و اسهال مراری را منقبت بخشد و معده را با صلاح آورد صفت آن
شیر آمله منقی ادوازه شقال طباشیر سفید صندل سفید سماق منقی زرشک گلشن بادرنجبویه پوست پیرین
پسته از هر یک یک شقال کشنیر خشک مقشر مغز تخم خرفه مقشر از هر یک شقال مروریدینا سفته چهار دانگ عنبر شرب
ورق طلا ورق نقره از هر یک دانگ نبات سفید آج شیرین از هر یک وزن ادویه بدستور سبب

و علامت آن تشنگی و قبض طبیعت بود و وقت گرنگی اگر طعام حاضر نشود عیش کند علاج آن وقت افاقیت شیر
 زرشک گلاب عرق کیوژه برآورده شربت انار و کنجدین اصل کرده بخورد و هرگاه گرسنه شود همانوقت غذا خورد و
 نان که در آب ناروسیت کرده باشد بخورد و فساد شهوة علاج شهوة گل فرنگشت و گچ و مانند آن مانند علاج
 اجتماع شهوة کلی که سبب آن ملغم صفت باشد باید کرد و خائید آن جوان جو خمر مرغ بریان مفید بود و شش معطر طاهر
 بسبب اجتماع خلط و رطوبت با علامت آنست که سبب تشنگی ساکن نشود و چون صبر کند و آب بخورد سکن
 شود و ذائقه دهن نمکین ترش باشد و این غلطی است که آب گونیة علاج آن از آب نمک قی کنند و کنجدین و عسل و مانند آن
 از مقطعات ملطفات ملغم تناول نماید و از غذای مولد ملغم احتراز سازد و بعد از رفع از مسهل حار ترقیه کند و اگر سبب
 معده بود چنانچه در تب می باشد و سبب یبوست معده و تناول خیرهای گرم و تیز و شیرین نیز بود علاج مانند
 شیر خرفه شیر مغز تخم کدوی شیرین لعاب پنچول کنجدین خورد و اگر سبب حرارت صدر و ریه باشد علامت آن
 آنست که هوای سرد باده تر از آب سرد تشنگین بخشد بخلاف عطش معده که از آب سرد زیاده تر تشنگین یابد
 علاج خیر و صندل همراه شیر خرفه که در عرقیات برآورده شربت نیلوفر داخل کرده بخورد و کدو و صندل
 نیلوفر بود و صندل گلاب سائیده بر سینه و دل ضا د کند و گاهی سبب غنای غلیظ لایح حادث گردد چنانچه انور
 مای تشنگی پیدا میشود علاج آن مقطعات و ملطفات ملغم مانند کنجدین آب نیگرم نبو شد و اگر بعد از شرب شراب
 تشنگی حادث شود آب برف خورد و شیر زرشک با کنجدین شربت انار ترش مفید بود و تشنگی که بعد از زیادهای
 مسهل حادث شود سووق شیر و نان خشک آب نار یا آب غوره تر نموده بخورد و دهن بر دهن کند فی حرکتی
 باشد که از معده حادث شود از برای دفع خیر که در دهن باشد و ماده آن در جوف معده باشد متوجع حرکتی باشد که از
 معده بی آنکه چیزی دفع باشد و ماده آن داخل جوف معده باشد عقیان و تقاضای معده است برای دفع
 بی حرکت و در حالتیکه طعام روی باشد حادث شود و اگر سبب این امراض ملغم یا سودا بود علامت آن سوری یا
 ترشی دهن و قلت تشنگی بود علاج آن از نمک آب نیگرم و تخم ترب و عسل کر قی کنند بعد از آن مصطکه پوست تخم
 هر یک یکا شسته سائیده در کلغند آیمخته تناول نماید و مصطکه و منبل لطیف عود پوست تخم در سرکه و گلاب سائیده
 بر معده ضا د کند و جوارش کوفی و دواء المسک خورد و اگر قبض طبیعت باشد از شیاف ملائم کند و اگر سبب صفرا بود
 علامت آن تلخی دهن تشنگی و تشنگی زبان و قی صفراوی بود علاج آن از آب نیگرم و کنجدین بکر قی کنند و ساق
 زرشک سائیده و کنجدین شربت انار آیمخته بخورد و صندل زرد و طباشیر سماق با سرکه و گلاب سائیده بر معده ضا د

سفوف ساخته تناول نماید و اگر ماده بار داشته بعد از نفع از مسهل حالت تنگی پس از آن ترایق اربعه و ترایق
 بحر بطوس خورد و شیر شربانبات و یا گلکند بسیار مفیدست و آب گشنی سبز مروق و آب عنب اشعلب سبز مروق
 و یا آب بادیان سبز مروق با گلکند نافع بود و مالیدن روغن گل با سرکه فایده میکند و همچنین روغن یا همین روغن
 سید اخیر و چون زعفران صبر از هر یک یک درم فستین سنبل الطیب هر یک یک درم و نیم بکوبند و با آب گرم ضماد کنند
 برای او را مصلحه معده و جگر بنطیرست و اگر سنبل الطیب صبر تخم کتان بنفشه قرطم قتل چربی مرغ و مغز ساق گاو
 روغن گل و موم سرخ هر هم ساخته بر معده ضماد کنند برای ورم سوداوی بسیار نافع بود و غذا آب بخنی مناسب بود
 و اگر گرسنگی غلبه کند چند دانه مؤثر منقی و یا اندک کچوری مونگ ورم عضلات معده را نیز همین علاج است +
شهوة کلبی آن مرضی بود که صاحب آن مانند سنگ حلیص بر باکولات بود هر چند خود سیر نگردد و اگر بسبب آن
 سور المزاج بارد بود که فم معده را کثیف گرداند علاج میباید که جوارش شمای گرم مانند جوارش مصطکی و جوارش کون
 و جوارش عود خورد و مصطکی و انیسون زیره نامخواه خائیدن نافع بود و از سنبل الطیب و قنفل جوز بگلش
 بر فم معده ضماد کنند و اگر بلغم حاض باشد که در معده جمع گردد علامت آن ترشی دهان و حبش بود و علاج آن
 بعد از تنقیه از مسهل گرم و حب ایاب مانند علاج سور المزاج بارد است و شراب حلوت وقت نه از خوردن
 بسیار نافع بود و از اشیای حریقه و ماکه و حامضه احتراز نماید و اگر بسبب زیاده قوی الفصباح دال فم معده
 باشد و علامت آن لذت شدید در معده باشد که بدون از خوردن ساکن نشود و حرقت فم معده و حبش ترش
 علاج آن فصد سابق کنند و تنقیه سودا بطوریکه در اینویلیا گفته شد باید کرد و بعد از این مقویات معده تناول نماید
 و اگر بسبب جلبت بود قلی و اخراج آن کنند چنانچه می آید و اگر بسبب تحلل بدن و یا تغذیه کثیر یا جوع طویل باشد
 اغذیه غلیظه مانند هر لپه کله و پاچیه و گوشت گاو در روزی اندک اندک بچند دفعه خورند و در آب سرد و جاسور نشینند
شهوة بقری و آن گرسنگی اعضا بود یا سیری معده و این مرض بیشتر در زمستان شدید و کسی که در سرما
 سخت سرد سفر کند حادث شود علامت آن لاعری بدن و عدم اشتها بود و امیانا غشی نیز افتد و بسبب آن
 برودت مفرط بود که فم معده عارض شود علاج آن در حالت غشی علاج غشی کتند و در حالت افاقه نان در کلاب
 و آب تر کرده بخورد و بعد از آن سیرع الهضم تناول نماید و تبه سیر سودا المزاج بارد که در شهوة کلبی گذشت بر دوز و گاهی
 بسبب بلغم رنج غلیظه باشد علاج آن مثل علاج شهوة کلبی که بسبب بلغم بود باید کرد و گل سرخ سنبل الطیب مصطکی عود
 را بکوبند و در کلاب آمیخته بر فم معده ضماد کنند و گاهی بسبب ضعف معده یا حرارت جمیع بدن حادث شود

میبندند که راقم در هیضه و در شکم بقدر دو ماشه و کم و زیاده از آن در گلاب سائیده استعمال نموده نفع کلی بخشد
 در سفری طعام شب گذشته بودند چنانکه صبح آن طعام را خورند و سینه تنی که در تنی بند نمیشد بر اعصاب بعضی اثر
 کموت و تیرگی ظاهر شده بود و دیگر همراه نبود والد ماجد غفر الله له پیچیدار و گلاب سائیده با دوزان مختلفه
 استعمال نمودن نفع کلی بخشد و و اعصاب بکینه قفل در سینه پس نمایند چنانچه ستر قفل اندکی بیرون ماند
 و تمام قفل در سینه اخل نشود و چند روز پس طوطی گذارد و این قفل سبب هیضه و وجع فواد و تقویت معده
 بعدیل است همچنین آن سبب نیز اندکی آن سبب سائیده اطفال که تنی عارض میشود اگر بخوراند نفع دارد
 و درین امراض هرگاه بعد از نفع تنقیه حاجت آید سهل حار تنقیه کند و اگر در هیضه طعام تحیل بصفر شود و سینه
 مزاج و عوارض دیگر هم منقضی باشد علاج آن بعد از تنی از شربت انار و همچنین دیگر نبات کند و اگر در معده
 خلط حار لداع باشد شیر آلو بخارا شیر زرشک و عرقیات برآورده همچنین شربت انار و خل نموده و بعد از
 نفع از سهل بار و تنقیه سازد و گلاب اگر مرموده یا بهیچان تر کرده نمیکند و او را هم معده اگر در معده حار باشد
 علامت آن تب تشنگی و تنی و التها عبیه و در آن خصوصاً وقتیکه غم کنند و در معده ظاهر بود علاج فصد یا تر
 کنند و شیر عنب الثعلب شیر تخم کاسنی را در عرقیات برآورده شربت بنفشه خاکسی اخل کرده بخورند و اگر حرارت
 زیاده باشد و آن تبرید هم مضائقه ندارد و تقلیل غذا نماید و اخذیه بارده که در سر سام گذشت باید داد و اگر حاجت
 تنقیه شود بعد از نفع از سهل بار و تنقیه کند و سهل قوی و تنی درین مناسب نبود و در اضمه و طلیه و شربت
 این مرض باید کرد که ادویه قابضه عطریه در هر وقت باشند لذا گفته اند که هرگاه ادویه محلوله در عصاره شربت
 ریلس استعمال نمایند باید که ادویه قابضه نیز همراه باشد تا انحلال قوت عضو نگردد و در ابتدا دم صندل گلشن
 رسوت پوست کدو در گلاب آب عنب الثعلب بنر و یا آب کشینر سائیده بر معده ضما کند و بعد از آن زردجو
 خظمی زرد و با گلاب آب کاسنی بعد از آن خظمی بزرگ حله زرد و آرد جو سنبلیله یا سبب دندان ضما کند و بعد از تنقیه و در
 پنجم آب کاسنی بنر و ق و آب عنب الثعلب بنر و ق با شربت بزوری و یا شربت نیلوفر و خاکسی خورد و در دم
 و شاکسجین استعمال نباید و اگر در معده تحلیل نشود و اراده کند که جمع گردد و تب در دوشدت کند آنوقت بزرگ تخم مرد
 تخم خظمی هر یک در می بکوبند و با شیر بز دهند تا نفع یابد و علامت نفع آنست که تب در دوشاکن شود و آن وقت
 شیر تازه و آب بنیرم خورد و شکم از دست بیفتد و تا دم منقرض شود و علامت آن برآمدن مده خون بهمال تنی بود
 از آن با لعل یا لعل یا آشچو نوشد پس هرگاه که شکم از بده پاک شود و ادویه مدله مانند دم الاخوین کند و گل ارشی گلنا

و سومی سر زور کند و شاخها و پاشویه بکار برد و چون یافت شود علاج ثقیان کنند زیرا که هر دو در سبب قریب اند
 و اگر سبب درو باشد تسکین درو کنند و اگر سبب تناول سموم یا گردیدن حشرات باشد علاج آن کنند چنانچه
 گفته خواهد شد **ضعف قلب** گاه عارض شود در بعضی چنان دریافت میکنند که دل اومی افشارند بعد
 از آن غشی خفیفه می افتد و لعاب از دهن او جاری میگردد و علاج آن است فراغ سودا کنند و تقویت قلب
 از مریض حار و تر یا قیاسی نمایند **تقشیر قلب** مریضی بود که انسان چنان دریافت میکند که کسی را میخورد علاج
 بتقیه صفرا بسمل بارد و مکنده آن احتمال نمایند و غذای جید بخورند **قذوف قلب**
 چنان دریافت می شود که قلب از سینه بیرون می رود و علاج آن بعد از قصد سابق مثل علاج تقشیر قلب بود
 احتیوا بر طوبت بر قلب صاحبش چنان دریافت میشود که دل او در آب شناوری میکند علاج آن
 بعد از نفع آب گرم و حب ایا رب تقیه کنند و سبیل و زعفران و گل سرخ و مانند آن از صندله حاره بر دل ضم
 کنند در بعضی انقباض آوردن ناخست و دو ابریسک حار مفید بود اما مرض معده و جع معده اگر در معده
 سبب است عکس گفته شود و اگر سبب یاح عارض شود علامت آن تهوع و شریست و قراقر و جشاش
 باید که شیر و تخم کبوتر شیر بادیان گل کنند و در جوارش کوفی و مانند آن نیز مفید بود و تا کوفت تحلیل راجع معده
 و در یکی آن و تشف و طوبت نافع بود و همین است علاج قراقر و نفع معده و جشاد تشاد و مطلق و جشاش
 بود که از راه دهن منفع شود و تشاد دهن دره و مطلق آن باشد که همه اعضا کشیده شود و اگر در معده سبب
 و نا و غذا است باید که آب نمک مکرر تی کنند بعد از آن بکنجین گل کنند و مزج نموده همراه گلاب بخورد و غذا
 آب یخی دهد و همین است علاج قی و هیضه و گلاب بن امراض فائده عظیم دارد و هیضه آن باشد که طعام در معده
 مضرم نشود و فاسد گردد و آنچه لطیف و صافی بود بقی منفع گردد و آنچه غلیظ بود باسهال اگر ازین تدابیر مذکوره
 به نشود و سارگی پنجاه تریه مفید مجوف خراشیده و سه ماشه در گل کنند آینه همراه عرق بادیان و در بار غن
 بید خیر بقدر یکتوله در عرق بادیان حل کرده بخورد و اندکی نمک گرم کرده ضماد کند و از سبوس گندم و نمک نمک کند
 نیز فائده دارد و همچنین بکشد کردن برگ شبت مفید بود و هرگاه صاحب هیضه اگر اندک قی شده غشی بداید
 و دندان برهم نشیند باید که شاخها و پاشویه و شتومات مناسبه بکار برد و تا جیل دریائی و عود صلیب جدوا
 بنفشه بقدر نیم نم باشد در گلاب سائیده و در حلق چکاند فائده بلنج می نماید و همچنین تر یا قی فاروق و بیتا
 که مستعمل ابل فرست چون از آن بقدر یک ماشه در گلاب سائیده بدین نیز فائده میکند و الله شریف و درنا شریف

و در رفقان سوداوی که علامت آن فکر و حشت و خواهاهی بد باشد و ارامسک را بنفید بود و در کشتن بیلی
 بویید و در غن سوسن و زنبق و بیدنه ضعا و کنند و اگر تبقیه خطی از اخلاط حاجت آید بطوریکه در مالخو لیا گشت
 بکار برود و آنچه در مالخو لیا مفید بود اینجا نیز نفع آید پس از آن ماء الجبن و شیر بز و ماء انخیا را دهد و اگر از شرارت
 معده بود اصلاح معده کلفت و نجبین کنند و جوارشهای بارده و طاره کجاست بخورد و تقیه معده کسب غلبه
 خلط نماید و اگر شرارت عضو دیگر باشد علاج عضو کنند و اگر کسب است صوم و تفراغ و زلف الدم و ریاست باشد
 اغذیه جید الکیموستا مل کند و میل آن سالیس و تخم و استحمام نماید و **طریق دادن** با **الجبن** نیست که بیشتر
 جوان سرخ رنگ و ظرف قلعی را انداخته بر آتش دود و جوش دهد و در کمال جوش سرکه اندازد و از جوش بکشد که چنان
 پاره کرده باشد حرکت دهد تا آب کبود بر آید و شربت نیلوفر داخل نموده بخورد و از بهفت توله شربت کند و تا یک
 رطل رساند و تا دوسه روز بهین قدر دارد بعد از آن یک کتی که دود و توله هر روز زیاده کند و در روز نهم و دهم
 دیگر ایام سهل سفوف میداده باشد بعد از آن بهر روز کم نماید و دادن چهل روز یا زیاده و کم موقوف بر
 طبیعت و همچنین از یک نیم رطل کم و زیاده دادن اختیار طبیعت و در آتش و خوردن ماء الجبن بر پینه از لبنیات
 و مغلطات و علویات و محوصات شدیده و از بقولات لازم داند و احتراز از جماع و از جمیع حرکات متنبه
 واجب باشد و در صورت کثرت ماده مغفلوس ترنجبین شیر شست همراه ماء الجبن در ایام مذکوره نیز افزوده میشود و بعد
 آن این سفوف میدهند **صفت سفوف** سناکی قتیون از هر یک پنج درم ترب سفید محجوف خراشیده پنج درم
 غار قیون نرم سفید لاجورد مغلول بلبله سیاه با درنجوبیه از هر یک سه درم گل سرخ چار درم پوست بلبله زرد و بلبله
 کابلی و بفتاح فستق ریون چینی از هر یک پنج درم اسطوخودوس و دودرم کوفته بخت سفوف سازند شربت از نه تا
 تا یک توله و غذا آتش جو یا شور یا یا خشکه یا نباتان رده یا شوله و همین است ترکیب دادن شیر بز و ماء انخیا لیکن
 سفوف و سهل مغفلوس درین احتمال نیست ترکیب ساختن با را انخیا را بکیر و خیار تازه و از سرکار چند
 جاب بر ندین رگل نزد و یا آرد و جو که ضحامت آن بقدریک گشت باشد گرفته در تنوری که گرمی آن فروخته
 باشد باره تا پریان شود و وقت صبح از تنور بیرون آورده گل باخمیر در کرده سر آن بریده بیفشارد و آب که بر آید
 صاف نموده همراه شربت نیلوفر و دیگر طل رساند و همین است ترکیب ساختن و دادن ماء القرقع و آن
 بتلاف ماء انخیا است لیکن ادراکم دارد و تحمیل بصفا میشود غشی حالتی باشد که جمیع قوی محرکه و ساسه
 معطل شوند علاج آن سبب آن اطراف سخت مالیدن آن و بوسیدن عطریات کند و آب سرد و گلاب بر روزند

که در ریه حادث شود بسبب نزله حار و ذات الحصب و ذات الریه و سعال مزمن و نفث الدم که از ریه باشد علامت
آن سعال نفس میله بود و فرق در میان ه و خلط آنست که مدته بعد از ساعت آب می نشیند و چون آب تن
نهند بوی برآید و جرات ریه که ابتدای سعال شد نیز علاج بذیت که از برای تخفیف عواض اوقات خوردن و قفس
سیرطان همراه شیر خرد و یا زنان و یا بزرگ و سیرطان یا سیاه و کفند و شکم شکافته بآب نمک شسته همراه آتش بخورند
شیخ فوعلی فرموده که سلول اکلقت تازه بسیار دهند حتی که نان خورش هم همین شد نفع عظیم خواهد کرد و از مخرج
قرشی است که غری لسمک او آب گرم حل کنند و با نبات شیرین کرده بخورند و پنبه تازه بی نمک خوردن هم مناسبت
بود و غذا شور با از گوشت و جو صبر و کله یا چه کنند و علاج نفس میله غلیظ که بدون اذیت باشد از اصل اسوس
مقشتر شکوفته و پرسیاوشان مانند آن که در نفع گرم گشته در آب بپوشانند و در روغن بابونه مانند آنرا بر سینه مالند
همینست علاج مدته که بسبب بلیه در صد محقق شود **امراض قلب** حرکت مضطرب که بدل عارض گردد و خفقان گویند
علاج باید که قصد باسلیق از جانب چپ کنند بعد از آن قصد صافن نمایند و آله مرئی شسته بوق نقره بچپ همراه
شیره خرفه سیاه شیر کشنی خشک شیر زرشک هر یک ششما شیره آلو بخارا پنجه اند در گلاب عرق کیوڑه عرق
گاوزبان عرق صندل سفید برآورده شربت انار شیرین تخم قرمچ خشک پنج ماشه داخل کرده تناول نمایند و
براده صندل ببت شتال در آب نیم آتش کرده یک شبانه روز بگذارد و بعد از آن جو شانیده شیرۀ آن بگیرند و
با نیم آتش کر سفید بقیوم آرند و بقدر ششما همراه تبرید مذکور عوض آله مرئی خوردن و قرص کافور یا تبرید دادن نیز سفید بود
صفت قرص کافور کافور سه خرد و زعفران چهار خرد و مغر تخم که پنج خرد تخم خیارین چهار خرد و عسل چهار خرد و گو
بجته اقرص زنده و صندل در آب کشنی سبز ساییده بر سینه ضا و کنند و نوشیدن گلاب عرق کیوڑه و عرق صندل
در امراض قلب بسیار فائده میکند و میباید که و انار بخورد و در امراض قلب فراطاد و پشه پشه البرودت مناسب
نبود و اگر ضرر باشد پس او به حاره که تقوی قلب شد مخلوط نماید چنانچه زعفران در قرص کافور مخلوط نموده میشود
و نگذارند که طبیعت قبض شود و نیز باید که با ادویه مسهله ادویه قلبیه یا ریشند تا اثر آنها را بدل رسانند و تخم تقویت
دل نماید و الله شریف در تالیف شریف مینویسد که عمم جرم مندی را در خفقان تقویت دل و مراقب استحال
میفرمودند و گاهی نصف مندی و نصف گاوزبان را عرق کشیده برای امراض مذکوره میدادند گاهی تنها و
گاهی همراه ادویه و معاجین قلبیه چون گاجرا و تنور بریان نموده پو بار یک و در نموده خسته آنرا صبا کرده و
آسمان شب و شسته صبا قدری گلاب قند آمیخته بخورند برای خفقان و تقویت دل مجرب است

علاج آن بعللاج آن عضو کنند نفس انتساب چون عارض شود بدون سست کردن کردن و کشیدن و جانوق
نفس نمی آید علاج آن مانند علاج ضيق باشد سعال علاج آن مانند علاج ضيق النفس بود و از گل بسته
و ملیله سادی گرفته در آب اورک حب بقدر مونگ بسته در وین نگا دارد و برای اکثر اقسام سرفه مجرب است
و خوردن تریاق کبیر بر سعال بار و مفید بود و سعال که سبب له باشد علاج نزله کنند و سبب دلت بعللاج آن
زیاده باید کرد که در اکثر منتقل سبل میشود و لوق نزل که صفت آن مذکور شد نیز مفید بود و گاهی بسبب گرمی
و خشکی ریشه بعللاج آن در بجه الصوت گذشت و اگر حاجت تنقیه شود بجه غلبه خلط تنقیه کنند و اگر معالی سبب
ذات اجنب ذات الریه و درم کبد و صدر و فم سده باشد علاج مرض صلی کنند ذات اجنب می بود که در
عضلات اخله یا در غشاء تبطن ضلوع یا در حجابست عارض حادث شود در طرف یمن یا در طرف لب و این
را ذات اجنبی الصلغ می نند و اگر در حجاب خارج مشتمل اضلاع دو عضلات خارج حادث شود آنرا ذات اجنب
غیر خالص می نند علامت آن تب دایم و در و ناخص زیر ضلوع و سعال منقض نشامی بود و علاج آن تا روز سوم
فصد با سلیق از جانب مخالف کنند و غناب و پیستان بدهان تخم خطمی سفید را در آب جوش داده صاف نموده
شیره تخم کاهوی متعشر شربت بنفشه خاکشی خل کرده بخورند و موم سفید و روغن گل آتش گدخته بجای در و مالند
پنبه کنند بالای آن بنهند و بعد از آن غناب الثعلب تخم خطمی سفید تخم کنان هر یک شش ماشه با موم زرد و روغن گل
هر یک و توله قیر وطنی سازند و بکار برند و اگر حاجت تنقیه شود و روز سسل مسهل بار و تنقیه کنند و درین امراض حنه
بهتر از سسل میشود و آب سرد نباید خورد گفته اند که داده ذات اجنب چون در چهارده روز تکمیل نشود مریض
ریم میگردد و بعد از آن اخبار اگر در چهل روز منفع نشد اکثر اندفاع آن هفت باشد بخمر سبل میشود و شوصیه می
گرم بود در حجابی که باضلاع غلف است و صاحب انیرض حرکت نتواند کرد و هیچ وجه نتواند خفت و زیر حجاب
حاجه در و باشد ذات الریه در می گرم بود و در ریه علامت آن تب احم و سعال ضيق النفس در و در مقدم
و نبض موجی بود ذات الصدر و درم گرم بود و در حجابیکه قائم صدر است تنقیه قفس علامت آن
تب احم و قلق و مریض از فم معده تاثیر قوه در و ناخص یافت کنند و نظر بالا و زیر نتواند کرد و پشت و پهلو و آ
نتواند کرد ذات العرض در می باشد و در همین حجاب که در جانب فقرات پشت حادث شود علامت آن پشت
که مریض در و در میان هر دو شانہ دریافت کند و خوبی پشت باز نتواند کرد علاج این امراض مانند علاج ذات اجنب
مگر آنکه در ذات الصدر صنداد کند و در ذات العرض میان هر دو شانہ و در شوصیه صنداد نباید کرد و سسل قفس

مناسب است امراض صدر و آلات تنفس ضیق نفس مرضی بود که چون عارض شود نفس تنگ و متواتر گردد
 و ماده این مرض گاه باشد که در ریه بسبب سردی مزاج ریه متولد شود و گاه باشد که از دماغ منقبض شود و علت
 انقباض آنست که با علالت نزله باشد و نقل و تمدد و صداع در دماغ بود و ضیق و فتنه حادث شود می باید که
 ابریشم خام سبوس گندم کا و زبان گیلانی گل کا و زبان اصل السوس قشقرق کوفته نبات سفید و آج شانه
 صاف نموده بدمد و لعوقات معتدل که بسهل اخراج لغیم و تغلیظ مواد رقیقه نمایند همراه جوشانده مذکور باید دان
 و اگر ماده منضبه را باشد ضد هفت اذام یا با سلیق کند و لضعج ماده از منضج بارد نموده از سهیل بارد تنقیه
 پروازند و این لعوق از بزرگ سرفه نزله بعی نیست صفت آن اصل السوس نیم گرم تخم خطمی همدانه هر یک
 هفت گرم در دو صند پنجاه گرم آب شبت ترکند صبح بچوشانند تا به نصف سد و با صند است و دم قند سفید
 لقوم آورند و مغز همدانه و صمغ عربی هر یک سه گرم کثیرا چهار دم خشتاش سفید خشتاش سیاه هر یک نیم
 نرم صلاویه کرده بیاورند و قدر شربت ششماشه لعوق معتدل که معروف و مجرب است در هر حال رسا بود و صفت آن
 مؤثر بقوی اخیر زرد با قلا تخم خشتاش اصل السوس نیم گرم تخم کدوی شیرین برسیا و شان از یانه زوفای خشک مغز بادام
 مقشقرق حبیه پودینه ولایتی صمغ عربی و خطمی کثیرا تخم کتان همدانه کوکنار هر یک نیم توله جو کوب نموده در دو آثار آب
 بچوشانند تا نیم آثار بماند صاف نموده غسل یا و آثار داخل نموده بقوام آرند قدر شربت پنجاه باشد و دو دم لعوقات
 درین مرض بهتر از شربتات اند و روغن سوسن و روغن زکرس مانند آن که معین بر لفت مواد با بهالند و این
 لعوق از برای ضیق نفس مجرب است صفت آن کا و زبان گیلانی گل کا و زبان صمغ عربی زراوند و مرج
 رب السوس همین سفید سوسن فضل سفید از هر یک یک گرم پا و بالا خشتاش سفید چارونیم درم خشتاش سیاه
 دو نیم درم تخم ترزد و درم تخم کاهو مقشقرق درم عمل سفید پنجم دم نبات سفید یا ترزد و دم لعوق سازند و خاک
 ششماشه و سفوف که از بزرگ ضیق نفس با دفع است صفت آن برگ آکله که زرد شده از دخت افتاده باشد
 یک تار چون تری و نمک از هر یک نیم درم نیمه هر دو در آب سائیده بر برگ مذکور طلا ساخته خشک نموده
 سبوحه گلی نگاهدشته در میان آتش پا چکد شنی تا یک پاس گذارند تا سوخته شود قدری مناسب است
 و اگر این تدبیر فائده نشود بعد از لضعج تنقیه از سهیل گرم و حب ایاچ کنند و قی بعد از سهیل مفید بود و اگر
 ضیق بسبب نجارات حاره قلب باشد با علاج خفقان کنند و اگر بسبب ریاخ و انحراف اعضا تنفس باشد شیر
 تخم کثوث شیر بادیان و گل قند بخوراند و تنقیه سهیل گرم کنند و اگر بسبب ریه یا درم عضو مجاور است

بعل آزند و سرانویه را چوب کنند و مقدار آب زیاده از دو شلک طل نباشد و دو اوقعتل شاد و غلظت وقت
و در وقت معتدل نیگرم استعمال کنند و پیش از حقنه سهله آب نیگرم و او همان سبب حقنه نمایند و بفعل مروج نیست که
پیش از حقنه از آب نمک صابون حقنه میکنند بعضی صابون نیز مطرح میسازند و در چهار سیکار کرده و در دسری
مرض مستلحق دارند و سرسری اگر بالش بنهند و در قونج و در ناف مانند آن سیکار بریزند و او دی خواباند و دست
بر بالش بنهند و بطرف در ویل کنند و در زیر کتیه بسوی پشت نهاده مستلحق به نشاند و سرسری امقنع دارند و در
امراض دماغ مستلحق خواباند و زیر گردن سر بالش بنهند بجهت لصوت گرفتنی آواز اگر سبب لب باشد غلظش
گفته شده و اگر سبب گرمی خنجره باشد چنانچه بعد از حمیات حاره حاد گردد علاج آن شیر تخم خیارین شیر
خرفه سیاه شیر تخم کدو در عریات بر آورده باشد شربت بنفشه شربت نیلوفر تناول کند و اگر سبب دی خنجره باشد
چنانچه در هوا سرد حادث شود اصل سوسن شربت نیلوفر بادیان گاو زبان پیادوشان نبات سفید در عریات بچوشاند
و صفا نموده بخورد و اگر سبب تبی خنجره حادث شود ثقل خنجره بود و خشونت زبان نمیشاید بادیان اصل سوسن
نیلوفر بادیان پیادوشان نبات سفید آب جوشانیده صاف نموده بخورد و اصل در آن آمیخته غرغره کند و اگر سبب یو
خنجره باشد خشونت در دروش و اکثر از عباد و در حاد شود لعاب بهدانه لعاب اسپنول در عریات بر آورده با
شربت بنفشه و شربت نیلوفر خورد و اگر سبب تب صبح حاد شود علاج آن نیز شل سودا مزاج حاکند و غرغره از
و شکر مناسب بود و از روغن بنفشه غرغره کردن نیز مفید بود و در روغن نیمه شربت خورند و بجهت لصوت که سبب
خوردن سید و با گل چراغ بادیان پیچیده بخورد و تی آرد و گلو بکشاید و اگر درین مرض احتیاج تنقیه باشد عجیب خلط
تنقیه کند عسر السبلح و او است که ماکول و شرب بدشواری فرورد و این مرض علاج پذیر نیست و ارام
اگر حار باشد تشنگی شدید و در درمیان سرد و شانه بود و اگر بار و باشد ثقل در میان کتفین باشد علاج آن مانند علاج
درم حار و بار است چنانچه خواهد آمد مگر اضده و طلیه این مرض در میان کتفین کنند نفثا لدم تبرید نکوره باشد
ریشه پوست بنج انجبار و لایقی و شیر خرفه سیاه و بار تیگ تناول کنند و اگر بنفشه و صد سابق کند و قرص کرباد
گلنار و در صفت قرص کربا که با صمغ عربی نشاسته کثیر مغز تخم خیار مغز تخم کدو از هر یک درم گلنار اقا قیا
از هر یک یک درم نیم گرفته و بخیته با لعاب اسپنول شسته اقرص سازد و قدر شربت از بنج ماشه تا در درم صفت قرص
گلنار گلنار گل از بنی صمغ عربی از هر یک چار درم گلسترخ اقا قیا از هر یک سه درم کثیرا در درم کوفته و بخیته
باب گلنار قرص سازند و اگر سبب آن نزله باشد هم جنس نزله کنند و غذا و جمیع امراض حار آتش جو و کچوری نمک

به سسل بار و تنقیه کند و بهتر آنست که عوض سسل حقه کند و در ورم ملغمی بعد از نفع از سسل گرم تنقیه کند و در
 و آب کامه یا از انجیر و تخم ترب غرغره کند و در ورم سودا که بسیار اندک بعد از انتقال ورم حار باشد بعد از نفع
 و حجامت ساق لیکن و تطبیق ده از منفع نموده تنقیه سودا از سسل و حقه کند و غرغره بشیریه انجیر و تخم کند
 و اگر زبان مرضی درام بیرون دهن ماند علامت رسو بود و سرگاه گفت از دهنش برآید امید زندگانی نماید
 و اضده و اشربه و غرغره مخفوق میباشد که نیکو باشد و اگر داده کثیر باشد غرغره بعد از تنقیه مناسب است و در حجامت
 بلاشرط بر و خر کردن معین تر نفس مایع باشد و ملاذه افتاده را از گل دیگران که آتش رسیده سنج شده باشد
 یک غلغل سیاه سائیده آمیخته ملاذه را بآن بر دارند و گلندار و کوکنا عنب الثعلب که مانع کشنده خشک غرغره کند
 باز و گل سرشوی را پس که سائیده بر تارک سر ضا د سازد و گاه باشد که سبب آن غلط حار باشد علامت آن سحر
 و سوزش تشنگی باشد علاج آن شل علاج شجوش دهن است که از ماده حار باشد باید کرد و علاج ورم لسان نیز مانند
 علاج شجوش دهن است و سحر ورم حار بود که در عضلات طرفین حلقوم حادث شود و علامتش آنست که از علاج
 سحری از گوش تا گوش ظاهر شود و مانع مایع و آواز گردد علاج آن مانند علاج خناق گرم و شور حلق و نیز همین علاج بود
 زلو و یا غیر آن که در دهن تعلق گرفته باشد سرکه و نمک یا سرکه و انگور را بهم آمیخته که غرغره کند و اگر گل سیاه
 در خیطه نهند و دهن علی ایوان پر کنند زلو هر جا که باشد بسوی گل میل کند و بیرون آید و اگر فتن طبع است
 هم همین عمل ارد و یا شیر بخوراند و در آفتاب بنشاند تا گرمی اشتداد کند پس قطع یخ یا کوزه آب سرد بر نهاند
 باشد که میل بگری کند و بیرون آید و اگر بنظر آید زنجیر بگیرد و اندکی صبر کرده مرفق بیرون آرند و اگر زلو در معده افتد
 فوراً قی کنند و الا سسل نهند و لقمه و خار و مانند آن که در حلق متعلق شود و اگر محض بر آید نیز از زنجیر بگیرد و اگر بنظر دینا
 آب نبوشند و لقمه بزرگ خورده قی کنند و اسفنج یا صوف را محیطه بسته بلع نماید و قتیکه متعلق از اینجا تجاوز کند آب بر و بخور
 بسین و دی بر کشد شخصی که از کندن خفه کرده باشد میباید که کندن ملاز حلقش و کندن پس اگر کفت از دهن و بر آید امید زندگانی
 نیست اگر کفت بر نیاید فصد سر و کند و بر و غن نبشت آب نیکو غرغره نماید و هر دو یا جمالد و پاشویه کند و حقه نماید و در
 تر کیمیت سسله بعینه ترکیب مطبوخ سسل است و در امراض گرم از سسل بارد و در امراض سرد از سسل گرم حقه کند
 که طبعیات را در حقه داخل کنند و قتیکه مرض طاقت نوشیدن سسل ندارد و در حقه ضرر بود و باید که بکسر قطعه
 حبش بقدر خضربا و طول آن بقدر شست انگشت ارق آن بهترین است که از مردم بکشد که میوه خسته نباشند و غن الفطرت
 از نشانه گاه سازند و بر انبویه بی بوجسین بنهند و آب حقه اندرون او بر کرده بهم آورده میفشارند و بدو کشته

بریان کوفته و با از غصص بریان کوفته با سرکه کمید کند ضرر آن اگر کندی دندان بسبب رخ و ششهای مضطرب
و یا عفن باشد علاج نمک غسل مانند آن آشیا گرم سائیده بر دندان بمالد و یا خرفه و منقر با دام و منقر از جیل
را بکوبند و ببالند و ضمضمه از شیر تازه نیز مفید بود و اگر بسبب بلغم محض و یا سودا بود که در معده مجتمع باشد علاج
آن تنقیه معده از قی و سهل کند و بعد از آن او و نی که کوره را دکان بند و رم لته اگر درم آن حار با علامت
آن در دو ضربان بود و گاه باشد که بسبب طوبت بلغمی بود و علامت آن سفیدی رنگ و برودت لمس بود
علاج آن مثل علاج چوش و زهر است و همچنین باشد علاج قرص لته و اگر لته متعفن باشد فلد فیون ببالند پس
گلزار و از و مانند آن که در نقصان گوشت لته گذشته استعمال کند و علاج ناصو مانند علاج لته متعفن باشد و اگر
به نشود و روغن را بجوشاند و صوف بر طرف سیل بسته در روغن غوطه دهند و گرم گرم بر ناصو زنند و اگر خون از لته
آید این سنون مفید بود و قالیف جدا نمید و محلولست صفت آن سپاری چقالیه سوخته گلزار شام کون
سوخته کاغذ خطائی سوخته سماق جو سوخته پنجه فی طباشیر سفید غنچه گل سرخ گرانج آتخوان بلبله زرد مسک یک
برگ سورد و دم الاغین سعد کونی کند و عدس قشقر از هر یک دانه شب بجا بریان بخاشد کوفته بخیمه برشته ببالند
امراض حلق و لسانه خنق ورم لوزتین و عضلات مری و حنجره باشد که مانع تنفس و بلع گردد و تبریدی که
در دهان گشت بکار برد و فصد سرد کند و بعد از آن هفت هفت زلوس پس هر دو گوش و میان گردن چسباند
و روز دوم تکرار عمل نمایند و فصد بگ نیز زبان کند و حمایت ساق و میان لته نیز سفید است و اگر در و انقبض آب
کشید بر سر آب غلب بر سائید بر گلو ملا کنند برای خنق و درد گلو موجب است و همچنین نیز خطائی
تنه یا با جد و در آب کشید بر سر نیز مفید بود و غرغره از لعاب انجور و آب کشید بر سر و او را در حاره حلق مفید
و غرغره مغز فلوکس در آب کشید بر سر برای خنق بسیار نافع است و در انتها مغز فلوکس و شیر گا و که ملای آن
کرده باشند مالیده و صاف نموده غرغره نمایند و در خنق سخت ضفدع کلان بر روی راشک شکافته گرم گرم
بر گلو بندد و پنجه کهنه بین نموده از آتش گرم کرده مکرر بنید و سنگ پشت را محاذی یا در دهن مخفوق و از
تا بجا و دهن سنگ پشت بموضع خنق رسد با وزن اندک تا در اندک مدت ورم خنق را تحلیل بکند و استاد
مجموع هم در خنق سخت همین تدبیر میفرمودند و هر گاه ماده جمع شود و ورم سترخی گردد و سنگ آن زرد شود
نوساد و نمک سائیده در روغن کنجد بگرم آمیخته غرغره کند و وقتی که منفع شود غرغره اند و روغن زرد و آب
گرم و از او اصل نافع است و اگر منفع شود باید که از انگشت یا با انگشت او را منفع گرداند و لکه تنقیه شود و بعد از

باقی ادویه کوفته بخیته شل می سازند و بعد از آن چهار گهری از آب احتیاط کنند و بعد از نصف از مسهل از مسهل
و اگر سبب هم حار باشد بود علما آن شدت در دهن بران باشد علاج ورم است که در موضع مسنون رو که در دهن
گذشت استعمال کند و اگر سبب ضربه و قطعه باشد نیز همین علاج بود و مسنون رو ببالد و این مسنون نیز مجرب است اگر چه دندان
افتادن باشد تحکم شود و جمیع امراض است و ورم آنرا آزموده شد صفت آن پوست مغیلان چهار تکه سنگ جبر
کفته یا پیر یا سپاری چقالیه از هر یک یک تکه لعل سیاه پنجیل سفید و هر واحد یک باشد سرشش از زاسره ساگر
وزن کنند و با هم آئینه بکار برند و بعد از چهار گهری اگر خواسته باشد آب بخورند و اگر سبب نقصان گوشت است
و ماکل آن باشد باید که ضد سرد و چهار رنگ کند و بعد از نصف تنقیه مسهل ببرد و نماید و این مسنون استعمال
کنند صفت آن کرسنه درم کوفته بخیته شل نموده بر خشت داشته در تنور گرم گذارند و محرق شود و کرسنه
درم الاخون از هر یک پنجم ایر سازند و در جرج از هر یک دو درم کوفته و بخیته با هم آئینه مسنون سازند
تا کل وقت دندان اگر سبب ده رقیقه باشد که دندان ابوسیده و ریزه نماید علامت ادانت
که دندان لاغر نشود و رنگ آن تغییر گردد و میباید که تنقیه از مسهل و حب ایاج نماید و ضمضه و مسنون از مقویات
دندان کند و اگر سبب یوست باشد اغذیه و اشربه مرتبه بخورند و لعاب بنویسند و سینه مرغ و شیر خرو
روغن بنفشه با هم بیاورند و بر دندان بمالند و ضمضه کنند تغییر رنگ دندان اگر سیاه یا سبز بود از غلبه
باشد و اگر زرد بود از غلبه صفرا باشد علاج آن از مسلمات و جوبات که مخرج سودا و صفرا باشد تنقیه کنند
از تنقیه اگر زرد باشد باید دقت شیع و عدس و خطمی با سر که بعد از آن که ضمضه از آب غلبه شلب بنور و سرکه
کروه باشد نافع بود و اگر سیاه و سبز باشد روغن گل با بجز کبرائتین افیتیمون و شبنم و صطکی رومی مالیدن مفید
بود و مسنونی که در جگر کور است درین عرض نیز فایده میکند جگر دندان جسی بود شبیه به سفال که در بخت
دندان تخم شود و رنگ آن نیز سیاه و سبز و زردی باشد و آن سبب بخارات معده بود علاج آن تنقیه بدن
معده از اخلاط غلیظ و مسنون جالی مانند زبد البهر و خاکستر صدف و نمک شاخ گوزن سوخته سایید و دندان
بمالد و مسواک نماید و آنچه استحکام باشد آهین از دندان جدا کند و خارش دندان علاج آن تنقیه است و ابود
پرسپه از اشپای تلخ و تیر و مالح نماید و ضمضه از گلاب سرکه و سکنجبین مفید بود آب فستن از دندان
چنان باشد که دندان تحمل چیزهای گرم و سرد و سخت نتواند کرد علاج آن تنقیه از مسهل حار و حب ایاج بود و
و شب میانی در زرافند طویل کوفته و بخیته بردن دندان بمالند و از زردی بخیته نیم بر شست و یا از طویل

و پوستی تنگ بپنجه بران نهند اراضل سنان لشته در دندان اگر شدت باشد و از ملاقات چیزهای
لشکین یا بدتریدی که در مگذشت باید داد و فصد سرد و چارگ کند و باز کوچ پانز عصب لب
نیکو فته و کوانج نیکو فته گلزار نیکو فته کونار نیکو فته کشنیز خشک نیکو فته عدس سلم زربنج نیکو فته در سه پاؤ
آب بچوشاند چون سوم حبه بوزد صفا نموده مضمضه کند و اگر در ولجایت شدید باشد کافور را با سرکه و گلاب
مفرج نموده نیکو مضمضه نماید و افیون بخورد و بر دندان بمالد و سنون زرد از سرکه در دسر و استحکام دندان مجرب
و آزموده است **صفت آن** پوست انار گلزار زرد و چوب سماق شب یاقوتی برشته باز و هر واحد شش
کوفته و نجیته استعمال کنند و بعد از نفع از سهیل با رقیقه کند و اگر در شدت نباشد و از ملاقات چیزهای گرم نیز
یا بدصل اسوس مضمضه نیکو فته پسیاوشان گاوزبان گیلانی دانه سیل نبات سفید و آب جوشانیده صفا
نموده بدرد و همین ادویه جوشانیده مضمضه کند و خلطیت و سیرریان نموده بر دندان نهد و بر شش بخورد
و دندان بمالد **صفت آن** فلفل سیاه و فلفل سفید زربنج سفید هر یک است شتقال فیون مصری شتقال
زعفران پنج شتقال عاقر قرحا فیون از هر یک یک شتقال ادویه را جدا جدا بکوبند و بعد از آن وزن نماید
و باسل خالص سه وزن ادویه آب بشنود قدر شربت از یکدنگ تا نیم شتقال و اگر حاجت تنقیه شود بعد از نفع از سهیل
گرم کند و اگر بدترین بیرون رسد و لشته متورم نباشد از زنجبیل نماید و یا پنبه از شیر لخته شیر قوم تر نموده بر
دندان نهد و یا چربی خفج بگری بر آن نهد تا شل شود و لیکن احتیاط کنند که این را باید بر دندان باز نهد و اگر باز
لشته متورم باشد قطع فائده نمیکند درین صورت علاج ورم لشته نمایند و اگر بسبب گرم باشد دندان را به بخار سیر تخم
گند تا تخم تر بچربی بزداید که گرم بیرون آید و بارنگ مضمضه با چاه ساکوسخ پوئلی بسته در قدر آب بچوشاند
باین آب مضمضه نموده پوئلی در بن دندان گذاشته بخامد و اگر عمل نمایند **شکر سنان** اگر بسبب طبع
رقیق بود که لشته است کند علامت آن لشته مسترخ باشد و لعاب از دهن جاری بود و اندرون بیخ و دلا
سری دریافت کند علاج آن از عاقر قرحا و پوست بنج کنیز گلزار سعد شبت گل سرخ سنبل طبیب آب بچوشاند
و صفا نموده مضمضه کند و این سنون که معمول مجرب است بمالد و بر آب پاشدن گوشت و جلا دندان نیز تجرب
صفت آن نیلا تھو تھه با و دام کوته با و دام نمک لا موری نیم دام کته سفید با و دام زیره سفید
با و دام بنجیل کشنیز خشک نیم دام صطکله رومی با و دام کسین نیم دام کپور کچی نیم با و دام کباب چینی نیم با و دام محرد
با و دام نیلا تھو تھه را به گرم در آتش نهاده خوب سفید نمایند و زیره کشنیز را نیز اندک بریان کنند که سرخی بگیرد

تسکین خواهد یافت و در حکامه زباده خواهد شد آب تر مندی شیر زرشک با شیرین تا شیرین بکنجین
 تناول کند و بعد از نفع تنقیه به سبیل باز نماید و این حب در دهن ارد صفت آن مشک فور هر یک یکدک
 لب شیر سفید نیم گرم گل سرخ صندل سفید پلید زرد هر یک و درم فلفل کبابه هر یک یکدک کوفته بختیج گلاب شیره
 حب زرد و اگر درین حب و فلفل خونجیان عاقر قرحا از هر یک یکدک بمایزند برای بخوری که سبب دعو سبب
 باشد منقید خواهد بود و هم زبان اگر زاده گرم باشد علاج آن شل علاج شوش وین که از گرمی باشد نماید
 اگر سرد باشد شل علاج شوش وین که از سردی باشد عمل آورد و همچنین است علاج استرخا و نقل زبان بطلان
 ذوق گاه باشد که حسن ذوق طبل گردد و علاج آن تنقیه از مسهل گرم کند بعد از آن حب ایلام و حب
 شیار خور و مضمضه از عاقر قرحا و مویز و خردل سبک که کند و اگر در مزاج گرمی باشد میباید که از زیاده سردی
 ساق بکنجین و ترنجبین مضمضه نماید و اگر مجموع طعم بار تلخ دریافت کند باید که تنقیه صفرا از مسهل بار کند و اگر
 شیرین فست شود و این لالت بر غلبه خونت و بنا بر بلغم شیرین اگر غلبه خون باشد منقذ کند و تنقیه صفرا نماید
 اگر غلبه بلغم باشد از مسهل حار تنقیه سازد و اگر شور باشد ترش ریافت کند علاج آن نیز به سبیل حار باید که و در مضمضه
 که در طبلمان ذوق مذکور شد بحسب احتیاج از آن مضمضه نماید مضمضه غده سخت باشد که زیر زبان حادث
 شود و اگر سرخ باشد تر مندی که در رگ گذشت باید داد و قصد سرد نماید و ز لوج سپاند و تنقیه به سبیل
 بار کند و اگر سفید و سخت باشد از نفع تنقیه به سبیل حار عمل آورد و ادویه اکاله مانند نوشادر و مزاج محرق زنگار با
 سرکه بسایند و بر زبان بپزند و ادویه که در دوسه برینی مذکور شده اینجا تر منقید بود و اگر ازین تدبیر فایده نشود
 و شق کنند و ماده اش بیرون آرند و علاج خشکی زبان مانند علاج شوش وین سرخ و مورد و گل سرخ و گلنار سرکه
 بچوشانند و مضمضه کنند کفی که در حیا وقت قطع آن ظاهر میشود و اگر برتر قیدن زبان منقید بود و در مضمضه و کثیرا
 و بهدانه در دهن گیرند و در آب لعاب برآورده مضمضه کنند و علاج ورم لب نیز شل علاج شوش وین سرخ باشد
 غلبه التلب سپاری گلنار و رقی گل سرخ با سرکه و گلاب سائیده صفا کند قروح و شوره شفت علاج آن
 نیز شل علاج شوش وین است و در هم سفیده منقید بود و آب شیر شفت و آن آنست که لب برین سطح شود
 در میان آن شق گردد و باشد که مانند قوت پیدا شود و گاهی بر سر و لب منتشر گردد و باید که قصد سردی و چهار
 کند و مسهل که در اینجا گذشت بدست شخصی همین مرض مبتلا شده بود و اول ز لوج سپاندیم بعد از آن دو کار که
 در دوسه الف گذشت استعمال کنانیم صحت یافت علاج تر قیدن لب شل علاج تر قیدن زبان باشد

نفیج ماده از نفیج خارج نموده بسهل حار تنقیه کن پس از آن حب ایاریج و حب شیدار خورد و شخصی را که نقصان یا بطلان
 در سماعت او عارض شود نیز علاج همین است دروغن باند کور و دروغن زرد آلودی تلخ در گوش چکاند و آنچه خورد
 بکوبند و فقیله ساخته در گوش بندند و موسیبا دروغن گل بگلابی گوش نافع بود و دوی و طنین یعنی آمدن آواز
 در گوش همین علاج دارد دروغن قسط را چکانند هم مفید بود و اکلیل الملک با بونه و شبت و زکرس آب
 جوشانیده بخار آن بکیر و صفت **و عن قسط قطره درم یکم** فته شبی در سر که بخیسانند و در نیم آن آب
 بجوشانند تا به نیمه آید نیم آن را دروغن کنجد بر سر آن بریزند و بجوشانند تا آب فانی شود و دروغن بماند و چون آید
 با سر که جوشانده صاف نموده نیم گرم در گوش چکاند خارش گوش ابرو و اگر گوش آواز عظیم ناخوش آید تقویت
 دماغ از اطریقیات و خمیر جات کند و شمویات و مروحات و مقویات دماغ بکار برد اما مرض کلبی اگر خون ریزی
 آید تبریدی که در رگ گذشت باید داد و گل ازینی با سر که بر سر ضما کند و اگر آله مشک آب سیده بریا فوخرج ضما کند
 نیز فائده مینماید و کافور قدری در سر که جوشانیده درینی چکانند خون آمدن ازینی باز دارد و آنچه معمول است
 و کافور قدری را آب فشرده سرگین خصل نموده درینی بجکات در حال عاف باند میکند و اگر قدری فیون فشرده
 اقوی خواهد بود همچنین شیم شتر سوخته درینی دیدن در حال عاف باند میکند و اگر ازین تدبیر فائده نشود
 سر و کند و محججه دوش شکم کنند و رجا که در درم سحران واقع شود قطع کنند شیم لطبلان یا نقصان قوت شیم
 فاضل شو نیز کندش مشک سیده سحر کند بعد از آن که دهن پر آب کرده باشد تا دو اندرون دهن زرد و شخصی لطبلان
 شیم عارض گردید با وجودیکه تنقیه دماغ مکرر نموده هیچ فائده نشد و در عطسه آمد و بلغم غلیظ از راه بینی برآید صحت یا
 و سر که جوشانند و در شیشی کرده پیش بینی بندند و شونیه و خردل شیم خطل بودینه و آفتاب شانیده بخار آن بینی رسانند
 ضامنوده لظول کند و اگر ازین تدبیر فائده نشود بعد از نفیج از مسهل حار و حب ایاریج تنقیه کند و گاه باشد که گوشت
 زائد در سخری وید و موجب این مرض گردد و آنرا بواسیر الف گویند علاج آن فصد سر و کند و زکوب پاند و نیز
 در رگ گذشت به بعد از آن تلکین طبیعت بسهل بار نموده بحب بلبله تنقیه کند و زاج و دودم زنگار نمیدم سائیده
 به فقیله شسته درینی بندند حب لطلین چا خور زنگار و دودم و دوا خوش سائیده به موضع بپاند و با آن هم زنگار کنند
 و سحی و چون در آب سائیده ضما کرد آن سائیده میکند صفت **مرهم زنگار علك البطم** تنج سر یک پیچ زنگار
 و دودم بار و عن نیت یا نمیزند و اگر ازین تدبیر نائل نشود قطع کند **قروح الف** اگر زخم بینی تر بود و بعد از
 و سحی پس سر و تنقیه هم سفیده استعمال کند و اگر خشک شد موم روغن روغن بنفشه و روغن کدو با لک و سحی

که نو گرفته بخفته در لعاب بنوعی شسته مثل زیتیا سازند و اگر ازین تدبیر فائده نشود فصد سر و کنند و اگر حجت بود
 افتد نیز بجای آن و اگر احتیاج بنفشه شود فصد ماده از منبج بار و نموده بسین و تنقیه کنند و اگر تحمیل نشود و در زیاده بود
 و بیش است کنند سیباید که لعاب حلیه تخم کتان تخم و بشیر ختر آینه نیم گرم در گوش چکاند تا فصد یابد و منبج شود پس فصد
 پنبه کهنه ساخته بعسل شسته در گوش نهاد تا پاک شود بعد از آن از زوت سائیده بر فصد که بعسل سرشته بپاشیده
 در گوش گذارند و اگر بسبب آن زمان قرصه گرم متولد شود عکاش است که حرکت آنها محسوس شود و عصاره این
 با سر که در گوش چکاند و چکانیدن آب برگ شفتالو نیز مفید بود و هرگاه بیه از آله بیرون کند و ادویه قاتل گرم که در
 در سر گذشته در اینجا نیز مفید است تدبیر دوم که در گوش و در آله آب در گوش و میباید که گفت در ابرو و اخ گوش
 نهند و بر یک ایستاده جستن شروع کند و یا قدری پنبه ابرو سر که چیده گرم کرده در گوش بگرداند تا جذب کند و اگر
 در گوش از نرمی باشد روغن بابونه روغن سوسن روغن بلسان نیلوم کرده در گوش چکاند و روغن ترب و غن
 بادام تلخ نیز در نیاب مجرب است صفت بر آوردن روغن بادام تلخ مغربادام تلخ متفکر کرده بگویند که
 نبات سائیده آینه خسته در طبق مسی بر آتش نهال گذارند و دست را از آب تر ساخته مغربادام را بر پیشانی از نو ظرف
 اندکی کج دارند و همین دست ترکیب با آوردن روغن بادام شیرین و روغن کدو و این روغن را نیز از آتش
 بری آید صفت ساختن روغن بابونه گیرند قدری گل بابونه و روغن کنجد بیندازند و در شیشه کرده در آفتاب بگذارند
 و چون گل بابونه پرموده شوند بیرون کنند و در همین محل آن ترکیب ساختن روغن گل و روغن سوسن و غن
 بنفشه و روغن زکرم و غن یا همین صفت و غن ترب و غن کنجد و بجز آب ترب سه جزو بچکاند تا آبانی گردد و
 روغن باقی ماند نیم گرم در گوش چکاند از برای ثقل سمع و پاک کردن گوش بود نیز فائده میکند و روغن که در گوش
 انداختن مسکن نیست و همچنین سه قطره از شیر زقوم در گوش چکاندن در در ساکن میکند و همچنین آب برگ سدرین
 مجرب است بکیند کرده زنگار و قدری از شحم آن نمک سائیده بر آن بپاشند و نیم بریان کنند و فشرده آب بگیرند و در گوش چکانند
 بحسب گرانی گوش و در آن به تجربه رسیده و اگر در بسبب هم سرد باشد غلب الشلب مغر فلولس اقلیل الملک بابونه و آب
 کشنیز سبز سائیده نیم گرم نموده که اگر در گوش ضما و نماید و همین ادویه از شیر گا و جوشانیده بخام آن بگیرد و روغن
 مذکوره در گوش چکاند و طبعی برگ نیل سکین در گوش است باد و سرد و آب سرد که گوش سرد و در وید اکنه علاج آن
 تیر همین است و همین است علاج در گوش که بسبب یخ باشد و گوش اگر گرم اشتن مفید بود چون ماز و بار یک
 سائیده و در شراب کهنه آینه خسته بچکاند و طوب صرف که از گوش سائل شود قطع کند و اگر به تنقیه حاجت شود

طلا کنند و اگر این تدبیر فایده نکند فصد سر و از جانب مرض بگیرد و ز لیس هر دو گوش و در فقره گردن بهفت
 عدد و پچپاند و در دو روز و نیم چنین کنند و اگر احتیاج تنقیه شود نفیج ماده از نفیج بار و نموده از سسول و تنقیه کند پس بلیله
 خورد و طریق استعمال این مثل حب ایاچ است و در صورتیکه ماده مرکب باشد و یا مزاج مریض گرم نباشد تنقیه از حب
 ایاچ هم مضائقه ندارد و صفت حب بلیله پوست بلیله زرد پوست بلیله کابلی بلیله سیاه آمله تقشر
 پوست بلیله گل سرخ از هر یک سه ماشه سنا کلی شش ماشه غاریقون نرم سفید ترب سفید مجوف خورشید لاجورد
 مغنول از هر یک و درم کوفته و بخته حب با سازند و اگر لاجورد نباشد صبر صطکی از هر یک و درم عوض آن
 کنند و در روغن زرد عظیم بود که تخمه متعوم شود و چشم نیک بند تواند کرد و علاج آن مانند علاج رد بود و
 رسوت و گیر و باب کوکنا طلا نمودن بر ازاله گمانی مفید بود و بعد از آنکه بنگی معلوم شود زغال کنند و دیوار خام
 با آب سائیده بیرون بک طلا کنند و اگر عسرت نفیج مطلق باشد و قشر زرد چوب آب سائیده طلا نماید و خانه زرد طلا
 نمودن نیز نافع است و ذکره علاج آن لعاب سبانه لعاب انجول شیر خشک شربت نیلوفر تناول کنند و
 شیر زردغن بنفشه در عین فربینی چکانند و ترطیب و تقویت باغ باغذیه طرب و تغلیظ خون باغذیه از هر یک یک کله با
 کند و در آب سر غوطه زند و بر دو حصرم در چشم کشند صفت بر و و حصرم سنگ بصری مغنول و درم پوست
 بلیله زرد و زنجبیل از دو چوب از هر یک نیم درم و غلغل امیران از هر یک درم یک هند کی یک درم کوفته و بخته بست
 در آب غریبه پرورند و در سایه خشک کنند و دیگر بار کوفته بخته استعمال کنند از برای سل و ناخن و سلاق و و غیر
 مفید بود و بر و در طوبت غلیظ اندرون چمن تخم شود و میباید که از زردت باندکی سر طلا کنند و اگر تحلیل نشود شوق کنند
 و بزم آورد اراض گوش اگر در گوش از گرمی عارض شود و طلا آن سوزی گوش سوزش آن شدت در دوین
 آن اذشیای بارده بود و تیریدگی در مد گذشت باید داد و ماز در شیر و قشیر یا شیر ز جگر ده یک گرم گوش چکانند
 ایض و شیر ز یا شیر و قشیر چکانند مفید بود و در عین گل باندک سرکه جوش داده یک گرم در گوش چکانند و ماز القصرع باو بیا
 در گوش چکانند نیز فایده میکند اطراف گوش بعد لیم گلاب کشنیر سبز و کا سو طلا کنند و عنب الثعلب
 گل خلی گل بنفشه کوکنا و شیر کا و جوشانیده بخار آن بگیرد و اگر در گوش نهایت سخت باشد اندک فیون در روغن گل حلو
 نیکرم در گوش چکانند و اگر از درم باشد نیز تیریدگی و کور مفید بود و عنب الثعلب جد و از صندلین سوت گل از برای آب
 کشنیر سبانه گرد و اگر گوش طلا نماید و طلا از رو آب کشنیر سبز یا آب عنب الثعلب سبز نیز مفید بود و صفت
 طلای نرو صندلین یا بیا گل از برای رسوت سفید آب بوش در سندی تخم کاسنی طباشیر سفید

و چون سوخته فستیک چای بر بخالی جستی نمند و اندک تیل چرخ بران انداخته از سپیدی چهایه بسایند و ساینده آنرا
در چشم کشند برای سلاق مجربست سلاق آنست که جن غلیظ و سخی گردد و باشد که شره بریزد و بیشتر بعد از مرد حادث
شود و نگار ساق از هر یک یکدم نصف اقلیماد و دو رم شق سیکنج و از فضل هر واحد نصف درم شق سیکنج و از فضل
کنند حل کنند و ادویه کوفته و بخته بآن سرشند و شیاف ساخته در چشم کشند ناخنه سیر و و چرخا صورت از زنبه که نه پاک کنند
و نمونک اخامید بر با سوزند و آتخون سرگر که در زمین نهایت چهل روز دفن کرده باشند ماسیده در در نماید
و آب برگ تورنی خصوصاً جنگلی در نا صورتها مضن نهایت نافع است و چکانیدن شیاف غرب نافع بود و صفت
شیاف غرب صبر کنند از زردت گلنار درم الاخون محل شب هر یک یکدم زنگار و انگلی و نیم بگلان شب
سازند و بر با صورتها نهدن نهایت مفید بود و اگر درین امراض ازین تدبیر فایده نشود مضد کنند و تنقیه او سهل و
حب یابج نماید طریقه نقطه سخی در موضع حادث شود و علاج آن را بتدقیقه خون بال کبوتر و یا لبط و یا گل ارشی
در چشم چکانند و در انتها با محلات چکانیدن مفید بود و تذکره که سخی خفیف تا تدریجاً در چشم حادث میشود و علاج
آن خفیف از علاج رمد بود و درم بود و در ملتحه یعنی در سپیدی چشم میل که پرده بود در چشم که از استفراغ رگهای ملتحمه
حادث میشود علاج آن آنکه با لایه شیره منتر بوز شربت نیلوفر تریب میکنند و از صندل گل ارشی و شکر و عسل
هر یک برابر و آب کشنیز سر ساینده که اگر در چشم ضار سازند و یا چارز میل سنگ نموده مدام بالا چشم دارد و یا که در
بندی است چون آب ساینده که اگر در چشم طلا کنند مفید بود و این گهره برادر چشم و در دوسه بسیار مجرب است
صفت آن لیموی غدی یک سطل فیون خالص درم شب میانی ربع طل اول شب و ظرف آهین بریان
کرده بعد از آن فیون خل کرده و آب لیمون بقدر نیز و خل ساخته از دوسه آهین حل کنند تا مخلوط شود و آب
ایموفانی گردد بعد از آن همین ستور آب لیمو دخل کرده باشد تا که بوجه نیک مخلوط شود و صبا بسته نگا دارند و بوقت حاجت
آب ساینده اندکی گرم کرده که اگر در چشم طلا کنند و اگر هیچکری در روغن گا و بریان نمایند و فیون انداخته و قدر
روغن زد و دیگر بالای آن ریخته در کججه آهین از دوسه آهین خوب مخلوط کنند و بکار بند نیز مفید بود و شیاف
ایموفانی و شیره و یا شیره بر خل کرده در چشم کشیدن نیز نافع است صفت شیاف همین نشاسته یکدم مفید
از روغن عربی کثیر از هر یک سه درم در لعاب سپهوان سفیده تخم مرغ سرشته شیاف سازند از برای جمیع امراض
و تحلیل و درام دروغ آن مفید بود و این صبر نیز مفید است صفت آن گیر و چهار درام فیون یکدم تخم سیب
و دم صغ عربی ربع دام حله کوفته بخته و آب کوکنا حب بسته نگا دارند و بوقت حاجت در آب کوکنا ساینده که اگر در چشم

طوبت از ممرات است و دست خوردن اطریقات و خمیر جات کند و این سوط از ممرات است
 صفت آن مشک لیس یکم باشد زعفران و ماشه با بچه یکم باشد کاهچل چهار ماشه کوفته بنجیه قدری قلیل
 استعمال کند و عصاره آمله نیز نافع بود و اگر از اجود و حجاره منی خسته تر سوخته دغان کند پوست صنوبر را
 سره ساخته در چشم کشد بختن شره را باز دارد و در غنچه زرد آلودی تلخ و شرکان ماییدن بعد از آن که آب
 نمک شسته باشد قمل اخفان را یعنی پیش که در پلک متکون شود مفید بود و همچنین صبر و بونجیه را طلائع
 نافع است شعله منقلب شعله زائده شعله منقلب است که برای شرکان و از گون بجانب چشم باشد و شعر
 زائده آنست که موی زاید باطن پلک فرو ترازد صفت شره میرودید علاج آنست که آن سوراخ بکنند و شیر انجیر و
 خون خفج با خون قراد شر با خون قراد سگ بر موضع تنف طلا کند و عصاره آمله از برای صفت بصرو
 سوزش چشم و رفتن آب از چشم مجرب است طریق ساختن آنست که آمله را در مایه سنگی یا چوبی بکوبند
 و آب آنرا بپاشند و در آنش طالم بنزد و از دست بگریزد و حرکت دهند تا بقوام غسل غلیظ آید سره که استاد
 مرحوم از برای تقویت استعمال می نمود صفت آن صدف سوخته چار ماشه قوتیای کرمانی بریان محول
 بست ماشه نبات سفید شش ماشه کوفته بنجیه در چشم کشند و از برای سبل و معده و بقایای رمد نیز استعمال میکردند
 و اگر درین امراض ازین تدبیر فایده نشود بعد از تصفیه از سسل جاز کند بعد از آن حب ایارج و شب بیا بخورد
 قرح چشم اگر در قرحه چرک بود اول با لیس چشم کشند و شیر زائده را درون چشم بچکانند بعد از آن شیاف کند
 در چشم کشند صفت آن انزروت نشاسته صمغ عربی کند سفیده از نیز در سفیدی تخم مرغ آمیخته شیاف
 سازند و سکه سوخته و شادنج محلول هر دو سائیده در و نمایند و چون زنگار سه درم اقلیمیای فضا دهند
 صمغ عربی سفیده از نیز از هر یک درم باب سداب سرشته شیاف سازند برای چرب چشم و سبل و در حاکل
 چشم مجرب است باز کوفته بنجیه مثل غبار سائیده را اخفان بپاشند و سه ساعت بگذارند لعل میکند و چرب عین
 و کافور محلول در آب نیز نافع است و چرب خوشنوی باشد در باطن پلک با آن خارش بود و متعده آنست
 که همیشه چشم از اشک پر باشد و کل چشم را باندی بپولی گویند شعیر درم دراز مانند جوهر صفت اخفان حاد
 میشود و باید که در ابتدای مرض رسوت کل ارمنی صبر در آب کاسنی سائیده صمغ نمایند بعد از آن خون کبوتر
 طلائع نماید و درون با بوم که خسته نیز سفید بود و چون فلفل در فلفل هر یک یکم زعفران چهار درم حوض
 یعنی رسوت شد در منبل الطیب را درم کافور و انگ کبوتر و کافور برندی برای حرقت عین فایده میکند

گزینان کشتن که کنار آب جوشانیده صفا نموده غرغره کنند و دام عطسه گیرند و اگر حاجت تنقیه شود بعد از دفع
 از سسل نارد و حب بنفشه تنقیه کند صفت حب بنفشه بنفشه تریدرب السوسن رقیق گل سرخ از هر یک یکدم
 سقمونیا نیم درم غار یقون نیم درم کوفته بخت آب تازه سرشته چهارم از جمله یک شربت است طریق استعمال این مثل
 حب ایاج است و در صورتیکه ماده بلغمی باشد تنقیه از سسل گرم و حب ایاج هم مضائقه ندارد و اگر ماده تیر باشد
 اول فصد سرد نماید و تیر می که در صدام نکند بدور و غنمای سردمانند روغن نیلوفر و کدو استنشاق نماید
 و از کافور و صندل تخم کن تاز کام زائل نشود از خوردن گوشت احتراز نماید و اگر چه تیر باشد از سسل
 بسیار جداقتنا نماید و خواب بر ذر خصوصاً بعد از طعام نکند و در ابتدا و نزله را پس نشازد بلکه اگر محتسب شود و از
 طرز دوا کاغذ و غیره و عود بخیر کند و نیزه طنج با بونه و مانند آن انگاب یا دماض چشم اگر شب کوره عارض شود باید که
 زهره گاو قدری در شیشه کرده دور در آفتاب گذارد پس احتمال نماید و نوشادر و شب یمانی سوخته برابر گرفته
 باریک آئیده در چشم کشند بافتیش گفته که چون دار فلفل و وج در جگر بغرس کنند و بریان نمایند و صدیکه از آن
 بیرون آید در چشم کشند بر آب شب کوی عجیب است و کندش و صبر و خندید ستر بچند و اگر گل کنی چهار صد عدد
 و گل جنبلی چهار صد عدد و فلفل گرد چهار صد عدد و شب یمانی برشته دو دهم خسته باریک نموده استعمال کند از هر یک
 بیاض یعنی سپیدی که در چشم افتد مجرب است از موده آن و خان سدر و سن قدری شکسته و در چشم کشیدن حول
 که آن عبارتست از آن که مریض یک چیز را و چیز بنید فائده همیکند و دخان سدر و سن این طریق گیرند که سدر
 سائیده و در پارچه پراکنده فیکله ساخته در چراغ گذاشته روغن کنی اندازند و روشن کنند و با آن طاس نحاس و از گون
 دارند تا دخان جمع شود از کار و یا پر مرغ گرفته بکار بند حیالات و او آنست که در سوراخ و بر چشم اشکال
 الوان مختلفه دیده شود و اگر بسبب آن شد علایش گفته میشود و گفته اند که چون خیالات شش به یک تیره بماند
 و قدرت بصیر و ضعف آن بقیه ای آن چشم از نزول این مانده و اگر بسبب آن بجز سودا و دماغ باشد اظرفیلات و
 خمیر جات دیگر مقویات مانع بود و اگر بسبب آن بجز معده باشد صلاح معده و تقویت آن کند نزول آب
 و آن عبارتست از طوبت غریبه که در نقبه عنیه جمع آید مانع البصار شود علامت او آنست که مریض مانند شیشه
 و دو پیش چشم محسوس شود و چیزی را که بسیار روشن باشد مانند چراغ و ماه مضاعف بیند چون سخن گوید
 و سفید و صاف و رقیق باشد بغیر از قلع علاج نبود و در ابتدای آن تخم کرم باریک سائیده در شیشه
 آینه در چشم کشند و دخان کند که مانند دخان سدر و سن میگیرند برای ابتدای نزول آب و سیلان

و بعد از دو ماه چون جدا چهارم حصه مجنون بیا میزند و در جمیع افعال خصوصاً در دفع سموم اقوی خواهد بود
 مفرح حار سرد و در قنفل منبل لطیف طگی اساردن زرب زعفران از هر یک سه مثقال سبب با قنفل
 کبار و صغیر جوز بوا از هر یک یک مثقال عود خام چهار نیم مثقال عسل بنفشه و مثقال علی الرسم بشند خوراک نیم مثقال
 و برای حصا انیمض تفریح و انبساط و تنویم نافع ترین اشیاست و ترتیب سهوا خانه دریا صید عظمیو خانه بخن
 و بویانیدن روغنها و رواج طیده خوراندن اغذیه مرطبه فاعل الکیمون بدن بجام پیش از اغذیه و آب گرم
 بر سر بخن بهترین تدبیر است و از کثرت جماع و از اغذیه که سودا زیاده کند مانند عدس کرب و گوشت خشک
 از حرین و مایع و شدید الحموضت احتراز ضرورت و هر گاه فساد طعام خصوصاً حموضت فم معده معلوم شود
 قی کنند قشری گفته که نصف رم افیتمون با آتش جود و می کنند خون را در یک وز لیکن اجوطه نیست که اول از قدر
 قلیل شروع سازند و بتدریج تا مقدار مذکور رسانند و در المیو لیمای مرقی اگر سبب ضعیف رم حار مرق باشد علاج ورم
 باید کرد و گذشتن مجرب بشرط مرق مفید بود و گفته اند که مضد بعد هر چهل روز درین مرض مفید بود و نوشیدن شیر
 بسیار نافع بود و اگر ماده سرد باشد نطولات حاره و ضماوات حاره باید کرد و درین قسم تنقیه از ادویه شدید الحرقه
 نباید کرد و کلقتند و کجین مفرح های و جوارشهای مقوی معده و دل مفید بود غذا چوب صغ و زردی بیضه و
 مانند آن مناسب بود و علامت المیو لیمای مرقی کرب قنق و تنگی سینه و تنوع و شتار حاضض جموع مفرطه
 در و در میان هر دو شانه باشد زکام و نزله فضلاتی که از دماغ فرو آید اگر بخن آید زکام گویند و اگر بلیق
 و سینه آید نزله گویند و اگر حار باشد علامت آن سرخی و چشم و تیزی رطوبت که از دماغ می آید علاج آن بهدا
 و عناب پستان تخم خطمی سپید گاو زبان گیلانی در آب جوش خفیف داده صاف نموده شربت بنفشه در آن
 کرده بدید و اگر از نزله باز نایستد گوشت تیرا هر یک یک شانه و خمیره خشخاش میخنة همراه همین جوشانده زیاده کند
 صفت خمیره خشخاش کونار کلان با تخم صد عدد و نمک سب زده و با دو نیم آثار آب باران بنزد و صفا کند و
 یک نیم آثار قند سفید انداخته بقوام خمیره آرد شربت بنفشه گل بنفشه خشک بهفت و نیم مثقال در آب
 ترکن و بچوشانند و با یک آثار شکر سفید بقوام آرد و اگر گل بنفشه تازه باشد پا و آثار بگیری و همین طریق
 شربت نیلوفر است فیون زعفران گوشت تیرا هر یک یک شانه همه مساویده در آب کوکنا یا سپیدی تخم مرغ آینهخته
 کاغذ امثل رویه تراشیده سوزن زده بران مالیده و بهر دو شقیقه بچشانند و نیز در آب مذکور ازین ادویه
 بقدر دانه موخه فرو برد و از تخم خشخاش کثیر اصمغ عربی نشاسته حب خسته در مین فرو گیرد و عناب الشلب

مرادینا سفته که با می شمی هر یک کینشقال گل گاوزبان طباشیر سفید منقرض کدوی شیرین تخم خرفه منقرض
 از هر یک و شقال عنبر شب خوشبو ورق طلا محلول در قنقره محلول از هر یک و دو انگب سبب شیرین
 شیرین از هر یک بست شقال نبات سفید یکصد بست شقال گلاب بست پنج شقال بید مشک کشمیری
 بست پنج شقال بطریق معمول همچون سازند خوراک از یکدم تا یک شقال اگر احتیاج تنقیه شود نفع ماده از
 منفع بار و باید نمود پس هرگاه نبض مریض ملائم شود و قاروره کدر و غلیظ گردد و رنگ آن از سفیدی سیاه
 زند چراته اسطوخودوس سفاح هر یک هفت ماشه آنستین بلبلجات از هر یک شش ماشه سنکلی فیتمون پاره
 کتان بسته هر یک ماشه غاریقون دو ماشه در مسهل بار و زیاده نموده تنقیه کند و همین است علاج مایخولیا
 صفراوی لیکن تیرید و تسکین درین مضمّن زیاده باید نمود و اگر بعد از مسهل تنقیه بحسب فیتمون کند انسب بود
 بدانند که در سوداوی که از احتراق خلط حادث میشود بعضی از علامات آن خلط که از احتراق آن سو و احاط
 شده نیز میباشد پس در منفع و مسهل آن دو مخصوصه آن خلط نیز میباشد جمیع جوه رعایت آن خلط نمایند
حب فیتمون فیتمون دو درم غاریقون تیرید سفید مجوف خربشیده در روغن گاوچرب نموده
 اسطوخودوس سفاح نشتی هر یک می بکوبند و آب بادیان بسهند و این همه یک راک است و طریق
 استعمال آنند حب یایج است و در مایخولیا می لغنی و سوداوی آلود بخار و پنج دانگ گل گاوزبان و زبان گیلانی هر
 پنج ماشه گل سرخ اسطوخودوس تخم کاسنی نیم کوفته شاتره تخم خطمی سفید هر یک هفت ماشه در منفع حار افزایند
 و ادویه شدیده بحار را موقوف نمایند پس هرگاه ماده نفع یا بعد از مسهل نشتی فیتمون پاره کن
 بسته چراته بلبلجات غاریقون تیرید و صوف در مسهل افزایند و چون ماده غلیظ محتاج منفع زیاده میباشد
 که در انشای مسهلات منفعات هند و در مایخولیا سوداوی ترطیب یاده باید نمود و اگر در لغنی بعد از
 مسهل مغز قلوب تنقیه بحسب یایج نمایند و در سوداوی بحسب فیتمون کنند اولی بود و در مایخولیا صفراوی سوداوی
 بعد از تنقیه آبجین و شیر نر و مار القرع بسیار سفید بود و تقویت دل از شل شود و یطوس و واکسک حار و منفع
 حار باید کرد و صفت واکسک زررانیاد و در پنج عقرنی مرادینا سفته که با بسد از هر یک دو درم
 ابرشیم مقرض شش درم بهمن سرخ بهمن سفید سنبل لطیف سانج مندی قاقله و قنصل از هر یک پنج درم شنه
 و از قنصل پنجبیل از هر یک چهار درم شک ماشه عمل سفید یک ثار ابرشیم را مقرض نمایند که مثل
 عنبر گردد پس جواب خوب صلایه کرده باقی ادویه کوفته و بخته غسل سفید بسهند شربت نیم شقال

همیشه بداندیش و ترسان و اندوه مند باشد بغیر سببی ظاهر اگر از احتراق خون بود صاحب همیشه فرحان
 و خندان بود و اگر از احتراق صفرا باشد با جنون و غضب و اضطراب بود و اگر از احتراق سودا باشد با کینه
 و کثرت خوف و فکر بود و اگر از احتراق بلغم بود با کسل و سکون بود و علاج آن اگر از احتراق خون باشد
 فصد هفت اندام کند بعد از آن فصد صافن نماید و اگر خوف سقوط قوت نباشد در حال ابتدا فصد
 کنند و باید که فصد وسیع زنند تا ماده غلیظ بیرون آید بجهت شرط بر سه و ساق پائین تر مفید بود و حجامت قبل از
 دو سالگی و بعد از شصت سالگی روا داشته اند و منع از آن نموده اند و در زلوه هم همین اعتبار است لیکن در سه و ساق
 است که بسیار که چکیده گذشته باشد ارسال زلوه میکنند و جذب و از حجامت قوی بود و فصد بعد از دوازده
 سالگی و نیز بعضی از چهارده سالگی تا آخر عمر جایز است و حجامت در شانزدهم و هفتم بهتر بود و فصد در و بیست و یک
 قمر ناقص النور باشد مناسب بود و اگر ضرورت باشد در هر حال و در هر وقت فصد و حجامت بکار بندند و در
 سحران نکنند و آبستن جانپوش و قونجی و فربه و لاغر بسیار فصد میکنند و کسیکه در فصد غشی کند پیش از فصد فی
 باید کرد و صفراوی مزاج را پیش از فصد شربت انار و سید بلغمی مزاج را گلکند و مریمی به مناسب بود و است
 مرحوم زنی را که در ششای فصد عادت غشی شبت حکم فصد در نه روز و در این تدبیر با غشی نکرد و فصد سر
 تنقیه خون از نافوق کردن میکنند و با سلیق از ماتحت کردن و هفت اندام از تمام بدن جل الذرع حکم سر دارد
 البطلی حکم با سلیق و اسلیم این جماع کبد و ادریس و جماع طحال اناغ بود بسیار که بعد از فصد اسلیم دست را بگرم دارد
 و فصد عرق النساء و دانی و عرق النساء و فصد صافن از برای ادرار حیض و منافع عرق النساء
 از برای امال ماده باطل فصد بعض که در باطن گوارانست و در ادرار طبع است و اوجاع مقعد از صافن قوی بود و
 چهارگ از برای قلع و قروح و شوره و همین فصد عرق زیر زبان که در باطن قن است بر اخناق و اولام و نوزتین
 حجامت تنقیه از نفس عضو میکند و ضرر آن با عصبانیه نیرسد و جوهر روح را کم است فراغ میکند و حجامت بر
 خلیفه صافن بود و حجامت بی شرط برای جذب ماده از جبهتی بجهتی و بر تخیل ریا و تسکین روزنه نافع بود و
 تبرید صاحب الیخولیا از آنکه مری شسته بود قنقره پیچیده همراه شیر آلو بخارا یا شیر کشتن خشک شیر خزه
 سیاه شربت نیلوفر تخم فرنجشک کند و در مضمج بار و با شیر زرد شک شیر آلو بخارا شربت انار شیرین نیز
 نافع بود و روغن بنفشه و روغن بادام روغن کدو و رتارک سرالیدین و در بینی و گوش چکانیدن فصد
 بود و تبرید جگر از کلاب مندل و کافور کند صفت مضمج بار و که درین باب بنایت محبت است

و سبب آن خواب مفراط طول بود که بدشواری بیدار شود و وجود آن مرضی است که آدمی ناگاه
 بیک حال بماند مثلاً اگر ایستاده باشد همچنان ایستاده بماند و اگر گشته باشد گشته بماند و نسیان
 فراموشی علاج جمیع امراض مانند علاج صداع بار دست و مجنون و بیدار کردن برای صداع و دوار و سرد
 نیز فایده میکند و نیز برای استسقاء نفخ عظیم دارد و برای ضعف معده و قیح سده جگر و تحلیل ادرام و دیلیت
 و منع صعود اجزیه و دوک و طنین سودمند است و قرص شکست در آب حنظل نمودن صداع بار و در نیز
 نافع بود چون بندق هندی یعنی ریخته در آب سائیده دوسه قطره سوط نمایند صداع مزمن شقیقه بسیار
 مفید بود و چون جنید ستر بر صاحب لیس غریب مالیده شود یا بویید نافع بود و مضغ کباب چینی و داریچینی
 و عاقر قرحا برای فاج و صره بسیار نافع است و مغز مرغ چون بچینه بخورد و موجب دت و ذهن نافع است
 شیان او خوردن تریاق و بیشتر و لیطوس از بیدار کردن تا یکدم از برای سکت و فاج و لقوه بسیار نافع است
 و تا به گرم کرده بر سر گذاشتن و کند در قرقفل و جنید ستر بویانیدن بسیار سکت بسیار مفید بود و قرقفل
 از حب صنوبر یا نخا صیت نفع میکند صاحب لقوه و فاج و نظر کردن در آئینه چینی نافع ترین شایست
 امراض صاحب لقوه را و آئینه چینی آنست که از سققره و بربخ ساخته باشند و شراب سرکه خاترین شایست
 امراض اعصابی را و اجتناب از خوردن شب امراض ماغی و حباند و عاقر قرحا و مویز در سرکه که نه آب
 پودینه سائیده طلا نمودن بر آخذ مفید بود و سوط خود و سن کشنیز خشک هر یک یکماشته در یک توله آمل
 کشنیزی آینه بد باز برای دوار و سرد و کابوس مفید بود و حلیت با کجین خوردن برای صرع بسیار
 نافع است و عود صلیب بقدر یکماشته جدوار یکماشته در عرق بادیان سائیده در حلق چکانیدن فایده
 یلغ میکند و نوشیدن خیرایه حیوانات خصوصاً خرگوش با سرکه نیز از مجربات است و همچنین سنگ عقیق
 سائیده چون کر نبوشند فایده میکند و شرب بندق هندی و سوط آن در آب چقدر نیز نفع
 دهد و جوره عود صلیب در لیسان کبود بسته در گلوئی مصروع انداختن موجب شایست و آوختن
 بسد و با قوت و زرد کردن مصروع بسیار مفید است و آوختن و موش بر سر صاحب صرع موجب
 دانسته اند و بوییدن عاقر قرحا و آوختن آن نیز نافع است و سوط استخوان سوخته انسان شفا میدهد
 از صرع و بوییدن جنید ستر و حلیت نیز نفع میکند و تخم تاج خروس نیز نافع است و غذا از گوشت بز
 مرغ و خشک سب بود و اینها و آن تغییر طنون است بسوی بدی و فساد و صحت این مرض

و بایکدیگر منفرج نموده از آتش فرو گیرند و این دارو بارها کوفته و بخت آن بیشترند و نقل لباسه جزو باطل
 مصطلک قافله کبار و صغار بلکه کابلی و اچینی بخیل هر یک درم عود خام زعفران از هر یک پنج درم خوراک هفت
 ماشه صفت روغن هتوره سیاه تخم و هتوره زهر پخته از هر یک یک درم روغن کنجد است و هم
 روغن اگر گرم نمایند تا که سرخ شود بعد از آن از آتش گرفته ادویه پسند از دوازده دسته آهنین خوب حل کرده بکار
 برند از برای لقوه و رعشه و جمیع امراض روده مزمنه نیز فایده میکند و همین است علاج فاج و آن استرخی
 یکجانب بدست در طول از سر تا قدم و گفته اند که هرگاه رنگ عضو منفلوج متغیر شود و ضعیف و باریک گردد علاج
 نیست و همین است علاج استرخاد آن برل ضعیفی است که ظاهر میشود و عضوی بسبب عجز قوت محرکه و همین است
 علاج تمدد و آن تشنج عصب بود از جهت مبداء و از جهت خلاف آن چنانچه عضو هیچ جانب حرکت
 نکند و همین است علاج اختلاج یعنی جستن با اعضا و همین است علاج رعشه آن علتی بود که در اعضای مرکبه حادث
 شود بسبب عجز قوت محرکه از تحریک عضل با ثبات آن بطریق اتصال پس حرکات ارادیه بحركات
 غیر ارادیه با ثبات ارادی تحریک غیر ارادی مختلط شود و همین است علاج خذر بار و خذر عبارت از
 نقصان یا بطلان از حس است و همین است علاج سکت و آن سده تامه است که در بطون و باز حاد شود و
 اعضا بسبب آن از حس و حرکت محفل شوند و فرق میان مسکوت و میت آنست که میت منقبض و ابرار
 سوراخ بینی صاحب سکته ننند اگر نبیه حرکت نماید معلوم کنند که زنده است و الا مرده و همچنین اگر در و یک چشم
 صاحب سکته شبیه خیری یا چراغ دیده شود زنده بود و الا میت باید که صاحب سکته را تا هفتاد و دو عمت
 که شبانه روز باشند و فن نکنند و همین است علاج تشنج و آن علتی است عصبی که عضب سی سبب از خود حرکت
 کند و از حرکت انبساطی باز ماند و عضو نیز تابع او شود و همین است علاج گز از و آن تشنج عضل است چنانچه در تشنج
 و همین است علاج صداع بار و لیکن صداع بار و احتیاج ماو اهل نیست و اما صرع آن سده غیر تامه است که در
 بطون و یا مجاری اعصاب حادث شود و روح نفسانی را از نفوذ و در عضام منع سازد و لبقراط گفته که اگر
 صرع بعد از بلوغ حادث گردد زایل نمیشود و در آن مرضیت که چنان پیدا شود که خیر یا سگردد و سدر
 و آن مقدمه دوار است و چنان محسوس شود که بخاری از بدن متصاعد میشود و بسبب آن چشم تاریک
 میشود و کابوس و آن مرضی است که چون آدمی در خواب رود پندارد که خیری گران بر سینه اوست و
 او را می فشارد و نفس تنگ شود و آواز نتواند داد و نتواند جنبید و لیکن عرس که دم بلغمی دماغ است

اضافه نموده تقیه کند و این سسل گرم است صفت گلقتند غسل بگل سرخ یک آن را غسل سه آنرا
هر دو روز ظرف کرده کف مال نماید که خواب میخسته شود تا چهل روز در آفتاب گذارند و همچنین است طریق
ساختن گلقتند شکری صفت روغن بید انجیر بید انجیر پاک کرده بریان نموده کوفته در آب
بجوشانند و کف بپیمایند و در ظرفی تا تمام کف گرفته شود و آب زرد همان پس از آن کف با آب جوشانند
که تمام روغن صاف برآید و در باء اصل شد یک حصه است و آب و حصه بجوشانند چون و حصه بپاشانند
بدر و بعضی در یک جزو شد شش جزو آب می اندازند چون نصف میماند صاف کرده میدهند و است
مغفور در یک جزو شد شش جزو آب می انداختند هر گاه که سوم حصه میسخت صاف کرده میدادند و درین
امراض بعد از باء اصل سجا آب عرق بادیان میداده باشند و غذا در سسل وقت دوپهر آب بخنی گوشت کبوتر
وقت سه پهر کچوری موکمه بدر روز دوم سسل گلقتند در عرق بادیان مالیده صاف نموده تخم ریحان
اضافه نموده بکار بند و باز سسل روز پنجم در سسل سجا یا سجا و حب شبیه تقیه کند و طریق دادن آن
اینست که بعد از دو سسل فلوس با زرد و سه روز فصیح ماده بمضج گرم نموده بکتوله حب با روغن بادام و یا روغن
چرب کرده بوق نقره پیچیده از چهار گطری شب باقی مانده همراه آب گرم فرو برد و خواب کند و وقت صبح مضج گرم
کرده آن سسل گرم سکا مغر فلوس روغن بید انجیر مالیده صاف نموده بپاشانند و سجا آب غذا آنچه در سسل گرم میدهند
بپاشانند و روز دوم گلقتند عرق بادیان تخم ریحان اتناول کند و باز بدستور حب بد پس از آن همچون سیر
دواء المسکط رو دیگر معاین گرم مانند آن بخورد و روغن حنظل و روغن گاو شل آن بمالد و بعد از سسل
پیش از آن که در عمل شروع کند خواب کردن معین عمل است بشرطیکه سسل قوی بود و الا سطل مضج عمل
و بعد از شروع در عمل هرگز خواب نشاید کرد خواه سسل قوی بود خواه ضعیف صفت حب یا سجا سسل طب
در این عود لبان حب لبان سلیمه مصطک اسارون عفران از هر یک نیم ماشه صبر سقوی شش ماشه کوفته بپاشانند
سقف سازند و بیکر ازین سقف و درم تر بد سفید مجوف خرسیده و درم حب البیل غار یقون انیسون از هر یک
یک درم تخم فلفل نمک بپاشانند از هر یک سه دانگ کوفته بپاشانند و بادیان حب سازند صفت حب شبیه
صبر سقوی نیم درم پوست بلبله زرد درق نقره گل سرخ مصطک از هر یک یک درم سقویا کثیر از هر یک
نیم درم کوفته بپاشانند و بادیان حب سازند صفت همچون سیر که برای لقوه و صرع و فاج و رسته نافع است
سیر پاک کرده نیم آن را در یک آثار شیر گاو و بپزند تا مازاد و یا سه وزن غسل و بی روغن گاو بر سر آن ریزند

شربت انار تناول کند صفت ساختن آتش چو بمقشر در ظرف مس قلعی دار نموده آب صاف کرد
چند جو باشد بران ریزد و آبش ملائم بنزد و در آشنای بچین آن تبدیل آب نماید و بهتر آنست که صفت
تبدیل کند بعد از آن مالیده صاف نموده همراه گلاب عرق کیوڑه شربت انار با نبات سفید استعمال کند
صفت شیاف ترنجبین پنجم صابون خطمی نمک طعام از هر یک ده درم شکر سرخ پنجم درم سنبه
ستخاف شیاف سازند و علاج در دوسر صفاوی که علامت آن شدت حرارت و تلخی و سوزش و بیدار
زردی صفائی قاروره است سوای قصد مانند علاج در دوسر و موسیت و اگر لیم را در آب که صبر و حوض در آن
جوشانیده باشد سائیده یا در آب برگ نیب سوده در مینی چکاند برای صفا که بسبب کرم دماغ باشد و جگر
و علامت این صداع احساس حرکت گرم و دغدغه در سر و آمدن خون از بینی قطره قطره و در صداع
که بسبب شکر است معده باشد صلاح معده کنند و شکر او و اتقاص این صداع بحسب اختلاف حال معده
باشد و خوردن اشیا حاضنه و قوی کردن درین قسم نافع بود لیکن اگر ماده بلغمی باشد تخم شبت تخم ترب و عسل نمک
در آب جوشانیده صاف نموده مکرر قی کنند و اندکی مسطک در گل کنند آینه بخورد و اگر صفاوی باشد
با سکنجین و آب گرم قی کنند و سکنجین با گلاب تناول کند و در وقت قی کردن شکر و شیم را
بنهد و بعد از قی دهن مروی را با آب سرد بشوید و قی بساکنجین کردن بعد از آن شربت انار و شربت
و سکنجین با گلاب آب سرد خوردن برای صداعی که بسبب خمار شراب باشد مفید بود لقوه آن مرضی است
که در عضلات رو چشم حادث گردد و شقی از رو کج شود و لبها و قره های شیم کما میبغی با هم منطبق نشوند و اگر غنچه
زند از یک جانب بر آید و گفته اند اگر تامت شش شاه طول کند امید صلاح نباید داشت علاج آن تا چهار روز
بر باد لعل الکفاناید و اگر لرض بر داشت کند تا هفت روز و پاره جزو او در دهن دارد و روز پنجم شور با از کتو
و موخته تیار نموده بدید و اگر به تنقیه حاجت آید روز هشتم منضج گرم و ده صفت منضج گرم پنج کاشنی نیکو فته
پنج بادیان نیکو فته پنج کرفس نیکو فته پنج اوز نیکو فته پر سیاوشان بادیان نیکو فته از هر یک هفت ماشه میل سو
مقشر نیکو فته پنج ماشه مویز سفیدی نه دانه انجیر زرد پنج دانه اسطوخودوس هفت ماشه شب آب تر کنند صباغ جوشان
صاف نموده گل کنند علی چهار توله در آن مالیده صاف نموده بدید و چونکه ماده در اعصاب متشرب باشد
می باید که هفت روز منضج بدید و در روز شانزدهم از مغز خاوس هفت توله شکر سرخ چهار توله تر کنند
محبوب خراشیده پنج ماشه غار یقون دو ماشه سناکی رودغن بید انجیر از هر یک یک توله منضج

بروغن گل چرب کرده از طرف خام بر سر نهند و یکپاس در دو اگر باز احتیاج افتد مکرر عمل نماید پس سرام
کلی میدهد و نیز معمول است چون مرغ زنده را شکم بر سر مریض بشکافند که خون بر سر مریض افتد گرم گرم بر سر
مریض بندند و قتی که سر و شود و در کند لغایت مجرب است و نافع است اقسام سرام را و همین حکم که بر سر است
لیکن اگر شریف استعمال این سر در اقسام بار و میهنوند و چون قرص شدت را با آب کشنیر سبز سائیده بر سر
ضماند که شقیقه و سر را نیز نافع است و همچنین نازبور و آب تر کرده نزدیک بالین مریض اند خواب آرد
و بالین روغن گاؤ که مراد آب شسته باشند و روغن بادام برکت یا مریض نیز خواب آرد شخصی العبد
تپ سر عارض شد شانه زده روز و شب بیدار ماند هر چند تدبیر خواب بینموند هیچ فائده نیکد و چون با حق رجوع نمود
از نیلوفر و تخم کاه و تخم خرفه و صندل سفید هر یک سه ماشه کافور یک ماشه آفیون و زعفران از هر یک نیم
ماشه همه اسائیده روغن گل یک توله و آب کشنیر سبز دو توله و اندکی سرکه منفرج کرده بر تارک برضاد
کنایم همان روز بعد از ساعتی چهار گطری خواب کرد و روز دوم باز همان ضمد را بعمل آورد و مگر یکپاس
کرد و در سوم از فضل الهی شفای کلی شد و در دوسر دهمی که علامت آن سرفی وجه و ضربان سر و غلظت
باشد تدبیر مذکور بعد از قصد سر و باید کرد و اگر درین امراض تنبیه است افتد سه چهار روز منفع بار و خورد
منفع بار و عنب الثعلب گل بنفشه گل سرخ تخم خلی سفید شانه زده تخم کاسنی نیم کوفته هر یک هفت ماشه گل نیلوفر
پنج ماشه عناب آلو بخارا هر یک پنج ماشه شب در آب گرم تر نمایند صبح مالیده صاف نموده گلقتد و دو توله
در آن مالیده باز صاف نموده بخورد و جای که تب شدید باشد احتیاج منفع نمیشود و در ایام دادن مسهل از
منفر فلو س هفت توله ترنجبین چهار توله تر مندی و گلقتد هر یک چهار توله شیر بادام نیلوفر و منفع ضافه
نموده تنقیه کند و این سهل بار و است و اگر در روز مسهل تشنگی شود عرق عنب الثعلب عرق کاسنی اندک اندک
جوشند و غذا وقت دوپرا شود وقت سه پرا شود و مگر کلمه بخورد و اگر عرق بدست نیاید آب بجوشانند و
عقب الثعلب صره بسته بنیدازند و همچنین هر عرقی که مطلوب باشد تیار نماید و اگر احتیاج سهل دیگر شود متواتر نهند
بلکه در میان هر دو بر دیاز لعاب بدانند و شربت بنفشه که سفول کنند و اگر این سهل قی شود باز همان وقت
منفر فلو س گلقتد ترنجبین تر مندی در عرقیات مالیده صاف نموده شیر بادام با کاسنی بخورد و اگر مسهل
عمل نکند از عرقیات نیم گرم و شیافات اعانت کند و بر روز خوردن این سهل خواب نشاید کرد و کسی که
عادت قی در پیش از مسهل بدو روز قی کند تا معده پاک شود و روز مسهل اول اندک مقوی باشد تا

در رفع مضرت اختلاف آب است و همچنین خوردن آب از غلاف آن رافع مضرت آب است و آب شور یا
 یا کجین باید خورد و اگر حبس لاس در غرور و خروپ اندر آب اندازند و به نهند تا قوت آن گیرد و صواب باشد
 و آب سبب آب و چیز که طبع را نرم کند باید خورد و آب تلخ با چیز که چرب شیرین خورد و خوردن نخود و
 آن پیش از نوشیدن آب تلخ و مانند آن را آبهای رویه رفع مضرت میکند و مضرت آبهای استاده را میوه و
 سر باز دارد و مانند نار و به و سبب ساق را باید که طعام بی سیر و پیاز بخورد و آب از صفائی گذرانیده خورد و به
 طاق ششم در بیان تدبیر امراض بر پیل ایما از امراض دماغ و سر از انجمه صداع است یعنی در و سر اگر از
 گرمی باشد علامت آتشگی و حرارت ملس و خشکی و دهن است می باید که لعاب بپیدانه شده شیره تخم کاهو
 نقشه شیره مغز تخم تربوز هر یک هفت باشد در آب بر آورده شربت نیلوفر و دو توله بانبات سفید و دو توله و اصل
 کرده تناول نمایند و شیر زبانشیر و خرم یا مغز تخم تربوز در آب سائیده در گوش بینی چکانند و کشنیر سبز عطر
 خس یا عطر گل مخطه بمخلطه بویید و گل نیلوفر و گل ارمنی و صندل سفید هر یک یک باشد در عرق صندل و دو توله
 سائیده آب کشنیر سبز آب خیارشور آب کدوی سبز هر یک چهار توله اضافه کرده و شیشی و دهن فراخ انداخته
 متصل میش بینی حرکت دهد و صندل سفید آب کشنیر سبز و آب کوکنا روخل کرده بر پیشانی ضا و کند و همچنین
 قرص شکلات را در آب کشنیر سبز یا آب کوکنا زبیر سفید بود صفت قرص شکلات مرکبی ایون بزرگ لادن
 کافور زعفران بنج قفاح هر یک پنجم کند را زردت آمله گل ارمنی هر یک دو درم کوفته بخیته بگلای و آب
 کاهو شسته اقراص سه پهلوسازند و پارچه در گلاب سرکه در و عن گل تر کرده بر یا فوج گذارند بر اصداع
 و سر سام نافع است و شاخها در ساق پا و کف پا بکشد بعد از آن یا شویه نماید صفت یا شویه غلب
 گل بنفشه گل خلی گل نیلوفر از هر یک یک درم سبوس گندم چهار درم برگ کنار یا و آثار در و ده آثار آب بوجوشا
 چون سوم صده بسوزد صاف نموده یا شویه نماید و عوض سبوس گندم گاهی جو نیلوفر بنفشه مستعمل میشود
 و غذا از بقولات بارده شل یا لک فرفه و تورنی و کدو یا بیج کند و کچمچی آتش جو و دال مونگ با خشک شیرین
 و همین است علاج سهری بیداری مفطر و شقیقه یعنی در نیمه سر و سر سام که درم حار دماغ و حجاب کادخلی
 اوست ماستری که آن درم دمای روی و پیشانی است و عصبه آن در و لیست که در هر دو ابرو و متصل است
 پیشانی عارض شود و گاهی در یک ابرو و بیاید لیکن در سر سام و شقیقه و ماستری و عصبه فصد سر و ضرر بود
 و آرمونگ پا و آثار شیر گا و پا و آثار آرد در شیر گا و مالیده نان از یک طرف خام و از یک طرف پخته سر

سبب سرما شود و شلغم و کربن اخیر و با بوند و آب جوشانیده و اطراف در آن نهند نافع بود و گفته اند بهترین
 علاج آنست که اطراف را اندر برف گیرند تا سرما از وی بیرون آید و اگر کسبب سرما رنگ اطراف بگرد و سیاه و بن
 شود باید که شرط زنده و اطراف را در آب گرم نهند تا خون تمام نرود و خود بخود بند شود پس گل انبی در سرکه و
 آب حل کنند و طلا نمایند بعد آن بشرب نیم گرم یا از آب سرکه بشوید و مکر چنین کند و اگر اطراف متعفن شوند نشانی
 به باشد جز آنکه جدا کنند چاره نباشد تا عضو صحیح محفوظ ماند طریق چهارم در تدبیر کجاست تنگ می سرکه و
 سفر باشد ضرورت که تنگ می آن تغییر باشد باید که چیزی از آن بر کوه طلا کنند مثل لعاب انجول و کثیرا و صمغ عربی
 و سپیدی تخم مرغ تا از اثر گرمی و سردی و غبار محفوظ ماند و نان خشک نان میده در آب خیسانیده طلا نمودن
 نیز مفید بود و مالیدن و غن موم که موم سفید و دروغن چینی که خسته مکر از آب می شویند نیز درین باب
 مفید است و بعضی عطر درین ترکیب خل میکنند بسیار خوشند و میشود طریق پنجم در تدبیر باز داشتن حضرت آبها
 مختلفه پیاز لب که و سیر لب که حضرت آبها باز دارد و کامو در نیاب نفع میکند و بهتر آنست که آب شهر خود را
 بردارد و بهر آبیکه رسد همین آینه و حرکت بد و یا گل شهر خود برد و همراه خود و آب باندل میانید و حرکت دهد
 و صبر کند تا نشین شود و آب صاف گردد و نیز حضرت آبها مختلفه را بطریق و تصفیه تقطیر ازل کنند طریق طبع آنست
 که آب و آب نازند و نزدیک آتش کنند تا نصف بماند پس از آن صاف کرده بکار بند و طریق تصفیه اینست که تا
 کلاب ق بکشد و طریق تقطیر بسیار است یکی آنکه آب در ظرف گلی تحمل نهند که از وی تقاطر کند و در ظرف تنگ
 بگیرند و بهر چه از موضع بلند تقاطر کند بهتر است دیگر آنکه آب بار در یک دیگ نهند و بالای دیگ چوبها گذارند و طریق
 تقاطع و برین چوبها صوف پاکیزه ندانی کرده گذارند چنانچه سردیگ تمام پوشد پس بر دیگ آتش افروزند
 تا بخار صوف بر آید و فرو می چکد در دیگ آب صوف امتحان می کنند هرگاه شیرین نماید صوف سرد است و در
 ظرفی بپاشند همین سان هر قدر که بخوانند بگیرند چون و سه بار عرق گرفته باشند آب دیگ بنیدازند و دیگر آب
 بریزند ازین عمل آب شور و تلخ شیرین شود و دیگر آنکه دو قح را یکی بر آب یکی تپی در سپک بکشد که بنهند و از صوف
 پاکیزه فیلان کنند و یک سر فیلانند قح بر نهند و دیگر سر قح تپی نهند آب صاف بدین فیلان از قح چرب قح
 تپی بیاید و چون ز طی اسانیده در آب شیر اندازند بعد از ساعتی صاف کرده همچنین چند دانه مغز بادام را
 سانیده در آب اندازند آب غلیظ صاف میشود و دست او فاد و هر مدتی بقدر قیراطی حافظ صحت مانع اختلاط
 سیاه و آهوه است و خوردن ناریل در بانی بقدر پنج در یک هفته یکد و بار با گلاب بنوشند حافظ صحت

نوشته اند چون انبه خام پوست دور کرده بعد از آن محم و در آن ریزه تراشیده یک و گه گاهی در آب بگذرانند تا که آب
ترشتری بردار و بعد از آن صاف نموده با قند یا نبات سفید شیرین ساخته بخورند رفع اذیت باد و سوزش نماید
و نیز خاشاک در خاکستر گرم بنیان میسازند تا که گداز شود پس از آن بر آورده در آب بهیشتارند و بدست
شیرین ساخته بخورند و در آن له سمیت هوایی عدیل است و نیز در کتاب موصوف مذکور است که قمر مندی نافع
ماندگی راه و سکن تشنگی است و رفع سمیت هوا حار می نماید و افشردن آن بسبب اقبال طبیعت رطوبت
اقوی است و اگر کشنیر را سائیده در گلاب نبات حل کرده صافی نموده بخورند سکن تشنگی و رفع سمیت
هواست و دواست قاذر معدنی یعنی زهر مریه بقدر قیر اطلی نافع ضرر هوا و باست و همچنین خوردن ناهیل
در بای بقدر برنج یا گلاب طین مخموم نیز نافع مضرت هوا و باست و بوبیدن ترنج از برای مضرت هوا
و با آرزوده و فرس نمودن برگ آن همین اثر دارد و بوبیدن نانج و برگ آن نیز نافع فساد هواست
و همچنین لیمو و خرموم جهت عفونت هوای و با نافع است و به تخیر کافور و سعد و صندل و سک و غیره
و مشک و اسج و طر فاد و ورق غار با خاصیت اصلاح هوا می کنند و آب بید و گلاب در خانه پاشیدن نیز نافع
بود و پیش کسی که پیت مدام باشد هوای بد با و می رسد و همچنین بکاهستن سیب سی و ناسپاتی و نیلوفر و
بنفشه و کدو و گل سرخ بهر وجود از اثر هوای و با محفوظ دارد و علامت و با آلت است که هوا مکرر شود و باران
کم آید و حیوانات زکی آس شل غلق و بهر و حطاف بگریزد و ضفادع و حشرات بسیار شوند و حشرات
زیر زمین مانند عقرب و موش مار بر کوز زمین آیند و شیب جوم در اواخر تابستان بسیار باشد طریق سوم در بیماری
مسافری که در سفر کند هرگاه مسافر در راه سر مایند خود را بجا میانه ها گرم پوشد و دهن و بینی را با گلاب از
که هوای سرد و فتنه داخل نشود و اگر سرد روی کار کرده باشد جلد خود را بجا میانه گرم پوشاند و زود پیش
آتش نرود و بلکه تبیج رود و دست و پا را حرکت دهد و بمالد و بر و عن گرم مانند زیت و سوسن و پنبه
چرب کنند خصوصاً هرگاه فلفل عاقر قرحا و فرغیون و جندبید تر و حلیت در آن انداخته باشد و چنان
وقته و سیر حافظ نماید و درین باب بهتر از قطران وانی نیست شیر خور و خردل غیره از اسکا حاره
بخورد و روغن گاو بسیار خوب است خصوصاً وقتی که بران شراب صرف بخورد و حلیت با شراب نیز نافع است
و باید که خالی شکم مسافرت نکند و بوضو آب شراب بخورد و صبر کند تا در صده قرار کند پس سوار شود و پیکار
بیاستد بپیش پیچیده بپوزد و فرو کند و موزه چنان باید که در وی پای توان جنبانیدن و اگر دست و پای

نیم خنث میشود و خوب است که طعام خورده همانوقت سوار نشود تا حاجت بجانب شرب آب زیاده شود
 و طعام را فاسد گرداند یا اگرانی پیدا کند بلکه واجبست که بعد از نزول بمنزل طعام خورد و ترک بقولات و فواکه و هر چه
 تولد خلط خام کند لازم داند مگر از برای ضرورت که معالجه یا دکنند و گاهی مسافر محتاج میشود بسوی غذا که
 بسبب آن صبر بر گرنگی نماید چنانچه طعام از جگر نریزان ساخته باشند خصوصاً که بجای روغن چربی گاو
 یا روغن بادام انداخته باشند همچنین تنقل از بادام و نیز گاهی محتاج میشود بسوی چیزی که بسبب آن صبر بر
 تشنگی نماید مثل تخم خرفه یا آب باید که ترک کند او میعطشه مثل ماهی و شیامی نمکین و شیرین سخن کمتر
 کند و سیر بر فوق نماید و بادام صفتی غلبه نشود و از خوردن طعام و شرب از دست غیر احتیاط نماید خصوصاً چیزهای
 نمکین شیرین و تیز و ترش و چیزیکه حقیقت آن معلوم نباشد که در دهن بگیرد و بیاید و یا در بدن بماند و از
 اطعمه و شرابه که بی سر پوش گدشته باشد اجتناب نماید و جائیکه آب متعفن بسیار جمع شده باشد و کثرت
 مرده های غیر مدفون و غیره سوخته و زمین منناک بود محل خوف و باست منزل ننهد و در زیر درختان
 بزرگ و میان گیاه و نزدیک آشیانه لقلق و کلاغ و سوام بدون بخور شاخ گاو و کوهی و مثال آن
 سنجید و در شب چراغ نزدیک خود ندارد و اگر بسبب پیاده رفتن مانده باشد خود را پشت مال نماید
 عضله های بار بار و عن گل یا روغن بابونه و یا روغن شبت بمالد طریق دوم در تدریس مسافر که در گریه
 سفر کند اگر در گریه مسافر کند سر را از آفتاب پوشیده دارد و روغن بنفشه بر سر بمالد و بر سینه لعاب سپنول و تخم خرفه
 طلا نماید و هرگاه که سوار شود نخست آتش جو و شربت میوه یا بخورد و اندکی صبر کند تا در معده قرار گیرد و نیز گاهی
 بسبب شدت گرامضعف و قوی عارض میشود پس واجبست درین وقت سوار شود و در شب و آرام گیرد
 در روز در مکان بلند فرود آید و اگر چنین اشخاص بسبب شنای درمی کردن در آب سرد ضعف زایل میشود
 لیکن باید که جلدی نکند بلکه اندکی صبر کرده شنای نماید و در موضعی که سموم باشد دهن و بینی را از دوا
 ببندد و پیاز با دوغ خورد و پیاز با خود داشتن مفید بود و روغن مغز تخم کدو و روغن بادام در بینی بچکاند
 اگر کسی اسهول زند اطراف را آب سرد بشوید یا در آب سرد نشیند و از جماع اجتناب نماید و روغن گل
 و آب بید و کدو را بر سر بمالد و خرفه و کاه بود و خیار بخورد و اگر تشنگی غلبه کند مضمضه کند آب سرد اگر چاره
 نباشد اندک اندک آب بنوشد و شراب قیق مزج سودمند بود و افشرد و فاسه که با قند و گلاب مرتب سازند
 نیز مسکن تشنگی است و اگر تب نباشد شیر و دوغ مناسب بود و والد شریف در تالیف شریف چنین

بزرگان جان و دل مشتری گردیده در ایوان کیوان سپاس قصر نعش زهره تبنای حصول لب و لعل
 صفت فعال رشکران خنیده بهرام خون آشام سرنگشتان از خون اعادی و خیم العاقبه ناچار نگار
 نموده در مضامین شوی قصب اسبق از امثال و اقربان ر بوده هندوی فلک نند فلک سید و آستان
 فیض سپاس است و سدرامخ نیزه داری از عساکر ظفر توانا و بتطهار ضعیف نوازیش گرگ خونخوار در
 چنگال میش ضعیف تر از مور و حکایت پیشه فیصل قصه است و سینه خاص عام مشهور نظم خدیو هم در آب
 دربان به سلیمان مان سلطان و لان به سنجح سلطنت تابنده آهتر به جانا آفتابی ذره پروا به میدان
 جم راجه یار که گرد و در مضایف و صف آرا به بهار آرای گلزار جهان است و گلی از گلشن صاحب قرآن است
 الهی تا بگردش هست گردون به بکن اقبال و عمرش روز افزون به سعاد یارب اورا تادم صور به
 بفضل خود و نظار دار و منصور به مهر سپهر گیتی ستانی مرکز دایره جهان بینی سلاله خاندان رفیع امکان گورگانی
 خلاصه و در مان عظیم الشان صاحب قرآنی حشر و سکندر نشان داور و ارباب ربان خدیو حبشیه شوکت فریدون
 حشمت کیوان نعت جیس مرتبت سلطان بن سلطان ابن سلطان انخاقان بن احسان قان
 ابن انخاقان اسدالمعارک و المعازمی معین الدین ابوالنصر محمد اکبر شاه بادشاه غازمی خلد الله بکله و
 و افاض علی العالمین بره و حسانه از عاکفان سده سنی سلطنت و جهان داری و واقفان عقبه علیه خلا
 و شهر یاری رجا و ائق است که بر تو قبول بر و سیات این محقر افکنده سهو و خطا که در تریق آن راه یافته
 باشد بذیل عفو پیشند و در صلاح آن کوشند و الله ولی التوفیق این رساله شملت بر دو رفیق و
 یک مقام رفیق اول تدبیر مسافران بری رفیق دوم تدبیر مسافران بحری اما رفیق اول
 شملت برده طریق طریق اول تدبیر بای مسافران بر طریق کلی سیکه اراده سفر دارد اگر متمنی باشد
 باید که تنقیه کند از فضلات تبذیر در ریاضات فزاید و بجمع و عطش و سوزش و پیاده رفتن و شال آن
 که در سفر احتیاج بدان میباشد عادت کند مثلاً اگر وقت گرما باشد بر دوازده خانه گرم جائی نشیند و اگر سرد باشد
 جائی کشاده بنشیند یا به هوا صحرای عادت کند و از طعامها که اندر سفر خواهد خورد در شهر خوردن عادت
 کند و چیزیکه خورد که حیداجوهر باشد لیکن قلیل در مقدار که بهضم بخوبی شود چون گوشت بزه یکساله و نان
 گندم که پاک از شوایب باشد و زردی بیضه نیم برشت جالینوس حد برای نیم بخت کردن بعضیه قرار داده
 که هرگاه در آنج شایده بگذارد تا صد شماره کنند و باز در آب سرد کرده بر آتش بگذارد و تا صد شماره بگذارد

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله والصلوة على رسول محمد وآله وصحابه جميعين اما بعد جنین میگوید عاصی بر معاصی و تقی علیما
ابن شرف انکسار حکیم محمد شریف خان غفر الله لهما چون ماکول و ملبوس و سائر حوائج ضروریات
صناعی است و تحصیل امور معیشت اکثر افراد بشر غالباً احتیاج بسفر می افتد لاجرم خواست که رساله
مختصری در تدبیر سفر تری و بحر بر طبق قواعد طبیعیه که مراعات آن باعث حفظ مسافرن و ستر و اوجیت
زائمه ایشان بوده باشد تالیف نماید که با وجود و جازت لفظ برزیده اقاویل حکماء عظام اطباء و کرام
محتوی باشد بیون عنایت انیزدی در اندک مدتی در سلک تحریر کشید چون این سال که مسیحی و غیر مسیحی
است صوت اتمام پذیرفت تایید آتش مندر عقل این امجد خوان سپیدان زاد غریب گفت هدیه
بارگاه جهان نمای نمود که چرخ جهان گرد با هزاران دیده گرد جهان گردید مثلش در جهان ندیده
حاکم طی از اصناد آوازه سخاوتش روزنامه پهنای خود را طی کرده از نهایت شرم آواره بادیه عدم
گردید از حیرت شغفه راسی انورش که روکش عقل فعال است نیز اعظم از خطوط شعاعی پنجه بر برگرفته و از
کیفیت رسائی ساغر مضطبه و بیستان جاه و جلالتش در بیرون فلک را دل از دست رفته و از نسبت
مشاکلت با پیچر است نظر آیتش به عالم افروز سر عبوق افراخته و کلک گهر سلکش که باعث تنظم
جهان جانیان است کار ارباب حاجت ساخته سعادت که مدارا فاضله سعادات است اختر سعدش را

صنایع و مکاتیب و مکاتیب و مکاتیب
عنوان و مکاتیب و مکاتیب و مکاتیب



در کتابخانه و مکاتیب و مکاتیب و مکاتیب
در کتابخانه و مکاتیب و مکاتیب و مکاتیب

اطلاع

اس مطبع میں ہر علم و فن کی کتب موجود ہیں شاہنشین کو فہرست مطول سے جو علوہ موجود ہے اور درخواست کرنے سے مل سکتی ہے معلوم ہو سکتا ہے کہ قیمت اس سال میں نہایت ارزان مقرر ہوئی ہے ہم صرف کتب طب فارسی و کتب طب اردو و کتب طب بین مجموعات علم و غیرہ کتب نایاب و نایاب ذیل میں درج کرتے ہیں ناظرین اور شاہنشین ملاحظہ فرما کر خط کافی و بہرہ دانی اور شعاورین۔

کتب طب فارسی

مجموعہ مطبع ہوئی تھی اوسے منقول عنہ سے
کتبائیت پاکیزہ مطبع ہوئی۔

طب اکبر تصنیف محمد اکبر ازانی علم طب بین
مستند کتاب ہے۔

مطب علوی سخاں۔ نسخہ مجربات علوی سخاں
کے ہر امراض کے لیے منتخب ہیں۔

مفرح القلوب۔ فارسی تصنیف
حکیم محمد اکبر خان حکیم ازانی۔

عجالتہ نافعہ۔ تصنیف حکیم نامی محمد شریف
خان دہلوی صاحب تصنیف علاج الامراض۔

اہم العلاج رسالہ عربیہ عجالتہ عجالتہ
ادویہ طبیبہ تصنیف حکیم ازانی۔

خان خانان محمد دولت نور الدین محمد جہانگیر
پادشاہ غازی یہ کتاب خاص طریقہ آسان و عاجز

ہر قسم مرض میں مستند و یادگار ہے۔
طب یوسفی۔ مشتمل بر رسالہ جات۔

رسالہ نبض رسالہ قارورہ رسالہ ستہ ضروریہ
ملفوظات یوسفی رسالہ ماکول و مشروب

قصیدہ و حفظ صحت بدن رسالہ بحران
مشہور کتاب ہے۔

معدن الشفا سکندر شاہی۔
یہ ایک کتاب ہم قالب طب یونانی و ہندو

ہے جسکو طبیب حاذق بہمدان حکیم ہوشیار
بن خاص خان مقرب بارگاہ دولت پٹنا

اکبر اعظم در چہار طبعیہ کتاب فن طب بین جامع
کلیات و مکالمات مؤلفہ محمد اعظم خان صاحب

نظام حیان۔
مختصر فیضی قرطبی مشہور کتاب حکیم تہذیب

سے جسکی تلخیص مولوی غلام حسین جباری فرمائی
خلاصۃ التجارب طب مجربات حکیم علوی سخاں

مدونہ و مرتبہ بقراط زمان خیاب حکیم بہار الدولہ
بہار یہ اعلیٰ درجہ طب کی کتاب قابل دید ہے۔

الضمان۔ مطبوعہ جدید۔
مجربات اکبری۔ بخشی تصنیف حکیم

محمد اکبر خان عرف حکیم ازانی۔
کتب شفا حکمت۔ حکیم سلیم الدین خان کی

تصنیف سے ہے قدر دانی شایقان سے
مکہ طبیع ہوئی۔

کفایہ متصور می۔ مشہور کتاب معارف و تشریح
صیارات البصار۔ فن طب بین تصنیف

حکیم محمود خان صاحب کی۔
مجربا کت رضائی معالجہ امراض ضعفیہ

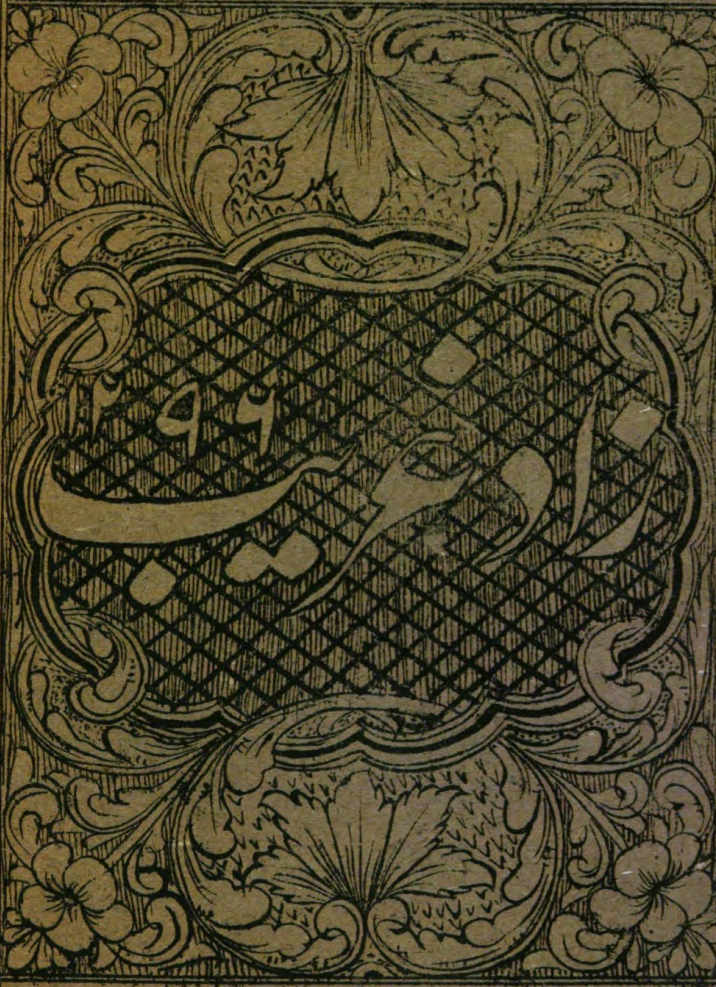
و مثانیہ و کثرت مجامعت و شہوات مجرب
ہر ایک مرض کے اس میں بہت حکم ہیں

دستور العلاج نہایت صحت کے ساتھ طب ہوئی
میران الطب مع رسائل دیگر یہ مشہور

طب کی درس کی کتاب ہے جو کہ قبل اسکے
بیشمار و بخشی تمام مطبع محمدی حاجی محمد حسین

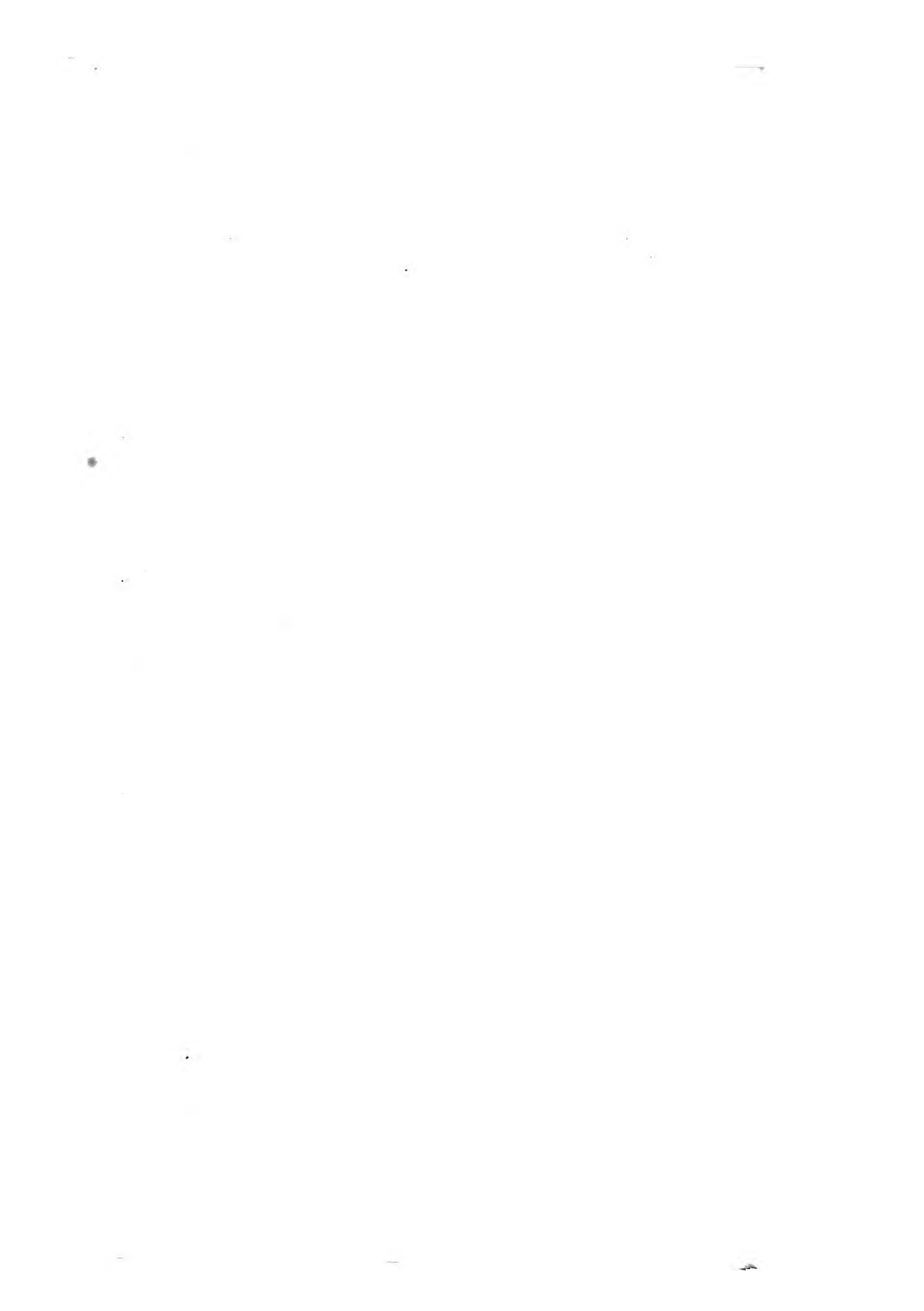
zad shareeli

صفت سائیکه مکافضل خلائی و مابین
بچون سائیکه بین نون و نون



در مطبعه میثقی نو کشتو مطبعه نون
در مطبعه میثقی نو کشتو مطبعه نون

Zād-i-gharīb.



49 C 183

~~49 C 5~~

Indian Institute, Oxford.

The Lucknow Sparks Library.

Presented

by

Munshi Abdul Kishore.



